

Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis

C 132

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

54. sējums
2011. gada 3. maijs

<u>Paziņojums Nr.</u>	Saturs	Lappuse
	I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi	
	REZOLŪCIJAS	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	470. plenārā sesija 2011. gada 15. un 16. martā	
2011/C 132/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas rezolūcija "Situācija Vidusjūras reģiona dienvidu valstīs"	1
	ATZINUMI	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	470. plenārā sesija 2011. gada 15. un 16. martā	
2011/C 132/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Patērētāji un pārrobežu iespējas iekšējā tirgū" (izpētes atzinums pēc prezidentvalsts Ungārijas pieprasījuma)	3
2011/C 132/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Eiropas Sociālā fonda perspektīvas pēc 2013. gada" (izpētes atzinums)	8
2011/C 132/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Energoapgāde. Kādaī jābūt mūsu kaimiņattiecību politikai, lai ES energoapgāde būtu nodrošināta?" (prezidentvalsts Ungārijas pieprasīts izpētes atzinums)	15

LV

Cena:
EUR 7

(Turpinājums nākamajā lappusē)

2011/C 132/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Inovatīvas darbavietas – ražīguma un kvalitatīvas nodarbinātības avots" (pašiniciatīvas atzinums)	22
---------------	--	----

III Sagatavošanā esoši tiesību akti

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

470. plenārā sesija 2011. gada 15. un 16. martā

2011/C 132/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Gada izaugsmes pētījums: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide" COM(2011) 11 galīgā redakcija	26
2011/C 132/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniciatīva "Inovācijas savienība" COM (2010) 546 galīgā redakcija	39
2011/C 132/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ceļā uz aktu par vienoto tirgu. Par augsti konkurētspējīgu tirgus sociālo ekonomiku. 50 priekšlikumi, lai uzlabotu mūsu darbu, darījumus un savstarpējo apmaiņu" COM(2010) 608 galīgā redakcija	47
2011/C 132/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2000/25/EK attiecībā uz emisijas posmu piemērošanu šauras riteņu bāzes traktoriem" COM(2011) 1 galīgā redakcija – 2011/0002 (COD)	53
2011/C 132/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jaunatne kustībā" – Iniciatīva jauniešu potenciāla izmantošanai, lai Eiropas Savienībā panāktu gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi" COM(2010) 477 galīgā redakcija	55
2011/C 132/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "KLP 2020. gada perspektīvā: Kā risināt nākotnē paredzamās ar pārtiku, dabas resursiem un teritoriālajiem aspektiem saistītās problēmas" COM(2010) 672 galīgā redakcija	63
2011/C 132/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../..., ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 648/2004 attiecībā uz fosfātu un citu fosfora savienojumu izmantošanu mājāsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos" COM(2010) 597 galīgā redakcija – 2010/0298 (COD)	71

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

REZOLŪCIJAS

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

470. PLENĀRĀ SESIJA 2011. GADA 15. UN 16. MARTĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas rezolūcija “Situācija Vidusjūras reģiona dienvidu valstīs”

(2011/C 132/01)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 149 balsi par, 11 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo rezolūciju.

1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) pauž solidaritāti ar Vidusjūras reģiona dienvidu valstu iedzīvotājiem, kuri miermīlīgi cīnās par savām pamattiesībām un pamatbrīvībām, un atbalsta viņu likumīgo mērķi savās valstīs izveidot stabilu demokrātiju.

2. EESK pieprasa izbeigt jebkādu vardarbību pret civiliedzīvotājiem un pilnībā respektēt iedzīvotāju vēlmi pēc demokrātiskām pārmaiņām un viņu tiesības uz vārda brīvību un miermīlīgām demonstrācijām.

3. EESK aicina nekavējoties īstenot miermīlīgas un demokrātiskas pārmaiņas, kuru rezultātā tiktu nodrošināts tiesiskums, stabila demokrātija, pamatojoties uz brīvām un godīgām vēlēšanām, neierobežotām tiesībām apvienoties biedrībās un cilvēktiesību ievērošanu.

4. Šajā vēsturiski svarīgajā brīdī gan agrāk, gan tikai nesen izveidotajām Vidusjūras reģiona valstu darba devēju, darba ņēmēju un citu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju organizācijām, it īpaši tām, kas darbojas sociāli ekonomiskajā, pilsoniskajā, profesionālajā un kultūras jomā un pauž nepārprotamus demokrātiskus centienus, ir būtiska nozīme saistībā ar politisko režīmu maiņu, un tām būs jāuzņemas izšķiroša loma savas valsts nākotnes veidošanā. Lai radītu pilnībā demokrātiskas sistēmas, būs ļoti svarīgi iedibināt konstruktīvu un auglīgu

dialogu starp minētajām organizācijām un politiskajām iestādēm, kas vada pārejas procesus. Tikpat svarīga nozīme būs pilsoniskās sabiedrības ieguldījumam kaimiņattiecību, tostarp iedzīvotāju tiešu savstarpējo kontaktu nostiprināšanā.

5. EESK atzinīgi vērtē Augstās pārstāves ārpolitikas lietās nesenos aicinājumus atbalstīt šos demokrātiskos procesus un paziņojumu par humānās palīdzības plānu minētajam reģionam. EESK prasa Eiropai uzņemties nepārprotamas saistības pret Vidusjūras dienvidu reģiona valstu pilsonisko sabiedrību, kā pausts minētajos aicinājumos. ES Ārlietu dienests ir paziņojis, ka tas jau veic pasākumus, lai šo politisko apņemšanos pārvērstu realitātē. No savas puses EESK pauž gatavību atbalstīt minētos politiskos centienus, nostiprinot veiktspēju un atbalstot konsensa veidošanu un strukturētu un atbilstīgi pārstāvētu dialogu, kuru īsteno Vidusjūras dienvidu reģiona dažādu valstu pilsoniskās sabiedrības organizācijas. EESK atzinīgi vērtē lēmumu attīstīt minēto jauno pieeju: iedzīvotāju sacelšanās Vidusjūras reģiona dienvidu valstīs skaidri norāda uz trūkumiem ES līdzšinējā ārpolitikā attiecībās ar šīm valstīm.

6. Šajā nolūkā EESK piedāvā izmantot gan savus līdzšinējos, gan jaunus kontaktus, tostarp darba devēju, darba ņēmēju un citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kurām ir saiknes ar līdzīgām pilsoniskās sabiedrības organizācijām Eiropā, un Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nevalstisko organizāciju platformu. EESK ierosina kopīgus pasākumus reģionā, lai sekmētu miermīlīgu pāreju uz demokrātiju.

7. EESK mudina visus demokrātiskos spēkus iesaistīties pārejas procesā. Pārejas periodā īpaši liela nozīme būs demokrātisku un neatkarīgu darba devēju, darba ņēmēju un citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistei.

8. EESK rosina Eiropas Savienību, pārskatot Savienības Vidusjūrai uzdevumus, veikt vērienīgus pasākumus, lai sniegtu politisku un institucionālu, ekonomisku, sociālu, tehnisku un humānu palīdzību Vidusjūras reģiona valstīm, kas jau ir sākušas pāreju uz demokrātiju. EESK izsaka nožēlu par to, ka minēto jautājumu risināšanā trūkst koordinācijas starp ES iestādēm un dalībvalstīm. Tāpēc tā mudina ES iestādes un dalībvalstis saskaņot savus pasākumus reģionā un pilnībā pārskatīt stratēģiju Vidusjūras reģionam. Par jaunās pieejas stratēģisku sastāvdaļu jānosaka atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai, lai nodrošinātu, ka reģiona valstis gūst vislielāko iespējamo labumu no ES palīdzības. Gan Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, gan Reģionu komiteja (RK) ir gatavas iesaistīties šādos pasākumos.

9. EESK un RK ir vienojušās savstarpēji saskaņot turpmāko rīcību saistībā ar demokrātiskas pārejas procesiem Vidusjūras reģiona valstīs. EESK un RK aicina ES iestādes un struktūrvienības izstrādāt kopīgu rīcības plānu, lai paredzētu, kā katra no tām palīdzēs īstenot kopējo ES politiku reģionā.

10. EESK atzinīgi vērtē 11. martā notikušās Eiropadomes ārkārtas sanāksmes secinājumus, kuros pausts atbalsts Vidusjūras reģiona valstu demokrātiskajai, ekonomiskajai un sociālajai attīstībai.

11. EESK aicina Eiropas Savienību un dalībvalstis ātri un efektīvi rīkoties, lai varētu veikt starptautiskās kopienas koordinētu intervenci Lībijā ar mērķi nodrošināt iedzīvotāju drošību, humāno palīdzību un visus pasākumus, kas nepieciešami, lai atbalstītu pāreju uz demokrātiju.

Briselē, 2011. gada 15. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

470. PLENĀRĀ SESIJA 2011. GADA 15. UN 16. MARTĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Patērētāji un pārrobežu iespējas iekšējā tirgū”*(izpētes atzinums pēc prezidentvalsts Ungārijas pieprasījuma)*

(2011/C 132/02)

Ziņotājs: **Jorge PEGADO LIZ** kgs

Péter Györkös kgs 2010. gada 15. novembra vēstulē lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

“Patērētāji un pārrobežu iespējas iekšējā tirgū”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 4. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 175 balsīm par, 2 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi prezidentvalstij Ungārijai.

1.1 EESK pateicas prezidentvalstij Ungārijai par iespēju izstrādāt atzinumu par galvenajiem jautājumiem saistībā ar ES patērētāju iespējām iekšējā tirgū, sniedzot tādējādi ieguldījumu ES prezidentvalsts darbā 2011. gada pirmajā pusgadā.

1.2 EESK uzskata, ka ir jāatsāk diskusija, kuras pamatā būtu jauna pieeja patērētāju tiesību aizsardzības politikai līdz 2030. gadam, un vēlas, lai prezidentvalsts Ungārija, citas iestādes un sociālie partneri piekristu risināt šo jautājumu.

1.3 Komiteja ir gandarīta, ka Padome 2011. gada 24. janvārī apstiprināja kopēju pieeju attiecībā uz patērētāju tiesībām, bet ir norūpējies par jautājuma izskatīšanas attīstību Eiropas Parlamentā un tāpēc mudina prezidentvalsti Ungāriju saglabāt Padomes noteikto virzību, lai nodrošinātu, ka rezultāts ļauj atjaunot patērētāju uzticēšanos.

1.4 Attiecībā uz direktīvas par negodīgu komercpraksi pārskatīšanu EESK iesaka prezidentvalstij Ungārijai lielāku uzmanību veltīt pilnīgai saskaņošanai jau diskusijas pašā sākumā, pēc ietekmes novērtējuma izstrādes un ņemot vērā patērētāju tiesību aizsardzības līmeņa būtisku samazināšanos dalībvalstīs, kuras transponējušas minēto direktīvu.

1.5 Attiecībā uz tiesisko instrumentu kopīgai rīcībai ES līmenī EESK mudina prezidentvalsti Ungāriju apliecināt politisko drosmi, lai tas tiktu pieņemts nekavējoties, jo vairāk tāpēc, ka daudzos pētījumos jau norādīts uz šā projekta piemērotību un īstenošanas iespējām.

1.6 Attiecībā uz direktīvas par kompleksiem ceļojumiem un tiesību aktu aviopasažieru tiesību jomā pārskatīšanu EESK iesaka prezidentvalstij Ungārijai tos izskatīt kopā un noteikt tiesības, pienākumus un atbildību konfliktu, neapmierinošas vai krāpnieciskas darbības gadījumā.

1.7 Saistībā ar finanšu pakalpojumu mazumtirdzniecības iekšējo tirgu EESK iesaka prezidentvalstij Ungārijai aktīvāk pievērsties jautājumam par bankas pakalpojumu minimumu visiem Eiropas iedzīvotājiem, uzticamu un visām dalībvalstīm vienādu elektronisko norēķinu sistēmu, stingri noteiktu banku atbildību saistībā ar kredītu piešķiršanu, vienotu apdrošināšanas sistēmu visā ES, negodīgu noteikumu un negodīgas komercprakses klasifikāciju finanšu pakalpojumu jomā, maksājumu par bankas pakalpojumiem salīdzināmību, noguldījumu garantijām, kā arī pastiprinātu pienākumu sniegt padomu par kompleksiem finanšu produktiem. Pašreizējās finanšu krīzes laikā finanšu uzraudzības pastiprināšana ir minimālais pasākums, kas ir jāveic.

1.8 Saistībā ar Digitālo programmu prezidentvalstij Ungārijai būs jāpieņem steidzami lēmumi, lai precīzi noteiktu patērētāju pamattiesības digitālajā jomā un pārskatītu pamatdirektīvu par datu un autortiesību aizsardzību digitālajā telpā.

1.9 Visbeidzot saistībā ar Līguma un Pamattiesību hartas jaunajiem noteikumiem par vispārējas nozīmes pakalpojumiem EESK aicina Ungārijas prezidentūru aktīvi turpināt izvērtēt iespējas, kas norādītas 2010. gada 6. un 7. decembra Eiropas domes secinājumos, proti, ņemt vērā vispārējas nozīmes pakalpojumus arī stratēģijā “Eiropa 2020”.

1.10 Prezidentvalsts Ungārija aktualizēja jautājumu par tuvējo vai apkaimes pārrobežu tirdzniecību. Pašlaik neviens pētījums neļauj novērtēt tās ietekmi dalībvalstīs. EESK iesaka prezidentvalstij Ungārijai vispirms lūgt Komisijai izstrādāt šo darījumu precīzu statistikas analīzi, un pēc tam pasūtīt pētījumus, lai noteiktu, vai šim tirdzniecības veidam ir vajadzīga juridiska pieeja Eiropas līmenī, un, visbeidzot, novērtēt patērētāju vajadzības saistībā ar šādu tirdzniecību (informācija, līgumu valoda, cenu salīdzināmība, ja viena no valūtām nav *euro*, maiņas kurss, komisijas maksa, maksājumi par banku pakalpojumiem u.c.), kā arī visefektīvāko paņēmieni, kā šīs vajadzības apmierināt vietējā līmenī.

2. Ievads.

2.1 EESK ir gandarīta, ka prezidentvalsts Ungārija tai lūdza izstrādāt izpētes atzinumu par vienu no galvenajiem tematiem, ko pēdējos divdesmit gados Komiteja izskatījusi visbiežāk. Pašinitiatīvas atzinumā par tematu “Vienotais tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība — iespējas un šķēršļi” (1995. gada 7. novembrī) ⁽¹⁾ EESK apkopoja visus iepriekšējos atzinumus par šo tematu, minot gan šajā atzinumā izskatāmo problēmjautājumu, gan arī galvenās bažas saistībā ar šķēršļiem un

grūtībām, ar kurām saskaras patērētāji vienotā tirgus priekšrocību izmantošanā Diemžēl lielākā daļa jautājumu, kas apskatīti minētajā atzinumā, joprojām ir aktuāli.

2.2 Lai gan ir pagājuši vairāk nekā 30 gadi, joprojām nav pabeigta vienotā tirgus izveide – viens no lielākajiem ES stratēģiskajiem projektiem, kuru ierosināja *Jacques Delors* kgs un kuram ir noteikts precīzs pabeigšanas termiņš. Nesen publicētais paziņojums “Ceļā uz aktu par vienoto tirgu” apliecina šo faktu. Komiteja vienmēr atbalstīja vienoto tirgu, kas ir iedzīvotāju-patērētāju interešu aizsardzības instruments. Turklāt vēl ir jāpieņem skaidra, saskaņota un visaptveroša Eiropas patērētāju tiesību aizsardzības politika.

2.3 Tādēļ prezidents Ungārijas pieprasījums, kas iesniegts Komitejai, ir pilnībā pamatots, un EESK tādējādi var sniegt ieguldījumu Komisijas 2011. gada pirmā pusgada darba programmas īstenošanā, turpinot iepriekšējo prezidentūru, jo sevišķi Beļģijas prezidentūras, uzsāktu darbu.

2.4 Šis izpētes atzinums būs arī EESK cieņas apliecinājums Komitejas loceklim no Ungārijas *Istvan Garai* kgam, kas vadīja nozīmīgu Ungārijas patērētāju organizāciju, bija liels patērētāju interešu un tiesību aizstāvis, kā arī ziņotājs svarīgam atzinumam par šo jautājumu. Diemžēl viņš mira 2008. gadā, pildot savus amata pienākumus.

3. Galvenais mērķis.

3.1 Vienas prezidentūras termiņš ir pārāk īss, lai varētu pārredzami un balstoties uz līdzdalību izstrādāt kādas politikas pamatnostādnes, iepriekš novērtēt tās ietekmi, to demokrātiski pieņemt ES iestādēs, ieviest dalībvalstīs un novērtēt paveikto.

3.2 Arī piecgadu stratēģiskās programmas, kuras bieži vien ietekmē konjunktūras apsvērumi, ir nepietiekamas, ja tās nav iekļautas tālejošākā politikā. Labs piemērs tam, ko Komiteja jau ir norādījusi agrāk, ir 2007. gada 13. jūlijā pieņemtā un pašlaik īstenotā stratēģija 2007.–2013. gadam.

3.3 Stratēģijas “Eiropa 2020” galvenajam mērķim vajadzētu būt patērētāju atbalstam un viņu tiesību aizsardzībai, bet tā tas diemžēl nav.

3.4 Vienīgais šāda veida politiskās pieejas mēģinājums bija 1985. gadā ar t.s. “*Nouvelle Impulsion*” (“Jauns impulss”), ko ierosināja *Jacques Delors*, bet turpināja un pilnveidoja komisāre *Emma Bonino* (1995–1999). Diemžēl politiskās gribas trūkuma dēļ gaidītie mērķi, izņemot atsevišķu simbolisku pasākumu īstenošanu, nav sasniegti.

⁽¹⁾ OV C 39, 12.02.1996., 55. lpp.

3.5 Vienas ES prezidentūras galvenais uzdevums varētu būt pamatu un vadlīniju izstrāde patērētāju atbalsta un aizsardzības politikai 2030. gada perspektīvā, ņemot par piemēru *González* ziņojumu, tomēr jāapzinās, ka mēs jau esam aizkavējušies citu stratēģisko iniciatīvu (stratēģijas “Eiropa 2020”, “Ceļā uz aktu par vienoto tirgu”, “Lietpratīgs regulējums” u.c.) īstenošanā.

3.6 Šīs politikas vidējā termiņa un ilgtermiņa darbības virzieni varētu būt šādi:

- a) uzdrošināties apstrīdēt un pārskatīt Līgumā paredzēto juridisko pamatu (169. pants, ņemot vērā LESD 12. pantu) ⁽²⁾;
- b) izvirzīt patērētāju politiku ES politikas jomu centrā kā pilsoniskuma politiku, un padarīt to par visu citu politikas jomu nozīmīgu sastāvdaļu;
- c) ņemot vērā minēto ievirzi, pārskatīt patērētāju tiesības, sistemātiski atsaucoties uz Līgumiem un Pamattiesību hartu;
- d) uzsvērt patērētāju politikas horizontālo aspektu un izdarīt no tā visus secinājumus, nodrošinot šīs horizontālās iezīmes efektivitāti gan Komisijas iekšējos dienestos, gan attiecībā ar citām iestādēm, kā arī visos dalībvalstu līmeņos;
- e) sākt reālu Kopienas patērētāju tiesību kodifikāciju, izmantojot izcilo akadēmisko darbu, kas paveikts kopējā modeļa ietvaros, un izdarot secinājumus, jo sevišķi attiecībā uz samērīgu un atbilstīgu fakultatīvo regulējumu izmantošanu saskaņā ar proaktīvu tiesisko pieeju.
- f) skaidri un noteikti atzīt vienotā tirgus politikas kā instrumenta iezīmi un papildu lomu, nepārprotami izvirzot to iedzīvotāju-patērētāju, kas ir tās galamērķis, interešu centrā;
- g) noteikt kopīgus principus patērētāju organizēšanai un uz līdzdalību balstītai pārstāvībai ES; jo tas ir nepieciešamais un izšķirīgais faktors, lai īstenotu politikas jomas, kas skar patērētājus.

3.7 Šim pēdējam punktam jāpievērš īpaša uzmanība, jo Eiropas līmenī šis jautājums līdz šim nav sistemātiski aplūkots. Gan dalībvalstu iestādes, kas ir atbildīgas par patērētāju tiesību aizsardzību, gan patērētāju tiesību aizsardzības organizācijas un

apvienības jau sen prasa noteikt vispārīgus principus un vadlīnijas patērētāju organizēšanai un uz līdzdalību balstītai pārstāvībai ES. Patērētāju pārstāvības visās dalībvalstīs, jo sevišķi dažādu nozaru regulatoros, sistematizācija atbilstoši vienotiem principiem sekmētu ne vien attiecīgo organizāciju uzticamību, bet arī efektīvāku patērētāju tiesību aizsardzību.

4. Daži aktuāli jautājumi saistībā ar patērētāju tiesību aizsardzības politiku.

4.1 Pabeigtā vienotajā tirgū patērētājam vajadzētu būt iespējai pilnībā izmantot tiesības, kas ir atzītas *acquis communautaire*, neatkarīgi no tā, kurā ES valstī viņš atrodas, un ar tiem pašiem nosacījumiem, kas ir spēkā viņa valstī. Tomēr ne dažādas patērētāju politikas jomas, ne pašreizējās iniciatīvas nedod apmierinošu atbildi uz patērētāju lēģitīmajām vēlmēm.

4.2 Ungārijas prezidentūras politiskajā darba kārtībā ir iekļauti svarīgi mērķi; dažu mērķu īstenošana būs neapšaubāmi jāturpina turpmāko prezidentūru termiņā.

4.3 Vispirms attiecībā uz priekšlikumu direktīvai par patērētāju tiesībām EESK uzskatīja ⁽³⁾, ka tā ir jāpārstrādā, aprobežojoties ar dažiem pamatprincipiem par tiesībām uz informāciju un atteikuma tiesībām, ja tirdzniecība notikusi ārpus tirdzniecības uzņēmuma telpām un tālpārdošanas gadījumā, kā arī jāsvīturo priekšlikuma daļas par negodīgiem noteikumiem, preču pārdošanu un ar to saistītajām garantijām.

4.4 Ņemot vērā Komisijas nostājas attīstību, uz kuru norāda komisāres *Reding* kdzes nesenās publiskās uzstāšanās, EESK secina, ka Padome 2011. gada 24. janvārī pieņēma nostāju, kas precīzi atbilst Komitejas nostājai šajā atzinumā, un ir gandarīta par to. Tomēr, ņemot vērā šā jautājuma attīstību pēdējā laikā EP, kā arī un IMCO un JURI komiteju pretrunīgās nostājas un secinājumus, kas jāpieņem tuvākajos mēnešos, EESK aicina prezidentvalsti Ungāriju stingri saglabāt AGRI Padomē janvārī noteikto virzību, reālistiski koordinējot to ar turpmāko Eiropas līgumtiesību vienoto modeli, kā tas ierosināts EESK atzinumā ⁽⁴⁾.

4.5 Attiecībā uz direktīvas par uzņēmēju negodīgu komercpraksi pārskatīšanu EESK secina, ka tās novēlotā transponēšana lielākajā daļā dalībvalstu ir bijusi nesekmīga, kā Komiteja to paredzēja savā atzinumā ⁽⁵⁾. Arī Eiropas Savienības Tiesa ir paudusi līdzīgu viedokli.

⁽³⁾ OV C 317, 23.12.2009., 9. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 84, 17.03.2011, 1. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 108, 30.04.2004., 81. lpp.

⁽²⁾ OV C 185, 08.08.2006., 71. lpp.

4.6 Tādēļ EESK iesaka prezidentvalstij Ungārijai balstīties uz pētījumiem, kas liecina par patērētāju aizsardzības līmeņa pastāvīgu samazināšanos un par sekām konkurences jomā valstīs, kuras transponējušas direktīvu par uzņēmēju negodīgu komercpraksi, lai nopietnāk izvērtētu, vai pilnīgas saskaņošanas principa vispārēja piemērošana ir pamatota. Tas jā dara diskusijas par minētās direktīvas pārskatīšanu pašā sākumā.

4.7 Attiecībā uz tiesisko instrumentu kopīgai rīcībai Kopienas līmenī EESK pieņem zināšanai Komisijas nodomu sākt debates, no jauna konsultējoties ar ieinteresētajām pusēm, bet apšaubā reālu politisko gribu panākt konkrētu rezultātu pēc debatēm, konsultācijām, ziņojumiem, atzinumiem, zaļajām un baltajām grāmatām, paziņojumiem un rezolūcijām, pētījumiem, konferencēm un simpozijiem trīsdesmit gadu garumā.

4.8 Vairākos atzinumos — gan senākos, gan jaunākos — EESK puda skaidru nostāju par labu Eiropas tiesiskajam instrumentam, kas ļautu tiem patērētājiem, kuri sevi uzskata par kolektīvā kaitējuma upuriem, kolektīvi sākt tiesvedību, lai saņemtu kompensāciju. Minētais instruments pilnībā atbilstu Eiropas procesuālajām tiesībām un ar tā palīdzību varētu saņemt, pamatojoties uz vienādiem noteikumiem, reālu kompensāciju par materiālo un/vai morālo kolektīvo kaitējumu (atteikšanās (*opt-out*) sistēma), kas ir izdarīts jebkuras dalībvalsts patērētājiem. Ja Ungārijas prezidentūra pieņemtu šādu nostāju, ne tikai patērētāji, bet arī citi kolektīvo tiesību subjekti gūtu no tā lielu labumu; turklāt tas sekmētu arī vienotā tirgus izveidi un godīgu konkurenci.

4.9 EESK vēl nav saņēmusi pieprasījumu izstrādāt atzinumu par direktīvas par kompleksiem ceļojumiem pārskatīšanu. Komisija ir iecerējusi iesniegt priekšlikumu 2011. gada sākumā, un tā jau sākusi apkopot idejas saistībā ar tiesību aktu aviopasažieru tiesību jomā iespējamo pārskatīšanu.

4.10 Nepretendējot aizsteigties priekšā atzinumiem par abiem minētajiem jautājumiem, EESK iesaka prezidentvalstij Ungārijai tos izskatīt kopā, lai nodrošinātu saskaņotu pieeju un paplašinātu direktīvas piemērošanas jomu uz individuālo vai kolektīvo transporta pakalpojumu līgumiem ar vai bez saistītiem pakalpojumiem, kā arī noteikt tiesības, pienākumus un atbildību konfliktu, neapmierinošas vai krāpnieciskas darbības gadījumā. Turklāt īpaša uzmanība jāpievērš negodīgiem noteikumiem un negodīgai komercprakti šajā nozarē. Būtu vajadzīgs arī ļoti stingrs regulējums saistībā ar aģentūru, tūrisma uzņēmumu un aviosabiedrību bankrota sekām.

4.11 Finanšu pakalpojumu mazumtirdzniecības iekšējā tirgus īstenošanā ir panākts zināms progress. Minēsim *SEPA* direktīvu (saistībā ar *euro* ieviešanu), *MiFID* direktīvu, *CAD* direktīvu, kā

arī nesenos (2010. gada 12. jūlija) Komisijas priekšlikumus par noguldījumu garantiju sistēmām un par ieguldītāju kompensācijas sistēmām⁽⁶⁾. Tomēr vēl ir daudz darāmā — trūkst vispārējās politikās ievirzes, kas ļautu patērētājiem un MVU reāli izmantot vienotā tirgus priekšrocības. Arī Komisija noskaidrojusi, ka mazumtirdzniecības finanšu pakalpojumi ir nozare, kurā patērētāji saskaras ar ievērojamu skaitu problēmu⁽⁷⁾.

4.12 Tā ir nozare, par kuru EESK ir izstrādājusi vairākus atzinumus gan pēc iestāžu pieprasījuma, gan pašiniciatīvas atzinumus, tomēr ilglaicīgi, praktiski un efektīvi risinājumi vēl nav atrasti. Atgādināsim jautājumus par atbildīgu kredītešanu un pārmērīgām parādsaistībām⁽⁸⁾, uz kuriem direktīva par patērētāju kredītiem nesniedza vajadzīgo atbildi. Neveiksmes saistībā ar priekšlikumiem hipotekārā kredīta jomā, lai gan doma par tā saskaņošanu ir atzīta jau sen, nedroši noteikumi par pārrobežu maksājumiem un debeta/kredīta karšu izmantošanu; bankas kontu un universālu minimālo bankas pakalpojumu reālas mobilitātes trūkums, nepietiekami standarti, lai risinātu finanšu krīzes situācijas un nodrošinātu tūlītēju kompensāciju banku klientiem radušos zaudējumu un kaitējuma gadījumā.

4.13 Finanšu un ekonomikas krīze joprojām smagi skar patērētājus un mazos ieguldītājus. Tāpēc būtu jāparedz praktisku pasākumu izstrādi, piemēram, universāla bankas konta izveidošana, banku pakalpojumu minimums visiem ES iedzīvotājiem, uzticama un visām dalībvalstīm identiska elektronisko norēķinu sistēma, stingri noteikta banku atbildība saistībā ar kredīta piešķiršanu; nedrīkst aizmirst arī par vienotu apdrošināšanas sistēmu visā ES, negodīgu noteikumu un negodīgas komercprakses klasifikāciju finanšu pakalpojumu jomā, maksājumu par banku pakalpojumiem salīdzināmību, kā arī pastiprinātu pienākumu sniegt padomu par kompleksiem finanšu produktiem. Tāpat finanšu uzraudzībai vajadzētu būt vērstai uz patērētāju vajadzībām un būtu jāizstrādā efektīvi strīdu izskatīšanas mehānismi, kā arī mehānismi, lai kompensētu finanšu sistēmas (banku un apdrošināšanas sabiedrību) neefektīvas darbības dēļ radušos zaudējumus vai kaitējumu.

4.14 EESK atzinīgi vērtē Komisijas pieeju patērētāju tiesībām digitālajā vidē, par ko liecina Digitālā programma stratēģijas "Eiropa 2020" ietvaros⁽⁹⁾. Tomēr vēl ir daudz darāmā, lai visi varētu izmantot universālo pakalpojumu telekomunikāciju un informācijas jomā. Būtu vēlama jauna Komisijas paziņojuma ātra pieņemšana; tā būtu arī iespēja prezidentvalstij Ungārijai stingri iestāties par *Internet* tīkla neitralitāti un platjoslas iekļaušanu universālajā pakalpojumā, kā to jau agrāk prasījusi EESK.

⁽⁶⁾ COM(2010) 368 galīgā redakcija.

⁽⁷⁾ SEC(2009) 1251 *final* (22.09.2009.).

⁽⁸⁾ OV C 149, 21.06.2002., 1.–4. lpp.

⁽⁹⁾ OV C 54, 19.02.2011., 58. lpp.

4.15 EESK īpašu uzmanību pievērš patērētāju tiesību atzīšanai un aizsardzībai digitālajā vidē kopumā, ne tikai attiecībā uz elektronisko komerciju. Steidzami jāparedz ne vien pārskatīt direktīvu par e-komercijas tiesiskajiem aspektiem, bet arī jārod risinājumi, kā veicināt elektroniskās komercijas attīstību.

4.16 Prezidentvalstij Ungārijai būs jāpieņem steidzami lēmumi, lai precīzi noteiktu patērētāju pamattiesības digitālajā jomā un pārskatītu pamatdirektīvu par datu un autortiesību aizsardzību digitālajā telpā.

4.17 Visbeidzot EESK aicina Ungārijas prezidentūru apsvērt EPSCO Padomes 2010. gada 6. un 7. decembra secinājumus par vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem, nodrošinot tādējādi, ka pilnībā tiek ņemti vērā Beļģijas prezidentūras 26. un 27. oktobrī rīkotā vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem (VNSP) veltītā trešā foruma secinājumi, un sekmējot prezidentūras ieguldījumu Lisabonas līguma un Pamattiesību hartas jauno noteikumu par vispārējās nozīmes pakalpojumiem īstenošanā.

5. Tuvējās pārrobežu tirdzniecības īpašais gadījums.

5.1 Prezidentvalsts Ungārija lūdza EESK izstrādāt atzinumu par jautājumu, par kuru Kopienas līmenī vēl nav veikti padziļināti pētījumi, lai gan minētais jautājums ir svarīgs. Runa ir par tuvējo vai apkaimes pārrobežu tirdzniecību, proti, par precēm un pakalpojumiem, ko patērētāji iegādājas abpus attiecīgās valsts ģeogrāfiskajām robežām (vai nu ar ES dalībvalstīm, vai trešām valstīm).

5.2 Dažas dalībvalstis jau pētījušas šo parādību vēl pirms *euro* ieviešanas, lai apzinātu tirdzniecības veidus, valūtu plūsmas, cenas, ietekmi uz pārrobežu reģioniem un konkurenci u.c.

5.3 Tomēr Eiropas līmenī nevienā pētījumā nav izvērtēts pārrobežu starpreģionālo darījumu apjoms un to ietekme

dalībvalstīs. Ne Komisijas 1991. gada paziņojumā⁽¹⁰⁾, ne 1996. gada zaļajā grāmatā par tirdzniecību⁽¹¹⁾, ne arī 1999. gada baltajā grāmatā⁽¹²⁾ šāda veida tirdzniecība nav minēta. Tātad vispirms vajadzētu lūgt Komisijai izstrādāt šo darījumu precīzu topogrāfiju un statistikas analīzi.

5.4 Komisija un virkne reģionālo patērētāju organizāciju 90. gadu sākumā izveidoja informācijas un konsultācijas centru tīklu — *Euroguichets*, kura mērķis bija atbalstīt patērētājus, kas sastopas ar grūtībām pārrobežu tirdzniecībā. Šo centru, kas atradās pierobežu pilsētās, galvenais uzdevums bija informēt patērētājus.

5.5 Komisija 2001. gadā atklāja Eiropas Ārpustiesas tīklu (*EEJ-Net*) strīdu ārpustiesas izskatīšanai. Tolaik vienpadsmit *Euroguichets* deviņās dalībvalstīs papildus to parastajai kompetencei sniedza patērētājiem arī juridiskus padomus.

5.6 Vēlāk, 2005. gada janvārī, apvienojot *EEJ Net* un *Euroguichets*, izveidots pašreizējais Eiropas Patērētāju tiesību aizsardzības centru tīkls (*EEC Net*).

5.7 Abu tīklu apvienošana bija loģiska, ņemot vērā *euro* ieviešanu un paredzamo elektroniskās komercijas un tālpārdošanas attīstību. Tomēr apvienošanās rezultātā izzuda *Euroguichets* reģionālais izvietojums un to funkcijas saistībā ar tuvējo pārrobežu tirdzniecību.

5.8 Tādēļ jānoskaidro, vai pašlaik šim tirdzniecības veidam ir kādas īpatnības, kas pamatotu īpašu Savienības rīcību.

5.9 Ir jāapsver arī patērētāju vajadzības šāda veida tirdzniecībā (informācija, līgumu valoda, cenu salīdzināmība, ja viena no valūtām nav *euro*, maiņas kurss, komisijas, maksājumi par banku pakalpojumiem u.c.), kā arī visefektīvākais paņēmieni, lai apmierinātu minētās vajadzības vietējā līmenī.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ COM 1991/0041 galīgā redakcija, 1991. gada 11. marts.

⁽¹¹⁾ COM(96) 530 galīgā redakcija, 1996. gada 20. novembris.

⁽¹²⁾ COM(1999) 6 galīgā redakcija, 1999. gada 27. janvāris.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Eiropas Sociālā fonda perspektīvas pēc 2013. gada"

(izpētes atzinums)

(2011/C 132/03)

Ziņotājs: **VERBOVEN kgs**

Līdzziņotājs: **CABRA DE LUNA kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu 2010. gada 7. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Eiropas Sociālā fonda perspektīvas pēc 2013. gada"

(izpētes atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 24. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 172 balsīm par, 1 balsi pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja sniedz šādu atzinumu:

1.1 Ekonomikas, sociālās un teritoriālās kohēzijas princips un solidaritātes princips ir iekļauti Līgumā un veido divus svarīgākos iedzīvotāju un pašvaldību integrācijas pilārus. Tāpēc minētajiem principiem ir būtiska nozīme debatēs par Eiropas Savienības turpmāko budžetu.

1.2 Kohēzijas politikai ne tikai jāsamazina atšķirības starp reģioniem, bet arī jāpalīdz samazināt sociālā nevienlīdzība, kas skar noteiktas sabiedrības grupas, sekmējot tādas sabiedrības izveidi, kurā ir pilnīga nodarbinātība, iespēju vienlīdzība, sociālā integrācija un sociālā kohēzija, un tādējādi, plašākā nozīmē, atbalstot Eiropas sociālo modeli. Eiropas Sociālajam fondam (ESF) arī turpmāk jābūt struktūrfondam, kas ir Eiropas Savienības kohēzijas politikas sastāvdaļa.

1.3 ESF ir galvenais instruments Eiropas nodarbinātības stratēģijas īstenošanas atbalstam; jānodrošina, lai arī turpmāk tas būtu efektīvs instruments, kas atbilstīgi stratēģijai "Eiropa 2020" sekmētu ieguldījumus cilvēkresursos un kvalitatīvas nodarbinātības un sociālās integrācijas augstu līmeni. Tāpēc, ņemot vērā pašreizējo ekonomikas situāciju, ESF arī turpmāk jābūt nozīmīgam stratēģiskam un finanšu instrumentam, un

tam piešķirto līdzekļu apjoms jāpalielina atbilstīgi samilzušajiem risināmajiem problēmjautājumiem (lielāks bezdarbs), proti, vismaz par 5,9 %, kā to ierosinājusi Eiropas Komisija attiecībā uz ES budžetu 2011. gadam.

1.4 Eiropadomes lēmums pastiprināt ESF nozīmi ir sevišķi svarīgs šajos ekonomikas krīzes apstākļos. Darba tirgus politikai un sociālajai politikai arī turpmāk jāveido ESF vispārējais ietvars. Jāiegulda gan cilvēkresursu attīstībā un prasmju pilnveidošanā, gan atlaisto darba ņēmēju reintegrācijā darba tirgū. Lai uzlabotu ES konkurētspēju un stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu īstenošanu, prioritāte tomēr jāpiešķir kvalitatīvu darbavietu izveidei, ilgtspējīgai izaugsmei un neaizsargātu sociālo grupu (piemēram, jauniešu, sieviešu, imigrantu, ilgtermiņa bezdarbnieku, no darba tirgus atstumto personu, vecāka gadagājuma cilvēku, personu ar invaliditāti un mazākumtautību pārstāvju) iekļaušanai darba tirgū un sabiedrībā.

1.5 Lai veicinātu Eiropas Savienības ekonomikas atveseļošanu un izaugsmi, ir jāņem vērā iepriekšējā pieredze ESF izmantošanā, konkrēti, uzlabojot atbalstu MVU, ļoti maziem uzņēmumiem un sociālās ekonomikas uzņēmumiem, kuri ievēro ESF mērķus, kā arī veicot sociāla rakstura uzlabojumus gan kvalitatīvu darbavietu saglabāšanas un izveides, gan sociālās integrācijas ziņā, īpaši ar darba palīdzību.

1.6 Eiropas Sociālajam fondam, kas ir ES finanšu instruments ieguldījumiem cilvēkresursos, jāatbalsta stratēģijas “Eiropa 2020” trīs prioritātes: gudra izaugsme, ilgtspējīga izaugsme un integrējoša izaugsme. Nodarbinātība, apmācība, izglītība, aktīva iekļaušana un vienlīdzīgu iespēju politika ir galvenie elementi cilvēku rīcībspējas atbalstam, jo tie attīsta viņu zināšanas un ceļ kvalifikāciju, veicina jauninājumu kultūru, paaugstina nodarbinātības līmeni un sekmē iekļaujošu darba tirgu.

1.7 Partnerība, kurā iesaistīti sociālie partneri un citas organizētas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ir svarīgs priekšnoteikums, lai veiksmīgi īstenotu ar struktūrfondiem un jo īpaši ar Eiropas Sociālo fondu saistītos pasākumus.

1.8 Jāņem vērā arī sociālo partneru pieredze sociālajā dialogā un NVO pieredze partnerībā, lai mazinātu ekonomikas krīzes sekas un gūtu pozitīvus rezultātus.

1.9 Lai konsolidētu iepriekšējā plānošanas periodā gūtos pozitīvos rezultātus, jāsiglabā un jānostiprina partnerības, nediskriminēšanas un līdztiesības, kā arī ilgtspējīgas attīstības princips⁽¹⁾.

1.10 Struktūrfondu noteikumos tā vietā, lai atsauktos uz “pašreizējiem valstu noteikumiem un praksi”, ir skaidri jādefinē partnerības princips, kā arī iepriekšminētie principi un skaidri jānosaka katra partnera funkcija. Jānostiprina arī uzraudzības komiteju loma attiecībā uz valstu un reģionālajām kompetentajām iestādēm saistībā ar plānošanas, īstenošanas un uzraudzības funkciju.

1.11 EESK piekrīt viedoklim, ka jāuzlabo līdzekļu izlietojuma novērtēšana, efektivitāte un rezultāti. Šim mērķim ir svarīgi noteikt rādītājus, kā arī ieviest gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi izmēramus elementus, turklāt plašākā skatījumā — attiecībā uz visu kohēzijas politikas īstenošanas procedūru.

1.12 Jānodrošina dažādos līmeņos — Eiropas, valstu, reģionālajā un vietējā līmenī — noteikto prioritāšu saskaņotība.

1.13 Jāpalielina sinerģija ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu un citiem fondiem, kuru ietvaros jānostiprina partnerības,

nediskriminēšanas un ilgtspējas principi. Jāizvairās no Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda darbības pārklāšanās un jānodrošina saskaņotība, jo pārstrukturēšanas jomā ESF pasākumi ir preventīvi, bet Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda pasākumi — korigējoši.

1.14 Jāveic daudzi uzlabojumi procedūru īstenošanā un ESF līdzekļu pieejamības praktiskajos aspektos, jo īpaši būtiski jāsamazina birokrātija, jāpaātrina maksājumu sistēma, lai samazinātu programmas īstenošanu finansālās izmaksas, un jāvienkāršo rēķinu sagatavošanas un kontu izlīdzināšanas procedūras, piemēram, izmantojot vienreizējus maksājumus (*lump sums*).

1.15 Eiropas Sociālajam fondam nākotnē jānodrošina pietiekams līdzekļu apjoms, lai īstenotu stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus, izmantojot inovatīvus finansēšanas paņēmienus⁽²⁾ (piemēram, līdzekļu tiešu piešķiršanu pasākumiem nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā visneaizsargātākajām grupām vai atstumtības apdraudētām personām).

1.16 ESF pārskatīšanas, īstenošanas un izvērtēšanas procesā nozīmīga loma ir sociālajiem partneriem un pilsoniskajai sabiedrībai. Tāpēc EESK turpmāk pastāvīgi uzraudzīs ESF izmantošanu, sekmējot tādējādi Eiropas iestāžu, sociālo partneru un visu pilsoniskās sabiedrības dalībnieku saziņas — šā lēmumu pieņemšanas procesa svarīgā elementa — pilnveidošanu.

2. Konteksts: Komisijas uzsāktās debates par Eiropas Sociālā fonda perspektīvām.

2.1 ESF 2007.–2013. gadā finansēto programmu īstenošana ir vidusposmā.

2.2 Komisija dokumentā “ES budžeta pārskatīšana” (COM(2010) 700) ir izklāstījusi pamatnostādnes par turpmāko ES finanšu shēmu, bet secinājumos Piektajam ziņojumam par kohēziju (COM(2010) 642) — pamatnostādnes par struktūrfondu.

2.3 Apsverot ESF perspektīvas, būtu jāņem vērā Lisabonas līgums. Saskaņā ar jauno 9. pantu, Eiropas Savienībai jāņem vērā prasības, kas saistītas ar augsta nodarbinātības līmeņa veicināšanu, atbilstīga sociālās aizsardzības līmeņa nodrošināšanu, ar sociālās atstumtības apkarošanu, kā arī ar izglītības, mācību un cilvēku veselības aizsardzības līmeņa paaugstināšanu.

⁽¹⁾ Kā noteikts Padomes 2006. gada 11. jūlija Regulas (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, 11., 16. un 17. pantā.

⁽²⁾ Komisijas 2010. gada 19. oktobrī pieņemtais paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un valstu parlamentiem “ES budžeta pārskatīšana”, COM(2010) 700 galīgā redakcija.

2.4 Grozītais 175. pants tagad attiecas uz teritoriālo kohēziju. ESF kā galvenais ES finanšu instruments cilvēkresursu atbalstam arī turpmāk sekmēs ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas mērķa sasniegšanu, kā tas paredzēts Līguma par ES darbību 162. pantā.

2.5 Eiropadome 2010. gada 17. jūnijā pieņēma nākamajai desmitgadei paredzēto jauno politikas satvaru — stratēģiju “Eiropa 2020”. Tajā ES uzņēmusies saistības panākt, ka 75 % iedzīvotāju vecumā no 20 līdz 64 gadiem ir nodarbināti, ka mācības nepabeigušo jauniešu skaits nepārsniedz 10 % un ka vismaz 40 % jauniešu iegūst augstākās izglītības diplomu, kā arī samazināt nabadzības apdraudēto personu skaitu par 20 miljoniem un palielināt līdz 3 % no IKP privātā un publiskā sektora ieguldījumus pētniecībā un izstrādē⁽³⁾.

2.6 Eiropas Komisija 2011. gadā nāks klajā ar priekšlikumu jaunai finanšu shēmai pēc 2013. gada. To papildinās tiesību aktu priekšlikumi par struktūrfondiem, tostarp Eiropas Sociālo fondu. Šajā saistībā Komisija 2010. gada 19. oktobrī publiskoja paziņojumu “ES budžeta pārskatīšana”. Pārskatīšana būtu jāizņem, lai dotu jaunu impulsu ESF un ieviestu izmaiņas. Jaunajā ES finanšu shēmā Eiropas Sociālajam fondam jāpiešķir lielāka nozīme.

2.7 Komisijas Piektajā ziņojumā par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, ko publicēja 2010. gada 10. novembrī, ir izklāstīti iespējamie kohēzijas politikas turpmākie virzieni.

2.8 Lai apspriestu ESF perspektīvas, ir veikti īpaši pētījumi.

2.9 Turklāt ESF komiteja 2010. gada 3. jūnijā pieņēma atzinumu, un Komisija 2010. gada 23. un 24. jūnijā rīkoja konferenci.

2.10 Komisija 2010. gada 7. oktobrī lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt izpētes atzinumu, kurā būtu analizēti ESF komitejas atzinumā izskatītie jautājumi.

2.11 Pārdomu pamatā ir šādi pieci jautājumi:

— kāda ir ESF pievienotā vērtība salīdzinājumā ar valstu piedāvājumiem finanšu instrumentiem?

— kādiem jābūt ESF pamatuzdevumiem un prioritātēm saistībā ar stratēģiju “Eiropa 2020”?

— kā nodrošināt, lai ESF līdzekļi tiktu galvenokārt izmantoti prioritārajos ģeogrāfiskajos apgabalos un tematiskajās jomās?

— kā panākt maksimālu sinerģiju ar citiem fondiem, it sevišķi Eiropas Reģionālās attīstības fondu?

— kādai jābūt īstenošanas shēmai, lai pārvaldība vienlaikus būtu efektīvāka un vienkāršāka?

2.12 Turklāt, ņemot vērā pašreizējo tendenci, ka Eiropas Savienībā samazinās darbavietu skaits, ESF darbībai būs vēl lielāka nozīme Eiropas kohēzijas politikā. Tāpēc tā budžets ir būtiski jāpalielina, proti, vismaz par 5,9 %, kā to ierosinājusi Eiropas Komisija attiecībā uz ES budžetu 2011. gadam.

3. Vispārīgas piezīmes par Eiropas Sociālā fonda perspektīvām.

3.1 Kohēzijas un solidaritātes principi, kas iekļauti Līgumā, ir divi no galvenajiem iedzīvotāju un pašvaldību integrācijas pilāriem. Tāpēc minētie principi obligāti jāņem vērā debatēs par Eiropas Savienības turpmāko budžetu.

3.2 Minētie principi ir apstiprināti Lisabonas līgumā, kura 174. pantā noteikts: “Lai veicinātu tās vispārēju harmonisku attīstību, Savienība izstrādā un veic darbības, kas stiprina tās ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.”

3.3 Turklāt Līgumā uzsvērts, ka “Savienība jo īpaši tiecas mazināt būtiskas dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un vismazāk attīstīto reģionu atpalicību”. Minētais mērķis ir kļuvis vēl svarīgāks pēc Eiropas Savienības pēdējam divām paplašināšanās kārtām.

3.4 Savukārt ES Pamattiesību hartā, kura pēc iekļaušanas līgumā ir ieguvusi saistošu juridisku spēku, ir noteikts, ka Eiropas Savienībā vienlaikus ar teritoriālo kohēziju jāsekmē arī sociālā kohēzija, nodrošinot visu pilsoņu, neatkarīgi no viņu reģiona vai pilsonības, sociālo tiesību ievērošanu, aizliedzot diskrimināciju un ieguldot pūliņus, citstarp, vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanā.

3.5 Kohēzijas politikai ne tikai jāsamazina atšķirības starp reģioniem, bet, piemērojot pieeju, kurā uzmanības centrā ir iedzīvotāji, tai būtu jāveicina tādas sabiedrības izveide, kurā ir pilnīga nodarbinātība un iespēju vienlīdzība, kā arī jāsekmē Eiropas Savienībā sociālā integrācija un sociālā kohēzija, un plašākā nozīmē – Eiropas sociālais modelis.

⁽³⁾ Komisijas 2010. gada 3. marta paziņojums “Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei” (COM(2010) 2020 galīgā redakcija).

3.6 Eiropadome nolēma, ka struktūrfondi ir piemēroti finanšu instrumenti, lai īstenotu Lisabonas stratēģiju, kuras mērķi virzīti uz personām ar viszemāko kvalifikāciju un kurām visgrūtāk piekļūt valstu aktīvajai nodarbinātības politikai. (4) Šajā saistībā Eiropas Sociālais fonds ir vispiemērotākais instruments, lai sekmētu Eiropas nodarbinātības stratēģijas īstenošanu; jānodrošina, lai arī turpmāk tas būtu efektīvs instruments, kas atbilstīgi stratēģijai "Eiropa 2020" nodrošina daudz kvalitatīvu darbavietu un augstu sociālās iekļaušanas līmeni.

3.7 Stratēģijā "Eiropa 2020" galvenā uzmanība jāturpina pievērst ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai, lai nodrošinātu, ka stratēģijas īstenošanai tiek izmantoti visi iespējamie resursi un iespējas. Struktūrfondi ir svarīgākie instrumenti, lai dalībvalstīs, reģionos un vietējā līmenī varētu sasniegt prioritātes — "gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi". Šajā ziņā ESF arī turpmāk jābūt svarīgam stratēģiskam un finanšu instrumentam, kura mērķis ir paaugstināt nodarbinātības un sociālās iekļaušanas līmeni.

3.8 Partnerības princips, kas ietver sociālos partnerus un citas organizētas pilsoniskās sabiedrības organizācijas (5), ir svarīgs priekšnoteikums, lai veiksmīgi īstenotu pasākumus, kas saistīti ar struktūrfondu un jo īpaši ar Eiropas Sociālo fondu.

3.9 Jāņem vērā arī sociālo partneru pieredze sociālajā dialogā un NVO pieredze partnerībā, lai mazinātu ekonomikas krīzes sekas un gūtu pozitīvus rezultātus.

3.10 Ir jāuzlabo fondu vērtēšana, darbība un līdzekļu izlietojuma rezultāti. Šim mērķim ir svarīgi noteikt rādītājus, kā arī ieviest gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi izmērāmus elementus, turklāt plašākā skatījumā — attiecībā uz visu kohēzijas politikas īstenošanas procedūru. Pagaidām procedūra ir izstrādāta tā, lai nodrošinātu izdevumu likumību, nevis to efektivitāti. Šīs divas pieejas būtu jāaskaņo un vienlaikus saskaņā ar proporcionalitātes principu līdz saprātīgam līmenim jāsamazina administratīvie izdevumi.

3.11 Ņemot vērā pašreizējo ekonomikas krīzi, Eiropas Nodarbinātības stratēģija no jauna jāizvirza par galveno Eiropas Savienības prioritāti un vairāk līdzekļu jāpiešķir visiem pieejamu, vairāk un labāku darbavietu radīšanai un saglabāšanai. Darba tirgus politika jāsaģlabā kā ESF vispārējais ietvars.

(4) Skatīt EESK atzinumu par tematu "Prioritāru iedzīvotāju grupu nodarbinātība (Lisabonas stratēģija)", OV C 256, 27.10.2007.

(5) Kā noteikts Padomes 2006. gada 11. jūlija Regulas (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu 11. pantā.

3.12 Eiropadomes lēmums par kohēzijas politikas ieguldījumu ekonomikas atveseļošanas plānā ir patiesi pozitīvs signāls. Struktūrfondi, kas veido vairāk nekā trešdaļu ES budžeta, varētu būt finansējuma avots, kas ļautu risināt īstermiņa, vidējā un ilgtermiņa problēmas.

3.13 Pārrobežu dimensija, kas bija raksturīga iepriekšējām ES iniciatīvām (īpaši EQUAL), jāpārņem kā kohēzijas politikas pamatprincips, lai nodrošinātu, ka pieeja ir ne tikai ES mēroga, bet arī un vispirmām kārtām solidāra, jo īpaši tāpēc, ka 2007.–2013. gada plānošanas periodā tā nav bijusi ņemta vērā tik daudz, kā tas paredzēts jaunajā integrētajā pieejā (*mainstreaming*). Šajā sakarā no jauna jāparedz iespēja piešķirt finansējumu Eiropas projektiem, īpaši inovatīviem projektiem starptautisku tīklu veidošanai.

4. Īpašas piezīmes un ierosinājumi par apskatīto tematiku.

4.1 ESF pievienotā vērtība.

4.1.1 ESF savu Eiropas līmeņa pievienoto vērtību ir apliecinājis jau kopš tā izveides, bet vēl vairāk šajos ekonomikas krīzes apstākļos, atbalstot ES ekonomikas izaugsmi.

4.1.2 ESF ir struktūrfonds, kas tieši ietekmē iedzīvotājus: darba ņēmējus, bezdarbniekus, no sabiedrības atstumtos, cilvēkus ar lielām grūtībām piekļūt darba tirgum, jauniešus, gados vecākus cilvēkus un citas mazāk aizsargātas sabiedrības grupas.

4.1.3 ESF ir galvenais atbalsta instruments Eiropas Nodarbinātības stratēģijas īstenošanā. Tāpēc minēto stratēģiju būtu skaidri jāiestrādā valsts, reģionālā un vietējā līmeņa darba tirgus politikā, kā arī ESF mērķos.

4.1.4 Eiropai ļoti daudz jāiegulda cilvēkresursos, kas nešaubīgi ir jebkuras sabiedrības svarīga konkurences priekšrocība. Tādi ieguldījumi ļautu prognozēt gaidāmās sociālās pārmaiņas un vienlaikus sekmētu darbavietu saglabāšanu un izveidi, ceļot darba ņēmēju kvalifikāciju un attīstot prasmes, palielinot Eiropas uzņēmumu ražīgumu, meklējot inovatīvus un efektīvākus darba organizācijas veidus, pateicoties reāliem ieguldījumiem darba ņēmēju prasmju attīstīšanā, sociālajā integrācijā un veicinot iespēju vienlīdzību un sociālās ekonomikas iniciatīvas.

4.1.5 Eiropadomes lēmums pastiprināt ESF nozīmi ir sevišķi svarīgs šajos ekonomikas krīzes apstākļos.

4.1.6 Ieguldījumi vienlaikus jāvirza uz cilvēkresursu attīstību un atlaisto darba ņēmēju reintegrāciju darba tirgū, darbavietu izveidi un ilgtspējīgu izaugsmi, lai panāktu šo divu procesu sinerģiju un mijiedarbību. Tāpēc jāņem vērā tas, kā efektīva sociālā kohēzija var veicināt Eiropas konkurētspēju. Līdzekļi, ko ar ESF starpniecību novirza, lai integrētu no darba tirgus visvairāk atstumtās grupas (piemēram, personas ar invaliditāti, jaunieši ar īpašām nodarbinātības problēmām, vecāka gadagājuma cilvēki, kurus apdraud ilglaicīgs bezdarbs, un citas sociāli atstumtas personas), būtiski palīdzēs uzlabot ES konkurētspēju un vidējā termiņā sasniegt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus.

4.1.7 Partnerības princips ir būtisks priekšnoteikums ar struktūrfondu saistīto pasākumu veiksmīgai norisei.

4.1.8 Struktūrfondu noteikumos tā vietā, lai atsauktos uz "pašreizējiem valstu noteikumiem un praksi", skaidri jādefinē partnerības princips, kā arī skaidri jānosaka katra partnera funkcija.

4.1.9 Partneriem, tostarp sociālās ekonomikas organizācijām, jābūt pieejamai tehniskajai palīdzībai, un ar nozares organizāciju starpniecību, izmantojot ESF, jāstiprina to spēju veidošana (*capacity building*).

4.1.10 Jāizveido augstas kvalitātes partnerības, kurās sociālie partneri un organizēta pilsoniskā sabiedrība ir iesaistīta ikvienā fondu īstenošanas posmā, jo sevišķi tāpēc, ka tiem ir ļoti nozīmīga loma ekonomikas krīzes seku novēršanā.

4.1.11 Lai maksimāli palielinātu ESF pievienoto vērtību, fondu īstenošanā jāievēro vēl arī tādi pamatprincipi kā ilgtspējīga izaugsme, lai aizsargātu un uzlabotu vidi, vīriešu un sieviešu līdztiesība un nediskriminācija dzimuma, vecuma, rases vai etniskās izcelsmes, ticības vai pārliecības, invaliditātes vai dzimumorientācijas dēļ, kā arī jānodrošina fonda pieejamība personām ar invaliditāti vai no sabiedrības atstumtām personām. ⁽⁶⁾

4.2 ESF pamatuzdevumi un prioritātes saistībā ar stratēģiju "Eiropa 2020".

4.2.1 Kā noteikts Eiropadomes lēmumā, ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai arī turpmāk jābūt stratēģijas "Eiropa 2020" pamatelementiem.

⁽⁶⁾ Kā noteikts Padomes 2006. gada 11. jūlija Regulas (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, 11., 16. un 17. pantā.

4.2.2 ESF saskaņotībai ar stratēģiju "Eiropa 2020" jāizpaužas kā izstrādātām stratēģiskām pamatnostādnēm, kuru mērķis ir ES stratēģiskās prioritātes iestrādāt darbības programmās, vai arī kā citādi.

4.2.3 Šajā aspektā ESF arī turpmāk jābūt galvenajam instrumentam, ar kura palīdzību īsteno Eiropas Nodarbinātības stratēģiju. Lai to panāktu, ar ESF atbalstu jāveido kvalitatīvas darbavietas, jo tas ir būtisks faktors, kas var nodrošināt ES ekonomikas izaugsmi. Kvalitatīvu darbavietu radīšana neapšaubāmi ir prioritāte, tomēr ražošanas modeļa pārmaiņu dēļ uzmanība jāvelta arī citām, piemēram, ekoloģiskām, darbavietām, kā arī ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei.

4.2.4 ESF ir galvenais ES finanšu instruments ieguldījumiem cilvēkresursos; tas atbalsta aktīvas integrācijas un darbaspēka aktivizēšanas, pārkvalificēšanās un prasmju uzlabošanas pasākumu īstenošanu.

4.2.5 Jāizmanto ESF īstenošanā gūtā pieredze, lai atbalstītu Eiropas Savienības ekonomikas atveseļošanu.

4.2.6 Pasākumiem un prioritātēm jābūt šādām:

- jāatbalsta aktīva iekļaušana un jo īpaši jauniešu, gados vecāku darba ņēmēju, personu ar invaliditāti un citu neaizsargāto grupu, piemēram, imigrantu, integrācija darba tirgū, kā arī jāapkaro diskriminācija;

- jāpalielina sieviešu nodarbinātības līmenis un jācīnās pret algu nevienlīdzību;

- jāizveido darba tirgus un struktūrfondu izmantošanas novērošanas centri;

- jāveicina darba ņēmēju pārkvalificēšanās, kas orientēta uz jauninājumiem un pāreju uz zemas oglekļa emisijas ekonomiku;

- jāuzlabo atbalsts MVU, mikrouzņēmumiem un sociālās ekonomikas dalībniekiem, kuri veido 80–90 % no Eiropas Savienības rūpniecības, un jāveido kvalitatīvas darbavietas;

- pamatojoties uz apspriedēm par situācijas attīstību nozarēs un reģionos, definēt jēdzienu “apmācība krīzes laikā”;
- plašāk izplatīt labas prakses piemērus, piemēram, par ieguldījumiem nepilnas slodzes darbā, kas apvienots ar darba ņēmēju apmācību;
- stiprināt sociālo dialogu, rīkojot sociālo partneru kopīgu apmācību;
- sekmēt mūžizglītību;
- saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1083/2006 11. pantu atbalstīt tiešu iesaisti fondu plānošanā, pārvaldībā un izvērtēšanā, konkrēti, pastiprinot to spēju veidošanu (*capacity building*).
- nodrošināt darbavietu un darba apstākļu kvalitāti;
- veicināt drošību un veselības aizsardzību darbā;
- nodrošināt gan fiziski, gan finansiāli pieejamus aprūpes pakalpojumus un veikt pasākumus, lai “deinstitutionalizētu” cilvēkus, kas uzturas aprūpes centros, piemēram, cilvēkus ar invaliditāti;
- modernizēt publiskos nodarbinātības pakalpojumus.

4.3 ESF ģeogrāfiskā un tematiskā koncentrācija.

4.3.1 Struktūrfondi ir Eiropas Savienības galvenais instruments, kas sadarbībā ar dalībvalstīm atbalsta Savienības mazāk labvēlīgos apgabalus un neaizsargātākās sociālās grupas, lai samazinātu sociāli ekonomiskās atšķirības starp dalībvalstīm un apgabaliem. Un tā šiem fondiem jādarbojas arī turpmāk.

4.3.2 Ja vēlamies efektīvi īstenot stratēģiju “Eiropa 2020”, par ESF turpmākajām prioritātēm jāizvirza gan ekonomiskā, gan sociālā un teritoriālā kohēzija, jo tās ļauj samazināt sociāli ekonomiskās atšķirības starp reģioniem un to robežās (piemēram, dažādu sociālo grupu nevienlīdzību). Ikvienai dalībvalstij kāda mazāk attīstīta joma. Tāpēc visiem reģioniem, kuros bezdarbs pārsniedz ES vidējo rādītāju un kuros darba tirgū ir nelīdzsvarotība, kas it īpaši skar visneaizsargātākās grupas, jādod iespēja izmantot ESF, tostarp reģioniem ar lielāku IKP, piemēram, lielpilsētu un pierobežu reģioniem.

4.3.3 Eiropas Sociālajam fondam, kura darbība ir virzīta uz nodarbinātību, cilvēkresursu attīstību un sociālās integrācijas veicināšanu, jāturpina būt par instrumentu, kas tieši ietekmē iedzīvotājus un jo īpaši darba ņēmējus, bezdarbniekus, no sabiedrības atstumtos, jauniešus, vecāka gadagājuma cilvēkus un citas neaizsargātas personas.

4.3.4 Jānodrošina dažādos līmeņos — Eiropas, valstu, reģionālajā un vietējā līmenī — noteikto prioritāšu saskaņotība.

4.3.5 Minētā saskaņotība jāievēro arī darbības programmu izstrādē un īstenošanā.

4.3.6 Katrai dalībvalstij jānosaka prioritātes un darbības modeļi, kas pielāgoti tās reģionu īpašajiem apstākļiem un potenciālam. Dalībvalstīm prioritātes jānosaka atbilstīgi nacionālajiem reformu plāniem, dalībvalstu apstākļiem un potenciālam un saskaņā ar stratēģiju “Eiropa 2020” jo īpaši jomās, kas saistītas ar nodarbinātību, apmācību un sociālo iekļaušanu.

4.3.7 Lai kohēzijas politiku koncentrētu uz nedaudzām prioritātēm, jāizpēta arī iespējas izveidot piemērotus finansiālas palīdzības mehānismus, piemēram, līdzekļu tieša piešķiršana pasākumiem, kas paredzēti neaizsargātām sabiedrības grupām (cilvēkiem ar invaliditāti⁽⁷⁾ u.c.).⁽⁸⁾ EESK jau agrāk ieteica piešķirt līdzekļus īpašiem mērķiem sociālās iekļaušanas jomā⁽⁹⁾.

4.4 Sinerģija ar citiem struktūrfondiem.

4.4.1 ESF ir galvenais Eiropas Nodarbinātības stratēģijas īstenošanas instruments, un tā tam jābūt arī nākotnē.

⁽⁷⁾ Komisijas 2010. gada 15. novembrī pieņemtais paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020); atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem”, COM(2010) 636 galīgā redakcija.

⁽⁸⁾ Skatīt EESK atzinumu par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Sociālo fondu”, OV C 234, 22.9.2005.

Skatīt EESK atzinumu par tematu “Priekšlikums Padomes lēmumam par pamatnostādņēm dalībvalstu nodarbinātības politikai (saskaņā ar EK līguma 128. pantu)”, OV C 162, 25.6.2008., 92. lpp.

Skatīt EESK atzinumu par tematu “Cilvēki ar invaliditāti: nodarbinātība un pakāpeniska pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti ES. Lisabonas stratēģija pēc 2010. gada.”, OV C 354, 28.12.2010., 8. lpp. Komisijas 2010. gada 15. novembrī pieņemtais paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020); atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem”, COM(2010) 636 galīgā redakcija.

⁽⁹⁾ Skatīt EESK atzinumu par tematu “Ceturtais ziņojums par ekonomisko un sociālo kohēziju”, OV C 120, 16.5.2008., 73. lpp., 4.5.2. punkts.

4.4.2 Tomēr jāpalielina sinerģija ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu, kura ietvaros jānostiprina partnerības, vienlīdzības, nediskriminācijas un ilgtspējas principi, kā arī nodarbinātības un sociālās iekļaušanas mērķi. Tāpēc jāpastiprina elastīgums, lai optimizētu ESF, ERAF un citu fondu (piemēram, Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda) savstarpējo papildināmību un saskaņotību, nodrošinot tādējādi līdzekļus papildu iniciatīvām, piemēram, tām, kuru mērķis ir sekmēt personu ar invaliditāti profesionālo apmācību un šīs sociālās grupas piekļuvi infrastruktūrai.

4.4.3 Jāizvairās no Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda darbības pārklāšanās un jānodrošina saskaņotība, jo pārstrukturēšanas jomā ESF pasākumi ir preventīvi, bet Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda pasākumi – korigējoši.

4.5 Pārvaldības sistēma.

4.5.1 Jāveic daudzi uzlabojumi procedūru īstenošanā un ESF līdzekļu pieejamības praktiskajos aspektos.

4.5.2 Lai nodrošinātu minētos uzlabojumus, ESF turpmākajā darbībā jā saglabā un jāpastiprina partnerības princips. Jāatzīmē, ka partnerības princips ir ļoti svarīgs faktors ESF sekmīgai darbībai, jo tas palīdz piesaistīt papildu līdzekļus; tas, savukārt, būs ļoti svarīgi, ņemot vērā vispārējo publiskā sektora izdevumu samazināšanu Eiropas Savienībā.

4.5.3 Minētie uzlabojumi galvenokārt skar šādus aspektus:

— samazināt birokrātiju pirms darbības programmas īstenošanas un tās laikā, vienkāršojot līdzekļu pieejamības procedūras, konkrēti, paātrinot maksājumu sistēmu, lai samazi-

nātu programmas īstenošanu finanšu izmaksas, un vienkāršojot rēķinu sagatavošanas un kontu izlīdzināšanas procedūras, piemēram, izmantojot vienreizējus maksājumus (*lump sums*), kā arī vienkāršojot projektu grāmatvedības uzskaiti, balstoties ne tik daudz uz finansiāliem apsvērumiem, kā uz konkrētiem rezultātiem;

— ierobežot dalībvalstu iestāžu iespējas noteikt papildu mehānismus vai administratīvus nosacījumus, kas sarežģītu piekļuvi ESF finansējumam;

— efektīvāk izplatīt informāciju par finansējuma iespējām, tostarp paredzot obligātus Eiropas standartus attiecībā uz informācijas par ESF finansējuma iespējām pārredzamību un pieejamību, piemēram, padarot informāciju visiem saprotamu;

— uzlabot finansējamo projektu atlases procedūru pārredzamību un efektivitāti gan dalībvalstu, gan reģionu līmenī, īpašu uzmanību pievēršot inovatīviem projektiem.

— Īpaša uzmanība jāvelta apbūvētajai videi, jaunām tehnoloģijām un transportam (tostarp precēm, pakalpojumiem un infrastruktūrai), lai pārvarētu visus šķēršļus, kas kavē vispārēju piekļuvi ESF līdzfinansētajiem pasākumiem.

4.5.4 Jānodrošina līdzekļu efektīvs izlietojums, un rezultāti jāizvērtē gan kvantitatīvajā, gan kvalitatīvajā aspektā.

4.5.5 Jānosaka ar finansējumu saistīti rādītāji.

4.5.6 Šajā procesā nozīmīga loma ir sociālajiem partneriem un pilsoniskajai sabiedrībai.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Energoapgāde. Kādai jābūt mūsu kaimiņattiecību politikai, lai ES energoapgāde būtu nodrošināta?"

(prezidentvalsts Ungārijas pieprasīts izpētes atzinums)

(2011/C 132/04)

Ziņotājs: **IOZIA kgs**

Nākamā ES prezidentvalsts Ungārija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 15. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Energoapgāde. Kādai jābūt mūsu kaimiņattiecību politikai, lai ES energoapgāde būtu nodrošināta?"

(izpētes atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 1. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 86 balsīm par, 4 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) cer uz turpmāk minēto:

1.1.1 ātru un progresīvu Eiropas Savienības kopējās ārpolitikas enerģētikas jomā nostiprināšanu, lielāku energoapgādes drošību un sadarbību ar ražotājvalstīm, tranzītvalstīm un patērētājvalstīm atbilstīgi dalībvalstu solidaritātes principam un tās iekļaušanu Eiropas Savienības drošības un aizsardzības politikā, ņemot vērā energoapgādes stratēģisko nozīmi;

1.1.2 Augstā pārstāvja enerģētikas politikas jautājumos iecelšanu. Viņš sadarbotos ar Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos, ņemot vērā, ka šajās politikas jomās būtu jāietver enerģētiskās drošības jautājums. Formāli šo lomu varētu uzticēt enerģētikas komisāram;

1.1.3 kopējas pieejas izveidošanu starp iekšpolitiku, ārpolitiku un tādām saistītām politikas jomām kā kaimiņattiecību politika un vides aizsardzības politika;

1.1.4 vienpusējas rīcības novēršanu enerģētikas jomā, jo tāda rīcība ne tikai mazina dalībvalstu solidaritātes principa nozīmi, bet arī rada virkni nopietnu problēmu tām valstīm, kam nav atbilstīga tiesiskā pamata cīnīties, lai panāktu energoapgādi par taisnīgām un pieejamām cenām;

1.1.5 Enerģētikas kopienas paplašināšanu, šo partnerības modeli attiecinot arī uz Vidusjūras dienvidu krasta valstīm, galvenokārt uzticot tām uzdevumu veicināt energoefektivitāti,

atjaunīgo enerģiju, tīklu savienošanu un savietojamību. Jaunās kopienas mērķim jābūt šādam: popularizēt jauno Enerģētikas hartu un jauno protokolu par energoefektivitāti;

1.1.6 piekļuvi Austrumu partnerības 3. platformai par energoapgādes drošību un Austrumu partnerības pilsoniskās sabiedrības foruma trešās grupas "Vide, klimata pārmaiņas un energoapgādes drošība" pārstāvju sistemātisku iesaistīšanu minētās platformas darbā, jo pilsoniskās sabiedrības, tostarp sociālo partneru viedoklis joprojām pārāk bieži netiek pietiekami uzklauts vai tiek ignorēts;

1.1.7 jaunu institucionālo pamatu enerģētikas jomā, kas pašreizējos līgumos, kuri neapšaubāmi ir stiprinājuši Eiropas Savienības kompetenci šajā jautājumā, joprojām tiek uzskatīta par papildu elementu politikai valstu līmenī, kurā arī turpmāk jāveic izvēle attiecībā uz energoavotu sadalījumu valstī. Tāpēc Komisija tiek aicināta apsvērt iespējām izstrādāt Eiropas Savienības Enerģētikas līgumu pēc *Euratom* līguma parauga;

1.1.8 centieniem noslēgt daudzpusēju un visaptverošu nolīgumu ar Krieviju ar mērķi aizsargāt Savienības vispārējās intereses. Šāda politika būtu jāvērs arī uz Kaukāza valstīm, kurām nākotnē būs aizvien nozīmīgāka loma Eiropas energoapgādē;

1.1.9 stratēģisku partnerattiecību veidošanu ar Amerikas Savienotajām Valstīm, Japānu, Brazīliju, Indiju un Ķīnu saistībā ar energoapgādes efektivitāti un drošību un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu, lai panāktu vispārēju vienošanos pēc Kioto protokola termiņa beigām; esošo nolīgumu atjaunošanu ar Ziemeļāfrikas un Tuvo Austrumu jaunajām demokrātijām, ņemot vērā to attīstības vajadzības;

1.1.10 iespējas apsvēršanu organizēt starptautisku konferenci par šo tematu, lai izstrādātu protokolu par energoefektivitāti un Enerģētikas hartu, kas būtu efektīvāka, aptverošāka un vairāk saskaņota ar ekonomiskām un politiskām norisēm, kuras ir saistītas ar enerģētikas jautājumu;

1.1.11 pakāpenisku Eiropas enerģētiskās atkarības samazināšanu, izmantojot konkrētāku un stingrāku politiku energoefektivitātes jomā, un atbalstu, kas paredzēts, lai attīstītu alternatīvus un ilgtspējīgus enerģijas avotus ar zemu CO₂ emisijas līmeni;

1.1.12 priekšrokas došanu gan tādiem kaimiņvalstīs realizētajiem energoresursu avotu dažādošanas projektiem kā ES energoapgādes koridoros Kaspijas jūrā un Melnajā jūrā, un īpaši *Nabucco* gāzes vads, gan arī sašķidrinātās dabas gāzes infrastruktūrai, elektrotīklu savienojumiem un Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīguma par elektroenerģijas un gāzes infrastruktūru (*Med-ring*) galīgai definēšanai, kā arī tādu jaunu naftas infrastruktūras projektu īstenošanai Eiropas interesēs kā projekti Odesa–Gdaņska, Konstanca–Trieste un *Nord Stream*, kas ir ļoti nozīmīgs Somijai un saistībā ar kuru būtu atkārtoti jāpārrunā iespējas izbūvēt savstarpējus savienojumus ar Baltijas valstīm un Poliju;

1.1.13 ES iestāžu apņemšanos nopietni pievērsties energoapgādes jautājuma risināšanai atbilstīgi solidaritātes principam. EESK aicina Padomi, Parlamentu un Komisiju veikt visus iespējamus pasākumus, lai diplomātiju enerģētikas jomā izmantotu kā strādnieku, uzņēmumu un Eiropas iedzīvotāju dzīves kvalitātes aizsardzības un garantiju instrumentu.

2. Ievads

2.1 Eiropas Savienības prezidentvalsts pieprasījumā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai minēts viens no ES 27 valstu stratēģijas svarīgākajiem aspektiem enerģētikas jomā — energoapgādes nodrošināšana, izmantojot vienu no Eiropas Savienības sadarbības instrumentiem, proti, kaimiņattiecību politiku.

2.2 Enerģētikas temats jau vairākus gadus ir viens no galvenajiem un svarīgākajiem tematiem ekonomikas, sociālajā un vides aizsardzības politikā. Ilgtspējīga attīstība tagad un nākotnē atkarīga no enerģijas pieejamības, enerģijas uzmanīgas un saprātīgas lietošanas, pētījumiem par jauniem enerģijas avotiem saistībā ar virzību uz sabiedrību, kas rada zemu emisijas līmeni.

2.3 Tiesiskais regulējums

2.3.1 Lisabonas līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) ir apstiprināts jauns pants (194. pants), kurā, atsaucoties uz dalībvalstu solidaritāti, noteiktas Eiropas Savienības kompetences, lai izveidotu politiku, kas

— garantētu enerģētikas tirgus darbību,

— garantētu energoapgādes drošību Eiropas Savienībā,

— veicinātu enerģijas taupīšanu, energoefektivitāti un jaunu un atjaunojamu energoresursu attīstību,

— atbalstītu elektrotīklu savienošanu.

2.3.2 LESD 4. panta 2. punkta i) apakšpunktā teikts, ka enerģētikas jomā Eiropas Savienība daļa kompetenci ar dalībvalstīm.

2.3.3 Starptautisko nolīgumu jomā LESD 216. pantā Eiropas Savienībai piešķirtas vajadzīgās pilnvaras noslēgt nolīgumus Savienības mērķu sasniegšanai.

2.4 Eiropas Savienības atkarība no trešo valstu piegādātājiem

2.4.1 Eiropas Savienībai no 1997. gada līdz 2007. gadam bija liela enerģētiskā atkarība no piegādes, ko garantē trešās valstis (*Eurostat*. Enerģētikas, transporta un vides rādītāji. 2009. gada izdevums). Neskatoties uz energointensitātes samazināšanos par 17 %, atkarība no ārvalstīm ir palielinājusies no 45 % līdz 53,1 %. Tikai Dānija turpina eksportēt enerģiju — 25,4 % no savām vajadzībām. Polijā atkarība ir pieaugusi no 6,4 % 1997. gadā līdz 25,5 % 2007. gadā.

2.4.2 Malta, Luksemburga, Kipra, Īrija, Itālija un Portugāle ir valstis, kurās atkarība ir visaugstākā — tā svārstās no 82 % līdz 100 %.

2.4.3 Runājot par enerģijas avotiem, ES 27 valstu atkarība no naftas ir pieaugusi no 75,8 % līdz 82,6 %. Dānija ir vienīgā valsts, kurā ievērojami pieaudzis eksports, bet visas citas valstis ir tikai importētājas.

2.4.4 Dabasgāzes gadījumā atkarība pieaugusi ievērojami — vispirms no 33 % līdz 45,2 % un pēc tam līdz 60,3 %. Dānija un Nīderlande ir vienīgās eksportētājas, bet Īrijā ir vislielākais atkarības pieaugums — no 31,2 % 1997. gadā līdz 91,4 % 2007. gadā.

2.4.5 Enerģijas primārā ražošana Eiropā ir samazinājusies no 962 384 tūkst. tonnu 1997. gadā līdz 849 592 tūkst. tonnu 2007. gadā ar atšķirīgu sadalījumu dažādu avotu gadījumā — par 10 % oglēm, par 12 % lignītam, par 14 % naftai, par 20 % dabasgāzei un par 28 % atomenerģijai. Atjaunīgās enerģijas īpatsvars ir 16 %.

2.4.6 Iekšējais bruto patēriņš ir pieaudzis par 6 %, proti, no 1 704 473 tūkst. tonnu līdz 1 806 378 tūkst. tonnu, attiecīgi oglēm — 13 %, lignītam — 6 %, naftai — 36 %, dabasgāzei — 24 %, atomenerģijai — 13 % un atjaunīgajai enerģijai — 8 %. Šajā desmitgadē, kurā novērots samērā nemainīgs naftas, atomenerģijas un lignīta patēriņš un ogļu izmantošana samazinājusies par 7 %, dabasgāzes izmantošana ir palielinājusies par 20 % un atjaunīgās enerģijas izmantošana palielinājusies par 50 %, tomēr vēl joprojām ļoti zems ir tās īpatsvara rādītājs, proti, 8 %.

2.5 Imports pēc izcelsmes valstīm

2.5.1 Galvenie kurināmā piegādātāji enerģijas ražošanai 2007. gadā bija šādi:

Dabas gāze	Nafta	Ogles	Urāns (2009. gadā)
Krievija 39 %	Krievija 33 %	Krievija 25 %	Austrālija 22 %
Norvēģija 26 %	Norvēģija 15 %	Dienvīdāfrika 21 %	Krievija 21 %
Alžīrija 16 %	Lībija 10 %	Austrālija 13 %	Kanāda 19 %
Lībija 5 %	Arābu Emirāti 7 %	Kolumbija 13 %	Nigēra 11 %
	Irāna 6 %	ASV 9 %	Kazahstāna 9 %
		Indonēzija 8 %	Dienvīdāfrika – Namībija 5 %

2.5.2 Šīs tabulas dati pierāda, ka ir novērojama importa koncentrācija no dažām valstīm, proti, 86 % dabasgāzes nāk no 4 valstīm, 71 % naftas nāk no 5 valstīm, 89 % ogļu nāk no 6 valstīm un 87 % urāna — no 6 valstīm.

2.5.3 Galvenais partneris gandrīz visiem kurināmā veidiem ir Krievija, no kuras ES ievēd aptuveni 30 % no nepieciešamajiem enerģijas krājumiem, un šis rādītājs pastāvīgi pieaug. Tāda pati situācija ir ar Norvēģiju, Alžīriju un Lībiju attiecībā uz šķidrājiem ogļūdeņražiem un Austrāliju, Kanādu, Kolumbiju un Nigēru attiecībā uz ogļēm un urānu. Tie ir partneri, kas nodrošina ievērojamāko energoapgādes daļu.

2.5.4 Elektroenerģijas rādītāji ir ļoti nepastāvīgi. Eurostat 2009. gada ziņojumā apskatītajā desmitgadē trīs gadus ir bijis tīrais eksports, trīs gadus — tirgū lielākoties līdzsvars starp pieprasījumu un piedāvājumu un piecus gadus — ievērojams pieprasījums pēc piegādes no trešām valstīm. Itālija ir vislielākā importētāja ar 46 283 GWh un Francija — vislielākā eksportētāja ar 56 813 GWh. ES 27 valstīs 2007. gadā investās elektroenerģijas daudzums bija 10,5 TWh.

3. Eiropas Savienības politika

3.1 2008. gadā bija novērojams pastāvīgs naftas un ar to saistīto ogļūdeņražu cenas pieaugums no 90 USD par barelu februārī līdz 147,27 USD 11. jūlijā, kad tika sasniegta vēsturiski augstākā cena. Gāzes piegādes krīzes dēļ, kuras kulminācija bija 2006. gada janvārī, kad Gazprom pārtrauca gāzes piegādi darījumu partnerim Naftogaz Ukrainā, enerģētikas un energoapgādes drošības temats nokļuva politisko debašu uzmanības centrā. 2009. gada krīze vēl smagāk skāra Austrumeiropas valstis. ES enerģētikas komisārs Andris Piebalgs mācēja apdomīgi reaģēt uz

krīzi, un viņam izdevās saglabāt regulāras piegādes, lai arī tajā laikā gāzesvadā samazinātā spiediena dēļ tika reģistrēts aptuveni 30 % liels piegādes samazinājums uz Eiropas Savienības valstīm.

3.2 Enerģija jau bija galvenais temats gan EOTK (Eiropas Ogļu un tērauda kopiena) dibināšanas līgumā 1952. gadā, gan Euratom līgumā 1957. gadā un diskusijās, kuras notika pirms Romas līguma noslēgšanas un kurās atsevišķas personas uzskatīja, ka enerģētikas jautājums pilnībā jāiekļauj kopējā tirgus darbības jomā un ES kompetencē.

3.3 Tikai pēc daudziem gadiem nopietnas krīzes situācijā tika secināts, ka Eiropas enerģētiskajai atkarībai ir ne tikai ievērojama ekonomiskā nozīme, bet galvenokārt, ka enerģijas piegādi var vienkārši izmantot par politiskā spiediena līdzekli.

3.4 Ir pierādījies, ka pieaugoša ES atkarība no energoapgādes no nedemokrātiskiem un nestabiliem reģioniem un valstīm, kurās bieži netiek ievērotas cilvēktiesības un sociālās tiesības, un no Krievijas piegādātājiem, galvenokārt attiecībā uz gāzi, ir ļoti bīstama un ilgtermiņā varētu radīt lielus sarežģījumus dalībvalstīm, taču galvenokārt Eiropas Savienības vispārējai drošībai.

3.5 Starptautiskā situācija ir būtiski mainījusies. Ķīnas, Indijas un Brazīlijas ekonomiskā un politiskā loma, ASV ilgtermiņa stratēģijas pēc iespējas ilgāk saglabāt iekšējās rezerves, palielinot savu enerģijas pieprasījumu starptautiskajos tirgos, un pieaugoša nestabilitāte un konfliktu saasināšanās eksporta reģionos rada nepieciešamību ievērojami mainīt ES politiku. Enerģētiskā drošība ir kļuvusi par valstu drošības un ekonomikas attīstības neatņemamu faktoru.

4. Jauni rīcības plāni

4.1 Ņemot vērā enerģētiskās drošības stratēģisko nozīmi, jaunajā rīcības plānā jāņem vērā visi iespējamie varianti, kas pastāv austrumu un dienvidu kaimiņvalstīs, Vidusjūras un Tuvo Austrumu valstīs. Jānostiprina ES partnerība ar Āfriku enerģētikas jomā, un jāsāk gatavot lielu starptautisku konferenci par piekļuvi enerģijai un enerģētisko drošību, lai tās laikā izstrādātu jaunus kopējus noteikumus. Ja tiktu izstrādāts jauns starptautiskais pakts par enerģētisko drošību, specializētām starptautiskām aģentūrām būtu jāuzņemas tā piemērošanas uzraudzība. Ņemot vērā temata nozīmīgumu, tajā galvenokārt būtu jāiesaistās lielajām starptautiskajām institūcijām.

4.2 Energoapgādes drošība būtu jāuzskata par vienu no ES ārpolitikas un drošības politikas prioritātēm, un papildus atbildīgajai personai par ārpolitiku jāieceļ jauns Augstais pārstāvis enerģētikas politikas jautājumos. Lai arī ir vērojama neliela virzība uz kopējo politiku, dalībvalstīm vēl joprojām ir tendence paturēt savās rokās kontroli, izmantojot divpusējas attiecības ar ražotājvalstīm.

4.3 Neskatoties uz grozījumiem Līgumā un jauno LESD 194. pantu, vēl nav skaidrs, kā Eiropas Savienība izmanto savu kompetenci un, galvenokārt, kā praksē izpaužas "solidaritātes gars". Zināms progress ir panākts, piemēram, attiecībā uz stratēģiskām gāzes rezervēm, kad pirmo reizi izpaudās solidāra rīcība. Komisija mēģina īstenot nopietnu ārpolitiku. Šogad tiks publicēts paziņojums par starptautisko politiku un enerģētisko drošību. Dažās dalībvalstīs savukārt tiek veidota autonoma energoapgādes ārpolitika, īpaši ar Krieviju un dažām Vidusjūras reģiona valstīm. Tas rada ievērojamas grūtības citām valstīm, vājinot ES spēju aizstāvēt kopējās intereses.

4.4 Ir pierādījies, ka pašreizējais Līguma formulējums ir labs kompromiss, bet ar to nepietiek, lai stātos pretī izaicinājumiem nākotnē. Enerģētikas politika kopumā būtu jāpārskata īpašā līgumā, kas veidots pēc *Euratom* līguma parauga, uzsverot, cik liela institucionālā nozīme ir drošības politikai, kas ietver arī enerģētiskās drošības politiku. Vienpusēja rīcība enerģētikas jomā jāizbeidz, nostiprinot kopējo enerģētikas solidaritātes politiku, kuras pamatā ir dažādošana, katras dalībvalsts apstākļiem un īpatnībām atbilstošs energoavotu sadalījums, taču pirmām kārtām tādas politikas pamatā ir vides ilgtspēja, ņemot vērā, ka galvenās nozares, kam nepieciešama enerģija, piemēram, ražošana, elektroenerģijas piegāde un sadale, transports un apkure, ir tās, kas rada visaugstākās siltumnīcefekta gāzu emisijas.

4.5 ES ārpolitikas austrumu dimensija

4.5.1 Kaimiņattiecību politikā, piemēram, attiecībā uz tādām austrumu valstīm kā Moldova, Ukraina un Baltkrievija, arī visiem zināmajos politisko problēmu apstākļos jāpanāk ciešāka sadarbība un minētās valstis vairāk jāiesaista kopējā politikā, protams, nodrošinot, ka tiek ievēroti demokrātijas principi un cilvēktiesības, ar ko pēdējā laikā ir bijušas ievērojamas grūtības Baltkrievijā, kur opozīcija tiek vardarbīgi apspiesta. Enerģētikas kopiena ir guvusi pozitīvu pieredzi ar Balkānu valstīm un austrumu valstīm. Izveidota, lai atbalstītu bijušās Dienvidslāvijas valstu iespējamo integrāciju, kopiena ir pakāpeniski paplašinājusies, un nesena Ukrainas pievienošanās nodrošinās, ka minētā projekta saikne ar mūsu kaimiņvalstīm un tādām Vidusāzijas valstīm kā Uzbekistāna un Kirgizstāna kļūs vēl ciešāka.

4.5.2 Polija un Zviedrija 2008. gadā ierosināja izveidot Austrumu partnerību; tā ir ES iniciatīva, kura vērsta uz sešām kaimiņvalstīm (Armēniju, Azerbaidžānu, Baltkrieviju, Gruziju, Moldovu, Ukrainu) un kuras mērķis ir padziļināt politisko sadarbību un ekonomisko integrāciju, kā arī izveidot daudzpusējās sadarbības struktūras reģionā. Pirmais oficiālais Austrumu partnerības dalībvalstu sammits, ar kuru tika uzsākta partnerības darbība, notika 2009. gada 7. maijā Prāgā.

4.5.3 EESK tika iesaistīta trijās no četrām Austrumu partnerības (AP) tematiskajām platformām, un tā prasa nekavējoties piešķirt tai piekļuvi trešajai platformai par energoapgādes drošību, kura nodarbojas ar enerģijas kopienas un Eiropas Enerģētikas hartas stiprināšanu, energoefektivitātes uzlabošanu, un atjaunīgo energoresursu lomu. Vienam no darbības pamatvirzieniem partnerības ietvaros jābūt ES austrumu partneru energoefektīvas ekonomikas attīstīšanai un atjaunojamu energoresursu izmantošanas veicināšanai kaimiņvalstīs. Vajadzīgi vēl citi pasākumi sadarbības sekmēšanai, enerģijas sadales infrastruktūras modernizēšanai un citiem savstarpējiem sakariem starp enerģijas ražošanas un sadales tīkliem.

4.5.4 Minētie jautājumi pilsoniskajai sabiedrībai ir ārkārtīgi nozīmīgi, un tos nevajadzētu atstāt izlemšanai vienīgi publiskās varas iestādēm un finanšu institūcijām. EESK pieprasa AP trešās tematiskās platformas darbā sistemātiski, nevis tikai atsevišķos gadījumos iesaistīt AP pilsoniskās sabiedrības foruma trešās darba grupas "Vide, klimata pārmaiņas un energoapgādes drošība" pārstāvjus, jo pilsoniskās sabiedrības, tostarp sociālo partneru, viedoklis joprojām pārāk bieži netiek pietiekami uzklauts vai tiek ignorēts. Uzņēmējdarbības foruma izveides iniciatīva Austrumu partnerības ietvaros ir mēģinājums uzlabot sociālo dialogu ekonomikas un tādējādi arī enerģētikas nozarē.

4.6 ES ārpolitikas Euromed dimensija

4.6.1 Ņemot vērā vairākās Vidusjūras reģiona dienvidu valstīs notiekošās politiskās pārmaiņas, politikas veidotājiem ir obligāti jāapspriežas ar pilsonisko sabiedrību abos Vidusjūras krastos un tā jāiesaista turpmākās kopējās enerģētikas politikas veidošanā, lai nodrošinātu, ka šādu politiku neuzskata par uzspiestu “no augšas” vai no ārienes, bet lai to patiesi atbalstītu plašāka sabiedrība. EESK strādā pie Vidusjūras reģiona valstu Ekonomikas un sociālo lietu padomju asamblejas izveides līdz 2011. gada rudenim. Asambleja varētu būt nozīmīgs forums viedokļu apmaiņai ar pilsonisko sabiedrību par enerģētikas politiku.

4.6.2 Eiropas Savienībai būtu jāpiedāvā arī Vidusjūras dienvidu krasta valstīm iesaistīties īpašā enerģētikas kopienā. Vidusjūras reģiona elektroenerģijas loka jeb tā saucamā *Med-ring* pabeigšana, tādi izstrādē esošie projekti kā *Desertec* jeb Vidusjūras reģiona saules enerģijas izmantošanas plāns un jau minētā sadarbība ar Vidusjūras valstīm varētu veicināt, piemēram, Magribā, labāku sadarbību energoefektivitātes, atjaunojamu enerģijas avotu, transporta un tīklu savienojumu, kā arī enerģijas ražošanas un piegādes sistēmu modernizācijas jomā.

4.6.3 Eiropas Savienības ieguvumi ir neapšaubāmi. Infrastruktūras uzlabošana pie mūsu partneriem Vidusjūras valstīs palīdzēs sasniegt daudzus tādus kopīgus mērķus kā ilgtspējīga attīstība, kopējā pieprasījuma pēc enerģijas samazināšanās, kas savukārt palīdzēs stabilizēt enerģētisko drošību un izejmateriālu cenas, un emisiju ierobežošana.

4.6.4 Šis ieguldījums, tai skaitā finansiālais, ar EIB atbalstu Vidusjūras valstīm un ERAB atbalstu dažām saņēmējvalstīm var kļūt par ekonomisko atbalstu, kas Eiropas Savienībai būtu jāsniedz mazāk attīstīto valstu labā, lai ļautu tām ilgtspējīgi attīstīties ar zemu CO₂ emisijas līmeni.

4.7 Stratēģisko asi, uz kuras pamata Kopiena atbalstīs partnervalstis, tuvākajā laikā aizstās ar programmām, kas paredzētas energoefektivitātes sensitīvai uzlabošanai. Šāda iniciatīva iekļaujas arī sadarbībā vides jomā un ir saskaņā ar jaunajiem mērķiem, kas izvirzīti laikposmam pēc Kioto protokola darbības beigām.

4.8 Mērķus, kas izvirzīti jaunajā diplomātiskajā pieejā enerģētikas politikai un kas jāsasniedz sadarbībā ar ražotājvalstīm, tranzīvalstīm un patērētājvalstīm, varētu iekļaut jaunā ES institucionālajā sistēmā, kā arī nolīgumos un līgumos, kas noslēgti, pamatojoties uz Enerģētikas hartas nolīgumu un protokolu par energoefektivitāti — instrumenti, kas jau kopš 20 gadiem izmantoti sadarbībai un starptautisko pretrunu risināšanai taču nav apliecinājuši savu efektivitāti.

4.9 Eiropas Savienībai būtu jāpopularizē jaunā harta un jaunais protokols Vidusjūras dienvidu krasta valstīs un jāizvērsē pasākumi attiecībā uz pašreizējās hartas pārskatīšanu un uzlabošanu, nosakot saistības dalībvalstīm solidāri īstenot enerģētikas politiku. Sevišķi nozīmīgs šajā sakarā ir Baltijas valstu integrēšanas progress.

4.10 Ziemeļu Ledus okeāns un Barenca jūra kļūs par vienu no ekonomiski dinamiskākajām ES teritorijām un ļoti svarīgu reģionu Norvēģijai, Krievijai, Amerikas Savienotajām Valstīm un Kanādai. Gan vietējo, gan pasaules reģionu intereses ir Eiropas jautājums, ko var risināt vienīgi, ja ir stingra un reālistiska ES politika.

4.11 Vienpusēja rīcība ir ievērojami samazinājusi Eiropas Savienības spēju ietekmēt un ļāvusi piegādātājvalstīm, īpaši Krievijai, konkrēti ietekmēt dažu savu kaimiņvalstu brīvo izvēli. Eiropas Savienība saņem vairāk nekā 67 % no Krievijas enerģētikas produktu eksporta, un acīmredzamu ģeogrāfisku un politisku iemeslu dēļ Krievija nevarētu tik vienkārši atrast citus tik pieejamus tirgus kā mūsējais.

4.12 Krievija būtu jāuzņem Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO), ja Krievija dos konkrētas garantijas par to, kā izturēsies tās energouzņēmumi, kuri bauda monopolpozīciju un kurus bieži ietekmē un atbalsta politiskie spēki, un, protams, ja tā atrisinās konfliktu ar Gruziju, noslēdzot abpusēju vienošanos.

5. Stratēģiskas partnerattiecības ar ASV, Japānu, Brazīliju, Indiju un Ķīnu

5.1 Ļoti svarīgi būs veidot stratēģiskas partnerattiecības ar galvenajiem pasaules enerģijas tirgus dalībniekiem, kā ASV, Japānu, Brazīliju, Indiju un Ķīnu. Sadarbības un vienošanos kontekstā sevišķa uzmanība jāpievērš drošas energoapgādes un taisnīgu cenu jautājumam, par prioritāti jāizvirza energoefektivitātes nodrošināšana un jārūpējas par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu.

5.2 Energoapgādes drošības jautājumā, kas acīmredzami ietekmē drošību kopumā, ilgtspējīgu attīstību un cīņu pret klimata pārmaiņām, vajadzīga daudzpusēja vienošanās. Ekonomiskā konkurence nedrīkst ietekmēt stabilitāti un mieru, tāpēc jānovērš iespēja, ka palielinās starptautiskā spriedze, kas jau šobrīd ietekmē daudzus ogļūdeņražu piegādātāju reģionus.

5.3 Enerģētika jau sen ir G20 diskusiju temats. Šīs diskusijas, kas bieži paliek tikai kā labu nodomu uzskaitījums, jāpārvērš nolīgumos un stratēģiskās partnerattiecībās. Iespējams, ka

reālākā pieeja ir divpusējas vienošanās. Eiropas Savienība bieži aizmirst, ka ir galvenā ekonomiskā zona pasaulē, un nespēj uzspiest partneriem savu darba programmu, kas paredzēta, lai nostiprinātu ES ārpolitikas pamatnostādnes, ar kuru palīdzību arī turpmāk jācenšas izplatīt demokrātijas principus un respektēt cilvēktiesības, iedzīvotāju pašnoteikšanās tiesības un attieksanos izmantot karu, lai izbeigtu tautu savstarpējos konfliktus, kuru atrisināšanā būtu jāpalielina starptautisko institūciju nozīme.

5.4 Jaunās tirgus ekonomikas valstis, tāpat kā Eiropas Savienība, ir ieinteresētas starptautiskā mērogā panākt to, ka ir garantēta stabila energoapgāde par saprātīgām cenām. Eiropas Savienības rīcības plānā būtu jāņem vērā arī stratēģisku partnerattiecību veidošana ar šīm valstīm un jāatbalsta tādu noteikumu kopuma pieņemšana tirgus ekonomikas apstākļos, kas stiprinātu sadarbību un novērstu nevajadzīgu un dārgi izmaksājošu sacensību par izejmateriālu piesavināšanos.

Briselē, 2011. gada 15. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

PIELIKUMS

Atzinuma Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

Par šo grozījumu nobalsoja vismaz viena ceturtda daļa klātesošo, bet to noraidīja debatēs.

1.1.12. punkts

Svītrot pēdējā teikuma beigu daļu

"priekšrokas došanu gan tādiem kaimiņvalstīs realizētajiem energoresursu avotu dažādošanas projektiem kā ES energoapgādes koridors Kaspijas jūrā un Melnajā jūrā, un īpaši Nabucco gāzes vads, gan arī sašķidrinātās dabas gāzes infrastruktūrai, elektrotīklu savienojumiem un Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīguma par elektroenerģijas un gāzes infrastruktūru (Med-ring) galīgai definēšanai, kā arī tādu jaunu naftas infrastruktūras projektu īstenošanai Eiropas interesēs kā projekti Odesa–Gdaņska, Konstanca–Trieste un Nord Stream, kas ir ļoti nozīmīgs Somijai un saistībā ar kuru būtu atkārtoti jāpārrunā iespējas izbūvēt savstarpējus savienojumus ar Baltijas valstīm un Poliju;"

Pamatojums

Lai par šo projektu nozīmi minētajām valstīm spriež valstu politiķi un ekonomisti, jo sevišķi tāpēc, ka *Nord Stream* maršruts joprojām ir strīda objekts saistībā ar pieeju Svinoujscies (Świnoujście) ostai.

Balsošanas rezultāti

Par:	33
Pret:	46
Atturas:	17

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Inovatīvas darbavietas – ražīguma un kvalitatīvas nodarbinātības avots” (pašiniciatīvas atzinums)

(2011/C 132/05)

Ziņotāja: **Leila KURKI kdze**

Līdzziņotājs: **Mihai MANOLIU kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2010. gada 16. septembrī saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“*Inovatīvas darbavietas — ražīguma un kvalitatīvas nodarbinātības avots*”.

EESK 2010. gada 20. oktobrī nolēma pārveidot izpētes grupu par apakškomiteju.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Inovatīvu darbavietu apakškomiteja savu atzinumu pieņēma 2011. gada 23. februārī. Ziņotāja — *Leila Kurki kdze*, līdzziņotājs — *Mihai Manoliu kgs*.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 94 balsīm par, 1 pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi

1.1 Komiteja uzskata, ka Eiropas Savienības uzdevums ir atbalstīt visu dalībvalstu un uzņēmumu centienus izvērst inovāciju darbavietā. Inovāciju darbavietā izmanto, lai izmēģinātu un ilgtspējīgi pārveidotu organizatorisko darbību, vienlaikus uzlabojot gan darba ražīgumu, gan kvalitāti. Jomas, kuras var uzlabot, ir darba procesi, darba organizācija, darba metodes un instrumenti, darba fiziskā vide, profesionālās prasmes un darba prakse, kā arī pārvaldība un vadība.

1.2 EESK iesaka skaidri definēt pamatjēdzienu “inovatīva darbavietā”. Kopīgi atzītas koncepcijas trūkums varētu būt viens no iemesliem, kāpēc lielākajā daļā ES politikas dokumentu inovācijai darbavietā līdz šim ir pievērsta tik maza uzmanība. ES iestādēm, dalībvalstīm, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām jāapzinās inovāciju un to ieviešanai izmantoto veidu un līdzekļu nozīmīgums, it īpaši uzņēmuma/organizācijas līmenī.

1.3 EESK ir pārliecināta: lai arī “inovatīvas darbavietas” koncepcija Komisijas dokumentā nav minēta, tā ir viena no stratēģijas “Eiropa 2020” svarīgākajām sastāvdaļām, būdama viena no galvenajiem priekšnoteikumiem stratēģijas sekmīgai īstenošanai, tāpēc Komiteja iesaka stratēģijā iekļaut inovatīvas darbavietas jēdzienu.

1.4 Lai uzlabotu stratēģijas “Eiropa 2020” iekšējo līdzsvaru, EESK iesaka Komisijai, īstenojot pamatiniciatīvu “Inovācijas

Savienība”, uzsākt izmēģinājuma projektu par inovatīvām darbavietām. Par projekta galveno mērķi būtu jānosaka darba dzīves kvalitātes uzlabošana. EESK uzskata, ka nekavējoties būtu jāsāk tālāki pētījumi par attiecību starp darba dzīves kvalitāti, novatoriskumu un ražīgumu un jāievieš Eiropas indekss, ar kuru raksturo darba dzīves kvalitāti un tās ietekmi uz novatoriskumu un ražīgumu. Mums jāņem vērā panākumi ar ticamiem rādītājiem, kas vērsti ne tikai uz ieguldījumu, bet arī un it īpaši uz rezultātiem.

1.5 EESK izsaka bažas par to, ka ES finansējums galvenokārt novirzīts augsta līmeņa tehnoloģijas produktu jauninājumiem un ka jauninājumiem darbavietā nav veltīta pietiekama uzmanība. Komiteja uzskata, ka inovācijas politikā vairāk jāpievēršas jautājumam, kā dažādi partneri var efektīvāk sadarboties, lai sekmētu inovatīvas darbavietas un tādējādi paaugstinātu ES konkurētspēju un labklājības līmeni. EESK norāda, ka inovācijas sekmēšanai darbavietā var izmantot ES finansējumu, un iesaka Komisijai pārbaudīt visus finansēšanas instrumentus un pēc iespējas drīzāk veikt tajos nepieciešamos pielāgojumus (piemēram, struktūrfondi, it īpaši sociālais finansējums, pētniecības un izstrādes pamatprogrammas un iniciatīvas izglītības jomā).

1.6 EESK uzskata, ka, vērtējot inovācijas politiku, ir svarīgi par galveno izvirzīt ne tikai kvalificētu darbinieku piedāvājumu, bet arī to, kā darbavietā tiek izmantotas un attīstītas prasmes. Tikpat svarīgs ir stāvoklis darba un nodarbinātības apstākļu un darba vides jomā. Uzņēmumos un organizācijās darbības attīstībai ir vajadzīga jauna, daudznozaru, pieeja. EESK iesaka Komisijai un dalībvalstīm nopietni pārdomāt, kāda veida politika un darba organizācija ir bijusi efektīva, sekmējot novatoriskumu ar

ieguldījumiem prasmju attīstībā. Lai noskaidrotu, kas visefektīvāk darbojas uzņēmuma un organizācijas līmenī, Komisijai būtu jāsniedz atbalsts pētniecībai un tās rezultātu izplatīšanai. EESK uzskata arī, ka Komisijai ir ļoti svarīgi izvērtēt esošās inovācijas stratēģijas un nodrošināt, lai tajās visās būtu iekļauta darbavietas inovācijas definīcija.

1.7 EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai ES vienotā tirgus darbība veicinātu vidi, kurā uzņēmumi un organizācijas ir motivēti attīstīt novatoriskumu. Uzņēmumu konkurencei jābalstās ne tikai uz cenām, bet arī uz produktu un pakalpojumu kvalitāti, kā arī saudzīgumu pret vidi. Šajā jomā uzskatāma un vadoša loma ir publiskajam iepirkumam.

1.8 EESK norāda, ka dalībvalstu valdībām šajā jomā ir stratēģiska loma: galvenais ir ieguldījumi jauninājumu projektos un dažādos ekonomikas stimulus. Lai efektīvi izmantotu finansējumu jauninājumu veicināšanai, ir vajadzīga ilgtermiņa perspektīva, metodiska pieeja un atbalsts, nodrošinot konsultācijas un vadību, kā arī uzsākot un īstenojot pilnveidošanas projektus. Šajā saistībā sociālajiem partneriem ir liela atbildība par projektu sagatavošanu, īstenošanu un novērtēšanu. Jāstiprina pilsoniskās sabiedrības organizāciju loma apmācību organizēšanā un iepazīstināšanā ar paraugpraksi.

1.9 Ir svarīgi atcerēties, ka dažādās dalībvalstīs inovācijas politika ir dažādos attīstības posmos. EESK uzskata, ka Komisijai būtu jānodrošina iespējas un rīki jaunu spēju veidošanai (piemēram, izmantojot paraugpraksi un abpusēju mācību projektus) tām valstīm, kurām vēl nav lielas pieredzes ar inovāciju radīšanu uzņēmumos un organizācijās. ES inovācijas un mācību iniciatīvās būtu lietderīgi uzsvērt inovāciju darbavietā un jaunus profesionālo prasmju veidus (papildus tehniskajām un profesionālajām zināšanām tajās varētu ietilpt komunikācijas prasmes, radošumu un novatoriskās spējas), kā arī vadības praksi. Komisija var pievērsties arī tādu attīstības centru darbam vairākās dalībvalstīs, kuros veicina inovāciju, darba apstākļu kvalitāti un ražīgumu.

1.10 EESK norāda, ka ir svarīgi dažādos Eiropas forumos, dalībvalstīs, uzņēmumos un organizācijās turpināt debates par inovatīvām darbavietām. EESK ir jāuzņemas galvenā loma, vispārīgi veicinot sociālo partneru, pilsoniskās sabiedrības organizāciju un politikas veidotāju izpratni par nepieciešamību izstrādāt politikas, ar kurām veicina inovāciju darbavietā. EESK uzdevums ir gan savos, gan ES politikas dokumentos kopumā popularizēt inovācijas iekļaušanu visās jomās, it īpaši, paužot uzskatus par inovācijas politiku atzinumos par ekonomikas, nodarbinātības un inovācijas politikas jautājumiem un izmantojot ciešos sakarus ar dalībvalstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm.

2. Inovatīvas darbavietas un to nozīme ekonomikas izaugsmes, ilgtspējīga darba ražīguma un kvalitatīvu darba vietu jomā

2.1 ES dalībvalstis un iestādes ir apņēmušās rīkoties atbilstoši stratēģijai, kas palīdzēs Eiropai iziet no krīzes spēcīgākai un pārvērst ES par gudru, ilgtspējīgu un integrējošu ekonomiku, kurai raksturīgs augsts nodarbinātības, darba ražīguma un sociālās kohēzijas līmenis. Stratēģijā "Eiropa 2020" ir izklāstīts redzējums par Eiropas sociālo tirgus ekonomiku 21. gadsimtā ⁽¹⁾.

2.2 Šis atzinums ir daļa no EESK ieguldījuma stratēģijā "Eiropa 2020", un tas it īpaši attiecas uz pamatiniciatīvām "Inovācijas Savienība" un "Jaunu prasmju un darba vietu programma" ⁽²⁾, kā arī darba un mūžizglītības kvalitātes veicināšanu ⁽³⁾.

2.3 Šajā atzinumā inovācija ir definēta atbilstoši plašai izpratnei par inovāciju "Inovācija — lietišķa, ar zināšanām pamatota konkurences priekšrocība, kas var rasties zinātniskās pētniecības, tehnoloģijas, uzņēmējdarbības modeļu, pakalpojumu jomas risinājumu, dizaina, zīmolu vai darba un ražošanas organizācijas metožu attīstības un darba vides uzlabošanas rezultātā. Parasti inovācija rodas, kombinējot dažādas zināšanas, un tā sekmē progresu uzņēmējdarbības, sabiedrības attīstības un labklājības jomā."

2.4 Inovācijas koncepcijā ietilpst produktu, pakalpojumu, tehniskās, sociālās un funkcionālās inovācijas visās nozarēs un visu veidu organizācijās. Atbilstoši šai pieejai par novatoriem uzskatāmi uzņēmumi, brīvprātīgo organizācijas un publiskā sektora organizācijas.

2.5 Inovāciju darbavietā izmanto, lai izmēģinātu un ilgtspējīgi uzlabotu organizāciju ražīgumu, vienlaikus uzlabojot darba dzīves kvalitāti. Inovatīvās darbavietās tiek atbalstītas sociālās organizatoriskās pārmaiņas, kurās izmanto integrētas un ilgtspējīgas pieejas, ar kurām uzlabo uzņēmuma veikumu un ilgtermiņā samazina darbības izmaksas. Jomas, kuras var uzlabot, ir darba procesi, darba organizācija, darba metodes, darba fiziskā vide un rīki, profesionālās prasmes un darba prakse, kā arī pārvaldība un vadība.

⁽¹⁾ "Eiropa 2020" izvērta trīs prioritātes, kuras savstarpēji pastiprina cita citu:

- gudra izaugsme — uz zināšanām un inovāciju balstītas ekonomikas attīstība;
- ilgtspējīga izaugsme — resursu ziņā efektīvākas, videi nekaitīgākas un konkurētspējīgākas ekonomikas veicināšana;
- integrējoša izaugsme — tādas ekonomikas veicināšana, kurā ir augsts nodarbinātības līmenis un kas nodrošina sociālo un teritoriālo kohēziju.

⁽²⁾ EESK atzinums "Jaunas prasmes jaunām darba vietām", (OV C 128, 18.5.2010., 74. lpp.).

⁽³⁾ EESK atzinums "Nodarbinātības politikas pamatnostādnes" (OV C 107, 6.4.2011., 77. lpp.).

2.6 Pamatojoties uz iepriekš minēto inovācijas definīciju, ieguldījumiem, kurus veic atbilstoši inovācijas politikai, vajadzētu būt novirzītiem organizatoriskām un darbiniekiem paredzētām inovācijām darbavietā, lai uzlabotu uzņēmumu, kā arī publisko un citu organizāciju veikumu, sekmētu konkurētspēju, izveidotu vairāk un labākas darba vietas (jauni darba vietu veidi esošajās nozarēs un jaunas darba vietas jaunās nozarēs), pastiprinātu ilgtspējīgu ražīguma izaugsmi un paaugstinātu nodarbinātības kvalitāti. Šādi ieguldījumi sekmē darba devēju, darbaņēmēju un visas sabiedrības maksimālu atdevi.

3. Jauni izaugsmes faktori un pārmaiņas darba kultūrā

3.1 Eiropas ekonomikai un labklājībai ir vajadzīgi jauni izaugsmes impulsi. Mums ir vajadzīgs ražīguma pieaugums visās nozarēs. Ilgtspējīgā veidā nodrošinot minēto, mēs varam sekmēt novatoriskumu un radīt vairāk kvalitatīvu darba vietu. Ilgtspējīga darba ražīguma un darba dzīves kvalitātes uzlabošana ir balstīta uz tehnoloģijas un darbinieku prasmju, personāla un vadības ieinteresētības un motivācijas apvienojumu, lai veidotu jaunus produktus, pakalpojumus un darba praksi. Uzlabota organizācijas inovācijas spēja rada pozitīvu noslēgtu ciklu, kurā novatoriskums veicina darba ražīgumu, ļaujot ieguldīt investīcijas atpakaļ organizācijā, lai atbalstītu novatoriskumu⁽⁴⁾.

3.2 Tuvākajos gados darba dzīvē notiks ievērojama kultūras pārveide. Tā būs saistīta ar tādiem faktoriem kā darbaņēmēju skaita izmaiņas demogrāfiskās attīstības tendenču dēļ, augstāks strādājošo izglītības līmenis, pētniecības (it īpaši medicīnā) sasniegumu ietekme uz paredzamo dzīves ilgumu un darba dzīves ilgumu, ražošanas un pakalpojumu digitalizācija, globālā konkurence un ilgtspējīgas attīstības prasības.

3.3 Viens no galvenajiem jautājumiem, kas nākotnē noteiks valstu un Eiropas konkurētspēju, ir tas, kā tiks organizēts darbs un cilvēkresursu vadība darbavietā. Cilvēki aizvien vairāk vēlas, lai viņu darbs būtu nozīmīgs, un augstu vērtē jēgu, ko darbs piešķir viņu dzīvei, kā arī aug prasības, lai saskaņotu darba un ģimenes dzīvi un brīvo laiku. Izskanējuši arī aicinājumi, nosakot darba laiku un atalgojuma sistēmas, ņemt vērā cilvēku individuālās vajadzības. Darbavietas pārvēršas par aizvien daudzveidīgāku vidi, kurā jāspēj vadīt dažādu vecumu, tautību un minoritāšu grupu darbaņēmējus. Tehnoloģiskais progress izšķiroši ietekmē darba vidi un metodes. 2020. gada darbavietu vislabāk raksturos tādi jēdzieni kā sadarbība, autentiskums, personiskums, novatorisms, sociālie kontakti⁽⁵⁾.

3.4 Pārmaiņas darba kultūrā liek izdarīt izmaiņas darba praksē un vadībā. Darba raksturu aizvien vairāk noteiks tāda

tendence kā ilgtspējas apsvērumu vērā ņemšana, jo uzņēmumi sāk izvērtēt panākumus un pieņemt operatīvus lēmumus, atsaucoties uz ekonomikas, sociāliem un vides rādītājiem. Ilgtspējīgu darbavietu plānošanas vadošais princips ir radīt darbavietas, kas ir ne tikai veselīgas un produktīvas, bet arī iedvesmojošas un uzlabo labsajūtu.

4. Inovatīvas darbavietas

4.1 Organizācijas inovācijas spēja ir atkarīga no tās vadības un personāla motivācijas un apņēmības uzlabot savu darbu un organizāciju. Rezultāts ir modernizēti ražojumu un pakalpojumu modeļi vai organizatoriskie procesi, kas klientiem sniedz pievienoto vērtību. Jo progresīvāku praksi organizācija pielieto inovācijas darbībā, jo labāka ir tās spēja ieviest inovācijas⁽⁶⁾.

4.2 Pētījumi liecina, ka lielāks skaits sekmīgas inovācijas piemēru organizācijās ir saistīts ar inovāciju darbavietā, nevis ar tehniskiem jauninājumiem⁽⁷⁾. Ir svarīgi izprast arī pārmaiņu procesa dažādos aspektus: lielākajā daļā gadījumu produktu un pakalpojumu inovācija var sekmīgi norisināties tikai tad, ja notiek organizatoriskās un darba vides inovācija⁽⁸⁾.

4.3 Ir svarīgi ieguldīt arī pētniecībā un tehnoloģiju attīstībā. Panākumi ne vienmēr ir atkarīgi no jaunākās, bet gan no ražīgākās tehnoloģijas, kuru var pielietot daudzos veidos. Ir svarīgi izmantot arī iespējas, ko piedāvā citur izstrādātā tehnoloģija (piemēram, IKT, digitalizācija) un normatīvā vide (piemēram, standartizācija). Tomēr pētniecības rezultāti un tehnoloģija automātiski nepārtop jaunos uzņēmējdarbības veidos vai lielākā ražīgumā. Lai pielietotu tehnoloģiju, bieži ir vajadzīgs augsts uzņēmuma iekšējo prasmju līmenis. Intelektuālais kapitāls⁽⁹⁾ un ieguldījumi, kas to sekmē, ir jāizmanto efektīvāk. Parasti tie ir ķēdes vājākie posmi jaunas tehnoloģijas izmantošanā.

⁽⁶⁾ Bessant, John (2003): Iesaistoša inovācija (Inovācijas spējas astoņas dimensijas) (*High-involvement Innovation (Innovative capability's eight dimensions)*).

⁽⁷⁾ Frank Pot, Radboud Universitāte un Nacionālo produktivitātes centru Eiropas apvienība (*European Association of National Productivity Centres*), "Inovācija darbavietā labākām darba vietām un darbības rezultātiem" (*Workplace innovation for better jobs and performance*), 2010. gada novembris, Antalja.

⁽⁸⁾ Piemēram, Terhi Arvonen (*Lumebe*), prezentācija darbseminārā, 25.01.2011., Helsinki, un Laura Seppänen un Annarita Koli (sociālie pakalpojumi Helsinkos), prezentācija darbseminārā, 25.01.2011., Helsinki.

⁽⁹⁾ Lielākā daļa ieguldījumu intelektuālajā kapitālā ir ieguldījumi inovācijā, lielākoties pētniecības un izstrādes izdevumos. Svarīgas ir arī preču zīmes, cilvēkresursi, organizatoriskā struktūra, ieguldījumi programmatūras izstrādē, digitālās prasmes, zīmolu izstrāde, uzņēmējdarbības metodes un dizains. Intelektuālais kapitāls koncentrēts uz darbinieku prasmēm un jaunu zināšanu radīšanas, pielietošanas un izmantošanas nozīmi ekonomikā un ražīguma paaugstināšanā.

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Ilgtspējīga darba ražīguma veicināšana Eiropā" (OV C 10, 15.01.2008., 72.–79. lpp.).

⁽⁵⁾ Max Mickelsson, prezentācija darbseminārā, 25.01.2011., Helsinki.

4.4 Vērtējot inovācijas politiku, ir īpaši svarīgi par galveno izvirzīt ne tikai kvalificētu darbinieku piedāvājumu, bet arī to, kā organizācijā tiek izmantotas un attīstītas esošās prasmes. Ir pierādījumi, ka to organizāciju daļa ekonomikā, kuras savā vadības praksē veicina individuālas un organizācijas mēroga mācības, arī ir ļoti stabils inovācijas spējas rādītājs attiecībā uz ekonomiku kopumā ⁽¹⁰⁾. ⁽¹¹⁾

4.5 Uzņēmumi vēl nav sapratuši, kādu labumu var gūt no inovācijas, kas balstīta uz personāla profesionālo prasmju pilnveidošanu. Diemžēl no Eurofound (Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds) pārskata par darba apstākļiem ⁽¹²⁾ un Cedefop (Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs) pētījuma ⁽¹³⁾ izriet, ka Eiropas uzņēmumi joprojām pārāk maz iegulda intelektuālajā kapitālā. Tikai 26 % no uzņēmumiem, kas apmāca savu personālu, tiek paredzētas profesionālās prasmes, kuras būs vajadzīgas nākotnē.

4.6 Praktiski visas inovācijas ir iepriekšējo inovāciju, uzkrātās pieredzes, mācību un profesionālo prasmju augļi. Apzinoties, cik nozīmīga ir uzņēmuma darbinieku loma, kalpojot par zināšanu un ideju avotu, ir pārsteidzoši, cik maz tas ticis izmantots vai ņemts vērā inovāciju izstrādes politikā un diskusijās ⁽¹⁴⁾.

4.7 Inovācija darbavietā atklāj potenciālu integrēt visu darbinieku grupu idejas, kompetenci un uz pieredzi balstītās zināšanas. Ir empīriski pierādījumi, ka varbūtība ieviest inovācijas darbavietā pieaug, ja ir nodrošinātas labas darba attiecības, darba vide un darba apstākļi ⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾. Konkrētu gadījumu izpēte ⁽¹⁷⁾ liecina, ka šādi darbibai ir virkne priekšrocību un tā labvēlīgi ietekmē uzņēmumu vispārējo rentabilitāti. Pozitīvi blakusefekti ir lielāka apmierinātība ar darbu un mazāk kavētu dienu slimības dēļ. Inovācija darbavietā par palīdzēt arī efektīvi

taupīt enerģiju un resursus, kā arī uzlabot fiziskās darba vides funkcionalitāti. Tādējādi veiktie ieguldījumi uzņēmumam vai organizācijai daudzārt atmaksājas.

4.8 Lai uzņēmumi un organizācijas sekmīgi darbotos un nostiprinātu savu stāvokli, izšķirīgi svarīga ir darbinieku ieinteresētība veikt darbu, radošās prasmes un iniciatīvas (80 %). Mēs tikai nesen esam sākuši izprast minētās parādības un pievērsties tām kā konkurētspējas paaugstināšanas līdzekļiem, jo vadība nav pietiekami informēta par to nozīmi. Esam sapratuši, cik svarīgas ir tādas darbinieka tradicionālās īpašības kā paklausība, uzcītība un prāta spējas, tomēr globalizētā pasaulē un tehnoloģiju progresa apstākļos to loma konkurētspējas paaugstināšanā ir būtiski mazinājusies ⁽¹⁸⁾.

4.9 Pētījumi liecina, ka visizplatītākais šķērslis inovācijai darbavietā ir motivācijas trūkums no vadības puses, ja netiek saskatīta nepieciešamība īstenot pilnveidošanas pasākumus. Citi šķēršļi ir pareizas informācijas trūkums, vāja pārmaiņu veicināšanas spēja un ar pārmaiņām saistītie iespējamie uzņēmējdarbības riski ⁽¹⁹⁾. Par šķērslī kļūst arī darbinieku bailes no pārmaiņām, it īpaši, ja darbavietā nav līdzdalības kultūras.

4.10 Tāpēc pārmaiņu vadība un novatorisku procesu veidošana lielākajai daļai uzņēmumu un organizāciju joprojām ir ievērojams izaicinājums, un minēto prasmju apmācība ir nepietiekama ⁽²⁰⁾. Cilvēkresursu vadība būtu jāuzskata par vadības stratēģisku aspektu. Šādas prasmes varētu būt jauna veida stimulē ekonomikas izaugsmei. Lai vadība un darbinieki iesaistītos pilnveidošanas pasākumos un lēmumu pieņemšanā, ir vajadzīgi jauni stimuli apvienojumā ar uzņēmējdarbības kultūru, kas motivē cilvēkus sadarboties un iesaista viņus savas organizācijas attīstībā.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Dirk van Damme, ESAO Izglītības pētniecības un inovācijas centrs, EESK Darba tirgus novērošanas centra uzklauššanas sanāksmē 2010. gada 15. decembrī.

⁽¹¹⁾ ESAO, "Inovatīvas darbavietas 2020": "...darba organizācija, ar kuru atbalsta inovāciju, izmantojot darbinieka autonomiju un rīcības brīvību, kas tiek atbalstītas ar izglītības un apmācības iespējām".

⁽¹²⁾ Eurofound, "Pārskats par darba apstākļiem Eiropā – 2010"

⁽¹³⁾ Cedefop "Nepārtrauktas apmācības veicināšana uzņēmumos — laiks pārdomāt?" ("Encouraging continuing training by enterprises – time for a rethink?") Informatīvs paziņojums, 2010. gada marts.

⁽¹⁴⁾ Tarmo Lemola, "Inovācijas jaunie uzdevumi" ("Innovaation uudet haasteet ja haastajat"), WSOYpro Oy 2009.

⁽¹⁵⁾ Piemēram, Andreas Crimmann, Darba tirgus un profesionālās nodarbinātības pētniecības institūts (IAB), Vācija, DTNC uzklauššanas sanāksme 2010. gada 15. decembrī.

⁽¹⁶⁾ Tuula Eloranta, prezentācija darbseminārā, 25.01.2011., Helsinki.

⁽¹⁷⁾ LO (Dānijas Arod biedrību konfederācija), "Uz darbiniekiem orientēta inovācija" ("Employee-driven innovation"), 2008.

⁽¹⁸⁾ Tuomo Alasoini (pamatojoties uz Hamel ideju, 2007), darbseminārs, 25.01.2011., Helsinki.

⁽¹⁹⁾ Tuomo Alasoini, prezentācija darbseminārā, 25.01.2011., Helsinki.

⁽²⁰⁾ Dirk Ameal, Ameal D&C bvba, DTNC uzklauššanas sanāksme 15.12.2010.

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

470. PLENĀRĀ SESIJA 2011. GADA 15. UN 16. MARTĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Gada izaugsmes pētījums: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide”

COM(2011) 11 galīgā redakcija

(2011/C 132/06)

Galvenais ziņotājs: **SMYTH kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu 2011. gada 12. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Gada izaugsmes pētījums: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide”

COM(2011) 11 galīgā redakcija.

Komitejas Birojs 2011. gada 18. janvārī uzdeva stratēģijas “Eiropa 2020” koordinācijas komitejai sagatavot Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē) iecēla *Smyth* kgu par galveno ziņotāju un ar 164 balsīm par, 8 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

I DAĻA: GADA IZAUGSMES PĒTĪJUMĀ NAV IZMANTOTA IESPĒJA IEROSINĀT POLITIKAS RISINĀJUMUS, KAS TIEŠI SEKMĒTU VIEDU, ILGTSPĒJĪGU UN IEKĻAUJOŠU IZAUGSMI

1. Komiteja pilnībā atbalsta stratēģiju “Eiropa 2020” un atzinīgi vērtē Eiropas pusgadā (*European Semester*) gūtos panākumus fiskālās politikas *ex-ante* koordinēšanā, kā arī pauž cerību, ka pašreizējie priekšlikumi tiesību aktiem, kuru mērķis ir Eiropas ekonomikas politikas koordinēšana, vismaz *euro* zonas valstīm būs pirmais solis uz patiešām kopīgu ekonomikas politiku un pilnībā koordinētu fiskālo politiku.

2. Komitejai ar bažām atzīmē, ka debatēs par Eiropas ekonomisko pārvaldību nerunā par Kopienas metodi, bet apspriež ierobežotus un neskaidrus starpvaldību risinājumus.

3. Tāpēc Komiteja aicina Eiropas Komisiju aktīvāk iestāties par Eiropas integrāciju, paužot drosmīgus, līdzsvarotus un

iekļaujošus priekšlikumus, kas palīdzētu Eiropā nodrošināt viedu, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi atbilstoši jaunajai stratēģijai “Eiropa 2020”.

4. Saistībā ar minēto Komiteja uzsver, ka ar Gada izaugsmes pētījumu vajadzētu būtiski veicināt iekļaujošu politikas reformu dalībvalstīs un ES līmenī. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisija, izstrādājot Gada izaugsmes pētījumu, izvēlējusies visaptverošu struktūru, nosakot desmit prioritātes, kas grupētas trīs pamatēmās, un tādējādi paver iespēju precīzi debatēt par apspriežamiem jautājumiem.

5. Komiteja tomēr pauž nožēlu, ka, izstrādājot pirmo Gada izaugsmes pētījumu, Eiropas Komisija nav izmantojusi iespēju turpināt stratēģijas “Eiropa 2020” mērķtiecīgo virzību uz viedu, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, bet uzmanību veltījusi tikai fiskālajai konsolidācijai šaurā nozīmē un izvirzījusi bieži vien

nelīdzsvarotus priekšlikumus par darba tirgu, neņemot vērā vienotā tirgus Eiropas dimensiju un uz nākotni vērstos izaugsmes virzītājspēkus, ko tā ietver.

6. Runājot par fiskālo konsolidāciju, Komiteja ar nožēlu secina, ka konsolidācijas priekšlikumi attiecas vienīgi uz izdevumiem (izņemot ierosinājumu dažās dalībvalstīs apsvērt netiešo nodokļu bāzes paplašināšanu). Ievērojot, ka pašreizējo valsts parāda krīzi izraisīja finanšu krīze un tādēļ bija jāpiešķir ievērojami valsts finansiālā atbalsta līdzekļi, lai finanšu nozare neizraisītu pilnīgu sistēmas sabrukumu, Komiteja uzskata, ka Komisijai vajadzēja izvirzīt virkni priekšlikumu, kā panākt finanšu nozares līdzdalību valsts budžetu ilgtspējības atjaunošanā. Turklāt, lai iegūtu sabiedrības uzticību un turpmāk nepieļautu šādus satricinājumus, obligāti jāizvirza konkrēti un drosmīgi priekšlikumi par finanšu tirgus kontroli.

7. Komiteja uzsver, ka valstu budžetu konsolidācija būs iespējama, vienīgi nodrošinot pietiekami strauju ekonomikas izaugsmi. Komiteja pauž nožēlu, ka Komisija nav izstrādājusi izaugsmes scenāriju, lai palielinātu vienotā tirgus potenciālu, bet tā vietā pievērš uzmanību radikālai fiskālajai konsolidācijai, uzskatot, ka tā ir galvenais izaugsmes priekšnoteikums. Daudz lielāka uzmanība būtu jāpievērš izaugsmes virzītājspēkiem, kas ļaus dalībvalstīm konsolidēt budžetus, vienlaikus virzoties uz ilgtspējīgu izaugsmi. Komiteja uzskata, ka ikvienā uz nākotni vērstā ekonomikas stratēģijā obligāti jāparedz makroekonomikas politikas līdzsvarošana, pienācīgi apvienojot gan piedāvājuma, gan pieprasījuma aspektus. Tas nozīmē arī, ka jānodrošina dalībvalstis, kam ir tekošā konta pārpalikums, arī turpmāk īstenot visaptverošu pieeju un risināt problēmas, kas saistītas ar pārlietu mazu iekšzemes pieprasījumu.

8. Uz nākotni vērstiem risinājumiem tādās jomās kā darba tirgus, pensiju sistēmas reforma, bezdarbs un elastdrošība ir jābalstās uz nodarbinātības stabilitāti, darba iespēju radīšanu un to iespēju izmantošanu, ko paver jaunās ekonomikas nozares un vidi saudzējoša enerģētika. EESK uzskata, ka politikā, kas saistīta ar darba tirgu, liela nozīme ir sociālajam dialogam. Būtiskas ir arī sociālā nodrošinājuma sistēmas, jo tās garantē stabilitāti sabiedrībā un ekonomikā un veicina attīstību un produktivitātes uzlabošanu, mazina nabadzību un sekmē ekonomisko un sociālo kohēziju, un tas vajadzīgs, lai gūtu sabiedrības atbalstu Eiropas projektam. Minētie faktori ir Eiropas sociālās tirgus ekonomikas pamatā, un uz tiem jābalstās, arī tiecoties uz viedu, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Tāpēc Komiteja uzskata, ka pilnībā neatbilstoši ir Komisijas priekšlikumi, kas acīmredzami ir pretrunā kārtībai, kā dalībvalstīs notiek sarunas par darba koplīgumiem, un dalībvalstu īstenotajiem pasākumiem nodarbinātības drošības jomā.

9. EESK arī uzskata, ka Eiropas Komisijai ir jāprecizē tās ieteikumi par kvotām un "obligātu dalību", kas ir spēkā noteiktās profesionālās darbības jomās. Nediskriminējošā veidā vajadzētu piemērot atšķirīgus noteikumus publiskajiem/vispārējās nozīmes pakalpojumiem un jomām, kurās patiešām var rasties šķēršļi vienotā tirgus potenciāla īstenošanai. Runājot par tirdzniecības noteikumiem, ir rūpīgi un pilnvērtīgi jāizpēta to ietekme uz nodarbinātību attiecīgajā nozarē, savukārt, risinot ar dalījumu zonās vai darba laikiem saistītus jautājumus, kas galvenokārt saistīti ar vietējām, kultūras, klimata u. c. īpatnībām, jāpiemēro subsidiaritātes princips.

10. Komiteja arī uzskata, ka Gada izaugsmes pētījumā pietiekami daudz uzmanības nav pievērsts Eiropas vienotā tirgus izaugsmes potenciālam un vien garāmejojot pieminēts ļoti svarīgais Vienotā tirgus akts, sīkāk neaplūkojot tā svarīgākos aspektus, kas ir nozīmīgi viedas, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes mērķu sasniegšanai; minētie aspekti ir, piemēram, ES patenti, Eiropas profesionālā karte, Eiropas infrastruktūras projekti, pārrobežu aizdevumi, integrēts hipotekāro kredītu tirgus, sociālā uzņēmējdarbība un sociālie ieguldījumu fondi.

11. Nākamajā daļā sniegti konkrēti Komitejas ieteikumi saistībā ar ikvienu no desmit Eiropas Komisijas ierosinātajām prioritātēm. Tādējādi Komiteja cer ietekmēt debates, lai pievērstu uzmanību patiešām svarīgajiem jautājumiem.

II DAĻA: KOMITEJAS PRIEKŠLIKUMI SAISTĪBĀ AR EIROPAS KOMISIJAS IEROSINĀTAJĀM 10 PRIORITĀTĒM

1. Stingras fiskālās konsolidācijas īstenošana.

1.1 EESK uzskata, ka svarīgākais ir līdzsvarot valstu finanses, vienlaikus izvairoties no pieprasījuma mazināšanās, kas izraisītu lejupslīdi un vēl vairāk palielinātu deficītus, tādējādi izraisot Eiropas ekonomikas stāvokļa neatgriezenisku pasliktināšanos.

1.2 Lai neapdraudētu Eiropas tautsaimniecības atveseļošanas programmas mērķus, EESK iesaka izstrādāt valsts parāda samazināšanas programmas, kas saskaņojamas ar ekonomikas atlabšanas, kā arī sociālajiem un nodarbinātības mērķiem, kas izvirzīti stratēģijā "Eiropa 2020" (1).

(1) Sk. EESK atzinumu "Valsts parāda krīzes ietekme uz ES pārvaldību", OV C 51, 17.02.2011., 15. lpp.

1.3 Dalībvalstu nodokļu bāze būs jāpaplašina, tostarp slēdzot t.s. nodokļu oāzes, novēršot konkurenci nodokļu jomā un veicot pasākumus cīņai pret krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas ⁽²⁾.

1.4 Nodokļu slogs ir jānovirza uz jauniem ieņēmumu avotiem, piemēram, finanšu darījumu nodokļi, enerģijas nodokļi, nodevas finanšu iestādēm, nodevas par CO₂ emisiju (iespējams, oglekļa dioksīda emisijas kvotu tirgus reorganizācija) utt. Tādējādi ar nodokļu palīdzību varētu mazināt slogu uz valstu budžetiem un novirzīt resursus uz ilgtspējīgiem ieguldījumiem reālajā ekonomikā. Tas varētu palīdzēt arī nodrošināt jaunus pašu resursus Eiropas Savienības budžetam ⁽³⁾. Aplikot finanšu darījumus ar nodokli, finanšu nozare atmaksātu daļu publisko subsīdiju ⁽⁴⁾.

1.5 EESK uzskata, ka sankcijas ir jālīdzsvaro ar lielāku Eiropas mēroga solidaritāti valsts pārvaldībā ⁽⁵⁾.

2. Makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršana.

2.1 EESK uzskata, ka ikvienā uz nākotni vērstā ekonomikas stratēģijā noteikti jāparedz līdzsvarota makroekonomikas politika, atbilstoši apvienojot gan piedāvājuma, gan pieprasījuma aspektus. EESK uzsver, ka valstu tekošo kontu bilanču lielās atšķirības ir jāmazina. EESK cer, ka vismaz *euro* zonas valstīs Eiropas ekonomikas politikas koordinēšana būs pirmais solis uz patiešām kopīgu ekonomikas politiku un budžeta politikas koordinēšanu ⁽⁶⁾.

2.2 EESK uzsver, ka pie makroekonomiskās nelīdzsvarotības ir vainojami arī ar cenu nesaistīti faktori, piemēram, produktu diferencēšana, tehnoloģiskais saturs, produktu kvalitāte, ar produktu saistīto pakalpojumu kvalitāte (pakalpojumi pēc pārdošanas) u.c. Jānosaka mainīgie, ar kuru palīdzību varētu novērtēt minētos faktoros un to izmaiņas Ekonomikas un monetārās savienības dalībvalstīs.

2.3 Lai risinātu ar krīzi saistītās problēmas, ir ļoti svarīgi īstenot politiku pienācīgas darba samaksas nodrošināšanai. Atalgojuma pieaugumu orientējot uz produktivitātes kopējo pieaugumu attiecīgajā valstī, var, raugoties no makroekonomikas

viedokļa, līdzsvarot pieprasījuma pieaugumu un cenu konkurētspējas saglabāšanu. Tādēļ sociālajiem partneriem jācenšas panākt, lai nenotiktu atalgojuma samazināšana uz citu rēķina, bet algu politiku pielāgotu produktivitātes izmaiņām ⁽⁷⁾.

2.4 Ja, uzlabojot ekonomikas politikas koordināciju, *euro* zonā tiek ciešāk koordinēta ne tikai fiskālā un monetārā politika, bet arī atalgojuma politika, jāņem vērā darba koplīgumu slēgšanas brīvība, tātad — nav pieņemams un pieļaujams, ka valsts varētu norādīt, kādi mērķi jāasniedz sarunās par darba koplīgumu slēgšanu, vai pat noteikt, ka jāsamazina atalgojums ⁽⁸⁾.

3. Finanšu nozares stabilitātes nodrošināšana.

3.1 Komiteja uzskata, ka vairāk pūļu jāiegulda, lai pēc krīzes veidotu finanšu sistēmu, kas ir pārredzama, sociāli un ētiski atbildīga, efektīvāk kontrolēta un novatoriskāka; tās izaugsmei jābūt līdzsvarotai, saderīgai ar pārējo ekonomisko sistēmu, orientētai uz vērtības radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, kā arī uz ilgtspējīgu izaugsmi ⁽⁹⁾.

3.2 EESK ierosina veikt pasākumus, lai varētu vieglāk saskaņot valstu tiesību aktus par finanšu produktu un pakalpojumu lietotāju (patērētāju, uzņēmumu u.c.) aizsardzību, nemazinot dalībvalstu pilnvaras saglabāt stingrākus valsts standartus. Turklāt varētu paredzēt, ka Eiropas uzraudzības iestāžu (pašlaik — Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma) darbā iesaistās viens vai vairāki patērētāju pārstāvji, kurus ieceļ sociālie partneri un patērētāju organizācijas ⁽¹⁰⁾.

3.3 Komiteja ierosina sekmēt finanšu informācijas radīšanas sistēmu (vārda plašākajā nozīmē), atvieglojot dažādu dalībnieku iesaistīšanos un tādu jaunu noteikumu izstrādi, kas ļauj uzlabot vērtēšanas metožu pārredzamību un efektivitāti, sevišķi atvasināto produktu gadījumā ⁽¹¹⁾.

⁽²⁾ Sk. EESK brošūru "Programma Eiropai — pilsoniskās sabiedrības priekšlikumi", CESE 593/2009, 1. dokuments, 2. punkts.

⁽³⁾ Citi ierosinājumi par nodokļu politiku iekļauti 8. punktā.

⁽⁴⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Finanšu darījumu aplikšana ar nodokli", OV C 44, 11.02.2011., 81. lpp.

⁽⁵⁾ Sk. jau minēto OV C 51, 17.02.2011., 15. lpp.

⁽⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Lisabonas stratēģija pēc 2010. gada", OV C 128, 18.05.2010., 3. lpp., un atzinumu par tematu "Ekonomikas atveseļošana: pašreizējais stāvoklis un konkrētas iniciatīvas", OV C 48, 15.02.2011., 57. lpp.

⁽⁷⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Sammita par nodarbinātības jautājumiem rezultāti", OV C 306, 16.12.2009., 70. lpp.

⁽⁸⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Ekonomikas politikas koordinēšanas uzlabošanas stabilitātei, izaugsmei un nodarbinātībai — instrumenti labākai ES ekonomikas pārvaldībai", OV C 107, 6.4.2011., 7. lpp.

⁽⁹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Jauna finanšu sistēma iekšējā tirgū pēc krīzes", OV C 48, 15.02.2011., 38. lpp.

⁽¹⁰⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām", OV C 54, 19.02.2011., 37. lpp.

⁽¹¹⁾ Sk. jau minēto OV C 54, 19.02.2011., 37. lpp.

3.4 EESK ierosina atcelt, tostarp arī starptautiskā līmenī, pašreizējo pašregulācijas sistēmu. Jāturpina dažādu kompetento iestāžu darba koordinēšana, jāizstrādā stingri noteikumi, kas attiecas uz visiem, un jānodrošina pārlicība, ka tos piemēros. ES jādara viss iespējams, lai šo mērķi sasniegtu starptautiskajās iestādēs ⁽¹²⁾.

3.5 EESK atzinīgi vērtē likumdošanas iniciatīvas, kuras īsteno, lai pastiprinātu finanšu tirgus regulējumu un pārredzamību, tostarp pastiprinot kredītreitinga aģentūru, uzņēmumu pārvaldības, administratoru atlīdzības un darba samaksas politikas uzraudzību ⁽¹³⁾.

3.6 Komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumu Regulai par īsās pozīcijas pārdošanu un dažiem kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgumu aspektiem, kas palīdzēs atcelt pretrunīgus noteikumus un ieviest skaidrību attiecīgajā finanšu tirgus jomā ⁽¹⁴⁾.

3.7 Ņemot vērā kredītreitinga aģentūru ietekmi uz neseno pasaules vērtspapīru un finanšu tirgus krīzi, EESK atzinīgi vērtē to, ka pašlaik īsteno trīs posmu programmu, lai regulētu minēto aģentūru darbību, ko tās veic ieguldītāju un patērētāju labā. EESK atzinīgi vērtē to, ka viens no sabiedriskās apspriešanās tematiem būs jautājums par valsts parādu ⁽¹⁵⁾.

3.8 Komiteja ierosina regulāri publicēt valsts atbalsta uzraudzības ziņojumu, kurā būtu sniegts sīks pārskats par pasākumu īstenošanu un aprēķināta to ietekme uz tirgiem, vienlaikus izstrādājot rūpniecības potenciāla izmantošanas plānu, kas paredz atbalstīt uzņēmumus, sevišķi mazos un vidējos uzņēmumus, un paaugstināt nodarbinātības līmeni, kas jādara, lai atveseļotu ES ekonomiku ⁽¹⁶⁾.

3.9 EESK uzskata, ka nodokļu maksātāju naudu vairs nedrīkst izmantot banku zaudējumu segšanai, un principā atbalsta ieceri izveidot vienotu tīklu, kurā apvienoti nacionālie *ex ante* noregulējuma fondi, kas saistīti ar saskaņotu un valstīs īstenotu pasākumu kopumu krīžu pārvaldības jomā. Tomēr, lai izveidotu efektīvu noregulējuma fondu sistēmu, dalībvalstīm būtu vēlams iepriekš vienoties par kopēju metožu un vienotu noteikumu pieņemšanu, lai izvairītos no konkurences kropļojumiem.

⁽¹²⁾ Sk. jau minēto OV C 54, 19.02.2011., 37. lpp.

⁽¹³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Jauna finanšu sistēma iekšējā tirgū pēc krīzes", OV C 48, 15.02.2011., 38. lpp.

⁽¹⁴⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par īsās pozīcijas pārdošanu un dažiem kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgumu aspektiem", OV C 84, 17.3.2011, 34. lpp.

⁽¹⁵⁾ Sk. jau minēto OV C 54, 19.02.2011., 37. lpp.

⁽¹⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Komisijas ziņojums "2009. gada ziņojums par konkurences politiku", OV C 84, 17.3.2011, 7. lpp.

3.10 Varētu būt lietderīgi, ja Eiropā, īstenojot finanšu politiku, daļu no banku kapitāla paturētu valstu īpašumā, lai varētu gūt ieskatu par stāvokli banku nozarē ⁽¹⁷⁾.

4. Padarīt darbu saistošāku.

4.1 Komiteja uzskata, ka jāveic pasākumi, lai pāreja nodarbinātības jomā būtu izdevīga un lai uzlabotu nodarbinātības pieejamību, īpaši iedzīvotāju grupām, kas saskaras ar problēmām. Tas jādara, palielinot nodarbinātības iespējas, samazinot šķēršļus, kas attur no darba uzsākšanas, uzlabojot nodokļu sistēmu un stimulu sistēmu, lai motivētu strādāt, tostarp nodokļa sloga samazināšanu divās darba vietās nodarbinātajiem un nodrošinot līdzdalībai vajadzīgo pakalpojumu pieejamību. Lai darba nespējīgo ienākumi būtu pietiekami, viņiem jānodrošina pienācīgs ienākumu atbalsts un piekļuve vispārējas nozīmes pakalpojumiem ⁽¹⁸⁾.

4.2 Komiteja uzskata, ka jānodrošina piekļuve kvalitatīvai bērnu aprūpes sistēmai, jo tas sniedz iespēju uzlabot dzīves kvalitāti un saskaņot profesionālo, privāto un ģimenes dzīvi, vienlaikus veicinot arī sieviešu līdzdalību darba tirgū un ģimenes ienākumu palielināšanos ⁽¹⁹⁾.

4.3 Eurostat darbā vairāk uzmanības jāpievērš nedeklarētam darbam — gan konkrētās valstīs, kur vajadzīga dalībvalstu rīcība, gan ar nelikumīgu imigrāciju saistītos krimināltīklos, un šādi gūtās atziņas varētu izmantot, lai pamatotu tiesiskās sadarbības pastiprināšanu un ES ietekmes palielināšanu, jo nedeklarētais darbs ietekmē iekšējo tirgu un konkurenci. ES līmenī jāīsteno pasākumi, lai mudinātu sociālos partnerus, sadarbojoties citam ar citu un ar pārvaldes iestādēm, dalībvalstīs īstenojot valsts un nozaru līmeņa projektus, lai apkarotu nedeklarētu darbu un mazinātu ēnu ekonomikas īpatsvaru. Sociālie partneri varētu sadarboties ES līmenī, lai kopīgi analizētu dalībvalstu labāko praksi un to popularizētu. Nedeklarētā darba apkarošanai vajadzīga efektīva pārrobežu sadarbība, un dalībvalstu iestādēm jāveic uzraudzība un jāizplata informācija par sankcijām ⁽²⁰⁾.

4.4 Svarīgi ir ne vien koordinēt ar nodarbinātību saistīto nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu struktūras Eiropas Savienībā, bet analizēt arī aspektus, kas saistīti ar tirdzniecību starp ES un pārējām pasaules valstīm ⁽²¹⁾.

⁽¹⁷⁾ Sk. jau minēto OV C 48, 15.02.2011., 57. lpp.

⁽¹⁸⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Sociālā iekļaušana", OV C 128, 18.05.2010., 10. lpp.

⁽¹⁹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Aprūpe un izglītība agrā bērnībā", OV C 339, 14.12.2010, 1 lpp.

⁽²⁰⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Zaļā grāmata — Darba likumdošanas modernizēšana, lai risinātu 21. gadsimta radītās problēmas", OV C 175, 27.07.2007., 65. lpp.

⁽²¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Nodokļu likumdošanas teritoriālās nosacītības ietekme uz rūpniecības pārmaiņām", OV C 120, 16.05.2008., 51. lpp.

5. Pensiju sistēmu pārstrukturēšana.

5.1 Komiteja uzskata, ka pastāvīgi jāseko līdzi demogrāfiskajām prognozēm un tās jāanalizē, lai varētu pensiju sistēmas atbilstīgi un savlaicīgi pielāgot apstākļu izmaiņām. Tomēr prognozes, arī prognozes par to, cik daudz publisko un privāto līdzekļu turpmāk būs jāatvēl pensijām, jālieto piesardzīgi un jāvērtē kritiski, jo to pamatā esošajos aprēķinos, iespējams, izmantoti ilgākā termiņā grūti prognozējami rādītāji ⁽²²⁾.

5.2 Komiteja neatbalsta pensijas vecuma automatiskās pielāgošanas mehānismus, kuru pamatā ir paredzamā dzīves ilguma palielināšanās vai demogrāfiskās pārmaiņas. Lielākā daļa minēto mehānismu paredz pensionēšanās vecuma automatisku palielināšanu, pieaugot dzīves ilgumam un mainoties citiem ekonomikas vai darba tirgus rādītājiem. Lēmumi, kas tik būtiski ietekmē dzīves apstākļus, ir jāpieņem parlamentiem, iepriekš veicot plašu apspriešanos ar sabiedrību (tai skaitā ar sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām), un tos nedrīkst pieņemt automatiski, pamatojoties uz datorizētiem aprēķiniem. Turklāt dalībvalstīm, kas ievieš minētos mehānismus, ir jāņem vērā fakts, ka šādi mehānismi var mazināt sabiedrības pretošanos reformām, tomēr, ja gados vecākiem darba ņēmējiem nebūs reālu darba iespēju, viņiem būs vajadzīgs finansiāls atbalsts no citiem sociālās nodrošināšanas programmas pilāriem. Tas nozīmē, ka šādu mehānismu nepārdomāta ieviešana, pretēji cerētajam, nenodrošinās pensiju atbilstību un noturību. Faktiskā pensionēšanās vecuma palielināšana nedrīkst būt vienīgais pasākums — vienlaikus ir jāsteno pasākumi, lai palielinātu nodarbinātības iespējas cilvēkiem, kuriem līdz pensijai ir atlikuši pāris gadi ⁽²³⁾.

5.3 Komiteja atbalsta gados vecāku darba tirgus dalībnieku nodarbinātības veicināšanu, bet uzskata, ka priekšlikums neatbalstīt priekšlaicīgas pensionēšanās shēmas vēl būtu padziļināti jāapspriež, diskutējot par nosacījumiem, apjomu, politiskajiem atbalsta pasākumiem u.c., lai neradītu sociālās problēmas gados vecākiem cilvēkiem ⁽²⁴⁾.

5.4 Komiteja nav pārliecināta, ka tikai ar pensionēšanās vecuma palielināšanu var atrisināt problēmas, kas saistītas ar demogrāfiskajām pārmaiņām. Gluži pretēji, Komiteja uzskata, ka miljoniem vecāka gadagājuma cilvēku, īpaši sievietes, pensionēšanās vecuma palielināšanas dēļ varētu nonākt zem nabadzības sliekšņa. Tāpēc, veicot pasākumus darba dzīves paildzināšanai un izaugsmes un nodarbinātības veicināšanai, jāpanāk faktiskā pensionēšanās vecuma palielināšanās. Vecāka gadagājuma cilvēki bieži pārtrauc darbu priekšlaikus veselības problēmu, pārmērīgas darba slodzes un priekšlaicīgas atļaišanas dēļ, kā arī tāpēc, ka viņiem nav iespēju piedalīties apmācības pasākumos vai atgriezties darba tirgū; minētās iedzīvotāju grupas nodarbinātību var noturīgi palielināt, tikai īstenojot aktīvu vecumdienu politiku un veicinot cilvēku iesaistīšanos apmācībā un mūžizglītībā. Turklāt dažu dalībvalstu pieredze

liecina, ka, palielinot tiesību aktos noteikto pensionēšanās vecumu, var pieaugt slogs uz citiem sociālās nodrošināšanas programmas pilāriem, piemēram, palielināties pieprasījums pēc invaliditātes pensijām vai garantētajiem minimālajiem ienākumiem — tādējādi pensionēšanās vecuma palielināšana īstenībā neveicina valsts finanšu stabilitāti. EESK uzskata, ka līdztekus arodizglītībai mūža garumā, aktīvai darba tirgus politikai, finanšu stimuli turpināt darbu, kas vērsti arī uz pašnodarbinātiem darba tirgus dalībniekiem, citādi darba devēju attieksmei pret gados vecākiem darbiniekiem, ir jāpaver arī jaunas iespējas gados vecākiem darba ņēmējiem, īstenojot šādus pasākumus:

- grozījumi dažu dalībvalstu tiesību aktos, kas aizliedz pensionāriem vai invaliditātes pensiju saņēmējiem, kuri vēlas strādāt, vienlaikus saņemt algu un pensiju;
- stimulu sistēma, lai cilvēki vēlētos turpināt strādāt arī pēc likumā noteiktā pensionēšanās vecuma sasniegšanas, proti, jāievieš princips, ka, turpinot strādāt pēc pensionēšanās vecuma sasniegšanas, iespējams uzkrāt vairāk līdzekļu pensijai nekā strādājot līdz pensionēšanās vecumam;
- pamudinājumi dalībvalstīm sadarboties ar sociālajiem partneriem jautājumos, kas saistīti ar grūtiem darba apstākļiem;
- visaptverošas konsultācijas un palīdzība darba meklētājiem, kā arī pasākumi, lai palīdzētu atgriezties darba tirgū uz ilgu laiku;
- sociāli pieņemami stimuli, kas veicina ilgāku darba dzīves turpināšanu, un, ja vēlams, pievilcīgi un elastīgi modeļi pārejai no nodarbinātas personas uz pensionāra statusu;
- pasākumi darba fiziskās un garīgās slodzes mazināšanai, lai darba ņēmēji varētu ilgāk turpināt darbu;
- pamudinājumi gados vecākiem darba ņēmējiem pilnveidot prasmes;
- vecāka gadagājuma darba ņēmēju un uzņēmēju (īpaši mazo un vidējo) izpratnes veicināšana par novatoriskiem personāla vadības paņēmieniem un vecāka gadagājuma darbinieku vajadzībām piemērotu darba organizāciju ⁽²⁵⁾.

5.5 EESK uzskata, ka paaudžu solidaritātes shēmām ar obligātu iesaistīšanos arī turpmāk jābūt būtiskam pensiju nodrošināšanas avotam un tām jāvelta īpaša uzmanība, lai novērstu aizstājienākumu samazināšanos, kas vērojama daudzās ES dalībvalstīs ⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Zaļā grāmata "Ceļā uz atbilstīgām, noturīgām un drošām Eiropas pensiju sistēmām", OV C 84, 17.3.2011, 38 lpp.

⁽²³⁾ Sk. jau minēto OV C 84, 17.3.2011, 38 lpp.

⁽²⁴⁾ Sk. jau minēto OV C 128, 18.05.2010., 10. lpp.

⁽²⁵⁾ Sk. jau minēto OV C 84, 17.3.2011, 38 lpp.

⁽²⁶⁾ Sk. jau minēto OV C 84, 17.3.2011, 38 lpp.

5.6 Komiteja norāda, ka līdztekus pašreizējām pensiju shēmām varētu darboties privātas pensiju shēmas ar individuālu brīvprātīgu iesaistīšanos. Tāpēc būtu jāanalizē iespējas sniegt Eiropas līmeņa garantijas, kas būtu pārrobežu darba ņēmēju interesēs. Gaidāmās pensijas apmērs ir atkarīgs no personas ienākumiem un paredzamā mūža ilguma, un šajā gadījumā visvairāk cieš sievietes, tāpēc īpaša uzmanība būtu jāpievērš valstīs izveidotajām privātajām pensiju shēmām, lai mazinātu vecāka gadagājuma sieviešu nabadzības risku ⁽²⁷⁾.

5.7 Komiteja aicina Komisiju pārskatīt Direktīvu 2003/41/EK par papildpensijas kapitāla uzkrāšanas institūciju darbību un uzraudzību, lai nodrošinātu to, ka

- tiek uzklauts un ņemts vērā nodarbināto un arod biedrību pārstāvju viedoklis par ieguldījumiem pensijas uzkrāšanai un ar tiem saistītajiem riskiem;
- dalībvalstis izmanto paraugpraksi, lai novērstu bankrotus, kas apdraud nodarbināto pensijas, kuras viņi uzkrājuši konkrētos uzņēmumos ⁽²⁸⁾.

5.8 Būtiski ir pārraudzīt pensiju sistēmas vispārējo saistību līmeni. Pašreizējo Eiropas sistēmu varētu papildināt un paredzēt arī netiešo saistību pārraudzību un pārskatu sniegšanu par tām, lietojot atzītas metodes. Jāapsver, vai nevarētu pārskatīt Stabilitātes un izaugsmes paktu, lai tā noteikumos pienācīgi ņemtu vērā īstenotās reformas (tostarp pāreju no paaudžu solidaritātes pensiju sistēmām uz daļēji fondētām pensiju sistēmām), ar kurām ir mainīts pensiju sistēmu finansēšanas veids, palielinot tiešās un samazinot netiešās saistības. Tādējādi varētu nodrošināt, ka valsts tiešā parāda pieaugums īstermiņā nekavētu minētās reformas, kuru mērķis ir nodrošināt ilgtermiņa noturību. Pašlaik iecerēto reformu veicināšana, pamatojoties uz prognozēm līdz 2060. gadam, varētu kavēt izvirzītā mērķa sasniegšanu, proti, pensiju sistēmu atbilstības un noturības nodrošināšanu. Komiteja iesaka papildināt paaudžu solidaritātes shēmas ar obligātu iesaistīšanos, atsevišķos gadījumos nodrošinot rezerves finansējumu, lai neaizsargātās grupas nepakļautu riskam, ko rada strauja pielāgošana ⁽²⁹⁾.

⁽²⁷⁾ Sk. jau minēto CESE 72/2011 un EESK atzinumu par tematu "Ceļvedis sieviešu un vīriešu līdztiesībā (2006–2010) un turpmākā stratēģija", OV C 354, 28.12.2010., 1. lpp.

⁽²⁸⁾ Sk. EESK pašiniciatīvas atzinumu par tematu "Privātā akciju kapitāla fondu, riska ieguldījumu fondu un valsts ieguldījumu fondu ietekme uz rūpniecības pārmaiņām Eiropā", OV C 128, 18.05.2010., 56. lpp.

⁽²⁹⁾ Sk. jau minēto OV C 84, 17.3.2011., 38. lpp.

6. Panākt bezdarbnieku atgriešanos darbā.

6.1 Komiteja uzskata — lai cilvēkus stimulētu meklēt darbu, nevajadzētu pašauties uz to, ka viņus motivēs bezdarbnieku pabalsti, bet būtu jāpanāk, ka nodarbinātības dienesti sniedz efektīvus pakalpojumus. Komiteja uzskata, ka krīzes laikā nevajadzētu pieņemt stingrākus bezdarba apdrošināšanas noteikumus. Pašlaik, kad bezdarbs sasniedzis nepieredzēti augstu līmeni, problēma darba tirgū nav darbaspēka vispārējs trūkums, bet gan kvalificēta darbaspēka trūkums dažās dalībvalstīs, kā arī milzīgs darbavietu trūkums. Vairāk uzmanības jāvelta pārdomātai pieprasījuma politikas izstrādei, lai sekmētu izaugsmi un inovāciju un palīdzētu radīt jaunas darbavietas ⁽³⁰⁾.

6.2 Sociālās labklājības pabalsti jāuzskata nevis par slogu, bet gan par produktīvu ieguldījumu, kas dod labumu ikvienam. Bezdarbnieka pabalsti apvienojumā ar pasākumiem dinamiskam darba tirgum var stabilizēt ekonomiku un veicināt aktīvu pielāgošanos pārmaiņām, pateicoties kvalifikācijas uzlabošanai un efektīvām iniciatīvām darba meklēšanas un pārkvalificēšanās jomā. Ieteicams ievērot piesardzību attiecībā uz pasākumiem, kas paredzēti stingrāku pabalsta piešķiršanas kritēriju piemērošanai. Tas var vēl vairāk palielināt atstumto personu sociālo atstumtību, tādējādi radot ievērojamus šķēršļus jauna darba atrašanai. Šādai selektīvai politikai var būt nevēlamas sekas — cilvēkiem var būt vairāk nepieciešami citi sociālās aizsardzības veidi, piemēram, sociālās palīdzības vai darba nespējas pabalsti ⁽³¹⁾.

6.3 Darbs ne vienmēr pasargā no nabadzības, tāpēc, radot darbavietas, ir jāpievērš uzmanība tam, lai nodarbinātība būtu stabila un darba samaksa — pienācīga. Svarīgi ir uzlabot darba pievilcību un panākt, ka ikvienam, tostarp nelabvēlīgā situācijā esošiem iedzīvotājiem, strādāt būtu izdevīgi, t.i., jānodrošina nodokļu un sociālā nodrošinājuma sistēmu līdzsvars ⁽³²⁾.

6.4 Atzinīgi vērtējams tas, ka Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda darbības joma paplašināta, lai sniegtu atbalstu darba ņēmējiem, kas zaudējuši darbu starptautiskās ekonomiskās krīzes dēļ ⁽³³⁾.

⁽³⁰⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums "Padomes lēmums par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņem — Stratēģijas "Eiropa 2020" integrēto pamatnostādņu II daļa", OV C 21, 21.01.2011., 66. lpp.

⁽³¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Sociālo pabalstu pilnveidošana", OV C 44, 11.02.2011., 28. lpp., CESE 977/2010.

⁽³²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Darbs un nabadzība — ceļā uz visaptverošu pieeju", OV C 318, 23.12.2009., 52. lpp.

⁽³³⁾ Sk. EESK atzinumu par priekšlikumu "Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1927/2006 par Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonda izveidi", OV C 228, 22.09.2009., 116. lpp.

6.5 Komiteja atzinīgi vērtē darbu, ko paveica Prāgā notikušajā sammitā par nodarbinātības jautājumiem, lai noteiktu valstu un ES rīcības virzienus, kuru pamatā ir sociālais dialogs, darba vietu radīšana un pasākumi pieprasījuma veicināšanai ⁽³⁴⁾.

6.6 Komiteja ir uzsvērusi, ka ir svarīgi veicināt uzņēmējdarbību un uzņēmējiem raksturīgu domāšanas veidu, lai veicinātu ekonomikas izaugsmi, kas nepieciešama veiksmīgai Eiropas sociālā modeļa saglabāšanai. Jāņem vērā atšķirības starp reālu uzņēmējdarbību un ekonomiski atkarīgu pašnodarbinātību. Daudzos gadījumos statusa maiņa, kļūstot par pašnodarbinātu un ekonomiski atkarīgu personu, nav brīva izvēle, bet no nosaka ārēji faktori, piemēram, uzņēmums pāriet uz ārpalpojumu izmantošanu ražošanā vai uzņēmumu pārstrukturē, atlaižot darbiniekus ⁽³⁵⁾.

6.7 Sociālās aizsardzības sistēmas ne tikai ir palīdzējušas pasargāt Eiropas iedzīvotājus no vissmagākajām krīzes sekām, bet darbojas arī kā ekonomiku stabilizējošs faktors, kas mazina krīžu cikliskas atkārtotās draudus. Ja nav tālejošas konverģences politikas, minēto sistēmu pastāvēšana ir apdraudēta, un jo īpaši to apdraud dažu dalībvalstu pasākumi konkurētspējas nodrošināšanai, proti, tās samazina sociālos izdevumus, lai piesaistītu vairāk ieguldījumu no ārvalstīm. Minēto praksi jau īsteno nodokļu un darba samaksas jomā, un arvien biežāk tā vērojama arī sociālajā jomā ⁽³⁶⁾.

6.8 Komiteja atzinīgi vērtē to, ka daudzas ES dalībvalstis, sākoties pašreizējai krīzei darbavietu jomā, aktīvas darba tirgus politikas jomā ieviesa publiskā atbalsta instrumentus, lai nodarbinātie būtu nevis jāatlaiž, bet varētu saglabāt darba vietas un iesaistīties tālākā apmācībā. Pasākumi, kas uzņēmumiem dod iespēju nodarbināt darba ņēmējus arī krīzes laikā, saīsināta darba laika gadījumā piedāvājot arī iespējas saglabāt stabilus ienākumus, ir daudz tālredzīgāks līdzeklis krīzes pārvarēšanai nekā kvalificētu darbinieku atlaišana, tiklīdz samazinās pasūtījumu apjoms, jo tādejādi uzņēmumi var saglabāt pietiekami kvalificētus darbiniekus, kas atkal būs vajadzīgi, ekonomikai atveseļojoties. Minētos pasākumus vajadzētu īstenot arī tajās ES valstīs, kur to pašlaik nedara, un tie jāattiecinā arī uz nodarbinātajiem, ar kuriem ir noslēgti nestandarta darba līgumi ⁽³⁷⁾.

⁽³⁴⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Globālās krīzes ietekme uz Eiropas ražošanas un pakalpojumu nozarēm", OV C 318, 23.12.2009., 43. lpp.

⁽³⁵⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Komisijas Paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kopienas Lisabonas programmas īstenošana: izmantojot izglītību un mācības, stimulēt uzņēmējdarbības garu", OV C 309, 16.12.2006., 110. lpp., un EESK atzinumu par tematu "Pašnodarbinātības jaunās tendences. Ekonomiski atkarīgas pašnodarbinātības jautājumi", OV C 18, 19.01.2011., 44. lpp.

⁽³⁶⁾ Jau minētais OV C 44, 11.02.2011., 28. lpp.

⁽³⁷⁾ Jau minētais OV C 306, 16.12.2009., 70. lpp.

7. Drošības un elastības līdzsvarošana.

7.1 Elastdrošība nebūtu jāsaprot kā pasākumi, lai atvieglotu strādājošo darba ņēmēju atlaišanu vai mazinātu sociālo aizsardzību kopumā vai bezdarbnieku sociālo aizsardzību. Pašlaik īpaši nozīmīgi ir īstenot ar drošības palielināšanu saistītos elastdrošības pasākumus ⁽³⁸⁾.

7.2 Šobrīd vērojamā saīsināta darba laika modeļu izmantošana liecina, ka lielākajā daļā dalībvalstu darba tirgu elastīgums ir pietiekams, lai uzņēmumi spētu ātri reaģēt uz pasūtījumu apjoma samazināšanos. Aicinājumi mazināt spēkā esošo darba aizsardzības noteikumu stingrību nav pamatoti ⁽³⁹⁾.

7.3 Darba tirgū notiekošo pārmaiņu ietekmē palielinās nepilna laika darba un darba uz noteiktu laiku īpatsvars. Šādas darba attiecības, iespējams, ir atvieglojušas iekļaušanos darba tirgū un veicinājušas nodarbinātības līmeņa paaugstināšanos Eiropā. Pagaidu darbā pieņemtie darbinieki tomēr ir mazāk produktīvi, viņiem ir mazākas iespējas saņemt darba devēju finansētu apmācību un viņi biežāk cieš negadījumos darba vietā. Turklāt pastāv risks, ka šiem darba ņēmējiem neizdosies atrast pastāvīgu darbu. Jāņem vērā jaunie riski un, īstenojot elastdrošības politiku, jānosaka pārejas periodi, un arī beztermiņa darba līgumus nevajadzētu pilnībā anulēt. Eiropas sociālie partneri ir aicinājuši garantēt strādājošajiem pietiekamu drošības līmeni neatkarīgi no līgumattiecību veida ⁽⁴⁰⁾.

7.4 Elastdrošība var būt sekmīga tikai tad, ja darba ņēmēji ir pienācīgi apmācīti. Jaunas iemaņas un jaunu darba vietu radīšana ir savstarpēji cieši saistītas. Uzņēmumu interesēs ir veikt ieguldījumus darbinieku pastāvīgā apmācībā. Savukārt apmācības turpināšana ir darba ņēmēja atbildība ⁽⁴¹⁾.

7.5 Par pamatu nodarbinātības stratēģijai, kuras mērķis ir nodrošināt ekonomikas ilgtspēju, var izmantot dalībvalstīs labi attīstītās zināšanas un zinātību. Eiropas Savienībā ir vajadzīgas kvalificētas darba vietas un ir jāizmanto minētās priekšrocības. Tāpēc dalībvalstīm vairāk jāiegulda izglītības un pastāvīgas apmācības sistēmās, kā arī jāatbalsta zinātne, tehnoloģijas un inženierzinātnes. Pašlaik noteikti ir jāveic daudz vairāk publisko ieguldījumu izglītībā; šādam risinājumam ir jābūt daļai no konsekventas mūžizglītības stratēģijas ⁽⁴²⁾.

⁽³⁸⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Elastdrošības izmantošana pārstrukturēšanā, ņemot vērā attīstības tendences pasaulē", OV C 318, 23.12.2009., 1. lpp.

⁽³⁹⁾ Jau minētais OV C 306, 16.12.2009., 70. lpp.

⁽⁴⁰⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — Ceļā uz kopīgiem elastīguma un sociālās drošības principiem: vairāk un labākas darba vietas, izmantojot elastīgumu un drošību", OV C 211, 19.08.2008., 48. lpp.

⁽⁴¹⁾ Jau minētais OV C 318, 23.12.2009., 1. lpp.

⁽⁴²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Ar vides, enerģijas un klimata faktoriem saistīto rūpniecības pārmaiņu ietekme uz nodarbinātību", OV C 44, 11.02.2011., 40. lpp.

7.6 Ar pagaidu pasākumiem darba tirgū jānodrošina, ka līdztekus īstermiņa darba attiecībām tiek piedāvāta attiecīga apmācība, jo īpaši higiēnas un darba drošības jautājumos, un garantēts zināms atalgojuma līmenis ⁽⁴³⁾.

7.7 Ir svarīgi pēc iespējas ātrāk veikt pasākumus, lai jauniešos radītu interesi par tehniskajiem mācību priekšmetiem un dabaszinātnēm visos izglītības un apmācības līmeņos, tādējādi novēršot ar ražošanu saistītu vērtību izzušanu un aizstāšanu ar finansiālām un spekulatīvām vērtībām ⁽⁴⁴⁾.

7.8 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu veicināt neformālās izglītības atzīšanu un uzlabot to prasmju atpazīstamību, kas iegūtas ārpus formālās izglītības sistēmas (piemēram, izmantojot Eiropas kvalifikāciju apliecību).

7.9 EESK rosina profesionālāk vadīt inovācijas procesu izglītības jomā. Lai palielinātu nodarbinātības iespējas un mazinātu nevienlīdzību, jāpilnveido ES izglītības un apmācības sistēma. Institucionālās pārmaiņas izglītības sistēmā nenotiek pietiekami strauji un neatbilst sabiedrības vajadzībām. Iestādēm jāņem vērā, ka pārmaiņām, jauninājumiem, izglītībai un apmācībai ir jābūt cieši saistītām ⁽⁴⁵⁾.

7.10 EESK aicina nodrošināt izglītības un apmācības atbilstību sabiedrības vajadzībām un jaunās izglītojamo paaudzes ieradumiem ⁽⁴⁶⁾.

7.11 Komiteja atbalsta ieceri veidot Eiropas līmeņa nozaru padomes nodarbinātības un prasmju jautājumos un iesaistīt ieinteresētās personas, lai pielāgotos nozarēs notiekošajām pārmaiņām un prognozētu attīstības tendences nodarbinātības jomā un analizētu prasmju piedāvājumu un pieprasījumu ⁽⁴⁷⁾.

7.12 Eiropas līmeņa nozaru padomes varētu sekmēt pielāgošanos nozarēs notiekošajām pārmaiņām, iniciatīvas "Jaunas prasmes jaunām darba vietām" mērķu sasniegšanu un ar minētajām pārmaiņām saistīto lēmumu pieņemšanu Eiropas līmenī ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴³⁾ Jau minētais OV C 318, 23.12.2009., 43. lpp.

⁽⁴⁴⁾ Jau minētais OV C 318, 23.12.2009., 43. lpp.

⁽⁴⁵⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Prasmju pielāgošana pārmaiņām pakalpojumu nozarē un rūpniecībā — kā to varētu sekmēt Eiropas līmeņa nozaru padomju nodarbinātības un prasmju jautājumos izveidošana?", OV C 347, 18.12.2010., 1. lpp.

⁽⁴⁶⁾ Sk. turpat, OV C 347, 18.12.2010., 1. lpp.

⁽⁴⁷⁾ Sk. turpat, OV C 347, 18.12.2010., 1. lpp.

⁽⁴⁸⁾ Sk. turpat, OV C 347, 18.12.2010., 1. lpp.

8. Vienotā tirgus potenciāla pilnīga izmantošana.

8.1 Stratēģijas "Eiropa 2020" sekmīgas īstenošanas priekšnoteikums un palīgs ir dinamisks iekšējais tirgus. Tādēļ Komiteja aicina Eiropas Komisiju un dalībvalstis īstenot nozīmīgus un pārliecinošus pasākumus vienotā tirgus izveidei, vienlaikus nodrošinot un pilnveidojot ekonomikas, sociālos un vides standartus. EESK uzskata, ka noteikumi, kas regulē brīvo profesiju pārstāvju darbību, ir noteikumi par patērētāju aizsardzību, kuri nodrošina gan Eiropas iekšējā tirgus, gan starptautiskā tirgus darbību un novērš tirgus traucējumus — īpaši tāda veida tirgus traucējumus, kas izraisīja starptautisko finanšu krīzi ⁽⁴⁹⁾.

8.2 Sevišķi svarīga ir Pakalpojumu direktīvas īstenošana pilnīgā saskaņā ar vienotā tirgus principiem un noteikumiem. Vajadzīgi efektīvi un precīzi īstenošanas noteikumi, lai pienācīgi īstenotu direktīvu par darba ņēmēju norīkošanu darbā un sasniegtu tās mērķus, proti, nodrošinātu godīgu konkurenci uzņēmumu vidū un darba ņēmēju tiesību ievērošanu, kā arī izvairītos no sociālā dempinga ⁽⁵⁰⁾.

8.3 Steidzami jāatzīst pakalpojumu nozares nozīme ekonomiskās un sociālās attīstības veicināšanā. Prioritātes jānosaka šādā secībā:

— *pasākumi uzņēmējdarbības pakalpojumu jomā un augsta līmeņa grupas izveidošana*. Jāizveido augsta līmeņa grupa par uzņēmējdarbības pakalpojumiem, kas veiktu nozares dziļāku analīzi;

— *darba tirgus politikas pasākumi uzņēmējdarbības pakalpojumu nozarē*. Raugoties no sociālā viedokļa, nozares līmenī ir padziļināti jāanalizē problēmas, ko izraisa uzņēmējdarbības pakalpojumu un ražošanas mijiedarbībā radušies jaunie nodarbinātības veidi. Jāanalizē izglītības, apmācības un mūžizglītības aspekti, kā arī darbinieku, tostarp arī ārpakalpojumu sniegšanā iesaistīto darbinieku, darba apstākļi. Lai sasniegtu minēto mērķi, ir jāpaplašina sociālais dialogs un jāanalizē konkrētās izmaiņas tādās jomās kā darba apstākļi un nodarbinātības iespējas, ko izraisījušas strukturālās pārmaiņas uzņēmējdarbības pakalpojumu jomā;

— *uzņēmējdarbības pakalpojumi inovācijas programmās*. Ievērojams atbalsts jāsniedz pētniecības un izstrādes un inovācijas programmām un pasākumiem, ar ko sekmē inovāciju pakalpojumu jomā;

⁽⁴⁹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Lisabonas programma un iekšējais tirgus", OV C 347, 18.12.2010., 8. lpp.

⁽⁵⁰⁾ Sk. turpat, OV C 347, 18.12.2010., 8. lpp.

— *uzņēmējdarbības pakalpojumu standartu izstrāde.* Jānodrošina uzņēmumu pašregulācijas ceļā noteikt standartus, rūpīgi apspriežoties ar uzņēmējdarbības pakalpojumu izmantotājiem;

— *veicināt pakalpojumu zinātnei kā jaunu izglītības un apmācības disciplīnu;*

— *iekšējais tirgus un regulējums, kas ietekmē uzņēmējdarbības pakalpojumus.* Nav novērtēta Pakalpojumu direktīvas ietekme uz uzņēmējdarbības pakalpojumiem. Tam vajadzētu veicināt ievērojamas pūles, jo īpaši pēc tam, kad direktīva transponēta valstu tiesību aktos;

— *turpmāki uzņēmējdarbības pakalpojumu statistikas uzlabojumi.* Dalībvalstīm ir ciešāk jāsadarbības, lai iegūtu labāku statistiku par uzņēmējdarbības pakalpojumiem⁽⁵¹⁾.

8.4 Vienotajā pakalpojumu tirgū ir jāpievērš lielāka uzmanība patērētāju aizsardzībai. Lai mazinātu ievērojamo juridisko nenoteiktību pārrobežu pakalpojumu jomā, jāizstrādā dalībvalstu un ES līmeņa stratēģija informētības palielināšanai. Pietiekami jāņem vērā vajadzība saņemt precīzu informāciju par pakalpojumu un tā sniedzēju⁽⁵²⁾.

8.5 Mazumtirdzniecības nozarē ir svarīgi neapgrūtināt veiksmīgāko uzņēmēju stāvokli, izņemot tad, ja to darbība nav savienojama ar iekšējā tirgus izveidi, jo īpaši, ja ir skaidri pierādījumi, kas liecina par dominējoša tirgus stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu vai patērētājiem nodarītu kaitējumu, pārskatot Līguma par Eiropas Savienību 81. pantu⁽⁵³⁾.

8.6 Runājot par Eiropas intelektuālā īpašuma tiesību sistēmu, Komiteja atbalsta ES viltošanas un pirātisma novēršanas centra izveidi, lai apkopotu un izplatītu noderīgu informāciju par viltošanas izmantotajām metodēm un paņēmieniem un sniegtu atbalstu, kas īpaši paredzēts mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un mazajiem un vidējiem ražotājiem. Komisijai būtu regulāri jāpublicē pārskats par novēršanas centra savāktajiem datiem un tā darbību⁽⁵⁴⁾.

⁽⁵¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Attīstības tendences uzņēmējdarbības pakalpojumu nozarē Eiropā", OV C 27, 03.02.2009., 26. lpp.

⁽⁵²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Vienotais pakalpojumu tirgus — darba tirgus un patērētāju aizsardzības prasības", OV C 175, 27.07.2007., 14. lpp.

⁽⁵³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Mazumtirdzniecības nozares attīstības tendences un ietekme uz piegādātājiem un patērētājiem", OV C 175, 28.07.2009., 57. lpp.

⁽⁵⁴⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "Intelektuālā īpašuma tiesību stingrāka piemērošana iekšējā tirgū", OV C 18, 19.01.2011., 105. lpp.

8.7 Komiteja neatbalsta ierosinājumu ieviest tādas īpašas noteikumus saistībā ar autortiesību piemērošanu internetā, ar ko iespējama iejaukšanās privātajā dzīvē, kā tas ir noticis vairāku valstu tiesību aktos. Tā vietā Komiteja iesaka veikt aktīvus patērētāju, jo īpaši jauniešu, izglītošanas un apmācības pasākumus⁽⁵⁵⁾.

8.8 Komiteja iesaka, īpaši attiecībā uz nezināmu autoru darbiem, izveidot saskaņotu sistēmu, kurā reģistrētu autortiesības un blakustiesības un kuru regulāri atjauninātu, lai viegli varētu atrast dažādus tiesību īpašniekus. Sistēmā varētu norādīt darba veidu, nosaukumu un dažādos tiesību īpašniekus. Komiteja lūdz Komisijai apsvērt šādas ieceres īstenošanu⁽⁵⁶⁾.

8.9 Komiteja atkārtoti aicina izveidot un visās dalībvalstīs efektīvi ieviest Eiropas Savienības patentu⁽⁵⁷⁾.

8.10 Tā kā iekšējam tirgum ir globāla dimensija, kopīgas pūles būs jāvelta arī turpmāk. Piemērotam ES rīcības plānam jābūt vērstam uz šādiem mērķiem:

— ievērojot strukturālu pieeju, izvērst ES ārpolitiku un citu tāsu politiku ārējos aspektus, uzlabojot to vispārējo saskaņotību un nodrošinot aizvien lielāku vienotību ES dalībvalstu rīcībā;

— nodrošināt līdzsvarotu tirgu atvēršanu, tostarp arī noslēdzot Dohas sarunu raundu un īstenojot strukturētu dialogu ar nozīmīgākajiem partneriem, tādējādi piemērojot Starptautiskās Darba organizācijas darba pamatstandartus;

— palielināt ES ietekmi starptautiskā regulējuma jomā un īstenot starptautisku politiku, kuras pamatā ir tiesību veicināšana;

— aizsargāt darba ņēmēju, patērētāju un vietējā līmeņa ražotāju intereses tirdzniecībā, ko veic partneru tirgos;

— stiprināt *euro* starptautisko dimensiju;

— izveidot plašu īpašas attīstības un ekonomikas izaugsmes telpu, kas ietvertu Eiropas Savienības paplašināšanas ātru pabeigšanu, kaimiņattiecību politiku, Vidusjūras reģiona valstu savienību un spēcīgāku partnerību ar Āfriku⁽⁵⁸⁾.

⁽⁵⁵⁾ Sk. turpat, OV C 18, 19.01.2011., 105. lpp.

⁽⁵⁶⁾ Sk. turpat, OV C 18, 19.01.2011., 105. lpp.

⁽⁵⁷⁾ Sk. jau minēto OV C 18, 19.01.2011., 105. lpp.

⁽⁵⁸⁾ Sk. jau minēto OJ C 347, 18.12.2010., 8. lpp. un EESK atzinumu par tematu "Atjauninātās Lisabonas stratēģijas ārējā dimensija", OV C 128, 18.05.2010., 41. lpp.

8.11 Joprojām pastāv šķēršļi, kas kavē pakalpojumu digitālās piegādes attīstību un kas rūpīgi jāizpēta, meklējot risinājumus, lai Eiropas uzņēmējdarbības pakalpojumu uzņēmumi var darboties enerģiskāk un paplašināt darbību ārpus ES robežām. Minēto šķēršļu vidū ir standartu un savietojamības trūkums, nepietiekama e-komercijas drošība un neuzticēšanās e-komercijai, nepietiekami ieguldījumi fiksēto un platjoslas sakaru infrastruktūrā un tas, ka mazie un vidējie uzņēmumi joprojām pārlietu maz izmanto informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (59).

8.12 Jānovērš galvenie šķēršļi, kas kavē e-iekļaušanu, paplašinot piekļuvi ātrgaitas internetam, pilnveidojot prasmes informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT) jomā, izstrādājot IKT produktus vai pakalpojumus, kas piemēroti novecojošai sabiedrībai un cilvēkiem ar invaliditāti, palielinot finansējumu, lai vairāk koordinētu inovāciju IKT jomā, atbalstot uz atvērtiem standartiem balstītus IKT produktus un pakalpojumus, iekļaujot Galileo programmu digitalizācijas programmā, izstrādājot un darot pieejamus noderīgus tiešsaistes materiālus un pakalpojumus un vienlaikus nodrošinot privātuma aizsardzību un personas datu drošu uzglabāšanu (60).

8.13 Dalībvalstīm jāizstrādā arī pašām savas pētniecības un izstrādes programmas IKT un nākotnes un jauno tehnoloģiju jomā, lai tās kļūtu par spēcīgākiem sadarbības partneriem kā Eiropas, tā starptautiskajā līmenī. Lai īstenotu šo mērķi, jāiegulda lielāka struktūrfondu līdzekļu daļa (61).

8.14 Runājot par mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, Komiteja vēlreiz atkārtu tās priekšlikumus attiecībā uz vērienīgu Eiropas Mazās uzņēmējdarbības aktu:

— juridiski saistošs instruments principa “*vispirms domāt par mazākajiem*” piemērošanai, lai pilnībā nodrošinātu minēto pārvaldības principu efektīvu un konkrētu īstenošanu ES, dalībvalstu un reģionālajā līmenī;

— *ceļvedis* un precīzi termiņi un atbilstīgi līdzekļi, lai īstenotu Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akta konkrētos un vērienīgos nosacījumus;

(59) Sk. EESK atzinumu par tematu “Pakalpojumi un Eiropas ražošanas nozares: mijiedarbība un ietekme uz nodarbinātību, konkurētspēju un ražīgumu”, OV C 318, 23.12.2006., 26. lpp.

(60) Sk. EESK atzinumu par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā programma Eiropai”, OV C 54, 19.02.2011., 58. lpp.

(61) Sk. EESK atzinumu par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropas Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Informācijas un sakaru tehnoloģiju neskartās zemes – stratēģija nākotnes un jauno tehnoloģiju pētniecībai Eiropā”, OV C 255, 22.09.2010., 54. lpp.

— konkrētas saistības mazināt birokrātiju un, jo īpaši, piemērot “*vienas reizes*” principu administratīvo formalitāšu kārtošana;

— Eiropas Komisiju dienestu pārstrukturēšana, lai nodrošinātu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem sarunu partneri un līdzekļus, ar kuriem veicināt uzņēmumu attīstību Eiropas mērogā;

— izveidot Eiropas instrumentus, kas varētu sekmēt kapitalizāciju, tīklu veidošanu, ieguldījumus un mūžizglītību mazajos un vidējos uzņēmumos;

— saskaņot visu Eiropas politikas jomu politisko struktūru, nodrošinot, ka mazos un vidējos uzņēmumus uzskata par normu, nevis izņēmumu;

— Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akta mērķu izvirzīšana dalībvalstu līmenī, tai skaitā arī ar likumdošanas starpniecību, kā arī

— atjaunot praksi pastāvīgi apspriesties ar starpniekorganizācijām un sociālajiem partneriem (62).

8.15 Komiteja aicina izveidot kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (63), lai vienkāršotu dalībvalstu nodokļu praksi un padarītu to taisnīgāku un pārredzamāku. Svarīgi ir arī apsvērt sadarbības un koordinācijas paplašināšanu uzņēmumu ienākuma nodokļa jomā (64).

8.16 Komiteja uzsver, ka ir jārada vienkārša un saskaņota netiešo nodokļu sistēma, kas ļauj samazināt administratīvo slogu un sniedz acīmredzamus ieguvumus uzņēmumiem un iedzīvotājiem, nodrošina nodokļu sloga taisnīgu sadali un drošus ienākumus valsts budžetā, samazina riskus, kas saistīti ar nodokļu nemaksāšanu, un veicina iekšējā tirgus izveidi un attīstību (65).

(62) Sk. EESK atzinumu par tematu “Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Vispirms domāt par mazākajiem”: Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akts “*Small Business Act*”, OV C 182, 4.08.2009., 30. lpp.

(63) Sk. Komisijas paziņojumu “Īstenojot Kopienas programmu labākai izaugsmei un nodarbinātībai un stiprākai ES uzņēmumu konkurētspējai: 2006. gadā sasniegtais un turpmākie pasākumi kopējās konsolidētās uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzes (KKUINB) priekšlikuma sagatavošanā”, COM(2007) 223 galīgā redakcija, 02.05.2007.

(64) Sk. jau minēto OV C 120, 16.08.2008., 51. lpp.

(65) Sk. EESK atzinumu par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu attiecībā uz minimālās pamatlīkmes ieviešanas pienākuma ilgumu”, OV C 51, 17.2.2011., 67. lpp.

8.17 Runājot par krāpšanu pievienotās vērtības nodokļa jomā, pretošanās pārmaiņām nelabvēlīgi ietekmē dalībvalstu un ES finansēs; individuālās intereses gūst pārsvaru pār vispārēja labuma interesēm⁽⁶⁶⁾.

9. Privātā kapitāla piesaistīšana, lai finansētu izaugsmi.

9.1 Komisijas ierosinājumi, kas saistīti ar privātā kapitāla piesaisti izaugsmes finansēšanai, šķiet mazliet nekonkrēti. Pašlaik, kad lielākajā daļā dalībvalstu publiskās finanses ir būtiski ierobežotas vai tiek samazinātas, būtu daudz vairāk jākoncentrējas uz vajadzību rast alternatīvus finansējuma avotus izaugsmes stimulēšanai. Ieviešot ES projektu obligācijas, būs vieglāk veikt dažus būtiskus ieguldījumus infrastruktūrā, tomēr vajadzīgi arī sistemātiski pasākumi, lai piesaistītu ieguldījumus no Eiropas pensiju fondiem. Varētu mudināt dalībvalstis, lai tās stimulē pensiju fondus veikt ieguldījumus valsts infrastruktūrā un pedālīties valsts infrastruktūras finansēšanā.

9.2 Atļaujot Eiropas Investīciju bankai (EIB) izdot eiroobligācijas, vai drīzāk ES obligācijas, kas aptver visas 27 dalībvalstis, jaunu kapitālu publiskajam sektoram varētu piesaistīt bez pilnīgas atkarības no privāto finanšu sektora. Finanšu resursi būtu jāiegūst iepriekšējā posmā, piemēram, no papildpensijas kapitāla uzkrāšanas institūcijām, lai EIB tādējādi kļūtu par saistīto punktu starp šiem jaunajiem kapitāla resursiem un to ieguldīšanu. Eiroobligācijas arī ir iespējami instrumenti ilgtermiņa privāto uzkrājumu veidošanai. Komiteja atbalsta projektu obligāciju strauju ieviešanu, tomēr tās nedrīkst uzskatīt par alternatīvu eiroobligācijām vai par to aizstājējām⁽⁶⁷⁾.

9.3 Attiecībā uz mazo un vidējo uzņēmumu finansēšanas struktūrām pašreizējos finanšu apstākļos priekšlikums liberalizēt riska kapitāla fondus, ļaujot tiem darboties visā Savienībā, ir atbalstāms, tomēr tas bija jāveic jau sen. Jāmeklē arī risinājumi, kā palielināt riska kapitāla finansējumu, paplašinoties Eiropas tirgum. Izveidojot nelielas reģionāla mēroga vērtspapīru tirdzniecības platformas, kuras koordinētu Eiropas tīkls, varētu radīt jaunu instrumentu, lai piesaistītu kapitālu nelieliem uzņēmumiem. Tas veicinātu arī ieguldījumus riska kapitālā un finansējuma piesaisti no uzņēmējdarbības mecenātiem ("*business angels*"). Tas arī palīdzētu nelieliem riska kapitāla ieguldītājiem atbalstīt mazos uzņēmumus⁽⁶⁸⁾.

9.4 Vispārēji atzīts, ka tirgū pastāv nepilnības attiecībā uz kapitāla nodrošināšanu jaunu tehnoloģijas jomas uzņēmumu

izveidei un darbības uzsākšanai. Minētās nepilnības palīdz novērst, piemēram, uzņēmējdarbības mecenāti un sākuma kapitāla fondi, tomēr pētniecības centri un universitātes visā Eiropā joprojām sastopas ar grūtībām, cenšoties nodot to zināšanas tirgum. Pašlaik aug pieprasījums pēc kapitāla uzņēmējdarbības sākumposmam, bet tā piedāvājums nepieaug. Vairāk jāstimulē indivīdi un iestādes, kam pieejams kapitāls, lai tie ieguldītu vairāk riska finansējuma jaunajos tehnoloģiju uzņēmumos un eksperimentālas uzņēmējdarbības projektos.

9.5 Plašāk jālieto praktiskas mazo un vidējo uzņēmumu atbalstīšanas metodes, piemēram, starpniecība, nodokļu atvieglojumi, tūlītēja maksājumu veikšana un pasākumi, kas, atļaujot neievērot valsts atbalsta noteikumus, sekmē ātru līdzekļu izlietojumu, jo īpaši tajās nozarēs, kuras visvairāk skārusi globalizācija un ekonomikas un finanšu krīzes sekas⁽⁶⁹⁾.

10. Nodrošināt izmaksu ziņā efektīvu piekļuvi enerģijai.

10.1 Trešajā enerģētikas paketē paredzēto pasākumu mērķis ir, dalībvalstīm sadarbojoties, izveidot īstu enerģijas tirgu, uzlabojot tīklu savienojumus un labāk koordinējot operatoru darbību un paplašinot valstu regulatoru pilnvaras⁽⁷⁰⁾.

10.2 Energoefektivitāte ir priekšnoteikums, lai nodrošinātu strauju tehnoloģiju attīstību, kas ļaus veikt pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni. Lai arī jau panākts progress, tomēr dalībvalstīm to ieguldījumu plānos jāparedz vairāk līdzekļu atjaunojamiem energoresursiem, lai nodrošinātu piemērotu un stabilu tiesību aktu un stimulu sistēmu privātā sektora uzņēmumiem, kas darbojas energoefektīvu produktu un pakalpojumu jomā⁽⁷¹⁾.

10.3 Enerģētikas padomes sēdē, kas notika 2011. gada 4. februārī, izskatīja Komiteja priekšlikumu izvirzīt energoefektivitātes mērķus konkrētās svarīgākajās nozarēs, piemēram, transporta un būvniecības nozarēs, tostarp īstenojot šādus pasākumus:

— internalizēt visu veidu enerģijas ārējās izmaksas, lai tirgus dabiski pārietu uz darbību veidos, kas rada vismazāko oglekļa dioksīda emisiju;

— pastiprināt informācijas un apmācības pasākumus saistībā ar jaunām energoefektivitātes tehnoloģijām, piemēram, būvniecības, valsts pasūtītu būvdarbu un transporta nozarē;

⁽⁶⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par administratīvu sadarbību un krāpšanas apkarošanu pievienotās vērtības nodokļa jomā", OV C 347, 18.12.2010., 73. lpp.

⁽⁶⁷⁾ Sk. jau minēto OV C 48, 15.02.2011., 57. lpp.

⁽⁶⁸⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Mazo un vidējo uzņēmumu finansēšanas veidi pašreizējos finanšu apstākļos", OV C 48, 15.02.2011., 33. lpp.

⁽⁶⁹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Atbalstīt MVU pielāgošanos pārmaiņām pasaules tirgū", OV C 255, 22.09.2010., 24. lpp.

⁽⁷⁰⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Liberalizācijas un ekonomikas krīzes ietekme uz enerģētisko nabadzību", OV C 44, 11.02.2011., 53. lpp.

⁽⁷¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Enerģētikas stratēģija 2011.–2020. gadam", OV C 54, 19.02.2011., 1. lpp.

— efektīvāk izmantot iespējas, ko paver IKT, lai ikvienā ražošanas un patēriņa posmā veicinātu energoefektivitāti.

10.4 Komiteja atgādina, ka ēku vajadzībām tiek izmantoti 40 % enerģijas galapatēriņa Eiropas Savienībā un tās ir lielākais enerģijas patērētājs. Istenojot ar apbūvēto vidi saistītus pasākumus, varētu gandrīz divkārt uzlabot energoefektivitāti kopumā, turklāt saimnieciskās izmaksas samazinātos. Šādi ietaupījumi paši par sevi nodrošinātu Kioto protokolā paredzēto ES saistību izpildi. Turklāt minētos ietaupījumus var nodrošināt, izmantojot jau pašlaik pieejamās tehnoloģijas. Ēku energoefektivitātes uzlabošanai ir tikai un vienīgi pozitīva ietekme, proti, rodas vērtīgas darba vietas, samazinās ekspluatācijas izmaksas, palielinās komforta līmenis un vides tīrība. Tai jābūt visnozīmīgākajai Eiropas Savienības prioritātei. Komiteja norāda arī, ka mājāsaimniecības un biroja ierīču izgatavošanas jomā, kā arī enerģētikas un transporta jomā liela nozīme ir jauniem un pilnveidotiem pamatmateriāliem ⁽⁷²⁾.

10.5 Energoietilpīgajās rūpniecības nozarēs ir patiešām jāveicina enerģētikas un klimata politikas mērķu sasniegšana. Rūpīgi jāpārbauda enerģētikas un vides politikas instrumentu ietekme uz konkurētspēju attiecīgajās rūpniecības nozarēs, un tā jāņem vērā, arī veidojot minētos instrumentus ⁽⁷³⁾.

10.6 Daudzu stikla un keramikas izstrādājumu (izolācijas materiālu, logu ar dubultiem stikliem u.c.) teicami ekoloģiskie raksturlielumi būtu jāpopularizē kā energotaupības etalons ES būvniecības nozarē. Turklāt minēto tehnoloģiju vajadzētu iekļaut ikvienā paredzētajā tehnoloģijas nodošanā tām trešām valstīm, kurām ir liels energotaupības potenciāls ⁽⁷⁴⁾.

10.7 Komiteja ierosina izvērtēt, vai pašreizējās krīzes apstākļos un ņemot vērā ilgtspējības aspektu, spēkā esošais regulējums (telekomunikāciju, pasta pakalpojumu, elektroapgādes jomā) ir pietiekams, lai nepieļautu nedz sniegto pakalpojumu kvalitātes samazināšanos, nedz atstumtību, sabiedrības noslāņošanas un nabadzību. Būtu lietderīgi arī noteikt, vai uz jaunajām jomām attiecināmi Lisabonas līguma 26. protokolā definētie principi, proti, "augsts kvalitātes, drošības un pieejamības līmenis, vienlīdzīga attieksme un vispārējās piekļuves un patērētāju tiesību veicināšana" ⁽⁷⁵⁾.

⁽⁷²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Enerģētikas tirgū notiekošās attīstības ietekme uz rūpniecības vērtību ķēdēm Eiropā", OV C 77, 31.03.2009., 88. lpp.

⁽⁷³⁾ Sk. turpat, OV C 77, 31.03.2009., 88. lpp.

⁽⁷⁴⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Eiropas stikla un keramikas rūpniecības konkurētspēja, jo īpaši ņemot vērā ES klimata un enerģētikas tiesību aktu kopumu", OV C 317, 23.12.2009., 7. lpp.

⁽⁷⁵⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Vispārējās nozīmes pakalpojumi krīzes pārvarēšanai", OV C 48, 15.02.2011., 77. lpp.

10.8 Būtu jāveic pētījumi par iespējām sniegt Eiropas vispārējās nozīmes pakalpojumus enerģētikas jomā, kurus varētu izmantot kopējās enerģētikas politikas īstenošanā. Tomēr jāatzīmē, ka, ņemot vērā valstu atšķirības un kopīgo nepieciešamību izveidot vienotu Eiropas tirgu, Eiropas iestādēm un valstu valdībām vai dalībvalstīm ir grūti pierast pie idejas par Kopienas vispārējās nozīmes pakalpojumiem (tautsaimnieciskiem vai ar ekonomiku nesaistītiem). Tāpat politikas lēmumu pieņēmēji vēl nav atzinīgi novērtējuši ideju izveidot Eiropas pakalpojumus enerģētikas jomā. Tomēr Kopienas vispārējās nozīmes pakalpojumi ir nepieciešami, lai turpinātu Eiropas integrāciju. Minētā veida pakalpojumi apliecinās Eiropas solidaritāti, un tie palīdzēs risināt problēmas, ar kurām sastopas Eiropas Savienība. Jāveido vienots Eiropas tīkls un jāīsteno kopīgi projekti tā plānošanai un pārvaldībai. Tīklam jābūt tādām, ko varētu viedī pārvaldīt un ekspluatēt visos līmeņos, lai labāk saskaņotu piedāvājumu un pieprasījumu ⁽⁷⁶⁾.

10.9 Energoietilpīgajām rūpniecības nozarēm ir vajadzīga droša enerģijas piegāde, kas jānodrošina, Eiropā apvienojot dažādus enerģijas veidus un neizslēdzot nevienu enerģijas avotu (akmeņogles, atjaunojamie energoresursi, kodolenerģija), un tās pamatā jābūt efektīvai konkurencei elektroenerģijas un gāzes tirgū, lai energoresursu cena būtu pieņemama. Valstu enerģētikas politikas intereses būtu ciešāk jāapvieno integrētā Eiropas koncepcijā, jo pašlaik enerģijas tirgus attīstība joprojām notiek lēnāk nekā attīstība vienotajā rūpniecības preču tirgū. Ja vēlamies ES turpināt kodolenerģijas ražošanu, Eiropā jāsauglabā zinātība minētās tehnoloģijas jomā, neraugoties uz dažu dalībvalstu lēmumu atteikties no kodolenerģijas izmantošanas. Protams, turpinot izmantot kodolenerģiju, būs vajadzīgs arī augsts drošības līmenis un labi apmācīti darbinieki ⁽⁷⁷⁾.

10.10 Attiecībā uz ES mēroga standartu izstrādi energoefektīviem produktiem Komiteja norāda uz Komisijas iniciatīvām, piemēram, *Energy Star* regulu, kuras standarti ir kļuvuši obligāti biroja iekārtu publiskā iepirkuma jomā, saskaņoti enerģijas patēriņa standarti ēkām un valstu regulatoru pilnvaru paplašināšana energoefektivitātes jomā. EESK uzskata, ka brīvprātīgie līgumi ar dalībvalstu enerģētikas uzņēmumiem ir lietderīgs instruments, tomēr visos apstiprinātajos līgumos ir skaidri jānorāda, ka gadījumā, ja mērķi netiks sasniegti, tiks piemēroti obligātie noteikumi ⁽⁷⁸⁾.

⁽⁷⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumi: kompetenču sadalījums starp ES un dalībvalstīm", OV C 128, 18.05.2010., 65. lpp.

⁽⁷⁷⁾ Sk. jau minēto OV C 77, 31.03.2009., 88. lpp.

⁽⁷⁸⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Komisijas Paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par pirmo novērtējumu, kas sniegts par nacionālajiem energoefektivitātes rīcības plāniem, kuri noteikti Direktīvā 2006/32/EK par enerģijas galapatēriņa efektivitāti un energoefektivitātes pakalpojumiem "Kopīgs progress energoefektivitātes jomā", OV C 77, 31.03.2009., 54. lpp.

10.11 Saistībā ar minēto Komiteja uzskata, ka rūpīgi jānovērtē enerģijas cenu paaugstināšanās ietekme uz trūcīgām mājāsaimniecībām un neaizsargātām iedzīvotāju grupām un jāveido atbilstoša ES un dalībvalstu politika. Sniedzot atbalstu energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu īstenošanai, pirmkārt būtu jāizvēlas trūcīgās mājāsaimniecības ⁽⁷⁹⁾.

10.12 EESK atbalsta centienus efektīvi kombinēt vairākveidu pārvaldījumus, kā arī optimizēt un izveidot visu transporta veidu tīklu, lai radītu integrētu transporta sistēmu un nodrošinātu transporta saskaņotu darbību ⁽⁸⁰⁾.

10.13 EESK uzsver, ka transporta nozare ir atkarīga no degzrakteniem, kuru izmantošana negatīvi ietekmē emisiju, piegādes drošību un neatkarību, un norāda, ka resursi, īpaši naftas resursi, ir ierobežoti; tāpēc EESK uzskata, ka turpmākajā Eiropas transporta politikā, vienlaikus saglabājot nozares konkurētspēju atbilstīgi stratēģijai "Eiropa 2020", jāizvirza četri galvenie mērķi: transporta veidu ar zemu oglekļa emisiju plašāka izmantošana, energoefektivitāte, piegādes drošība un neatkarība, kā arī satiksmes sastrēgumu novēršana ⁽⁸¹⁾.

10.14 Galvenie problēmjautājumi un mērķi, kas jāņem vērā transporta nozares ilgtspējīgā politikā, ir pieaugošā urbanizācija, pieprasījums pēc ērtas pārvietošanās ikdienā, sabiedrības veselības aizsardzība, paredzot pasākumus piesārņojošu vielu un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai, tādas tirdzniecības ekonomikas saglabāšana, kurā ņemta vērā nepieciešamība samazināt emisiju līmeni, viendabīgu teritoriju noteikšana, lai izstrādātu patiesi integrētu transporta politiku, iedzīvotāju un ekonomikas dalībnieku izpratne un iesaistīšanās jaunu politiku īstenošanā un jaunu ieradumu veidošanā mobilitātes jomā ⁽⁸²⁾.

10.15 Komiteja ir arī atbalstījusi ES iniciatīvas tīru un energoefektīvu transportlīdzekļu jomā un ierosinājusi, kādi pasākumi turpmāk būtu jāveic. Komiteja uzsver, ka pašlaik vērojama sīva konkurence rūpniecības procesā iesaistīto pušu — autotransporta, akumulatoru ražošanas un energoapgādes nozaru — vidū, un tās sacensības par to, kurš izstrādās labāko tehnoloģiju par izdevīgākajām cenām. Minētā sacensība ir spēcīgs stimuls inovācijai un to nevajadzētu kavēt, tomēr būs vajadzīgi tirgus stimuli, lai noteiktāk virzītos uz elektrības tīklam pieslēdzamu hibrīdauto nākamo paaudzi un pilnībā elektriskiem transportlīdzekļiem ⁽⁸³⁾.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽⁷⁹⁾ Sk. jau minēto OV C 54, 19.02.2011., 1. lpp.

⁽⁸⁰⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Eiropas transporta politika saistībā ar Lisabonas stratēģiju laikposmam pēc 2010. gada un ilgtspējīgas attīstības stratēģiju", OV C 354, 28.12.2010., 23. lpp.

⁽⁸¹⁾ Sk. turpat, OV C 354, 28.12.2010., 23. lpp.

⁽⁸²⁾ Sk. turpat, OV C 354, 28.12.2010., 23. lpp.

⁽⁸³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Virzība uz elektrotansporthīdzekļu plašāku ieviešanu", OV C 44, 11.02.2011., 47. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniciatīva "Inovācijas savienība"

COM (2010) 546 galīgā redakcija

(2011/C 132/07)

Ziņotājs: **Gerd WOLF**

Līdzziņotājs: **Erik SVENSSON**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 6. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniciatīva "Inovācijas savienība"

COM(2010) 546 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 4. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 184 balsīm par, 1 balsi pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1 Inovācija rada progresu, izaugsmi, labklājību, sociālo nodrošinājumu, starptautisko konkurētspēju un nodarbinātību. Jauninājumiem jāpalīdz risināt nopietnās problēmas, ar kurām saskaras sabiedrība. Tie vajadzīgi, lai sabiedrībā valdītu uzticamības un pašpalīdzības gaisotne, un tie palīdz veidot šādu gaisotni, kas globālās konkurences apstākļos var veicināt turpmāko attīstību un konstruktīvu dinamiku. Lai inovācijas rezultāti būtu veiksmīgi, ir vajadzīga Eiropas pieeja un Eiropas vienotais tirgus, kurā Eiropas Pētniecības telpai ar spēcīgu pētniecības un attīstības pamatprogrammu ir ļoti būtiska nozīme.

1.2 Tādēļ Komiteja atzinīgi vērtē un atbalsta Komisijas paziņojumu un tajā izvirzītos mērķus, kā arī Konkurētspējas padomes 2010. gada 25. un 26. novembra un 2011. gada 4. februāra sanāksmes secinājumus. "Inovācijas savienības" koncepcija ir stratēģijas "Eiropa 2020" nozīmīga sastāvdaļa.

1.3 Komiteja īpaši atzinīgi vērtē to, ka izpratne par inovāciju un tās definīcija ir visaptveroša un vienota, proti, inovācija ir saistīta ne tikai ar zinātnisko izpēti, tehnoloģiju un produktiem, bet arī ar cilvēku saskarsmi un organizatoriskajām formām, piemēram, sociālajiem pakalpojumiem, uzņēmumu darbības metodēm un paņēmieniem, uzņēmējdarbības modeļiem, dizainu, zīmolu, ražošanas procesiem un pakalpojumiem, kā arī to daudzpusīgo savstarpējo ietekmi. Sociālo jauninājumu izstrādē Komiteja iesaka iesaistīt arī sociālos partnerus.

1.4 Komiteja atbalsta inovācijas partnerību koncepciju, ciktāl minētās partnerības, kuru pārvaldībai jābūt precīzi definētai, ir

savietojamas ar un balstās uz jau iedibinātām procedūrām un instrumentiem un ciktāl tās sekmē administratīvo procesu saskaņošanu un vienkāršošanu. Komiteja ierosina vispirms uzkrāt pieredzi, uzsākot ļoti lietderīgu inovācijas partnerību "Aktīvas un veselīgas vecumdienas". Tā būtu arī ļoti uzskatāms piemērs, kas liecina par sociālās un zinātniski tehniskās inovācijas saikni.

1.5 Komiteja ierosina pielāgot atbalsta pasākumus, finansālo atbalstu un novērtēšanas kritērijus gan uz izaugsmi orientētiem jauninājumiem, kas atbilst dominējošiem tirgus spēkiem un sabiedrības vajadzībām, gan progresīvākiem jauninājumiem, kuri nosaka tirgus konjunktūru un rada sabiedrības jaunas vajadzības, bet kuriem sākumā bieži jāpārvar īpašu grūtību posms.

1.6 Ņemot vērā to, ka steidzami ir vajadzīgi Eiropas Kopienas patenti, Komiteja atzinīgi vērtē un stingri atbalsta Komisijas neseno priekšlikumu, jo tas paver iespēju būtiski samazināt patenta izmaksas iesaistītajās dalībvalstīs un strauji pārvietoties uz priekšu ceļā uz galīgo mērķi – Eiropas Kopienas patenta izveidi.

1.7 Komiteja uzsver MVU un mikrouzņēmumu svarīgo nozīmi inovācijas procesā un ierosina atbalsta programmas un pasākumus it īpaši pielāgot arī to konkrētajām prasībām. Komiteja arī iesaka apsvērt to, vai un kādā veidā jaunizveidotos uzņēmumus uz pietiekami ilgu laiku posmu varētu atbrīvot no lielākās daļas pieņemto procedūru un noteikumu ieviešanas un vai līdztekus tam būtu iespējams radīt īpašus papildu stimulus. Tas attiecas arī uz sociālās ekonomikas uzņēmumiem.

1.8 Svarīgākais politiskais uzdevums ir izveidot uzticamu, inovācijai labvēlīgu vidi visā Eiropā un nodrošināt pietiekamu rīcības brīvību, lai potenciālajiem ieguldītājiem un inovācijas procesiem mazinātu slogu, ko rada normatīvās vides pašreizējā sadrumstalotība un smagnējība, kā arī birokrātiskās procedūras, kuras ir atšķirīgas 27 dalībvalstīs un arī Komisijā. Minēto iemeslu dēļ nesekmējas un kavējas jaunu un labu ideju pārvēršana patiesos jauninājumos, un starptautiskas konkurences apstākļos tas ir Eiropas trūkums, kas steidzami jānovērš. Tāpēc mums ir jāapzinās, ka progress un inovācija nav risks, bet gan iespēja un nepieciešamība, kas ir jāveicina un jāsteno ar visiem sabiedrības rīcībā esošajiem līdzekļiem.

1.9 Tādēļ Komiteja ierosina darboties daudz aktīvāk, novēršot jebkādas šķēršļus, kas kavē jauninājumu ātru ieviešanu un inovācijas savienības izveidi. Lai gan Komiteja atzinīgi vērtē ievērojamo progresu jautājumā par patentiem, lielākoties atlikuši šķēršļi, kas kavē arī vienotā tirgus un Eiropas pētniecības telpas izveidi. ES nekādā gadījumā nedrīkst atkāpties, bet tai jāturpina vienkāršot, saskaņot, nodrošināt uzticamību un rīcības brīvību. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka šādi centieni vērojami Komisijas nesen publicētajā zaļajā grāmatā⁽¹⁾, par kuru Komiteja pieņems īpašu atzinumu. Taču Komiteja jo īpaši rosina arī dalībvalstis un pilsoniskās sabiedrības organizācijas apzināties, ka tas ir arī to uzdevums, un sekmēt problēmu risināšanu.

2. Paziņojuma kopsavilkums

2.1 Saistībā ar stratēģiju "Eiropa 2020" kā vienu no septiņām pamatiniciatīvām Komisija ierosina vispārēju koncepciju ar nosaukumu "Inovācijas savienība". Minētajā iniciatīvā ES jāuzņemas kolektīva atbildība par integrējošu un uz uzņēmējdarbību vērstu pētniecības un inovācijas stratēģiju, ar kuru risina galvenos sociālos uzdevumus un vienlaikus paaugstina konkurētspēju un rada jaunas darba vietas. Šī pamatiniciatīva papildina citas pamatiniciatīvas, piemēram, pamatiniciatīvu "Rūpniecības politika globalizācijas laikmetā", kuras mērķis ir izveidot spēcīgu, konkurētspējīgu un diversificētu ražošanas vērtību ķēdi, īpaši iesaistot mazos un vidējos uzņēmumus.

2.2 Dažādie veicamie pasākumi ir iekļauti sarakstā (10 punkti), paredzot rīcību tādās jomās kā zināšanu bāzes stiprināšana, labu ideju ieviešana tirgū, sociālās un teritoriālās kohēzijas palielināšana, politikas virzienu ietekmes paplašināšana, izmantojot ārējo sadarbību, zinātniskās izpētes un inovācijas sistēmu novērtēšana un pārveidošana, kā arī Eiropas inovācijas partnerību izveide.

2.3 Lai sasniegtu minētos mērķus, paziņojumā ir iekļauta programma ar 34 punktiem (pamatteksts), ierosinot dalībvalstu brīvprātīgās saistības un Komisijas plānotos pasākumus.

2.4 Trijos pielikumos ir apskatīti šādi jautājumi un ierosināti šādi pasākumi:

— pazīmes, kas liecina, ka valstu un reģionālās pētniecības un inovācijas sistēmas darbojas labi,

— pētniecības un inovācijas rezultātu tablo,

— Eiropas inovācijas partnerības.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 **Jautājuma nozīmīgums.** Inovācija rada progresu, izaugsmi, sociālo nodrošinājumu, labklājību, starptautisko konkurētspēju un nodarbinātību. Jauninājumiem jāpalīdz risināt nopietnās problēmas, ar kurām saskaras sabiedrība. Tie vajadzīgi, lai sabiedrībā valdītu uzticamības un pašpaļāvības gaisotne, un tie palīdz veidot šādu gaisotni, kas globālās konkurences apstākļos var veicināt turpmāko attīstību un konstruktīvu dinamiku. Tādēļ "Inovācijas savienības" koncepcija ir svarīga sastāvdaļa stratēģijā "Eiropa 2020", kurai Eiropas nākotnē ir ļoti svarīga nozīme. Tādējādi varētu atbalstīt arī tā mērķa sasniegšanu, kuru ES izvirzīja Lisabonas stratēģijā, proti, "ja līdz 2020. gadam ieguldījumi pētniecībā un izstrādē būtu 3 % no ES IKP, līdz 2025. gadam varētu radīt 3,7 miljonus darba vietu, un IKP ik gadu palielinātos par gandrīz 800 miljardiem euro". Līdz ar to pat laikā, kad noteikti budžeta ierobežojumi, ES un dalībvalstīm ir jāiegulda vairāk līdzekļu izglītībā, pētniecībā, izstrādē, inovācijā un informācijas un komunikāciju tehnoloģijās (IKT).

3.2 **Inovācija un tās jomas.** Inovācija tās plašākajā nozīmē attiecas uz visiem sociālās jomas, ekonomikas, izglītības, zinātnes, tehniskajiem, ar nodarbinātību saistītiem un organizācijas līmeņiem, kultūras aspektiem un pasākumiem. Inovācijas paplašinātā koncepcija ietver inovāciju attiecībā uz ražojumiem, pakalpojumiem, tehniskajiem, sociālajiem un funkcionālajiem pasākumiem visās nozarēs un visa veida organizācijās, tai skaitā uzņēmumos, brīvprātīgās organizācijās, fondos un valsts sektora organizācijās. Jauninājumi ne vienmēr ir lineāra procesa rezultāts, bet gan rodas dažādu sākotnējo apstākļu mijiedarbībā un savstarpējā ietekmē; raksturīgi, ka tie attīstās "stabilā ekonomiskajā un sociālajā ekosistēmā", vienlaikus izmantojot un saistot dažādas pieejas un kompetences.

3.3 **Padomes darba grupas par konkurētspēju un zinātnisko izpēti.** Tādēļ ir svarīgi, ka Padomes darba grupas par konkurētspēju un zinātnisko izpēti darbojas kopīgi un vienojas par kopīgu secinājumu atbilstoši attiecīgajām politikas jomām, piemēram, rūpniecības politiku, izglītību, enerģētiku un informācijas sabiedrību, kā arī ievērojot spēcīgo saikni ar citām pamatiniciatīvām, jo īpaši attiecībā uz izglītību, apmācību un nodarbinātību.

⁽¹⁾ COM(2011) 48 galīgā redakcija, 9.2.2011.

3.4 **Vispārējs atbalsts.** Tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē un stingri atbalsta Komisijas paziņojumu un tajā izvirzītos mērķus, kā arī Padomes 2010. gada 25. un 26. novembra un 2011. gada 4. februāra sanāksmes secinājumus.

Tas īpaši attiecas uz tādiem jautājumiem kā

- inovācijas tādas definīcijas izstrāde ⁽²⁾, kas aptver zinātņu un tehnoloģiju, kā arī uzņēmējdarbību un organizāciju modeļus un procesus, dizaina risinājumus, zīmolus un pakalpojumus;
- nelabvēlīgu apstākļu un šķēršļu novēršana, vienkāršojot procesus, veicinot Eiropas sadarbību;
- visu ieinteresēto pušu un visu reģionu iesaistīšana inovācijas ciklā;
- publiskā iepirkuma kā nozīmīga papildu aspekta iekļaušana saistībā ar inovāciju;
- Eiropas reģionālo fondu un struktūrfondu līdzekļu pilnīga izmantošana, lai attīstītu pētniecības un inovācijas spēju;
- Eiropas Sociālā fonda līdzekļu izmantošana, lai atbalstītu inovāciju sociālajā jomā;
- pieejas atvieglošana (MVU un mikrouzņēmumiem) pamatprogrammai un finansējumam;
- izcilības veicināšana izglītības un prasmju pilnveidošanas jomā;
- universitāšu darbības tuvināšana pasaules līmenim;
- Eiropas Pētniecības telpas faktiska izveide; atvērtu, izcilu un pievilcīgu pētniecības sistēmu sekmēšana;
- vienota inovācijas tirgus izveide;
- vienošanās par ES Kopienas patentu;
- sociālo problēmu atrisināšana.

⁽²⁾ COM(2009) 442 galīgā redakcija, 2.9.2009.

3.4.1 **Galvenie atzinumā izskatītie jautājumi.** Paziņojums ir pārāk plašs, lai atzinumā izskatītu tā katru atsevišķu aspektu. Tāpēc šajā atzinumā galvenokārt tiks apskatīti tie jautājumi, kuriem būtu jāpievērš īpaša uzmanība, vai kuri ir jāprecizē, vienlaikus neatstājot novārtā Komitejas vispārējo atbalstu apstiprinātajiem mērķiem un daudziem ierosinātajiem pasākumiem.

3.5 **Līdzšinējo procesu un veiksmīgo rezultātu iekļaušana.** Paziņojumā iekļauti jauni elementi un priekšlikumi un veidota saikne starp dažādām politikas jomām, tādējādi cenšoties izstrādāt visaptverošu un konsekventu politiku. Tomēr vairāki piemēri par stāvokļa analīzi un mērķi aptver tās problēmas un mērķus, kuri jau ilgāku laiku ir izskatīti paziņojumos (COM), atzinumos (EESK) un Padomes lēmumos (piemēram, Ļubļanas process). Tāpēc jau ir uzsākta visaptverošu pasākumu un procesu īstenošana ⁽³⁾, tas būtu jāņem vērā, jāturpina un jāatzīst, lai nemazinātu, bet gan izmantotu un papildinātu Komisijas un pārējo ieinteresēto pušu līdzšinējos sasniegumus. Ierosinātie jaunie pasākumi un instrumenti būtu jāsašķir ar jau uzsāktajiem procesiem, jāizvairās no papildu sarežģījumiem un dubultošanās, kā arī jāievēro vajadzīgā nepārtrauktība, juridiskā ticamība un stabilitāte ⁽⁴⁾.

3.6 **Racionalizācija.** Jaunajiem ierosinātajiem pasākumiem, piemēram, inovācijas partnerībām (skatīt 4.4. punktu) tāpēc būtu jārada pievienotā vērtība, salīdzinot ar esošajiem pasākumiem. Tas nozīmē, ka pētniecības un inovācijas finansēšanas instrumenti ir jāsašķir un jāracionalizē (skatīt 3.8.2. punktu), jāvienkāršo piekļuve programmām, vienlaikus saglabājot izcilību kā galveno kritēriju. Pētījumu rezultātiem būtu jāklūst plašāk pieejamiem, t.i., uzlabojot zināšanu un tehnoloģisko prasmju nodošanu ⁽⁵⁾ (skatīt arī 3.8.3. punktu un 12. zemsvītras piezīmi).

⁽³⁾ Jautājums par inovāciju ir plaši aplūkots *Aho* ziņojumā (neatkarīgo ekspertu grupas ziņojums par pētniecības, attīstības un jauninājumu jautājumiem pēc Hemptonkortas sammita, priekšsēdētājs *Esko Aho*, 2006. gada janvāris, *EUR* 22005) un EESK atzinumā par tematu "Ieguldījumi pētniecībā un inovācijā (Lisabonas stratēģijā)" (OV C 256, 27.10.2007., 17. lpp.). Dalībvalstu koordinēta pieeja un uz partnerību balstīti pasākumi ir jautājumi, kas iekļauti Ļubļanas procesā (*RECH* 200 *COMPET* 216 – "Ļubļanas process ir dalībvalstu, asociēto valstu, ieinteresēto pušu un Komisijas partnerības sekmēšana, lai Eiropas pētniecība kļūtu efektīvāka"), kā arī daudzās *ERA-NET* iniciatīvās (saskaņā ar 181. pantu), "Kopīgajās tehnoloģiju iniciatīvās", ETI zinību un jaunrades apvienībās (*ZJA*) (Eiropas Tehnoloģiju institūta zināšanu un ierosmju kopienas), "Kopīgajā programmu plānošanā" un EESK atzinumā par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ceļā uz pētniecības kopīgu plānošanu — sadarbība kopīgu problēmu efektīvākai risināšanai" (OV C 228, 22.9.2009., 56. lpp.). EESK atzinumā par tematu "Pētniecības iestāžu, rūpniecības nozaru un MVU sadarbība un zināšanu nodošana — būtiski inovācijas procesa priekšnosacījumi" (OV C 218, 11.9.2009., 8. lpp.) izskatīts jautājums par pētniecības iestāžu un rūpniecības nozaru sadarbību, EESK atzinumā par tematu "Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam "Eiropas stratēģiskie pamatnorādījumi starptautiskai sadarbībai zinātnes un tehnoloģiju jomā" (OV C 306, 16.12.2009., 13. lpp.) — jautājums par starptautisko sadarbību, un EESK atzinumā par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Pētniecības pamatprogrammu īstenošanas vienkāršošana" (OV C 48, 15.2.2011., 129. lpp.) — jautājumi par vienkāršošanu.

⁽⁴⁾ OV C 48, 15.2.2011., 129. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 218, 11.9.2009., 8. lpp. (1.2. punkts).

3.7 Rīcības brīvības nodrošināšana. Idejas, koncepcijas un atklājumi, kuri rada augsni inovācijai, jau pēc būtības nav paredzami. Tāpēc, lai tie varētu attīstīties un rastos novatoriski risinājumi, ir vajadzīga pietiekama rīcības brīvība ar stimulējošiem un drošiem robežnosacījumiem; radošuma un inovācijas pamatā ir brīvība, atbalsts un atzinība, kā arī patstāvīgas rīcības un uzņēmējdarbības sekmēšana un gatavība uzņemties riskus. Tādēļ galvenais politiskais uzdevums ir nodrošināt inovācijai labvēlīgu “ekonomisko un sociālo vidi”, izstrādāt šos Eiropas mēroga robežnosacījumus, kā arī pasargāt potenciālos izgudrotājus un novatoriskus procesus no apgrūtināšanas un diversificētas normatīvās sistēmas un birokrātijas (skatīt 3.12. un 3.13. punktu).

3.7.1 Koncentrēšana un plašas iespējas. Ir konkrēti attīstības mērķi, kurus var skaidri definēt, piemēram, enerģētikas un klimata ⁽⁶⁾ problēmas atrisināšana; šim nolūkam, iespējams, ir vajadzīga pieejamo resursu apvienošana. Tomēr vienlīdz nozīmīga ir arī pietiekami plaša “ekonomiskā vide” ar dažādām attīstības iespējām un to iespējamo mijiedarbību. Pretējā gadījumā ir risks priekšlaicīgi izslēgt tieši tos risinājumus, kuri būtībā ir pilnīgi novatoriski, bet kuru potenciālu sākotnēji neatzīst pat eksperti. Tad mēs riskētu, ka tā vietā, lai būtu pirmajā vietā un radītu jaunākos sasniegumus, mēs vienmēr atpaliekam no citiem un zaudējam vispārējā konkurencē. Tas ir raksturīgi valstīm, kurās ir centralizēta plānveida ekonomika. Tāpēc noteikti ir jāizvairās no šāda veida ekonomikas iezīmēm un jāievēro subsidiaritātes princips.

3.7.2 Tirgus konjunktūra. Parastajā inovācijas procesā ir vajadzīga dominējošo tirgus spēku sniegtā orientācija un patērētāju pieprasījums, un procesa mērķis ir augstāka patērētāju apmierinātības pakāpe. Tomēr patiesi nozīmīgu inovatīvu risinājumu raksturīga iezīme ir tā, ka tie veido tirgus konjunktūru, rada novatorisku pieprasījumu un jaunus tirgus ⁽⁷⁾. Šādiem novatoriskiem risinājumiem ir vajadzīgs īpašs atbalsts kritiskajā sākumposmā, pirms tiek saņemta atzinība, gūta peļņa un demonstrēta plašā apjoma ekonomiskā ietekme.

3.8 Sadrumstalotība. Komisija atkārtoti uzsver, ka Eiropas pētniecības un inovācijas vide ir sadrumstalota. Lai arī minētais apgalvojums raksturo stāvokli vairākos nozīmīgos aspektos, tas tikai daļēji atbilst īstenībai un būtu jāprecizē.

3.8.1 Esošie sadarbības tīkli. Gan rūpniecības un pētniecības jomā ⁽⁸⁾, gan arī sociālajā un radošo nozaru jomā ilgu

laiku ir bijuši Eiropas līmeņa un daudzos gadījumos pat pasaules mēroga kontakti un sadarbības tīkli ⁽⁹⁾, kuri pastāvīgi tiek papildināti, un paplašinās to savstarpējā sadarbība un konkurence. Tie ir nozīmīgi procesi, kas liecina par attiecīgo ieinteresēto pušu un viņu organizāciju pašorganizēšanos. Komisijai tie būtu jāņem vērā, jāatzīst, jāatbalsta un jāpapildina. Būtu jāvēlti īpaša uzmanība šādu nozīmīgu procesu sekmēšanai, lai novērstu atlikušos šķēršļus iekšējā tirgus izveidei un attīstītu Eiropas inovācijas telpu.

3.8.2 Noteikumi — vienkāršošana un saskaņošana. Gan starp pašām dalībvalstīm, gan starp dalībvalstīm un Komisiju ir jāpanāk pakāpeniska juridisko, administratīvo un finanšu noteikumu vienkāršošana un saskaņošana ⁽¹⁰⁾, kas ir svarīgs solis Eiropas iekšējā tirgus un Eiropas pētniecības telpas izveidē un Komisijas mērķis attiecībā uz Eiropas inovācijas telpu. Ja par sadrumstalotību uzskata šo noteikumu pašreizējo dažādību, apgrūtināto pielietojumu, pārklāšanos un sarežģītību, tad Komisija pilnībā atbalsta Komisiju.

3.8.3 Iepriekšējie atzinumi. Tomēr sadrumstalotība un noteikumu un instrumentu neskaidrība vērojama ne tikai starp dalībvalstīm, bet arī pašā Komisijā. Komiteja jau ir izstrādājusi atzinumu par minēto jautājumu un atkārtoti apstiprina atzinumā iekļautos ieteikumus ⁽¹¹⁾. Turklāt Komiteja ir atbalstījusi šos nozīmīgos mērķus arī savos atzinumos par dalībvalstu kopīgo programmu plānošanu ⁽¹²⁾, par pētniecības un izstrādes pamatprogrammu, par inovācijas politiku mainīgajā pasaulē ⁽¹³⁾ un pētniecības iestāžu, rūpniecības nozaru un MVU sadarbību ⁽¹⁴⁾. Komiteja atgādina savus ieteikumus par pētniecības rezultātu izplatīšanu, tālāk nodošanu un izmantošanu, un it īpaši par šim mērķim paredzētu interneta meklētājprogrammu ⁽¹⁵⁾.

3.8.4 Pētniecības infrastruktūra. Arī dārgas infrastruktūras var liecināt par sadrumstalotību, ja starptautiskā sabiedrība tās neizmanto un nefinansē. Dažas no tām var izrādīties neatbilstošas atsevišķas dalībvalsts iespējām, ņemot vērā gan vajadzīgos ieguldījumus un darbības resursus, gan optimālo lietošanu un izmantošanu. Komiteja pilnībā atbalsta zemāk norādīto Komisijas viedokli ⁽¹⁶⁾. Tādējādi kopēja nostāja Kopienas mērogā šajos gadījumos sniegtu neapšaubāmu pievienoto vērtību ⁽¹⁷⁾. Līdz ar to būtu nepieciešams kopīgs vispārējs finansējums no dalībvalstīm un ES.

⁽⁹⁾ Skatīt, piemēram, *Forschung und Lehre* 11/10, 788. – 796. lpp., *Deutscher Hochschulverband*, 2010. gada novembris.

⁽¹⁰⁾ OV. C 48, 15.2.2011., 129. lpp. (3.5. un 3.7. punkts).

⁽¹¹⁾ OV. C 48 15.2.2011., 129. lpp. (1.4. punkts).

⁽¹²⁾ OV C 228, 22.9.2009., 56. lpp.

⁽¹³⁾ OV C 354, 28.12.2010., 80. lpp.

⁽¹⁴⁾ OV C 218, 11.9.2009., 8. lpp.

⁽¹⁵⁾ OV C 218, 11.9.2009., 8. lpp., (3.2.4. punkts).

⁽¹⁶⁾ COM(2010) 546 galīgā redakcija, 6.10.2010.

⁽¹⁷⁾ OV C 182, 4.8.2009., 40. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 21, 21.1.2011., 49. lpp.

⁽⁷⁾ Kā piemēru var minēt lidmašīnu vai tādus revolucionārus panākumus kā televīzija, radars, lāzers, personālais dators, mikroelektronika, stiklšķiedras kabeļi, internets un e-pasts (tostarp meklēšanas rīki, komercija u.c.), digitālie fotoaparāti, reaktīvie satelīti, globālā pozīcijas noteikšanas sistēma (GPS); tie visi ir savstarpēji saistīti un nodrošina savstarpējus impulsus.

⁽⁸⁾ Piemēram, izmantojot instrumentus kopīgai pētniecībai, 4.6. punkts.

3.9 **Kopienas patents.** Kopienas patenta trūkums liecina par nepieņemamu, dārgu un kaitniecisku sadrumstalotību, un minētā problēma ir jāatrisina, lai palielinātu ES konkurētspēju un sniegtu pozitīvu apliecinājumu visām citām inovācijas savienības jomām. Šis "Ahilleja papēdis" Eiropas rūpniecības un inovācijas politikā mudinājis Komisiju vairākkārt mēģināt atrast pieņemamu risinājumu. Tāpēc Komiteja izsaka atzinību Komisijai par tās neseno priekšlikumu (2010. gada 14. decembrī) par ciešāku sadarbību starp iesaistītajām dalībvalstīm (atbilstoši ES līgumiem), lai rastu izšķirošu daļēju risinājumu jautājumam par ES patenta izveidi (ko izmantotu visas ES dalībvalstis). Komiteja aicina Parlamentu⁽¹⁸⁾ un Padomi pieņemt ierosināto procedūru kā izšķirošu un nozīmīgu soli turpmākajā virzībā uz ES patenta izveidi. Komiteja piekrīt viedoklim⁽¹⁹⁾, ka šāda pieeja ir "saimnieciski nepieciešama un politiski pieņemama".

3.10 **Saskarsmes joma un organizācijas.** Inovācijai saskarsmes jomā un organizācijās ir plašas iespējas. Komiteja atbalsta Komisijas mērķi sekmēt minēto virzienu visos tā sociālajos, ekonomiskajos, zinātniskajos, tehniskajos, vides, organizāciju un darba vietu līmeņos, kā arī kultūras aspektos un pielietošanas jomās. Tas ietver jaunākos uzņēmējdarbības un organizatoriskos modeļus un procesus, privātos pakalpojumus, sabiedrisko pakalpojumus un vispārējas nozīmes pakalpojumus, izglītību un apmācību, plašsaziņas līdzekļus, mākslu un izklaidi — būtībā visas cilvēka dzīves jomas.

3.10.1 **Uzņēmumi un darba vietas — darba ņēmēju nozīme.** Efektīva darba organizācija sniedz priekšrocības konkurētspējas jomā. Tāpēc novatoriskas darba vietas uzlabo darba ņēmēju veiktspēju un paaugstina uzņēmējdarbības rādītājus. Uzņēmuma un tā darbinieku novatoriskā pieeja izpaužas kā spēja attīstīt un pilnveidot produktu, pakalpojumu, sociālos vai funkcionālos konceptus, lai tie klientiem sniegtu pievienoto vērtību. Liela nozīme ir pastāvīgai apmācībai un pieredzes uzkrāšanai. Darba ņēmēji ir nozīmīgs zināšanu un ideju avots; šis potenciāls būtu jāizmanto efektīvāk. Uzlabota informācijas apmaiņa starp dažādiem hierarhijas līmeņiem palīdzētu izplatīt jaunas idejas un priekšlikumus.

3.10.2 **Sociālo partneru sadarbība.** Sociālo partneru savstarpējai uzticībai un sadarbībai, kā arī tālredzībai,

⁽¹⁸⁾ Pa šo laiku EP pieņēmis šādu dokumentu: Eiropas Parlamenta 2011. gada 15. februāra normatīvā rezolūcija par projektu Padomes lēmumam, ar ko atļauj ciešāku sadarbību, lai izveidotu vienotu patentaizsardzību (05538/2011 – C7-0044/2011 – 2010/0384(NLE)).

⁽¹⁹⁾ Komitejas priekšsēdētāja Nilsson kga paziņojums (2011. gada 7. janvāris) pēc tikšanās ar Eiropas komisijas locekli Barnier kgu.

kompetencei, motivācijai, saistību izpildei un spējai efektīvi vadīt inovāciju uzņēmumu līmenī ir ļoti būtiska nozīme.

3.10.3 **Pakalpojumu un publiskā iepirkuma joma.** Publiskais sektors arī var būt inovācijas virzītājspēks. Komiteja atbalsta Komisijas viedokli (I pielikums), ka publiskais sektors nodrošina stimulus inovācijas sekmēšanai savās organizācijās un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas jomā. Tas ietver privāto un sabiedrisko pakalpojumu nozares, kā arī ražošanas nozares, kurās ar pakalpojumu palīdzību tiek mēģināts rast jaunas priekšrocības konkurences jomā. Inovācijas savienībai jāsniedz skaidra norāde, ka ES ir stingri nolēmusi izmantot šo potenciālu (privāto un publisko).

3.10.4 **Sociālā inovācija.** Sociālajai inovācijai jāapmierina tās sociālās vajadzības, kuras pietiekami neapmierina tirgus vai publiskais sektors. Tas attiecas uz jauniem uzvedības modeļiem, mijiedarbību, organizatoriskām struktūrām un tīkliem. Sociālās inovācijas jomā bieži vien tiek apvienoti tehniskās izmantošanas un struktūru attīstības aspekti, un tie var būt saistīti ar visu posmu mijiedarbības (no ražotāja līdz lietotājam) nostiprināšanu, struktūru, atbalsta metožu un tehnoloģiju attīstību. Daudzveidīga tehnoloģiju (piemēram, IKT) izmantošana dod iespēju izstrādāt novatoriskas sadarbības, operatīvās un pārvaldības metodes. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas ieceri apsprieties ar sociālajiem partneriem, lai noskaidrotu, kā uz zināšanām balstītu ekonomiku var izmantot visos nodarbinātības līmeņos un nozarēs.

3.11 **Inovācijas savienības koncepcija.** Komiteja uzskata, ka inovācijas savienības koncepcija atbilst šajā paziņojumā izklāstīto Komisijas mērķu apkopošanai un īstenošanai. Tā būtu jāievieš līdz ar iekšējā tirgus un Eiropas Pētniecības telpas pašreizējo koncepciju, visām veltot vienādu uzmanību. Tādēļ Komiteja bez iebildēm atbalsta paziņojuma 2.2. punktu. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka paziņojumā iekļauti daudzi no tās turpmāk minētajiem ieteikumiem.

3.12 **Šķēršļu novēršana.** Viens no galvenajiem Komisijas mērķiem ir novērst šķēršļus inovācijai Eiropas līmenī. Lai gan Komiteja atzīst, ka tas ir ļoti apjomīgs un sarežģīts uzdevums, kas cieši saistīts ar turpmāko progresu iekšējā tirgus izveides jomā, tomēr trūkst precīzas informācijas par Komisijas iecerēm, kā risināt šo svarīgo jautājumu. Tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē to, ka šādi centieni vērojami Komisijas nesent publicētajā zaļajā grāmatā⁽²⁰⁾, par kuru Komiteja pieņems īpašu atzinumu.

⁽²⁰⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

3.13 Svarīgākais politiskais uzdevums un nozīmīgs ieteikums. Svarīgākais politiskais uzdevums ir izstrādāt uzticamus, inovācijai labvēlīgus pamatnosacījumus visā Eiropā un radīt pietiekamu rīcības brīvību, tādējādi potenciālajiem ieguldītājiem un inovācijas procesiem mazinot slogu, ko rada normatīvās vides pašreizējā sadrumstalotība un smagnējība, kā arī birokrātiskās procedūras, kuras ir atšķirīgas 27 dalībvalstīs un arī Komisijā. Minētie iemesli ierobežo iniciatīvu un būtiski kavē un ietekmē vajadzīgu procesu, proti, jaunu un labu ideju pārvēršanu īstos jauninājumos un šo jauninājumu ieviešanu. Starptautiskas konkurences apstākļos tas ir Eiropas trūkums, kas steidzami jānovērš. Tāpēc mums ir jāapzinās, ka progress un inovācija nav drauds, bet gan iespēja un nepieciešamība; progress un inovācija ir jāveicina un jānodrošina ar visiem sabiedrības rīcībā esošajiem līdzekļiem. Taču Komiteja rosina arī dalībvalstis un pilsoniskās sabiedrības organizācijas apzināties, ka tas ir arī to uzdevums, un sekmēt problēmu risināšanu.

3.14 Labāka izglītība un prestižs. Komiteja atbalsta Komisijas mērķi modernizēt mūsu izglītības sistēmu visos tās posmos. Lai to panāktu, mums jāizveido vairāk pasaules līmeņa augstskolu un jāpaaugstina iegūtās kvalifikācijas līmenis. Efektīvi jāveicina izpratne par profesijām dabaszinātņu jomā un tehniiskām profesijām, kā arī jāpaaugstina šo profesiju prestižs.

3.15 Saspringts darba grafiks. Ņemot vērā paziņojumā iekļauto jautājumu sarežģītību un daudzveidību, izskatāmo mērķu nozīmīgumu un šajā dokumentā paustos viedokļus, Komisijas ierosinātais grafiks ir diezgan saspringts. Tādēļ Komiteja ierosina tādu turpmāko virzību, kurā ir nošķirta pamatmērķu steidzamība un īpašu ierosināto pasākumu un instrumentu izstrāde.

4. Īpašas piezīmes

4.1 MVU vadošā loma. Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ekonomikā ir galvenā nozīme un kā tādiem tiem būtu jāgūst īpašs labums no inovācijas iniciatīvas un tās atbalsta pasākumiem. Tomēr būtu jāapsver izmaiņas mazo un vidējo uzņēmumu definēšanā un klasificēšanā, jo jaunās tiklu izveides iespējas, izmantojot IKT, nozīmē, ka aizvien pieaug mikrouzņēmumu un pat individuālo uzņēmumu loma. Iespējams, būtu lietderīgi apsvērt robežšķirtni starp šādiem uzņēmumiem un brīvajām profesijām. Komiteja uzsver inovācijas nozīmi pakalpojumu nozarē un darba vietā, jo īpaši saistībā ar MVU konkurētspēju un ražīgumu (skatīt 3.10.1. punktu un 3.10.2. punktu).

4.1.1 Nelabvēlīgi apstākļi maziem un vidējiem uzņēmumiem. Daudzi no minētajiem birokrātiskajiem šķēršļiem, kas kavē inovāciju, ietekmē tieši MVU un jaunizveidotos uzņēmumus, kas nonāk nelabvēlīgākā stāvoklī salīdzinājumā ar lielajiem, bet tāpēc arī ne tik elastīgajiem uzņēmumiem, kuriem ir labi aprīkotas juridiskās nodaļas, biroji ārzemēs utt. Tas, piemēram, varētu būt viens no iemesliem, kāpēc ES pilnībā ir zaudējusi vadošās pozīcijas IKT tirgū⁽²¹⁾, kur tagad dominē ASV.

4.2 Novērtēšanas rādītāji. Komiteja jau pieņemtā atziņumā⁽²²⁾ norādījusi, ka Eiropas Savienībai ir vairāki instrumenti šādas analīzes veikšanai; tāpēc, lai veicinātu saskaņotību, Komiteja ieteica izveidot vienotu Eiropas inovācijas novērošanas centru, kas pārņemtu esošos instrumentus un padarītu tos saskaņotākus. Komiteja arī atzīmē, ka:

- daudzi sociālie un saimnieciskie kritēriji ietver ilgtermiņu;
- krīze ir apliecinājusi, ka pārāk īsam laikam izvirzīti plānošanas mērķi un novērtēšanas kritēriji var izraisīt nevēlamus rezultātus un pat krīzi;
- lēna, bet pastāvīga izaugsme bieži vien sniedz labākus kopējos rezultātus un saimniecisko labumu;
- nelielus jaunizveidotos MVU, kad tie sāk darboties veiksmīgi, bieži vien nopērk vai pārņem lieli uzņēmumi, un statistikas datus tie vairs neparādās;
- nozīmīgi novatoriski projekti bieži vien saskaras ar diezgan ilgu "tukšu" periodu, pirms tiek gūti panākumi saimnieciskās darbības jomā un parādās to ļoti plaša ietekme;
- ES dalībvalstīs un reģionos ir atšķirīgi inovācijas procesa priekšnosacījumi (piemēram, klimats, satiksmes ceļi, resursi), un tāpēc dalībvalstis un reģioni ir jāvērtē, ievērojot to konkrētās priekšrocības un trūkumus.

4.2.1 Tāpēc Komisijai būtu jāturpina sadarbība ar ESAO un jāizstrādā visaptverošu un līdzsvarotu rādītāju kopums, kas būtu vienots un saskaņots un atbilstu arī iepriekš paustajiem viedokļiem, kā arī ilgtermiņā īstenotu inovācijas projektu veiksmīgiem rezultātiem. Komiteja uzskata, ka šajā sakarā Komisijas paziņojuma I pielikumā norādītās "valstu un reģionālās pētniecības un inovācijas sistēmu labas darbības iezīmes" sniedz atbalstu.

4.3 Pieejamība. Vēl viens piemērs, kas liecina par inovācijas plašajām iespējām, ir produkti un pakalpojumi, kas sekmē cilvēku ar invaliditāti — gan kā iedzīvotāju, gan kā patērētāju — pilnīgu integrāciju sabiedrībā. Tas lielā mērā vēl ir neapgūts tirgus, kam ir ievērojams sociālais un ekonomiskais potenciāls.

⁽²¹⁾ Google, Apple, Facebook ... mobilie tālruni.

⁽²²⁾ OV C 354, 28.12.2010., 80. lpp., (3.2.2. punkts).

4.4 Inovācijas partnerības. Komisijas ierosinātās Eiropas inovācijas partnerībām (EIP) var izrādīties piesaistošas iezīmes. Sociālo problēmu risināšana, izmantojot inovācijas partnerības, var sniegt jaunas iespējas, neraugoties uz neskaidrībām attiecībā uz to raksturojumu, kā arī 3.5. un 3.6. punktā paustajiem iebildumiem. Izmantojot inovācijas politikas instrumentus vienlaikus gan piedāvājuma, gan pieprasījuma jomā, kā arī apvienojot zinātnisko izpēti un tehnoloģiju virzību un tirgus ietekmi, ES var iegūt jaunas priekšrocības konkurētspējas jomā. Lai izmantotu minēto potenciālu, ES ir svarīgi pievērst uzmanību tiem jautājumiem, kur inovācijas partnerības bieži vien var sniegt pievienoto vērtību, salīdzinot ar esošajiem pasākumiem. Tādēļ inovācijas partnerības nebūtu jāveido kā obligāts, visos gadījumos izmantojams stingrs ietvars Eiropas inovācijas procesā ieinteresēto pušu darbībai (ieskaitot iesaistītās finansēšanas struktūras reģionālajā un valsts līmenī). Ir jānodrošina brīvprātības princips, "mainīgā ģeometrija", pārredzamība un saprotams, vienkārši izmantojams pārvaldības veids. Pēc vajadzīgās pārvaldības struktūras noteikšanas būtu ieteicams sākt ar vienu rūpīgi izraudzītu EIP un izmantot iegūtās zināšanas nākamās partnerības izvēlē.

4.4.1 Aktīvas un veselīgas vecumdienas. Komiteja iesaka sākt ar ļoti lietderīgu un vēlamu inovācijas partnerību "Aktīvas un veselīgas vecumdienas". Tā būtu arī ļoti uzskatāms piemērs, kas liecina par sociālās un zinātniski tehniskās inovācijas saikni. Šajā jomā Komiteja jo īpaši vēlētos uzsvērt pirmstirdzniecības posma un publiskā iepirkuma nozīmi saistībā ar novatoriskiem pakalpojumiem. Tam var būt izšķiroša nozīme, padarot pieejamus jaunus tirgus un uzlabojot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu un kvalitāti.

4.4.2 Eiropa, kas efektīvi izmanto ūdens resursus. Viena no paziņojuma III pielikumā ierosinātajām inovācijas partnerībām ir "Eiropa, kas efektīvi izmanto ūdens resursus". Attiecībā uz minēto jautājumu Komiteja ierosina elastīgāku pieeju, nošķirot ES reģionus, kuros ūdens trūkums ir nopietna problēma, un tos reģionus, kuros ir pietiekami daudz nokrišņu un ūdens resursu. Tādēļ Komiteja ierosina citu formulējumu, proti, "Ūdens resursu ilgtspējīga apsaimniekošana".

4.5 Uz rezultātiem orientēta pieeja. Komiteja norāda, ka saskaņā ar Komisijas viedokli inovācijas partnerības ir jāatbalsta, balstoties uz rezultātiem. Tā kā Komiteja ir paudusi nopietnas šaubas par minētās koncepcijas definīciju atzinumā par pētniecības un izstrādes pamatprogrammas vienkāršošanu (skatīt 1.8. un 4.8. punktu)⁽²³⁾, tā iesaka ieviest precizējumu par paredzamo procedūru. Komiteja atkārtoti uzsver, ka saistībā ar nozīmīgiem izgudrojumiem ilgtermiņa aspektam un ilgtspējai var būt ļoti liela nozīme.

⁽²³⁾ OV C 48, 15.2.2011., 129. lpp.

4.6 Pētniecības un izstrādes pamatprogrammas būtiskā nozīme. ES pētniecības un tehnoloģiju attīstības pamatprogrammas ir devušas nozīmīgu ieguldījumu līdzšinējos sasniegumos, un nākotnē tās būtu jāpastiprina un jāuzsver to īpašais nozīmīgums. Šajā gadījumā pievērsot ne tik lielu uzmanību jautājumam par turpmāku vienkāršošanu, pētniecības un tehnoloģiju attīstības pamatprogramma piedāvā veiksmīgu, visā pasaulē atzītu un bieži izmantotu instrumentu kopumu Eiropas Pētniecības telpas strukturēšanai, kā arī saprotamas un atzītas procedūras. Tāpēc pētniecības pamatprogrammas — līdz ar to arī Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammas (CIP) — īpašā nozīme ir skaidrāk jāuzsver saistībā ar Inovācijas savienības mērķiem. Instrumenti kopīgai pētniecībai ir snieguši atbalstu efektīvāku Eiropas konsorciju izveidē, un šie instrumenti ir jā saglabā vajadzīgās nepārtrauktības nodrošināšanai⁽²⁴⁾. Turklāt, ņemot vērā dokumentā apspriesto inovācijas politiku, būtu jāstiprina arī atbalsts pētījumiem sociālekonomiskajā jomā.

4.7 Eiropas pētniecības telpas svarīgā loma – vienotais tirgus pētniekiem. Eiropas pētniecības telpas svarīgā nozīme (skatīt arī 3.11. punktu) un prasības tās izveidei ir norādītas daudzos iepriekšējos atzinumos. Komiteja atkārtoti uzsver, ka mobilitāte un akadēmiskās kvalifikācijas un pētnieku kvalifikācijas atzīšana ir ļoti svarīgs aspekts, ieskaitot tādu jautājumus kā sociālais nodrošinājums, atbilstošas algas un pensiju sistēmas. Pašreizējais stāvoklis, jo īpaši jaunajiem zinātniekiem un pētniekiem, vēl aizvien ir neapmierinošs un nemotivējošs. Tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē un stingri atbalsta Padomes sanāksmes secinājumus⁽²⁵⁾ (2010. gada 2. marts) par "Eiropas pētnieku mobilitāti un karjeru"; Eiropas Savienībā ir jārada atraktīvs un funkcionējošs vienotais tirgus pētniekiem.

4.8 Riska kapitāls. Neraugoties uz pozitīvajām attīstības tendencēm, kas saistītas ar Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (ETI) darbību, — šajā sakarā Komiteja īpaši atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas un ETI kopīgi izveidoto riska dalīšanas finanšu mehānismu (RDFM) —, vēl joprojām nepietiek riska kapitāla līdzekļu, kuri būtu ātri pieejami un kurus varētu ieguldīt, lai izveidotu jaunus novatoriskus uzņēmumus un nodrošinātu to izdzīvošanu darbības sākuma posmā. Tas attiecas gan uz to izveidošanas posmu, gan un sarežģīto laikposmu līdz pirmajiem komerciālajiem panākumiem. Tāpēc ir jāpaver iespējas saņemt arī nelielus kredītus un mikrokredītus, kas ļautu gan mazināt risku, gan gūt labumu no ieguldījumiem.

4.9 Klasteri. Komiteja vēlreiz uzsver, ka reģionālajiem un pārrobežu klasteriem un inovācijas centriem ir inovāciju veicinoša ietekme. Runa nav tikai par tradicionālo pētniecības iestāžu un uzņēmumu sadarbību, bet arī par papildinošo un auglīgo sadarbību, kas veidojas starp izveidotajiem specializētajiem uzņēmumiem. Komiteja iesaka šādu sadarbību veicināt arī turpmāk, piešķirot struktūrfondu līdzekļus.

⁽²⁴⁾ OV C 48, 15.2.2011., 129. lpp. (3.12. punkts).

⁽²⁵⁾ Konkurētspējas padomes 2999. sanāksme 2010. gada 2. martā Briselē.

4.10 **Atvieglojumi un stimuli jaunu uzņēmumu izveidei.** Komiteja ierosina apsvērt, vai uz jaunizveidotiem uzņēmumiem nevarētu attiecināt izņēmuma klauzulu, ar kuru tos uz pietiekami ilgu laiku atbrīvotu no visa veida pieņemto un obligāto administratīvo procedūru un noteikumu ievērošanas un radītu citus atvieglojumus (piemēram, nodokļu atvieglojumus). Tas būtu netraucētas un brīvas darbības posms, kurā uzņēmumi varētu vispirms apliecināt savu ekonomisko un tehnisko varēšanu. Komiteja apzinās, ka ar šo priekšlikumu saistītais risks ir rūpīgi jāapsver no dažādiem aspektiem, bet iespējams, ka šāda analīze varētu būt lietderīga.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz aktu par vienoto tirgu. Par augsti konkurētspējīgu tirgus sociālo ekonomiku. 50 priekšlikumi, lai uzlabotu mūsu darbu, darījumus un savstarpējo apmaiņu””

COM(2010) 608 galīgā redakcija

(2011/C 132/08)

Ziņotāji: **FEDERSPIEL kdze, SIECKER kgs un VOLEŠ kgs**

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 262. pantu 2010. gada 27. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz aktu par vienoto tirgu. Par augsti konkurētspējīgu tirgus sociālo ekonomiku. 50 priekšlikumi, lai uzlabotu mūsu darbu, darījumus un savstarpējo apmaiņu”

COM(2010) 608 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 4. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 108 balsīm par un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Vispārīgas piezīmes

1.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu atkārtoti aktivizēt un atdzīvināt vienoto tirgu, taču atzīmē, ka Komisijai nav pietiekami ņēmusi vērā *Monti, Lamassoure, González, Grech* un *Herzog* ziņojumus un nodrošināt, lai vienotais tirgus kalpotu patērētāju un iedzīvotāju interesēm atbilstoši Eiropas Parlamenta 2010. gada 10. maija rezolūcijā paustajam aicinājumam.

1.2 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzmanīgi seko norisēm attiecībā uz vienoto tirgu no pilsoniskās sabiedrības viedokļa un 1994. gadā izveidoja savu Vienotā tirgus novērošanas centru (VTNC). Tāpēc Komiteja lūdz Eiropas Komisiju iekļaut VTNC kā vienu galvenajiem ieinteresētajiem dalībniekiem iniciatīvā “Vienotā tirgus forums.

1.2.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieceri par prioritāti izvirzīt apspriešanos un dialogu ar pilsonisko sabiedrību jaunu pasākumu izstrādē un īstenošanā un līdz ar to izsaka cerību, ka EESK — pilsoniskās sabiedrības pārstāvības iestāde — tiks iesaistīta minēto pasākumu plānošanas un izstrādes visagrīnākajos posmos, kā arī *ex ante* un *ex post* ietekmes izvērtēšanā.

1.3 Tā kā pilsoniskās sabiedrības organizācijas pārstāv vienotā tirgus lietotājus, bez to ieguldījuma nav iespējams izvēlēties pareizos pasākumus, kas vajadzīgi, lai atkārtoti aktivizētu

vienoto tirgu. Izskatāmie 50 priekšlikumi ir tikai sākums ilgtermiņa procesam no jauna atdzīvināt vienoto tirgu. Šim procesam nekad nevajadzētu apstāties, jo vienotais tirgus pastāvīgi attīstās.

1.4 EESK ir apzinājusi vairākus pasākumus, kuru nav Vienotā tirgus aktā, un laikus izvirzīs priekšlikumus, kas arī veicinās iedzīvotāju uzticēšanos. Vienotā tirgus aktā nav iekļauti pasākumi attiecībā uz autortiesību nodevām, autortiesību direktīvas pārskatīšanu, interneta neitralitāti, datu aizsardzību, investoru aizsardzību, sociālā progresa protokolu, Eiropas privātuzņēmumu statūtiem, e-ierikumu, Eiropas kredītreitinga aģentūrām, dzimumu līdztiesību, mikrouzņēmumiem un ģimenes uzņēmumiem, pasākumiem jaunu uzņēmumu veidošanas atbalstam, kā arī spēkā esošo pasākumu paplašināšanu, kredītkartēm un debetkartēm, elektroniskajiem maksājumiem, patēriņa kredītiem un pārlietu lielām parādsaistībām, starpbanku norēķiniem, jauniešiem, pasākumiem, kuru mērķis ir pilnībā pabeigt *euro* ieviešanu un konsolidēt vienotās *euro* maksājumu telpas (SEPA) darbību, u.c.

1.5 Šajā atzinumā EESK nav sniegusi padziļinātu analīzi par visiem Vienotā tirgus akta priekšlikumiem. Dažus tā jau ir analizējusi Komitejas atzinumos un publicēs sīkāk izstrādātu viedokli, kad Eiropas Komisija izvirzīs savus priekšlikumus, kas izriet no minētā paziņojuma, ieskaitot priekšlikumus attiecībā uz stratēģijas “Eiropa 2020” pamatiniciatīvām. EESK ir noteikusi prioritātes, par kurām ir vienojušies Komitejas locekļi, kuri pārstāv Eiropas pilsoniskās sabiedrības svarīgākās grupas.

EESK izsaka nožēlu par to, ka Komisija nav iekļāvusi priekšlikumos piezīmes un secinājumus, kas izklāstīti 2010. gada ziņojumā par ES pilsonību "Likvidējot šķēršļus ES pilsoņu tiesību īstenošanai" ⁽¹⁾. Minētajām prioritātēm jānodrošina iespēja visiem vienotā tirgus dalībniekiem dzīvē pilnībā izmantot vienotā tirgus potenciālu. EESK uzsver, ka jāpiemēro holistiska pieeja, kas ir plašāka par vienotā tirgus mākslīgo sadalījumu trijos pilāros. Komiteja ir centusies labot priekšlikumu eklektismu, ierosinot lielāku saskaņotību un atsevišķo pasākumu ciešāku saistību. Priekšlikumi ir savstarpēji papildinoši un ietekmē visu sabiedrību — darba ņēmējus, patērētājus, uzņēmumus un iedzīvotājus. Katrai no minētajām kategorijām nav atsevišķa vienotā tirgus. Saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienību (3. panta 3. punkts) "Savienība izveido iekšējo tirgu. Savienības darbība ir vērsta uz to, lai panāktu stabilu Eiropas attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirgus ekonomika ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu. Tā veicina zinātnes un tehnikas attīstību". Komiteja stingri pieprasa garantēt patērētāju tiesību aizsardzības augstu līmeni.

1.6 Lai gūtu sabiedrības atbalstu, ļoti svarīga ir atklāta informēšana par ieguvumiem un problēmjautājumiem. Īstermiņa politiskie mērķi, kuru rezultāts bieži vien ir saskaņotības trūkums un/vai nelīdzsvaroti priekšlikumi, kā arī finanšu, ekonomikas, politiskas un sociālas krīzes, neaprobežojas iedzīvotāju uzticību Eiropas Savienībai. Svarīgi ir ņemt vērā reālo dzīves situāciju un iedzīvotāju patiesās rūpes.

1.7 Eiropas Komisija nevar viena pati uzņemt atbildību veidot izpratni par vienotā tirgus jautājumiem un informēt sabiedrību par visiem pieejamajiem instrumentiem ⁽²⁾. Jāiesaistās gan organizētajai pilsoniskajai sabiedrībai, gan arī valstu valdībām, kurām jāņem vērā tas, ka vienotais tirgus ir mūsu pašmāju ekonomikas neatņemama sastāvdaļa. Politiskajām partijām, plašsaziņas līdzekļiem, izglītības iestādēm un visām ieinteresētajām pusēm ir vēsturiska atbildība par to, lai ES spētu veiksmīgi risināt globalizētās pasaules problēmjautājumus, pamatojoties uz mūsu sociālajai tirgus ekonomikai līdz šim raksturīgajām vērtībām. Pasaule mūs negaidīs. Eiropas sadrumstalotība, protekcionisms, nacionālisms un nākotnes redzējuma trūkums mums neļaus sacensties ar jaunajām pasaules lielvarām.

1.8 Vienotais tirgus ir Eiropas integrācijas un stratēģijas "Eiropa 2020" viens no galvenajiem priekšnosacījumiem. Vienotā tirgus tiesību aktu uzraudzībai, pārvaldībai un ieviešanai ir izšķiroša nozīme. Tādēļ Eiropas Komisijai būtu cieši jāsadarbības ar dalībvalstīm, labāk izmantojot vienotā tirgus rezultātu apkopojumu.

⁽¹⁾ COM(2010) 603 galīgā redakcija.

⁽²⁾ Piemēram, SOLVIT, EURES, Eiropas patērētāju aizsardzības centri un Eiropas uzņēmumu tīkls.

2. Īpašas piezīmes

Turpmāk minētās prioritātes nav sarindotas pēc kādiem noteiktiem kritērijiem. (Priekšlikumu attiecībā uz Vienotā tirgus aktu numerācija ir norādīta iekavās.)

2.1 Pamattiesību harta kā vienotā tirgus neatņemama sastāvdaļa (29)

Komisija vēlas nodrošināt, ka tiek ņemtas vērā Hartā garantētās tiesības, tostarp tiesības uz kolektīvu rīcību. Tā vēlreiz atgādina par Eiropas iestādēm uzliktajiem pienākumiem, kā arī to, ka Pamattiesību harta tagad ir juridiski saistoša. Iepriekš citētajā Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 3. punktā ir ļoti skaidri noteikts, ka ekonomiskajām brīvībām jābūt līdzsvarā ar sociālo pamattiesību ievērošanu. Profesors *Monti* atzīst šo problēmu un ierosina vienoto tirgu līdzsvarot ar arod biedrību pamattiesībām. EESK iesaka Komisijai Hartu pilnībā iekļaut vienotajā tirgū un aicina tās dalībvalstis, kurām ir atteikuma iespēja, pieņemt minēto Hartu.

2.2 Pakalpojumi (4 un 43)

Pakalpojumu vienotā tirgus turpmākās izvēšanas rezultātā būtu jāveicina pakalpojumu pilna potenciāla izmantošana, lai sekmētu izaugsmi un nodarbinātību, kā arī piedāvājumu un konkurenci tirgū, no kā ieguvēji būtu patērētāji. Ja vienkāršotu juridiskās normas un likvidētu šķēršļus ienākšanai tirgū, no tā ieguvēji būtu arī visi pakalpojumu sniedzēji (it sevišķi mazie un vidējie tirgus dalībnieki) — gan vietēja mēroga, gan tie, kas darbojas visā vienotajā tirgū. EESK aicina nodrošināt drošību, labāku kvalitāti un pakalpojumu pieejamību patērētājiem un uzņēmumiem. Turklāt Pakalpojumu direktīva jāīsteno efektīvāk, jāizvērs vienotu kontaktpunktu darbība un jāpaplašina informācijas pieejamība dažādās valodās, līdztekus uzlabojot dalībvalstu administratīvo sadarbību un palielinot izpratni par iespējām sniegt pārrobežu pakalpojumus.

Komiteja atbalsta arī sen gaidīto priekšlikumu pārskatīt regulu par pasažieru tiesībām, īpaši ņemot vērā nesenas norises un konkrēto lietu ES Tiesā.

2.2.1 Finanšu pakalpojumi privātpersonām (40, 41)

Finanšu pakalpojumi privātpersonām ir viena no jomām, kurā novērotas būtiskākās nepilnības vienotā tirgus darbībā. Papildus hipotekārajiem kredītiem nekavējoties jāpievēršas arī citu EESK atzinumos un Komisijas dokumentos jau uzsvērtu prioritāru jautājumu risināšanai.

EESK atzinīgi vērtē ierosmi uzlabot banku pamatpakalpojumu pieejamību, kā arī maksājumu par banku pakalpojumiem pārredzamību un salīdzināmību.

2.3 Vispārējas nozīmes pakalpojumi (25)

Komisija apņemas līdz 2011. gadam pieņemt paziņojumu un virkni ar to saistītu pasākumu vispārējas nozīmes pakalpojumu jomā. EESK atzinīgi vērtē ierosmi sekmēt sabiedrisko pakalpojumu izvērtēšanu un novērst šķēršļus to vispārējai pieejamībai, un atkārtoti prasītu par saistošu pamatdirektīvu.⁽³⁾ Paziņojuma un citu ar sabiedriskajiem pakalpojumiem saistītu pasākumu mērķim jābūt palīdzībai dalībvalstīm ieviest un uzlabot sabiedrisko pakalpojumus atbilstīgi Vispārējas nozīmes pakalpojumu protokolam. Sabiedrisko pakalpojumu izvērtēšanā būtu jāiekļauj kritisks un padziļināts iepriekšējo liberalizāciju novērtējums, un tajā jāpiedalās visām galvenajām ieinteresētajām personām. EESK īpaši uzsver, ka jānodrošina kvalitātes standartu ievērošana un pieejamība, tostarp iespēja viegli pāriet no viena pakalpojumu sniedzēja pie otra, jo tas palielinātu konkurenci. ES jāuzlabo spēja novērtēt visu vienotā tirgus iniciatīvu un citu ES iniciatīvu ietekmi uz sabiedriskajiem pakalpojumiem atbilstīgi Vispārējas nozīmes pakalpojumu protokolam.

2.4 Ilgtspējīga attīstība (10, 11 un 27)

EESK atzinīgi vērtē ideju par Energoefektivitātes plānu, lai apzinātu, kā būtu iespējams būtiski ietaupīt enerģiju. Lai patērētājiem nodrošinātu drošu, ilgtspējīgu energoapgādi par pieņemamu cenu, vajadzīgs vienots enerģijas tirgus, kas labi darbojas. No pilnībā funkcionējoša vienota enerģijas tirgus iegūst patērētāji, kuriem pieejams plašāks piedāvājums un zemākas cenas, tomēr jānostiprina kopēji minimālie standarti. Saistībā ar tā saucamās "viedās uzskaites" izstrādi, kuras mērķis ir palielināt izpratni par patēriņa ieradumiem un ar tiem saistītajām izmaksām, nepieciešams papildus regulējums, jo tas nodrošinātu jauno tehnoloģiju ātru ieviešanu un paaugstinātu to efektivitāti, palielinot energoapgādes pakalpojumu konkurenci. Turklāt EESK ir vēlētos redzēt iniciatīvas par "ekoloģisko pēdu" rezultātus.⁽⁴⁾

2.5 Mazie un vidējie uzņēmumi un uzņēmējdarbības citas juridiskās formas⁽⁵⁾ (12, 13, 14 un 37)

2.5.1 MVU piekļuvi finansējumam var uzskatīt par vienu no MVU svarīgākajiem jautājumiem, it sevišķi krīzes laikā. MVU lielākoties ir atkarīgi no banku aizdevumiem, jo tie nevar piekļūt

⁽³⁾ OV C 221, 08.09.2005., 17. lpp.

⁽⁴⁾ Jēdziens "ekoloģiskā pēda" pamatojas uz ideju, ka individuālo patēriņu iespējams pārveidot platībā, kas vajadzīga šā patēriņa ražošanai. Pieejamā platība 2008. gadā bija 1,8 ha uz vienu iedzīvotāju, bet tika izmantoti 2 ha.

⁽⁵⁾ Jēdziens "MVU" un norāde uz uzņēmumiem jāpaplašina, iekļaujot visus vienotā tirgus pieejamības veidus neatkarīgi no tā, vai tie ir peļņas vai bezpeļņas. Tas vajadzīgs, lai sniegtu pilnīgāku un niansētāku izpratni par vienoto tirgu un tā dalībnieku dažādību. Ikviens pasākums attiecībā uz MVU ir vienlīdz svarīgs visiem sociālās ekonomikas dalībniekiem, piem., birokrātijas samazināšana, šķēršļu un nevajadzīgu administratīvu slogu likvidēšana.

kapitāla tirgiem un citiem finansējuma avotiem. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē ierosinājumu atvieglot MVU piekļuvi kapitāla tirgiem. Vienotā tirgus atvēršana riska kapitāla fondiem arī varētu uzlabot MVU finansējumu, jo īpaši inovāciju un jauno tehnoloģiju jomā.

2.5.2 Piekļuve finansējumam ir tikai daļa no problēmas. Mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī sociālajai ekonomikai arī vajadzīgs, lai pastāvīgi un visās jomās samazinātu nevajadzīgu administratīvo slogu, kas MVU neproporcionāli nospiež to saimnieciskās darbības nelielā apjoma dēļ. Tāpēc labāk jāīsteno "Mazās uzņēmējdarbības akts", lai tas beidzot sniegtu gaidītos rezultātus, tai skaitā, piemēram, Eiropas privāto uzņēmumu statusus. Šā paša iemesla dēļ par svarīgu prioritāti jāizvirza MVU piemērojamo grāmatvedības direktīvu vienkāršošana. Ilgtspējīgas attīstības un vides aizsardzības veicināšanas pasākumi jāizstrādā tā, lai arī MVU tie ietekmētu paredzētajā veidā.

2.5.3 EESK atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos (37. priekšlikums) pieņemt regulu par Eiropas fondu statūtiem un veikt savstarpējo sabiedrību izpēti. EESK uzskata, ka šādas izpētes rezultātā tiktu izstrādāti Eiropas savstarpējo sabiedrību statūti. Bez tam EESK mudina Komisiju un dalībvalstis veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu Eiropas apvienību statūtu reālu izstrādi.

2.6 Konkurētspēja (19, 20 un 21)

Uzņēmējdarbības veicināšana ir izaugsmes un nodarbinātības galvenais avots. Tas nozīmē lietpratīga regulējuma principu piemērošanu. Lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un sekmētu vienotā tirgus veiksmīgu darbību, viens no pirmajiem soļiem varētu būt uzņēmumu reģistru sadarbība. EESK atbalsta arī citus pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot uzņēmējdarbības vidi un vienotā tirgus pārvaldību un saziņas metodes. Kopējās konsolidētās uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzes (KKUINB) ātrai ieviešanai un PVN direktīvu pārskatīšanai vajadzētu uzlabot uzņēmumu pārrobežu darbību.

2.7 Standartizācija (6)

Standarti ir vienotā tirgus nozīmīgi elementi, un EESK atbalsta standartizācijas procesa uzlabošanas pasākumus. Vienlaikus Komiteja uzsver, ka svarīgi ir vairāk iesaistīt patērētājus un MVU un nodrošināt, ka vienmērīgi un ilgtspējīgi tiek pārvarēti izmaksu faktori, kas ierobežo MVU dalību šajā procesā. Standartiem nevajadzētu būt īpašu tirgus dalībnieku diktētiem. ES standartiem jāpiešķir daudz lielāka nozīme pasaules tirdzniecībā, un tie jāatbalsta turpmākajās divpusējās un daudzpusējās tirdzniecības sarunās.

2.8 Vienotais elektroniskās tirdzniecības tirgus (2, 5 un 22)

2.8.1 No vienotā tirgus sadrumstalotības, šķiet, visvairāk cieš elektroniskā tirdzniecība — šajā jomā noteikumi nav saskaņoti, informācijas sistēmu sadarbība ir nepietiekama un nav atrisināti intelektuālā īpašuma tiesību jautājumi. Tāpēc EESK uzskata, ka šo problēmu atrisināšana palīdzētu ātri paplašināt uzņēmumu darbības jomu, palielinātu patērētājiem pieejamo produktu un pakalpojumu klāstu un uzlabotu iedzīvotāju apmierinātību ar vienotā tirgus darbību, netraucējot patērētāju aizsardzībai. Tāpēc priekšlikums par elektronisko tirdzniecību ir ļoti svarīgs.

2.8.2 Elektroniskā sadarbība viena no prioritātēm, lai atvieglotu jebkādu darbību vienotajā tirgū. Īsta vienotā elektroniskās tirdzniecības tirgus izveides pamatā jābūt savstarpējai atzīšanai, piemēram, elektronisko parakstu, elektronisko sertifikātu, elektroniskās autentifikācijas un elektronisko veidlapu jomā. Iekšējā tirgus informācijas sistēmas (IMI) darbības jomas paplašināšana veicinātu ciešu administratīvo sadarbību un datu apmaiņu, no kā ieguvēji būtu gan administrācijas, gan uzņēmumi un iedzīvotāji. ⁽⁶⁾

2.8.3 Jāievieš tāda autortiesību atļauju saņemšana un pārvaldība, kas atvieglotu Eiropas mēroga licenču iegūšanu un sekmē ES mēroga autortiesības, ņemot vērā visu pušu intereses. Šajā jomā Vienotā tirgus akts nav pietiekami proaktīvs — patērētāju labā varētu darīt vairāk.

2.9 Uzņēmumu korporatīvā pārvaldība un darba ņēmēju iesaiste (36, 37, 38)

Komiteja pozitīvi vērtē Komisijas priekšlikumu sākt uzņēmumu korporatīvās pārvaldības publisku apspriešanu, kā arī Komisijas pausto atbalstu inovatīviem sociālajiem projektiem. Komisijai jāstiprina ES apņemšanās uzlabot uzņēmumu korporatīvo pārvaldību, lai palielinātu darba ņēmēju iesaisti un pilnveidotu uzņēmumu sniegtās informācijas pārredzamību. Darba ņēmēju tiesības uz informāciju, konsultācijām un līdzdalību ir iekļautas līgumā kā pamattiesības — tās formulētas kā dažādi darba ņēmēju iesaistes veidi: LESD 151. panta pirmajā daļā minēts “dialogs starp darba devējiem un darba ņēmējiem”, bet 153. panta 1. punkta f) apakšpunktā noteikts, ka Savienība atbalsta un papildina dalībvalstu darbību tādās jomās kā “darba ņēmēju un darba devēju pārstāvība un kolektīva interešu aizsardzība, tostarp kopīgu lēmumu pieņemšana”. Tāpēc sabiedriskajā apspriešanā jāanalizē arī jautājums par cilvēktiesību ieviešanu

un par to, kā uzlabot uzņēmumu sniegtās informācijas pārredzamību attiecībā uz sociāliem un vides aspektiem. EESK kritiski izvērtēs sociālās uzņēmējdarbības iniciatīvu, tai skaitā iespēju arī turpmāk saglabāt uzņēmumu brīvprātīgu sociālo atbildību, kad Komiteja saņems konkrētu atzinuma pieprasījumu.

2.10 Darba ņēmēju pārvietošanās brīvība un ekonomiskās brīvības (30)

Komisija plāno pieņemt tiesību aktu priekšlikumu, lai uzlabotu darba ņēmēju norīkošanas direktīvas īstenošanu, kurā iekļaus vai to papildinās ar skaidrojumiem par sociālo pamattiesību īstenošanu saistībā ar vienotā tirgus ekonomiskajām brīvībām, t.i., tiek ierosināta nevis pārskatīšana, bet gan jauns tiesību akts par uzlabotu direktīvas īstenošanu. Jānovērs pretrunas direktīvas piemērošanā, un skaidri jānosaka, kāda ir dalībvalstu kompetence ieviest savus darba standartus un darba attiecību sistēmas, kuru ļoti svarīgs elements ir kolektīvās sarunas to dažādajās izpausmēs. Šādai precizēšanai vajadzētu atklāt, vai ir vajadzīga darba ņēmēju norīkošanas direktīvas pārskatīšana. Taču tas nenozīmē, ka tāpēc drīkstētu neievērot konkurences noteikumus vai aizliegumu diskriminēt pilsonības dēļ. Ikvienai pašreizējā tiesību akta pārskatīšanai vai jaunam tiesību aktam jāpamatojas uz apspriešanos ar sociālajiem partneriem un uz augstu darba standartu līdzsvarošanu ar ekonomiskajām brīvībām. ⁽⁷⁾

2.11 Tiesību akti publiskā iepirkuma jomā (17)

2.11.1 Komisija 2012. gadā nāks klajā ar priekšlikumiem tiesību aktiem, kuru mērķis ir vienkāršot un modernizēt ES noteikumus, lai līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras padarītu elastīgākas un publiskā iepirkuma līgumus varētu sekmīgāk izmantot citu politikas jomu atbalstam. Saskaņā ar pašreizējo tiesisko regulējumu publisko iepirkumu iespējams pielietot, lai veicinātu inovatīvu un videi labvēlīgu izaugsmi. Atbilstīgi 2004. gadā pieņemtajiem noteikumiem jauni priekšlikumi nedrīkst kavēt konkurentu no citām dalībvalstīm līdzdalību. Jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips.

2.11.2 Komisijas iniciatīvā publisko iepirkumu jomā lielāka uzmanība jāpievērš ES un tās galveno tirdzniecības partneru publiskā iepirkuma tirgu atvērtības ilgtspējīgai nelīdzsvarotībai. Jāapsver, cik lielā mērā ilgtspējīgi iespējams saglabāt ES publiskā iepirkuma tirgus atvērtību, ja trešās valstis turpina piemērot nevienlīdzīgu attieksmi. Tāpēc visiem dalībniekiem — gan dalībvalstīm, gan trešām valstīm, jāievēro ILO ratificētās konvencijas un cilvēktiesības.

⁽⁶⁾ OV C 128, 18.05.2010., 103. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 44, 11.02.2011., 90. lpp.

2.11.3 Jau kopš vienotā tirgus projekta sākuma pagājušā gadsimta 80. gadu vidū ir apspriesta sociālās pamatklauzulas iekļaušana regulējumā. Šo prasību ņēma vērā, 2004. gadā pārskatot publiskā iepirkuma noteikumus. ES publiskā iepirkuma direktīvas pārskatīšana dotu iespēju pilnība izmantot spēkā esošo regulējumu, lai publiskā iepirkuma līgumos iekļauti sociālos un vides kritērijus ar noteikumu, ka šādi kritēriji atbilst ar ES tiesību pamatprincipiem.⁽⁸⁾

2.12 Ārējā dimensija (24)

Par vienu no svarīgākajām prioritātēm EESK uzskata ierosinājumu nodrošināt Eiropas uzņēmumu konkurētspēju pasaules tirgū, jo vienoto tirgu nav iespējams atdalīt no konkurences globālā mērogā. Sarunās ar galvenajiem tirdzniecības partneriem jāieņem daudz stingrāka nostāja un jāveicina regulējuma konverģence un uz ES standartiem balstītu starptautisku standartu pieņemšana. Vienotā tirgus ārējā dimensija un taisnīgas tirdzniecības noteikumu piemērošana ir ļoti svarīga ne tikai uzņēmumu konkurētspējai, bet arī tāpēc, lai mūsu sociālo un

vides aizsardzības modeli pasargātu no izkropļotas konkurences. Taču konkurētspēju pasaules mērogā nedrīkst veicināt uz patērētāju un pilsoņu pamattiesību ievērošanas rēķina.

2.13 Tiesu iestāžu pieejamība / Kolektīvā tiesiskā aizsardzība (46)

Tiesu iestāžu pieejamība ir svarīgs faktors, lai patērētājos radītu uzticēšanos vienotajam tirgum. Cerams, ka pašreizējās apspriešanās par alternatīvu strīdu izšķiršanu (ADR) un kolektīvo tiesisko aizsardzību, ko aizsāka Eiropas Parlaments⁽⁹⁾ un rosināja Monti ziņojums, rezultātā Komisija drīzumā iesniegs likumdošanas priekšlikumus. EESK atzinīgi vērtē likumdošanas priekšlikumu par alternatīvu strīdu izšķiršanu (ADR), kas paredzēts Komisijas 2011. gada darba programmā, un atbalsta tā ātru pieņemšanu. Aizsardzības sistēma būtu arī pienācīgi jāizstrādā, nodrošinot patērētājiem un uzņēmumiem pārdomātu instrumentu kopumu un izvairoties no nepamatotas tiesāšanās. Tas tomēr nesniedz nekādu garantiju, ka priekšlikumi tiks laikus iesniegti vai palīdzēs efektīvi īstenot pienācīgi izstrādātus un iedarbīgus mehānismus, tādējādi piedāvājot patērētājiem un uzņēmumiem pārdomātu instrumentu kopumu, lai izvairītos no nepamatotas tiesāšanās.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Skatīt 1. un 4. apsvērumu Direktīvā 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru.

⁽⁹⁾ Ziņojums par vienotā tirgus nodrošināšanu patērētājiem un pilsoņiem (EP deputāts *Louis Grech*).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinuma

PIELIKUMS

Turpmāk norādītais grozījums ieguva vairāk nekā ceturtdaļu balsu, taču tika noraidīts debatēs.

2.3. punkts Grozīt šādi:

“2.3 Vispārējas nozīmes pakalpojumi (25)

Komisija aņemas līdz 2011. gadam pieņemt paziņojumu un virkni ar to saistītu pasākumu vispārējas nozīmes pakalpojumu jomā. EESK atzinīgi vērtē ierosmi sekmēt sabiedrisko pakalpojumu izvērtēšanu un novērst šķēršļus to vispārējai pieejamībai, un ~~atkārto prasību par saistošu pamatdirektīvu~~.⁽¹⁾ Tāpēc Komiteja norāda uz līgumiem pievienoto 26. protokolu par sabiedriskiem pakalpojumiem. Paziņojuma un citu ar sabiedriskajiem pakalpojumiem saistītu pasākumu mērķim jābūt palīdzībai dalībvalstīm ieviest un uzlabot sabiedriskos pakalpojumus atbilstīgi Vispārējas nozīmes pakalpojumu protokolam. Sabiedrisko pakalpojumu izvērtēšanā būtu jāiekļauj kritisks un padziļināts iepriekšējo liberalizāciju novērtējums, un tajā jāpiedalās visām galvenajām ieinteresētajām personām. EESK īpaši uzsver, ka jānodrošina kvalitātes standartu ievērošana un pieejamība, tostarp iespēja viegli pāriet no viena pakalpojumu sniedzēja pie otra, jo tas palielinātu konkurenci. ES jāuzlabo spēja novērtēt visu vienotā tirgus iniciatīvu un citu ES iniciatīvu ietekmi uz sabiedriskajiem pakalpojumiem atbilstīgi Vispārējas nozīmes pakalpojumu protokolam.”

Pamatojums

Efektīvi, ekonomiski izdevīgi un kvalitatīvi vispārējas nozīmes pakalpojumi Eiropas sabiedrībai ir ļoti svarīgi. Tie uzlabo mūsu dzīves kvalitāti un lielā mērā palīdz sekmēt teritoriālo un sociālo kohēziju Eiropā.

Kopš 2009. gadā ir stājies spēkā Lisabonas līgums, saistošas pamatdirektīvas veidā pieņemts jauns horizontāls tiesiskais regulējums par vispārējas nozīmes pakalpojumiem vairs nav nepieciešams, jo līgumiem ir pievienots 26. protokols par sabiedriskiem pakalpojumiem. Tādējādi atsauce uz 2005. gadā pieņemto EESK atzinumu vairs nav aktuāla.

Balsošanas rezultāti

Par:	42
Pret:	53
Atturas:	19

⁽¹⁾ EESK atzinums CESE 121/2005, OV C 221, 17. lpp., 8.9.2005. (ziņotājs: Hencks lgs, līdzziņotājs: Hernández Bataller lgs)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2000/25/EK attiecībā uz emisijas posmu piemērošanu šauras riteņu bāzes traktoriem"

COM(2011) 1 galīgā redakcija – 2011/0002 (COD)

(2011/C 132/09)

Galvenais ziņotājs: **BURNS kgs**

Padome 2011. gada 2. februārī un Parlaments 2011. gada 20. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2000/25/EK attiecībā uz emisijas posmu piemērošanu šauras riteņu bāzes traktoriem"

COM(2011) 1 galīgā redakcija — 2011/0002 (COD).

Komitejas Birojs 2011. gada 18. janvārī uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā 2011. gada 15. un 16. martā (16. marta sēdē) iecēla Burns kgu par galveno ziņotāju un ar 147 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) ir pārliecināta, ka oglekļa monoksīda, slāpekļa oksīdu, ogļūdeņražu un cieta daļiņu kaitīgo emisiju samazināšana no dzinējiem, kas paredzēti lauksaimniecības vai mežsaimniecības traktoriem, ir būtisks pasākums, lai sasniegtu ES izvirzītos mērķus gaisa kvalitātes jomā.

1.2 EESK uzskata, ka tiesību akti, kuru mērķis ir sargāt cilvēku veselību un vidi, ir jāpamato ar pārliecinošiem tehniskiem, ekonomiskiem un sociāliem novērtējumiem.

1.3 EESK uzskata — neatkarīgi pētījumi un Komisijas savākie dati liecina, ka ir jāparedz papildu laiks, lai izstrādātu piemērotas pēcapstrādes sistēmas un uzstādītu tās īpašiem mērķiem paredzētiem traktoriem, kas atbilst kvalitatīvi augstvērtīgu kultūru, it īpaši vīnogulāju audzēšanas prasībām.

1.4 EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu par to, ka Direktīvas 2000/25/EK 4. pantā noteiktie datumi attiecībā uz III B un IV posma tipa apstiprinājumu un laišanu ekspluatācijā T2, C2 un T4.1 kategorijas traktoriem būtu jāatliek uz trim gadiem.

1.5 EESK uzskata arī, ka pētījumi, kas veikti pirms minētā priekšlikuma izstrādes, nesniedz pietiekamu pārliecību, ka var panākt šo traktoru atbilstību IV posma prasībām.

1.6 EESK iesaka Eiropas Komisijai, tiklīdz būs izstrādāta pietiekami laba tehnoloģija, veikt papildu pētījumu par IV

posma prasību īstenojamību, pētījuma veikšanai paredzot pietiekami daudz laika (ieteicams līdz 2014. gada beigām), un, ja vajadzīgs, ierosināt papildu grozījumus, lai mainītu IV posma prasības vai termiņu, kas attiecas uz šauras riteņu bāzes traktoriem.

1.7 EESK iesaka turpmāk, pilnveidojot tiesību aktus, kas attiecas uz visurgājēju un traktoru izplūdes gāzu emisiju, veikt kopīgu un sīki izstrādātu ietekmes novērtējumu un tiesību aktus neattiecināt uz citiem tehnikas veidiem, neveicot atbilstošas pārbaudes un pārskatīšanu, kura varētu būt vajadzīga.

1.8 Tā kā visus grozījumus noteikumos, kas attiecas uz izplūdes gāzu emisiju no dzinējiem, kurus uzstāda visurgājējai tehnikai, un kas iekļauti Direktīvā 97/68/EK, automātiski transponē Direktīvā 200/25/EK, kura attiecas uz traktoriem, EESK iesaka Eiropas Komisijai, veicot ietekmes novērtējumus, ņemt vērā visu traktoru un jo īpaši šauras riteņu bāzes traktoru īpašās iezīmes, kaut arī Direktīva 97/68/EK uz tiem neattiecas.

2. Ievads

2.1 Direktīva 2000/25/EK attiecas uz kompresijaizdedzes dzinējiem, kuru jauda ir no 18 kW līdz 560 kW un ar kuriem paredzēts aprīkot lauksaimniecības un mežsaimniecības traktorus. Tajā noteikti ierobežojumi oglekļa monoksīda, slāpekļa oksīdu, ogļūdeņražu un cieta daļiņu emisijas daudzumam. Direktīvā paredzētas aizvien stingrākas robežvērtības dažādiem posmiem un attiecīgi izpildes datumi, lai noteiktu maksimāli pieļaujamo izplūdes gāzu un cieta daļiņu emisijas līmeni. Nākamie jau noteiktie posmi ir IIIB posms (sākas 2011. gada 1. janvārī) un IV posms (sākas 2014. gada 1. janvārī).

2.2 Noteikumus, kas ierobežo lauksaimniecības un mežsaimniecības traktoru radīto izplūdes gāzu emisiju, grozīja 2005. gadā. Toreiz noteikumus (Direktīva 97/68/EK, ko groza ar

Direktīvu 2004/26/EK), kas attiecas uz dzinējiem, kurus uzstāda visurgājējai tehnikai, transponēja regulējumā, kas attiecas uz lauksaimniecības traktoriem, neveicot ietekmes novērtējumu, it īpaši par to, vai minētās prasības var tehniski īstenot. Savukārt direktīvas 4. panta 8. punktā paredzēts veikt priekšizpēti, pirms ieviest obligāti izpildāmās IIIB posma un IV posma prasības.

2.3 Īpašiem mērķiem paredzētus traktoros Eiropā izstrādā jau 40 gadus, lai tehniku varētu izmatot īpašos reljefa un izvietojuma apstākļos, kādos audzē noteiktas kultūras un kuri raksturīgi piemēram, vīna dārziem, augļu dārziem un līdzīgām vietām galvenokārt Centrāleiropā un Dienvideiropā. Minētās ekspluatācijas prasības attiecas vienīgi uz kultūru audzēšanu Eiropā, un šie īpašiem mērķiem paredzētie traktori ir izstrādāti tikai šim tirgum. Pamatdirektīvā 2003/37/EK, kas attiecas uz traktoriem, lauksaimniecības un mežsaimniecības traktori, kurus izmanto šādos audzēšanas apstākļos, iedalīti T2, C2 un T4.1. kategorijās un vispārēji apzīmēti kā šauras riteņu bāzes traktori.

2.4 Vienlaikus ar traktoru pilnveidošanu pārstrukturēta arī īpašo kultūru audzēšana⁽¹⁾, lai pēc iespējas uzlabotu to ražu un kvalitāti. Šī pārstrukturēšana nevarētu notikt, ja nebūtu pieejami šauras riteņu bāzes traktori, un pašlaik dažu kvalitatīvi visaugstvērtīgāko un visražīgāko kultūru audzēšana ir pilnībā atkarīga no šiem traktoriem.

2.5 Stingrās prasības, kas noteiktas IIIB un IV posmā, paredz, ka dzinējiem ir jāuzstāda pēcapstrādes sistēmas, kuras ir ļoti lielas salīdzinājumā ar dzinēju izmēriem un kuru uzstādīšanu būtiski ierobežo to ekspluatācijas prasības. Šauras riteņu bāzes traktoros lieto tādas pašas dzinējus kā citos traktoros, lielākā atšķirība ir pieejamais dzinēja nodalījuma lielums un ierobežotā telpa tieši ap dzinēja nodalījumu.

2.6 Traktoru ražotāji nevar uzstādīt dzinējus ar pēcapstrādes sistēmu un vienlaikus nodrošināt atbilstību ekspluatācijas prasībām, proti, izmēru un manevrējamību, kas ir šo traktoru konstrukcijas būtiskas specifikācijas.

2.7 Iepriekš minētos secinājumus apstiprina vairāki Komisijas uzdevumā veikti pētījumi, kuros ierosināts uz šiem traktoriem vispār neattiecināt IIIB un IV posma prasības vai atlikt to uz vismaz pieciem gadiem.

2.8 Katru gadu pārdod aptuveni 26 000 šādu traktoru, un šis skaits veido apmēram 16 % no visa jauno traktoru tirgus Eiropas Savienībā. Ja neveiksim pasākumus, mūsdienīgus IIIA posma prasībām atbilstošus traktoros tirgot vairs nedrīkstēs. Tāpēc vairs nevarēsīm rēķināties ar to pozitīvo ietekmi uz

vidi, un aptuveni 80 000 lauksaimniecībā nodarbināto drošība būs vairāk apdraudēta, jo vecākiem traktoriem nav gandrīz nekā no mūsdienās pieejamā drošības aprikojuma. Traktoru ražošanas nozarē un detaļu piegādes ķēdē būs jāzaudē 3 000 darbavietu (visas atrodas Eiropas Savienībā).

3. Priekšlikums grozīt direktīvu

3.1. Ierosināts grozīt Direktīvu 2000/25/EK, lai atliktu uz trim gadiem termiņus, kad T2, C2 un T4.1 kategorijas traktoriem jāatbilst IIIB un IV posma prasībām.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 EESK atbalsta Komisijas pieeju, kas atbilst Sestajai vides rīcības programmai (COM(2001) 31 galīgā redakcija)⁽²⁾, un vēlreiz norāda, ka jācenšas panākt gaisa kvalitātes uzlabošana, piespiežot izplūdes gāzu emisiju izraisītājus samazināt emisiju, un robežvērtības jānosaka, pamatojoties uz neapstrīdamām zinātniskām atziņām, ekonomisko analīzi un ticamiem jaunākajiem datiem.

4.2 EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu, ar ko šie principi attiecināti uz IIIB un IV posmu.

4.3 EESK tomēr nav pārliecināta, vai IV posma prasībām atbilstošus dzinējus varēs uzstādīt šauras riteņu bāzes traktoriem un vienlaikus nodrošināt to atbilstību ekspluatācijas prasībām. Komisija uzskata, ka turpmāk svarīgi būs pārraudzīt tehnikas attīstību nozarē, lai varētu noteikt, cik veiksmīgi norit virzība uz IIIB un IV posma robežvērtību sasniegšanu.

4.4 EESK iesaka, veicot Komisijas ierosināto pārraudzību, pirms obligāti ievērojamo IV posma robežvērtību ieviešanas sagatavot ziņojumu par to, vai šauras riteņu bāzes traktori spēj izpildīt IV posma prasības, un, iespējams, ierosināt direktīvas grozījumus.

4.5 EESK uzskata, ka IIIB un IV posma prasību attiecinājumam uz visiem lauksaimniecībā un mežsaimniecībā izmantojamajiem traktoriem, piemērojot Direktīvas 2000/25/EK 2005. gada grozījumu, netika veikts ietekmes novērtējums un ka minētā trūkuma rezultātā ir vajadzīgs šis kārtējais grozījums.

Briseļē, 2011. gada 16. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Arī ar būtisku Kopienas ekonomisko atbalstu, ko sniedz saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku.

⁽²⁾ OV C 154 E, 29.05.2001., 218. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Jaunatne kustībā” – Iniciatīva jauniešu potenciāla izmantošanai, lai Eiropas Savienībā panāktu gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi”

COM(2010) 477 galīgā redakcija

(2011/C 132/10)

Ziņotājs: **Pavel TRANTINA**

Līdzziņotājs: **Juan MENDOZA CASTRO**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu 2010. gada 15. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Jaunatne kustībā” — Iniciatīva jauniešu potenciāla izmantošanai, lai Eiropas Savienībā panāktu gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi”

COM(2010) 477 galīgā redakcija.

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsonības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 24. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumu kopsavilkums

1.1 EESK apzinās, ka ir svarīgi pievērst uzmanību jauniešiem, kurus nopietni ietekmē pašreizējā ekonomiskā krīze. Komiteja atzīmē, ka iniciatīva “Jaunatne kustībā” ir lietderīga, jo tā ir viens no būtiskiem stratēģijas “Eiropa 2020” pasākumiem, un kopumā atzinīgi vērtē paziņojuma noteikumus. EESK ir gatava sniegt ieguldījumu to īstenošanā, apvienojot spēkus ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tādējādi stiprinot iniciatīvas nozīmi, kā arī apzinot iniciatīvā šobrīd trūkstošos aspektus, kas ir ietverti ES jaunatnes stratēģijā.

1.2 EESK uzsver, ka jāpārtrauc iniciatīvā “Jaunatne kustībā” ierosināto mērķu īstenošana un sasniegtais jāvērtē, izmantojot skaidrus rādītājus, lai dalībvalstis varētu pastiprināt centienus, ja minētos mērķus neizdodas laikus sasniegt.

1.3 Laikā, kad ekonomikas krīzes dēļ jāpārskata budžeta prioritātes, EESK uzsver, ka ir svarīgi turpināt un, kur iespējams, uzlabot to līdzekļu efektīvu izmantošanu, ko valstis un ES piešķir jauniešu izglītībai, apmācībai un nodarbinātībai. Ekonomikas atveseļošanas politikai jāveicina stabilu darba vietu radīšana un jānovērš studiju pārtraukšana.

1.4 EESK atbalsta ierosmi izveidot kvalitatīvu stažēšanās sistēmu un atzinīgi vērtē pasākumus, lai novērstu tiesiskos un administratīvos šķēršļus, kas traucē jauniešu brīvu kustību, lai mācītos, gūtu praksi vai stažētos.

1.5 EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu veicināt neformālās izglītības atzīšanu un uzlabot to prasmju atpazīstamību, kas iegūtas ārpus formālās izglītības sistēmas (piemēram, izmantojot Eiropas kvalifikāciju apliecību). Debatēs par atzīšanas veidiem uzmanība jāpievērš arī sniegtās izglītības un apmācības kvalitātei un tās pārraudzībai un kontrolei. Vienlaikus EESK atgādina, ka no pasākumiem, kas veicina neformālo izglītību, labums jāgūst visiem, tāpēc tie nav jāparedz tikai tiem jauniešiem, kuriem ir mazāk iespēju.

1.6 EESK atzinīgi vērtē tādu instrumentu izstrādi valsts līmenī kā “Jaunatnes garantija”, kas palīdz jauniešiem no izglītības pāriet uz darba tirgu. Taču Komiteja uzskata, ka dažas citas iniciatīvas pirms to īstenošanas vēl rūpīgi jānovērtē. Tas attiecas uz augstākās izglītības rezultātu salīdzināšanu, kartes “Jaunatne kustībā” radīšanu, iniciatīvu “Tavs pirmais EURES darbs” un Eiropas mikrofinansēšanas instrumenta “Progress” turpmākās darbības plānošanu.

1.7 EESK atbalsta Komisijas centienus apzināt efektīvākos veidus, kā veicināt jauniešu nodarbinātību. Tostarp minamas apmācības programmas, drošības pasākumi un pabalsti apvienojumā ar aktivizācijas pasākumiem, darbā pieņemšanas subsīdijas un piemērotas algu un sociālās nodrošināšanas sistēmas, kā arī profesionālā orientācija. EESK uzsver, ka minētie pasākumi jāīsteno, veidojot un pastiprinot sociālo dialogu, kā arī dialogu ar pilsonisko sabiedrību.

1.8 Iniciatīvā uzsvaram patiešām likts uz izglītību un nodarbinātību, taču tajā nav pievērsta pietiekama uzmanība sociālā kapitāla attīstīšanai un jaunatnes līdzdalībai Eiropas pilsoniskajā sabiedrībā. Turklāt jaunatnes stratēģijās kā viena no prioritātēm būtu jāmin arī integrējoša izaugsme, kā arī jāparedz īstenošanai nepieciešamie līdzekļi, piemēram, jāturpina un jāstiprina pašreizējā programma "Jaunatne darbībā".

1.9 EESK pauž nožēlu par to, ka iniciatīvā nav paredzēti pasākumi, kas stiprina un pilnveido Eiropas jaunatnes sociālo un pilsonisko dimensiju. Paziņojumā būtu jāatspoguļo, ka nosaukums "Jaunatne kustībā" ir ne tikai "par" jaunatni vai jaunatnei, bet gan drīzāk nozīmē "kopā ar" jaunatni, tādējādi norādot uz jauniešu aktīvo līdzdalību ierosināto pasākumu īstenošanā. EESK aicina Komisiju iniciatīvai pievienot nepieciešamos pasākumus.

1.10 EESK ierosina šobrīd pastāvošajos informācijas avotos, piemēram, PLOTEUS, YOUTH un citos portālos iekļaut jaunu apkopotu informāciju par iniciatīvai veltīto tīmekļa vietni. Informācijas ievietošana jau pastāvošās tīmekļa vietnēs varētu būt efektīvāks risinājums un ļautu jauniešiem tai vieglāk piekļūt.

1.11 Stažēšanās būtu jāpadara pievilcīgāka, un tai jāatbilst visu iesaistīto personu interesēm. Dalībvalstīm, izmantojot dažādus stimulus, jārosina darba devēji radīt vairāk prakses iespēju un līdz ar to arī vairāk kvalitatīvi augstvērtīgāku darbvietu jauniešiem.

1.12 EESK atzinīgi vērtē to, ka paziņojumā īpaša uzmanība veltīta Eiropas Sociālā fonda līdzekļu izmantošanai. Sarunās ar dalībvalstīm par budžeta noteikumiem jaunajā finanšu plānā Komisijai būtu jāvelta īpašas pūles, lai pietiekami līdzekļi tiktu paredzēti ESF iniciatīvām, it sevišķi tām, kas saistītas ar jaunatni.

1.13 EESK rūpīgi izvērtēs studentiem paredzētās ES līmeņa aizdevumu sistēmas iespējamo lietderību salīdzinājumā ar jau pieejamajām iespējām un instrumentiem.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzīti tālejoši mērķi gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei. Lai sasniegtu šos mērķus, būtiska nozīme būs jauniešiem. Lai **"izmantotu visu jauniešu potenciālu"** ⁽¹⁾ un **tādējādi sasniegtu** stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus, būtiski faktori ir kvalitatīva izglītība un apmācība visiem, sekmīga un noturīga integrācija darba tirgū, pienācīgs un atbilstoši apmaksāts darbs, kā arī lielākas mobilitātes iespējas. Tāpēc iniciatīva **"Jaunatne kustībā"**, kurā paredzēti konkrēti pasākumi, ir viens no svarīgākajiem ar stratēģiju saistītajiem priekšlikumiem.

2.2 Iniciatīvas "Jaunatne kustībā" nolūks ir stiprināt mērķus un prioritātes, kas veido stratēģiskās sistēmas "Eiropas sadarbība izglītības un mācību jomā" ("Izglītība un apmācība 2020") pamatu, un īstenot pasākumus, lai sasniegtu šādus mērķus:

- uzlabot jauniešu izredzes sekmīgi ienākt darba tirgū un tajā palikt;
- nodrošināt piekļuvi augstākajai izglītībai lielākam jauniešu skaitam;
- pielāgot izglītību un profesionālo apmācību tā, lai tās vairāk atbilstu jauniešu vajadzībām;
- nodrošināt, lai līdz 2020. gadam visiem Eiropas iedzīvotājiem būtu iespēja studēt vai apgūt profesiju ārzemēs, ja viņi to vēlas;
- samazināt jauniešu bezdarbu, palielinot to darba vietu skaitu, kas jauniešiem ir pieejamas, kā arī palielinot iespējas studentiem uzņēmos gūt praksi un darba pieredzi, kas sekmē jauniešu uzņēmējdarbības gara veidošanos,
- sniegt vairāk informācijas un precīzāku informāciju par ES instrumentiem, kas veicina mobilitāti, it sevišķi par kursiem, apmācību, prakses iespējām ārzemēs utt.

2.3 Katrā prioritārajā jomā ir paredzēti vairāki **jauni galvenie pasākumi**. Tie ir priekšlikumi, kas īpaši izstrādāti, lai sasniegtu izvirzītos prioritāros mērķus.

⁽¹⁾ COM(2010) 477 galīgā redakcija.

3. Komitejas vispārīgās piezīmes par Komisijas paziņojumu

3.1 Pamatiniatīva "Jaunatne kustībā" ir viens no elementiem stratēģijā "Eiropa 2020", kurai jāveicina gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme. Pamatiniatīvā uzsvērta jaunā holistiskā pieeja, proti, jaunatnes izglītības un nodarbinātības politika cieši saistīta ar citām pamatiniatīvām un pieciem ES līmenī izvirzītajiem pamatmērķiem. EESK uzsver, ka ES līmeņa un valstu politikai ir jābūt saskaņotai un jānodrošina nevalstisko organizāciju aktīva līdzdalība.

3.2 EESK vēlas uzsvērt, ka iniciatīva jāanalizē saistībā ar lielāko ekonomikas krīzi, kādu Eiropa ir piedzīvojusi ilgā laika posmā. To nevar ignorēt, ņemot vērā, ka izvirzītais mērķis ir "jauniešu potenciāla izmantošana, lai Eiropas Savienībā panāktu gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi". Tāpēc ir noteikti jājaūt, kā krīze pašlaik ietekmē nodarbinātības stabilitāti, sociālās tiesības un visus plānus un projektus saistībā ar studentu un darbaspēka mobilitāti. EESK uzskata, ka ir svarīgi uzsvērt saistību, kas pastāv starp paredzētajiem pasākumiem, kuri orientēti uz ekonomiku, un to, kā tie varētu ietekmēt Eiropas līmenī izstrādātos plānus un programmas, kuras ir nozīmīgas jauniešiem. Budžeta samazināšana nav pieļaujama. Gluži pretēji, pieejamie līdzekļi būtu jāpieskaita mērķtiecīgāk un, ja iespējams, ievērojami lielākā apmērā.

3.3 EESK norāda uz iniciatīvas "Jaunatne kustībā" vērtību, jo tā ir viens no būtiskiem stratēģijas "Eiropa 2020" pasākumiem, un kopumā atzinīgi vērtē paziņojuma noteikumus. Iniciatīvas galvenais uzdevums ir efektīvāk saskaņot dažādus pašlaik īstētos un nākotnē paredzētos pasākumus un projektus, lai uzlabotu iespējas sasniegt augstākminētos mērķus. EESK pauž nožēlu par to, ka iniciatīvā nav paredzēti pasākumi, kas stiprina un pilnveido Eiropas jaunatnes sociālo un pilsonisko dimensiju. Paziņojumā būtu jāatspoguļo, ka nosaukums "Jaunatne kustībā" ir ne tikai "par" jaunatni vai jaunatnei, bet gan drīzāk nozīmē "kopā ar" jaunatni, tādējādi uzsvērot jauniešu aktīvo līdzdalību ierosināto pasākumu īstenošanā. EESK aicina Komisiju iniciatīvai pievienot nepieciešamos pasākumus

3.4 Tā kā iniciatīvas divas galvenās jomas ir izglītība un nodarbinātība, EESK atzinīgi vērtē faktu, ka tajā uzsvērta mobilitāte, pievilcīgums un kvalitāte, tādējādi sasaistot iniciatīvu ar stratēģisko sistēmu "Eiropas sadarbība izglītības un apmācības jomā 2020", it sevišķi ar 1. un 2. stratēģisko mērķi. Svarīgi, ka šajā iniciatīvā īpašs uzsvars likts uz lielāku mācību mobilitāti, augstākās izglītības modernizāciju, formālās un neformālās izglītības veicināšanu un atzīšanu, kā arī uz efektīvu un ilgstošu ieguldījumu nodrošināšanu izglītības un profesionālās apmācības jomā

3.5 EESK atzinīgi vērtē arī to, ka iniciatīvā uzsvērta saikne starp mērķiem un Eiropas kvalifikāciju sistēmas ieviešanu, atvērtākām izglītības sistēmām, kā arī precīzākām vadlīnijām un

izglītības iestāžu un darba devēju partnerību⁽²⁾. EESK iesaka, īstenojot šo iniciatīvu, galveno uzmanību pievērst tam, kā padarīt izglītības sistēmas atvērtākas un tās pielāgot sabiedrības un darba tirgus vajadzībām, efektīvi saskaņojot iniciatīvu "Jaunatne kustībā" ar pastāvošajiem mācību mobilitātes instrumentiem, piemēram, *Europass* un Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēmu (*ECTS*), un paplašinot izglītības iestāžu sadarbību ar darba devējiem, kā arī arodbiedrībām, studentiem un citām ieinteresētajām personām.

3.6 Iniciatīvā uzsvars patiešām likts uz izglītību un nodarbinātību, taču tajā nav pievērsta pietiekama uzmanība sociālā kapitāla attīstīšanai un jaunatnes līdzdalības veicināšanai Eiropas pilsoniskajā sabiedrībā. Šai ziņā iniciatīva "Jaunatne kustībā" pietiekami neatbilst 2009. gadā pieņemtās jaunās ES jaunatnes stratēģijas "Ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus" mērķiem, nedz Lisabonas līgumam (165. panta 2. punkts), ar kuru stiprināta pilsoniskuma dimensija un uzsvērta nepieciešamība mudināt jauniešus iesaistīties demokrātiskajā dzīvē, nedz arī pasākumiem, kas vērsti uz jaunatni. Iniciatīvā jāiekļauj ar uzņēmējdarbību tieši saistītās pamatprasmes (piemēram, jauninājumi un uzņēmējdarbības gars), izpratnes veidošana par pilsoniskumu, solidaritāti un sociālās kohēzijas stiprināšana, proti, jauniešu visaptveroša iesaistīšana sociālo jautājumu risināšanā, kā arī jāizstrādā un tajā jāiekļauj nepieciešamie atbalsta pasākumi.

3.7 Jaunatnei paredzētajās stratēģijās kā prioritāte būtu jāmin arī integrējoša izaugsme, un jārada to īstenošanai nepieciešamie instrumenti, piemēram, jāparedz turpināt un pilnveidot pašreizējo programmu "Jaunatne darbībā".

3.8 Iniciatīvā būtu precīzāk jāietver daži ar nediskrimināciju saistīti aspekti. EESK ierosina iniciatīvā paredzēt pasākumus, lai risinātu problēmu saistībā ar atalgojuma atšķirībām starp jauniem vīriešiem un sievietēm. Tāpat jārisina problēmas saistībā ar atšķirībām starp vietējiem iedzīvotājiem un ieceļotājiem un pēdējo grūtībām panākt vienlīdzīgus nosacījumus un iegūt kvalifikāciju. Pienācīga uzmanība jāvelta arī nelabvēlīgā situācijā esošu jauniešu iekļaušanai darba tirgū.

3.9 Jāpārbauda iniciatīvā ierosināto mērķu īstenošana, un sasniegtais jāvērtē, izmantojot skaidrus rādītājus, lai dalībvalstis varētu pastiprināt centienus, ja minētos mērķus neizdodas laikus sasniegt.

3.10 Nākamajā sadaļā izklāstīts EESK vērtējums par ziņojumā noteiktajām prioritārajām jomām un sniegti komentāri un papildu informācija par katru no ierosinātajiem jaunajiem galvenajiem pasākumiem.

⁽²⁾ Šī pieeja ir jāsaprot visplašākajā nozīmē, proti, visi darba devēji un visos sektoros — privātajā, valsts, nevalstiskajā sektorā.

4. Modernu izglītības un apmācības sistēmu izstrāde, lai nodrošinātu pamatprasmes un izcilību

4.1 Ierosināt Padomes ieteikuma projektu, lai mazinātu to skolēnu skaitu, kuri priekšlaicīgi pamet skolu (2010. gadā)

4.1.1 To skolēnu skaita samazināšana, kuri priekšlaicīgi pamet skolu, ir sevišķi svarīgs jautājums, jo īpaši dažās dalībvalstīs. Tas ir arī viens no stratēģijas "Eiropa 2020" galvenajiem mērķiem, kas tieši izriet no kritēriju kopuma stratēģiskajā sistēmā "Eiropas sadarbība izglītības un mācību jomā 2020". Pašlaik, kad ekonomikas krīzes dēļ jāsamazina budžeta izdevumi, EESK uzsver, ka ir svarīgi nesamazināt un, kur iespējams, palielināt līdzekļus, kas valsts līmenī paredzēti, lai novērstu skolas priekšlaicīgu pamešanu.

4.2 Izveidot augsta līmeņa ekspertu grupu, kas sniegs ieteikumus par rakstpratības uzlabošanu (2010. gadā)

4.2.1 EESK atbalsta tādu metožu izmantošanu, kas jau ir pierādījušas savu efektivitāti, lai uzlabotu skolēnu un studentu prasmes un izskaustu analfabētismu Eiropas Savienībā. Komiteja arī uzsver, ka svarīgas ir programmas, kuras iesaista jauniešus no sociāli nelabvēlīgām un imigrantu ģimenēm. Būtiski, lai augsta līmeņa ekspertu grupa nodrošinātu iespējas veidot dialogu un apspriesties ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

4.3 Padarīt profesionālo izglītību un apmācību pievilcīgāku, uzlabot tās piedāvājumu un kvalitāti

4.3.1 Pēc apspriešanās ar Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centru (CEDEFOP) EESK uzsver, ka jāpārskata mūsu izglītības, apmācības un mācīšanās stratēģijas, tostarp arī profesionālās izglītības un apmācības (PIA) stratēģijas. Nepieciešams:

- padarīt izglītību un apmācību mērķtiecīgāku,
- sekmēt un atzīt par vērtīgām plašāku zināšanu, prasmju un kompetenču loku,
- samazināt zināšanu un prasmju neatbilstību,
- atbalstīt jauna veida mācību vidi,
- padarīt atklātākas izglītības un apmācības struktūras un iestādes,
- ņemt vērā individuālās vajadzības.

4.3.2 Tāpēc EESK atzinīgi vērtē Briges paziņojumu, kura mērķis ir paplašināt Eiropas līmeņa sadarbību profesionālās

izglītības un apmācības jomā un kurā izvirzīti 11 ilgtermiņa stratēģiskie mērķi nākamajai desmitgadei (2011.–2020. gads). EESK atbalsta profesionālās apmācības kvalitātes uzlabošanu ES līmenī. Profesionālajai izglītībai un apmācībai jābūt vienai no pirmajām jaunajām mērķa jomām, kura gūtu labumu no lielākas mobilitātes.

4.4 Ierosināt kvalitatīvu stažēšanās sistēmu

4.4.1 EESK atzinīgi vērtē pasākumus ar mērķi novērst tiesiskos un administratīvos šķēršļus, kas kavē jauniešu brīvu pārvietošanos, lai varētu gūt praksi. Strukturētā dialogā ar jauniešiem apzināta vēl viena būtiska problēma: stažēšanās programmu kvalitāte dalībvalstīs. Tāpēc Eiropas sistēmai jārosina valstu līmeņa debates par stažēšanās un mācekļa programmām, kā arī par jauniešiem piedāvāto darba līgumu kvalitāti. Prakses gūšana ir jāiekļauj mācību programmās, un prakses programmā jāiekļauj spēcīgs izglītības elements, kas ļautu jauniešiem pēc tam iegūt stabilu, augstas kvalitātes, atbilstoši apmaksātu un nediskriminējošu darbu.

4.4.2 Vajadzība izveidot kvalitatīvu stažēšanās sistēmu attiecas uz visa veida mācīšanos reālā darba vidē neatkarīgi no tā, vai tā notiek saskaņā ar formālās izglītības programmām vai arī brīvprātīgi ārpus formālās izglītības sistēmas. Stažēšanās neaizstāj darbu kā tādu, taču tai jāpiedāvā jauniešiem vajadzīgās prasmes, lai viņi varētu sekmīgi uzsākt profesionālo darbību. Jauniem stažieriem būtu jāsaņem finansiāla atlīdzība par reāli veiktiem profesionāliem uzdevumiem, un viņiem jāsniedz arī sociālais nodrošinājums. Lai stažēšanās darba tirgū būtu efektīva un atbilstoša, tās plānošanā, organizēšanā, rīkošanā un finansēšanā būtiski ir iesaistīt **sociālos partnerus**.

4.4.3 Stažēšanās būtu jāpadara pievilcīgāka, un tai jāatbilst visu iesaistīto personu interesēm. Dalībvalstīm, izmantojot dažādus stimulus, jārosina darba devēji radīt vairāk prakses iespēju un līdz ar to arī vairāk kvalitatīvi augstvērtīgāku darbvietu jauniešiem, ņemot vērā Eiropas sociālo partneru pieņemto pamatnolīgumu par iekļaujošiem darba tirgiem.

4.5 Ierosināt Padomes ieteikuma projektu par neformālās un ikdienējās izglītības sekmēšanu un apstiprināšanu (2011. gadā)

4.5.1 EESK jau ilgu laiku uzskata, ka šis jautājums ir ļoti svarīgs, un tāpēc atbalsta papildu pasākumus šajā jomā. EESK jo īpaši atzinīgi vērtē faktu, ka daudz uzmanības veltīts neformālās izglītības rezultātu apstiprināšanai. Debatēs par to, kā iespējams veikt šo apstiprināšanu, uzmanība jāpievērš arī neformālās izglītības kvalitātei, kā arī tās pārraudzībai un kontrolei. No pasākumiem, kas veicina neformālo izglītību, labums jāgūst visiem, tāpēc tie nav jāattiecinā tikai uz tiem jauniešiem, kuriem ir mazāk iespēju (kā tas norādīts paziņojumā). Neformālā izglītība, ko brīvprātīgos pasākumos galvenokārt nodrošina NVO, ir svarīgs instruments, lai jaunieši attīstītu mūsdienu pasaulē nepieciešamās prasmes, it sevišķi tas attiecas uz radošumu, darbu komandā, problēmu risināšanu, valodu prasmēm, izpratni par kultūru daudzveidību, empātiju, pašiniciatīvu un atbildības sajūtu.

4.5.2 Runājot par ikdienējās izglītības apstiprināšanu, jāatzīmē, ka darba devējiem būs svarīga loma, lai tā tiktu atzīta; šai sakarā izšķiroša nozīme būs arī profesionālās un augstākās izglītības mācību iestādēm.

4.5.3 Attiecībā uz neformālās un ikdienējās izglītības atzīšanu jānorāda, ka valstu līmenī jau ir apzināti vairāki labas prakses piemēri, piemēram, "Profipass" Vācijā un "Atslēgas dzīvei" Čehijas Republikā. Tie būtu jāņem vērā Padomes ieteikuma izstrādē. Komisijai jāsekmē paraugprakses izplatīšana un analīze un jāņem vērā ļoti atšķirīgās attīstības tendences, tradīcijas un apstākļi Eiropas Savienībā.

5. Sekmēt augstākās izglītības pievilcību uz zināšanām balstītā ekonomikā

5.1 *Atbalstīt augstākās izglītības reformu un modernizāciju, sniedzot paziņojumu (2011. gadā), kurā tiks noteikts jauns un uzlabots rīcības plāns augstākās izglītības jomā*

5.1.1 Jāpanāk, ka augstākās izglītības reformai ir daudz lielāka nozīme, lai sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus, kas paredz padarīt ES par vadošo sabiedrību, kura balstīta uz zināšanām, jauninājumiem un izstrādi. Augstākās izglītības sistēmu modernizācija — Eiropas augstākās izglītības telpas izveide un Boloņas procesa mērķu sasniegšana, pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora plašāka iesaistīšana, kvalitātes sistēmu pārskatīšana un pilnveidošana augstākās izglītības jomā un atziņa, ka izglītībai ir svarīga sociālā dimensija, palīdzētu jaunajiem absolventiem veiksmīgi iesaistīties darba tirgū un likvidētu šķēršļus, kas vēl aizvien neļauj nodrošināt izglītības iespēju vienlīdzību un saistīti ar sociālo nevienlīdzību, dzimumu, nacionālo piederību utt.

5.2 *Salīdzināt augstākās izglītības rezultātus*

5.2.1 Tā kā viens no mērķiem ir noteikt kritērijus, lai novērtētu augstākās izglītības rezultātus un sasniegumus, EESK uzsver, ka kritēriji ir jāizvēlas ļoti rūpīgi, cieši sadarbojoties ar izglītības nozares speciālistiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un privāto sektoru, jo šī ir joma, kurā jārikojas piesardzīgi. EESK piekrīt paustajām bažām par citās nozarēs izmantotā novērtējuma vai klasifikācijas metožu iespējamo ekstrapolāciju un pauž šaubas par to, vai daudzdimensionālas universitāšu klasifikācijas sistēmas vai skalas izveide ietilpst ES kompetencē.

5.3 *Ierosināt daudzgadu Stratēģisko inovāciju programmu (2011. gads)*

5.3.1 Saistībā ar Stratēģisko inovāciju programmu (2011. gads) EESK norāda Komisijai uz daudzajiem pēdējos gados izstrādātajiem atzinumiem un ieteikumiem par šo tematu ⁽³⁾.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu "Kopienas inovāciju politikas pārskatīšana mainīgajā pasaulē", OV C 354, 28.12.2010., 80. lpp. un atzinums par tematu "Ieguldījumi pētniecībā un inovācijā (Lisabonas stratēģija)", OV C 256, 27.10.2007., 17. lpp.

6. Veicināt intensīvāku jauniešu starptautisko mācību un nodarbinātības mobilitāti

6.1 *Izveidot īpašu tīmekļa vietni "Jaunatne kustībā", kurā būs informācija par ES mācību un mobilitātes iespējām (2010. gads)*

6.1.1 EESK ierosina šobrīd pastāvošajos informācijas avotos, piemēram, PLOTEUS, YOUTH vai citos esošos portālos iekļaut jaunu apkopotu informāciju, jo informācijas iekļaušana jau pastāvošās tīmekļa vietnēs varētu būt efektīvāks risinājums un ļautu jauniešiem tai vieglāk piekļūt. Būtu jāizveido arī vienota datu bāze par brīvām stažēšanās un brīvprātīgā darba vietām, un šī informācija jāievieto minētajās tīmekļa vietnēs.

6.2 *Ierosināt Padomes ieteikuma projektu par jauniešu mācību mobilitātes veicināšanu (2010. gads)*

6.2.1 EESK atbalsta ierosmi veikt vairāk konkrētu pasākumu, lai panāktu lielāku mācību mobilitāti, un īstenot sabiedriskās apspriešanas secinājumus par priekšlikumiem, kas ierosināti Zaļajā grāmatā "Jauniešu mācību mobilitātes veicināšana". Komiteja 2009. gadā aktīvi iesaistījās minētajā apspriešanā, sniedzot vairākus vērtīgus ieteikumus ⁽⁴⁾. Jānodrošina atbalsta pasākumi pirms un pēc mobilitātes, kā arī tās laikā.

6.3 *Izstrādāt karti "Jaunatne kustībā"*

6.3.1 Iniciatīvā nav pietiekami skaidri norādīts, vai tās mērķis ir izstrādāt jaunu karti vai arī radīt jaunu stimulu jau pastāvošajai kartei "Jaunatne <26". Jānovērtē, vai jaunas kartes radīšana patiešām radīs pievienoto vērtību, kas jāsalīdzina ar pievienoto vērtību, ko sniedz jau pastāvošās kartes.

6.4 *Publicēt vadlīnijas par Eiropas Kopienu Tiesas nolēmumiem saistībā ar mobilo studentu tiesībām (2010. gads)*

6.4.1 EESK uzskata, ka minētais pasākums ir vērtējams pozitīvi, un norāda, ka nolēmumi jāpublicē, izmantojot elastīgus, viegli pieejamus un saprotamus formātus, un tiem jābūt lietotājiem draudzīgiem, lai tos var saprast arī vidusskolēni.

6.5 *Ierosināt Eiropas kvalifikāciju apliecību (2011. gads)*

6.5.1 EESK atbalsta Eiropas kvalifikāciju apliecības radīšanu. Komiteja uzskata, ka jau pastāvošās apliecības (Europass un jauniešu apliecība) jāapvieno vienā vispārējā instrumentā, kas vienā veidlapā ietvertu tradicionālo CV, informāciju par formālo izglītību (Europass) un neformālo vai ikdienējo izglītību. Jaunieši kritiski vērtē daudzo instrumentu lietderību, kurus nepārtraukti atjauno, bet kuri tāpat nekļūst efektīvāki. Eiropas kvalifikāciju

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Zaļā grāmata — Jauniešu mācību mobilitātes veicināšana", OV C 255, 22.09.2010., 81. lpp.

apliecības projekta izdošanās būs atkarīga no vairākiem faktoriem, piemēram, no tā, kā to uzņems darba ņēmēji un kā to izmantos jaunieši, kuriem arī turpmāk jāsniedz vajadzīgās konsultācijas un jānodrošina atbalsta pasākumi.

6.6 Īstenot iniciatīvu "Tava pirmā EURES darbavieta"

6.6.1 EESK atzinīgi vērtē visa veida atbalstu, kas uzlabo jauniešu iespējas iegūt darbu. EESK uzskata, ka šai sakarā lietderīgi var būt stiprināt EURES un citu portālu darbību un uzlabot to pakalpojumu kvalitāti.

6.7 Izveidot 2010. gadā Eiropas vakancu uzraudzību

6.7.1 EESK atzinīgi vērtē Eiropas vakancu uzraudzītāju regulārās publikācijas, jo tās sniedz vērtīgu un aktuālu pārskatu par norisēm Eiropas darba tirgū.

6.8 Uzraudzīt ES tiesību aktu piemērošanu darbaspēka brīvas aprites jomā

6.8.1 EESK pēc būtības piekrīt, ka ES tiesību aktu, kas regulē brīvu darbaspēka apriti, piemērošana sniedz labumu jauniešiem un būtu jāuzrauga stingrāk (šis pasākums jau kādu laiku tiek īstenots). Komisija tomēr nav skaidri norādījusi, kā paredzēts uzraudzīt tiesību aktu ievērošanu un to iniciatīvu īstenošanu, kas attiecas uz jauniešiem kustībā.

7. Ietvars jauniešu nodarbinātībai

7.1 Noteikt efektīvākos atbalsta pasākumus jauniešu nodarbinātības veicināšanai

7.1.1 Jauniešu bezdarbs, kura līmenis bija augsts jau pirms krīzes, pašlaik ir kļuvis par vienu no Eiropas darba tirgus satraucošākajiem aspektiem. Iniciatīvā norādīts: "**Jauniešu bezdarbs — gandrīz 21 % — ir nepieņemami augsts. Lai sasniegtu 75 % nodarbinātības mērķi** iedzīvotāju grupā vecumā no 20 līdz 64 gadiem, ir ievērojami jāuzlabo jauniešu pāreja uz darba tirgu." (?) Nedrīkst novērtēt par zemu to pasākumu nozīmi, kas jau no paša sākuma palīdz jauniešiem nodrošināt kvalitatīvu, pastāvīgu un atbilstoši apmaksātu darbu. EESK atzinīgi vērtē ierosinātās iniciatīvas un aicina Komisiju mudināt dalībvalstis, vienojoties ar sociālajiem partneriem un ieinteresētajām personām, stingri apņemties, ka tās veicinās jauniešiem paredzētu darbavietu radīšanu. EESK arī piekrīt tekstā minētajam, ka "**algu sistēma un ar algu nesaistītās darbaspēka izmaksas var sniegt stimulu nodarbināt jaunpieņācējus, taču tam nevajadzētu vairost nestabilitāti.** Arī koplīgumam var būt pozitīva

ietekme, nosakot norunātas diferencētas sākotnējās algas", vienlaikus ievērojot principu "vienāds atalgojums par tādu pašu darbu" vai "vienādi vērtīga darba" principu.

7.1.2 Viens no svarīgākajiem uzdevumiem, lai uzlabotu Eiropas konkurētspēju, ir atrisināt problēmas, ar kurām jaunieši pašlaik sastopas darba tirgū. Lai tas izdotos, jānodrošina, ka pašreizējās jaunās paaudzes talanti tiek labāk izmantoti, nevis izniekoti.

7.1.3 EESK atbalsta centienus apzināt efektīvākos pasākumus, lai veicinātu jauniešu nodarbinātību, piemēram, apmācības programmas, drošības pasākumi un pabalsti apvienojumā ar aktivizēšanu, darbā pieņemšanas subsīdijas un piemērotas algu un sociālās nodrošināšanas sistēmas. Jāpiekrīt Komisijai, kas uzsver, ka svarīga ir arī profesionālā orientācija. Kad jauniešiem jāpieņem lēmums par profesionālo karjeru, viņiem, lai spētu atbilstoši plānot nākotni, jāsaņem attiecīgā informācija par dažādajām izglītības iespējām, kas viņiem ir pieejamas, jāiegūst skaidrs priekšstats par nepieciešamajām iemaņām un prasmēm, kā arī informācija par darba tirgus attīstības tendencēm. Tas jo īpaši attiecas uz laiku, kad viņi gatavojas pirmajam darbam un cenšas to atrast.

7.2 Izveidot sistemātisku to jauniešu situācijas uzraudzību, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nepiedalās apmācībā

7.2.1 Pašreizējās krīzes dēļ ir pieaudzis arī to jauniešu skaits, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nepiedalās apmācībā. Tomēr līdz šim nav izdevies iegūt vispārēju priekšstatu par šīs parādības nopietnību ES līmenī un apzināt, kā tā ietekmē jauniešu garīgo veselību un labklājību. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē ierosinājumu šajā jomā izveidot sistemātisku uzraudzību.

7.3 Ar programmas PROGRESS atbalstu izveidot jaunu Savstarpējo mācību programmu Eiropas valsts nodarbinātības dienestiem (2010. gadā)

7.3.1 EESK atbalsta minēto ierosmi un iesaka to galvenokārt vērst uz to, lai apvienotu pastāvošos pasākumus, līdzekļus un pūliņus pieredzes apmaiņas jomā. Būtiski ir panākt efektīvu un atbilstošu valsts nodarbinātības dienestu darbību. Taču atsevišķās dalībvalstīs par šo dienestu darbu atbild privātas aģentūras, kuru darbība dažkārt nav pietiekami reglamentēta un uzraudzīta. Ļoti svarīgi ir piedāvāt stabilu un kvalitatīvu darbu un nodrošināt sociālo tiesību ievērošanu. Gan šajā, gan arī citās jomās izšķirošs ir sociālo partneru ieguldījums.

(?) Saskaņā ar Eurostat ziņojumu, kas publicēts 2011. gada janvārī, vidējais bezdarba līmenis 27 ES dalībvalstīs bija 9.6 %. Jauniešu (līdz 25 gadu vecumam) bezdarba līmenis bija 21 %. Visaugstākais jauniešu bezdarba līmenis bija Spānijā (43.6 %), Slovākijā (36.6 %) un Lietuvā (35.2 %).

7.4 Pastiprināt divpusējo un reģionālo politikas dialogu par jauniešu nodarbinātību ar ES stratēģiskajiem partneriem

7.4.1 EESK atbalsta vēlmi paplašināt divpusējo un daudzpusējo sadarbību ar tādām organizācijām kā ESAO un Savienību Vidusjūrai, Austrumu partnerību, Rietumbalkānu valstīm, sadarbību, kas saistīta ar ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu attiecībām, un sadarbību ar citām pasaules valstīm, ar kurām tā būtu iespējama. Tas jo īpaši attiecas uz jautājumiem, kas saistīti ar jauniešiem no imigrantu ģimenēm.

7.5 Mudināt jaunos uzņēmējus vairāk izmantot Eiropas mikrofinansēšanas instrumentu "Progress"

7.5.1 EESK atzinīgi vērtē mikrofinansēšanas instrumentu, kas paver jaunas iespējas veicināt uzņēmējdarbības garu un radīt jaunas darba vietas mikrouzņēmumos⁽⁶⁾. Lai gan ES jaunajā finanšu plānā laika posmam pēc 2013. gada nav paredzēts pagarināt minētā instrumenta darbības laiku, EESK uzskata, ka šādu iespēju varētu apsvērt, ja tiktu iesniegti neapstrīdami pierādījumi par instrumenta lietderību.

7.5.2 Pašreiz notiekošais strukturētais dialogs ar jauniešiem liecina, ka jauniešiem, kuri nolemj uzsākt uzņēmējdarbību, vajadzīgs īpašs atbalsts divās jomās, kas jāņem vērā: i) nepieciešamais sākuma kapitāls un ii) apmācība, konsultācijas un palīdzība praktiskos jautājumos.

7.6 Ierosināt, ka visi jaunieši četru mēnešu laikā kopš skolas pabeigšanas ir nodarbināti, turpina izglīties vai ir iekļauti aktivizācijas pasākumos, un nodrošināt to kā "Jaunatnes garantiju"

7.6.1 EESK atzinīgi vērtē ierosinājumu valsts līmenī izveidot instrumentu, kas varētu palīdzēt jauniešiem pārvarēt šķēršļus ceļā no izglītošanās uz darba tirgu. Kā piemēru varētu izmantot dažu dalībvalstu pozitīvo pieredzi šajā jomā. Ierosinātā "Jaunatnes garantija" ilgtermiņā varētu papildināt Eiropas sociālo modeli un sekmēt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanu.

7.7 Garantēt līdzsvaru starp tiesībām uz pabalstu un mērķtiecīgiem aktivizācijas pasākumiem, balstoties uz savstarpēju pienākumu

7.7.1 EESK atbalsta savstarpējā pienākuma nosacījumu, tostarp aktivizācijas politiku jauniešiem, kas ir pakļauti sociālās atstumtības riskam, sociālās aizsardzības sistēmas modernizāciju

utt. Komiteja arī atbalsta sociālās nodrošināšanas sistēmu aktivizācijas un motivēšanas funkciju stiprināšanu, lai nepieļautu, ka jaunieši pārāk ilgi ir atkarīgi no sociālajiem pabalstiem.

7.8 Segmentētos darba tirgos ieviest vienotu beztermiņa līgumu ar pietiekami ilgu pārbaudes laiku un aizsardzības tiesību pakāpenisku palielināšanu

7.8.1 Vienota beztermiņa līguma ieviešana varētu būt viens no pasākumiem, kas palīdzētu samazināt nevienlīdzību starp tiem, kuriem izdodas nostiprināties darba tirgū, un tiem, kuri no tā ir izslēgti. EESK apzinās, ka dalībvalstīs jauniešiem ir ļoti atšķirīgas iespējas piekļūt darba tirgum. Dažās dalībvalstīs pastāv ļoti neelastīgas sistēmas, kas jauniešiem vispār neļauj atrast darbu, savukārt citās dalībvalstīs vairāk tiek piedāvāti īstermiņa darba līgumi, kuri ir pārāk elastīgi un ierobežo piekļuvi sociālajiem pabalstiem. EESK uzsver, ka jāparedz pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt jauniešiem stabilus līgumus, kas nepieļauj jebkādu diskrimināciju vecuma, dzimuma vai citu iemeslu dēļ.

8. ES finansējuma programmu potenciāla pilnīga izmantošana

8.1 Sekmīgāk demonstrēt atbalstu, kādu ESF var sniegt jauniešiem, un pilnībā izmantot fonda potenciālu

8.1.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas viedokli, ka svarīgi ir izmantot Eiropas Sociālā fonda līdzekļus. Sarunās ar dalībvalstīm par budžeta noteikumiem jaunajā finanšu plānā Komisijai būtu jāvelta īpašas pūles, lai pietiekami līdzekļi tiktu paredzēti ESF iniciatīvām, it sevišķi tām, kas saistītas ar jaunatni. Būtu jāapsver iespējas stiprināt jaunatnes dimensiju citās programmās.

8.2 Nodrošināt, ka ESF tuvākajā nākotnē atbalsta jauniešus un tiek izmantots, lai ātri sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus

8.2.1 EESK uzskata, ka jācenšas pilnībā izmantot visas iespējas, ko ESF šobrīd piedāvā. Taču minētie mērķi jāiekļauj arī citu fondu horizontālajās prioritātēs.

8.3 Pārskatīt visas attiecīgās ES programmas, kuras sekmē mācību mobilitāti un izglītību

8.3.1 EESK atbalsta ierosinājumu rīkot sabiedrisko apspriešanu, lai noskaidrotu, kā mobilitāte veicina mācības. Ievērojot jauno finanšu plānu, Komiteja rūpīgi sekos līdzi pasākumiem šajā jomā.

⁽⁶⁾ EESK atzinums par tematu "Ieguldījumi pētniecībā un inovācijā (Lisabonas stratēģija)", OV C 256, 27.10.2007., 17.–26. lpp.

8.3.2 Komisijas paziņojumā nav minēts, kāda ir Eiropas mācību programmu nozīme pilsoniskās aktivitātes un jauniešu līdzdalības veicināšanā. Skaidrs, ka kvalitatīva izglītība un stabils darba tirgus veicina izaugsmi Eiropā, taču papildus tam ir vajadzīgi instrumenti, kas sekmē jauniešu līdzdalību sabiedrības dzīvē, lai viņi uzņemtos atbildību par attiecīgajām politikas jomām. Šai sakarā lielāka nozīme varētu būt jaunatnes darbiniekiem un jaunatnes organizācijām. Jāpaplašina iespējas strādāt sabiedrisku un brīvprātīgu darbu.

8.3.3 EESK uzskata, ka krīzes pārvarēšanas pasākumu dēļ nedrīkst atstāt novārtā neformālo izglītību, jo tās nozīme arvien pieaug un tā jau šobrīd ir izšķirošs faktors, kas ietekmē jauniešu nākotni un attīstību.

8.4 *Izskatīt iespēju izveidot ES līmeņa aizdevumu struktūru studentiem, lai palielinātu viņu pārrobežu mobilitāti*

8.4.1 EESK rūpīgi izvērtēs šādas rīcības iespējamo lietderību saistībā ar jau pieejamajām iespējām un instrumentiem. Ziņojumi, kuros novērtētas mobilitātes programmas, liecina, ka lielākais mobilitātes palielināšanas šķērslis ir studentu finansēšana; lai efektīvi sekmētu mobilitātes mērķa — 20 % līdz 2020. gadam — sasniegšanu, prioritāra uzmanība jāvelta stipendiju pieejamībai un lielumam. Rūpīgi jāizstrādā aizdevumu izsniegšanas kārtība, un par to jāinformē jaunieši, jo ir būtiski pēc iespējas nepieļaut, ka jaunieši nonāk parādu jūgā.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “KLP 2020. gada perspektīvā: Kā risināt nākotnē paredzamās ar pārtiku, dabas resursiem un teritoriālajiem aspektiem saistītās problēmas””

COM(2010) 672 galīgā redakcija

(2011/C 132/11)

Ziņotājs: **CHIRIACO kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 18. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “KLP 2020. gada perspektīvā: Kā risināt nākotnē paredzamās ar pārtiku, dabas resursiem un teritoriālajiem aspektiem saistītās problēmas””

COM(2010) 672 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (16. marta sēdē), ar 197 balsīm par, 26 balsīm pret un 17 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK pozitīvi vērtē Komisijas dokumenta saturu un izvirzītos priekšlikumus un uzsver, ka paziņojumā tikušas iekļautas daudzas piezīmes, ko Komiteja paudusi iepriekšējos atzinumos. EESK aicina Komisiju precizēt saikni starp kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) mērķiem, instrumentiem un finanšu resursiem laikposmā pēc 2013. gada. KLP reforma jāīsteno tā, lai nodrošinātu lauksaimniecības rentabilitāti un pienācīgus ienākumus lauksaimniekiem visā ES.

1.2 KLP prioritārs uzdevums ir vairāk novērtēt lauksaimnieku lomu, jo viņi ir ne vien ikdienas pārtikas, bet — arvien vairāk — arī videi draudzīgas un ilgtspējīgas enerģijas ražotāji. Turklāt lauksaimniecībai un mežsaimniecībai jāstiprina nozīmīgais ieguldījums dabas resursu ilgtspējīgā apsaimniekošanā, ļaujot rast konkrētus risinājumus šādiem svarīgiem jautājumiem: cīņa ar klimata pārmaiņām, ūdens trūkums, vides un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība ⁽¹⁾, kā arī teritoriālā attīstība.

1.3 EESK atbalsta priekšlikumu atteikties no vēsturiskās atsaucēs izmantošanas atbalsta apjoma noteikšanā un uzsver, ka tiešajiem maksājumiem, kurus paredz KLP, ir svarīga nozīme, lai saglabātu Eiropas lauksaimniecības modeli. Šie maksājumi ir nozīmīgi, jo būtībā tā ir kompensācija par ES sabiedrībai nozīmīgo augsto standartu ievērošanu un lauksaimnieku sniegtajiem

pakalpojumiem, par kuriem nevar saņemt atlīdzību tirgū. Turklāt šie maksājumi mazina riskus un nodrošina lauksaimniekiem ienākumus tirgos, kur valda arvien lielāka nestabilitāte. Sabiedrības interesēs ražotās preces un sniegtie pakalpojumi, pēc Komitejas ieskatiem, attiecas uz ilgtspējīgu attīstību, vides aizsardzību, lauku apgabalu dzīvotspēju, nabadzības samazināšanu, nodrošinātību ar pārtiku, darba un patērētāju aizsardzību.

1.4 Turklāt EESK uzskata: ir būtiski, ka pārskatīšanas process tomēr nedrīkst traucēt KLP mērķu īstenošanu un darbības mehānismus, kas vērsti uz lauksaimniecības, pārtikas un vides nozares dalībnieku atbalstīšanu, veicot ilgtermiņa un vidējā termiņa plānošanu. Šajā sakarā EESK uzskata, ka ir lietderīgi paredzēt pietiekami ilgu pārejas periodu, kas atbilstu jaunā plānošanas perioda ilgumam, kurš beigsies 2020. gadā, lai ļautu lauksaimniekiem, īpaši tiem, kas ieguldījumus veikuši, ņemot vērā patlaban spēkā esošos nosacījumus, pielāgoties vēsturiskās atsaucēs atcelšanai vienotā maksājuma apjoma noteikšanā. Attiecībā uz jaunajām dalībvalstīm Komiteja atgādina, ka vienkāršotā vienotā platībmaksājuma shēmas piemērošanas periods beidzas 2012. gadā. Visbeidzot EESK aicina apstiprināt valsts un reģionālo elastības instrumentu (līdzīgu 68. pantā minētajam ⁽²⁾) īpaša atbalsta piešķiršanai, un lai nodrošinātu pilnīgu saskaņošanu ar otru pilāra pasākumiem, tirgu organizāciju augļu un dārzeņu nozarē un veicināšanas pasākumus.

⁽¹⁾ COM(2010) 548 galīgā redakcija, “2010. gada novērtējums par ES bioloģiskās daudzveidības rīcības plāna īstenošanu”.

⁽²⁾ Padomes Regula (EK) Nr. 73/2009 (2009. gada 19. janvāris), ar ko paredz kopējus noteikumus tiešai atbalsta shēmām saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, kā arī groza Regulas (EK) Nr. 1290/2005, (EK) Nr. 247/2006, (EK) Nr. 378/2007 un atceļ Regulu (EK) Nr. 1782/2003 (OV L 30, 31.01.2009., 16. lpp.).

1.5 EESK atzinīgi vērtē KLP atbalsta piešķiršanu tikai aktīviem lauksaimniekiem un Eiropas lauksaimniecības modeļa veicināšanu gan ar pirmā, gan otrā pīlāra pasākumu starpniecību. Visiem pirmā un otrā pīlāra maksājumiem jābūt vērstiem uz sociālo, vides un ekonomikas problēmu risināšanu. Tāpēc EESK aicina Komisiju izstrādāt "aktīva lauksaimnieka" definīciju, ko var piemērot visā Eiropas Savienībā. EESK ierosina, lai aktīva lauksaimnieka definīcijā būtu iekļauti kritēriji, kas skar lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību, arī tieši pārdodot tos vietējos tirgos, un sabiedriski lietderīgu patēriņa preču un pakalpojumu radīšanu.

1.6 EESK uzskata, ka Eiropadomes politiskais lēmums nodrošināt apstākļus lauksaimnieciskajai darbībai visā ES arī turpmāk jāizvirza par skaidru KLP reformas mērķi. EESK uzskata, ka nebūtu lietderīgi atcelt atbalstu, kas otrā pīlāra ietvaros tiek piešķirts aktīviem lauksaimniekiem apgabalos, kuros ir nelabvēlīgi dabas un klimata apstākļi. Papildu atbalsts platībatkarīgo maksājumu veidā tiem lauksaimniekiem, kuri darbojas mazāk labvēlīgos apgabalos, var novērst lauksaimnieciskās ražošanas pārtraukšanu Eiropas Savienībā un tādejādi veicināt nodrošinātību ar pārtiku. EESK aicina Komisiju iespējami drīz publicēt priekšlikumu par kritēriju pārskatīšanu pārējo nelabvēlīgos apstākļos esošo zonu (vidējo zonu) apzināšanai, lai varētu attiecīgi konsultēties ar visām ieinteresētajām personām.

1.7 EESK piekrīt, ka tiešo maksājumu maksimālais apjoms būtu nosakāms, ņemot vērā attiecīgās valsts vai reģiona lauksaimniecības struktūru. EESK ierosina noteikt maksimālo summu atkarībā no darbietilpīguma (gan saimniecībā nodarbinātā atalgotā, gan neatalgotā darbaspēka), ņemot vērā arī lauksaimnieka darbu; tādejādi vienlaikus tiktu nodrošināts arī sociāls pamatojums ekonomikas resursu izmantošanai KLP vajadzībām. Turklāt EESK uzskata, ka ir jāņem vērā to saimniecību īpatnības, ko veido lauksaimnieku kooperatīvi un apvienības, un ka atbalsts jānosaka pēc biedru skaita.

1.8 Jaunajai KLP prioritāri būs jānodrošina, ka ES ir konkurētspējīga un inovatīva lauksaimniecības nozare un pārtikas ražošanas nozare, kas varētu veicināt lauksaimniecības darbinieku sociālekonomisko, nodarbinātības un drošības apstākļu uzlabošanu, atbalsta piešķiršanā par atsauci izmantojot atbilstību sociālajām klauzulām, it sevišķi darba tiesību un darba līgumu ievērošanu.

1.9 Komisijai būtu jāprecizē tiešā maksājuma "ekoloģiskā komponenta" piemērošana, iesniedzot galīgo novērtējumu par šāda priekšlikuma ietekmi uz pašreizējām otrā pīlāra vides programmām. EESK aicina Komisiju apsvērt arī citas iespējamās pieejas. Viens no risinājumiem — tiešā maksājuma ekoloģisko

komponentu veidot atkarībā no obligātas līdzdalības noteiktos lauksaimniecības un vides pasākumos, kas var reāli ietekmēt attiecīgo platību, ar nosacījumu, ka finansiālie stimuli sedz pilnīgi visas izmaksas un ka birokrātiskās procedūras ir minimālas. Šajā nolūkā Komisijai vajadzētu izveidot atbilstošu pasākumu sarakstu, no kura lauksaimnieki varētu izvēlēties tos pasākumus, kas visvairāk piemēroti viņu īpašajai situācijai. Lai minētie pasākumi pozitīvi ietekmētu ieņēmumus, to īstenošanai vajadzētu būt strukturētai reģionālā līmenī.

1.10 EESK uzskata, ka nav iespējams efektīvi reformēt KLP laikposmam pēc 2013. gada, ja nav skaidru norāžu attiecībā uz pieņemtajiem lēmumiem par ES budžeta apjomu un struktūru. Tomēr EESK uzskata, ka patlaban vismaz jānodrošina, lai tiktu apstiprināta budžeta kvota, ko ES jau ir paredzējusi KLP mērķiem.

1.11 EESK norāda, ka, turpinot ES lauksaimniecības tirgu atvēršanu, būs jāstarpas ar vēl lielāku konkurenci un nestabilitāti starptautiskajos tirgos vēl vairāk ietekmēs ražotāju cenas. Komiteja pauž bažas par to, ka tirgu nevar pietiekami stabilizēt ar pašreizējiem instrumentiem. Tam ir jāpievērš uzmanība iecerētās reformas gaitā, ne tikai nosakot tiešo maksājumu turpmāko virzību, bet arī pilnveidojot tirgus stabilizācijas instrumentus.

2. Paziņojuma kopsavilkums

2.1 *Kopējās lauksaimniecības politikas mērķi*

2.1.1 Eiropas Komisija uzskata, ka ar KLP pēc 2013. gada jāīsteno šādi mērķi ⁽³⁾:

- ekonomiski dzīvotspējīga pārtikas ražošana;
- dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana un pasākumi cīņai ar klimata pārmaiņām;
- teritoriālā līdzsvara un lauku apgabalu daudzveidības saglabāšana.

2.2 *Nākotnes KLP instrumenti*

2.2.1 Komisija uzskata, ka Eiropas lauksaimniecības galvenais atbalsta instruments arī turpmāk būs atsaistīti tiešie maksājumi (pamata atsaistītie tiešie maksājumi, kas ir vienādi visiem

⁽³⁾ Eiropas Komisija, paziņojums preseī IP/10/1527, 2010. gada 18. novembris.

noteikta reģiona vai dalībvalsts ražotājiem). Lai šo instrumentu padarītu efektīvāku un taisnīgāku, ir paredzēta pāreja no vēsturiskiem maksājumiem uz fiksētu un vienotu platībatkarīgu maksājumu (pamatmaksājumu). Tomēr, ņemot vērā ES reģionu atšķirīgos saimnieciskos un dabas apstākļus, kas ietekmē lauksaimnieku darbību, tiešo maksājumu sadalei ir jābūt taisnīgai. Šāda maksājuma pamatā būs pārvedami piešķirumi, kas jāaktivizē, pielāgojot lauksaimniecības platībai un izpildot savstarpējās atbilstības prasības; minētās prasības ir jāvienkāršo un jāsaskaņo ar Ūdens pamatdirektīvas mērķiem. Ir ierosināts ieviest atbalsta maksimālo summu ("griestus") katrai saimniecībai; minētais atbalsts varētu būt atkarīgs no nodarbinātības līmeņa.

2.2.2 Komisija uzskata, ka KLP pēc 2013. gada jāparedz arī divi citi tiešo maksājumu veidi, kas tiktu piešķirti, lai stimulētu videi draudzīgāku lauksaimniecību (tiešo maksājumu ekoloģiskais komponents): 1) maksājums par hektāru, ko piemērotu visā ES un piešķirtu, ja lauksaimnieks uzņemtos lauksaimniecības un vides saistības, kuras attiektos uz plašāku darbību spektru nekā savstarpējās atbilstības pamatprasības (pastāvīgās ganības, augseka, zemes atstāšana atmatā ekoloģisku iemeslu dēļ utt.); 2) papildu platībatkarīgs maksājums, ko piešķirtu lauksaimniekiem apgabalos, kur ir nelabvēlīgi apstākļi un/vai specifiski dabas ierobežojumi; šis maksājums papildinātu saskaņā ar KLP otro pīlāru piešķirto atbalstu.

2.2.3 Paredzēti vairāki izņēmumi attiecībā uz atsaistīšanu. Dažiem reģioniem un īpašiem ražošanas veidiem ir paredzēta iespēja piešķirt saistīto atbalstu, paredzot tā apjoma ierobežojumus. Mazajiem lauksaimniekiem ir paredzēta īpaša un vienkāršota atbalsta sistēma, lai lauku apgabalos nezaudētu darbavietas. Atbildot uz Eiropas Revīzijas palātas pausto kritiku par tiešo maksājumu darbības mehānismiem, ir ierosināts orientēt atbalsta piešķiršanu tikai uz aktīvajiem lauksaimniekiem.

2.2.4 Komisija uzskata, ka ir jāparedz dažu tirgus pasākumu saglabāšana. Šiem instrumentiem jābūt aktivizējamiem krīzes laikā, lai pēc iespējas novērstu ārkārtas situācijas. Ir ierosināts paplašināt intervences periodu, izmantot drošības klauzulu un privāto uzglabāšanu attiecībā uz citiem produktiem un, visbeidzot, uzlabot kontroli. Šajā sakarā Komisija paziņo, ka tiks iesniegti priekšlikumi, lai stabilizētu piena tirgu, un uzsver, ka ir jāskatās apsvērt cukura nozares nākotni. Turklāt pēc 2013. gada būs paredzēts pieņemt īpašus KLP pasākumus, kas skar pārtikas apgādes ķēdes darbību un lauksaimnieku iespēju uzlabošanu, palielinot viņu spēju panākt izdevīgus nosacījumus sarunās.

2.2.5 Komisija norāda, ka KLP vispārējās struktūras pamatā joprojām būs divi pīlāri. Saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020" atbalsts, kas tiek piešķirts lauku attīstībai, vairāk jāorientē uz konkurētspēju, jauninājumiem, klimata pārmaiņu ierobežošanu

un vides jautājumu risināšanu. Šajā sakarā otrajā pīlārā ir paredzēts iekļaut risku pārvaldības instrumentus, kurus dalībvalstis varēs izmantot, lai stabilizētu ražošanu un lauksaimnieku ienākumus.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 EESK uzsver, ka paziņojumā Komisija ir ņēmusi vērā šādas piezīmes, kas tika paustas Komitejas iepriekšējos atzinumos: ⁽⁴⁾

— nepieciešamību taisnīgi sadalīt resursus starp dalībvalstīm;

— prasību atteikties no vēsturiskās atsaucis izmantošanas vienotā maksājuma piešķiruma apjoma noteikšanā;

— tiešā maksājumā ekoloģiskā komponenta ieviešanu, lai risinātu jaunus uzdevumus, sevišķi saistībā ar klimata pārmaiņām, atjaunojamiem enerģijas avotiem, ūdens resursu apsaimniekošanu un bioloģisko daudzveidību ⁽⁵⁾, lai piešķirto atbalsta apjomu ciešāk saistītu ar labumu un pakalpojumiem, ko lauksaimnieks sniedz sabiedrībai un kas parasti nav atalgoti tirgū, kā arī lai kompensētu lielākas izmaksas tiem lauksaimniekiem, kas darbojas apgabalos, kuros ir nelabvēlīgi klimatiskie un dabas apstākļi;

— nepieciešamību paredzēt tiešos maksājumus tikai aktīviem lauksaimniekiem, izmantojot kārtību, kurā ir ņemtas vērā katrā saimniecībā esošās un radītās darbavietas un jo sevišķi atalgotā un neatalgotā darbaspēka, tostarp arī lauksaimniecības un mežsaimniecības līgumdarbu veicēju, darbietilpīgums.

3.2 Atzinumā par tematu "Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā" (NAT/449) EESK aicināja Komisiju, Padomi un Parlamentu "vispirms skaidri definēt KLP mērķi un pēc tam apzināt šā mērķa sasniegšanai vajadzīgos instrumentus un darīt zināmu līdzekļu apjomu". EESK konstatē, ka paziņojumā Komisija neievēro šo loģisko secību. Tāpēc EESK aicina Komisiju precizēt saikni starp KLP mērķiem, instrumentiem un finanšu resursiem laikposmā pēc 2013. gada.

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā" (OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp., 5.6.11. punkts).

⁽⁵⁾ Padomes 2009. gada 19. janvāra lēmums, ar ko groza Lēmumu Nr. 2006/144/EK par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) (OV L 30, 31.01.2009., 112. lpp.).

3.3 Mērķi

3.3.1 Atzinumā NAT/449 EESK atgādināja, ka pēc 2013. gada KLP mērķim jābūt “saglabāt Eiropas lauksaimniecības modeli, kas jābalsta uz tādiem principiem kā pārtikas nodrošināšanas neatkarība, ilgtspēja un lauksaimnieku un patērētāju faktiskās vajadzības”. EESK vēlas uzsvērt galvenos mērķus, kuriem jābūt KLP pamatā:

- sekmēt kvalitatīvo un kvantitatīvo nodrošinātību ar pārtiku Eiropas un pasaules līmenī ⁽⁶⁾;
- veicināt tirgu stabilizāciju ⁽⁷⁾, jo sevišķi, ierobežojot lauksaimniecības produktu cenu svārstības;
- atbalstīt Eiropas lauksaimnieku ienākumus, kas ir zemāki par tiem, ko gūst citās Eiropas ekonomikas nozarēs nodarbinātē ⁽⁸⁾;
- atbalstīt tirdzniecības noteikumu sistēmas izveidošanu, kas ļautu saglabāt Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozares modeli un izvairīties no konkurences kropļojumiem;
- ļaut lauksaimniekiem atgūt tirgus spēju salīdzinājumā ar mazumtirgotājiem, sevišķi organizētām lielajām veikalu ķēdēm ⁽⁹⁾;
- veicināt resursu ilgtspējīgu izmantošanu, dabisko dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarēm aktīvāk iesaistoties cīņā ar klimata pārmaiņām ⁽¹⁰⁾;
- atbalstīt kvalitatīvu vietējo produktu ražošanu un tirdzniecību lauku apgabalos, veicinot alternatīvas izplatīšanas metodes ⁽¹¹⁾;
- izveidot tiesiskos nosacījumus, lai lauksaimnieki varētu pārvaldīt nelielas un pārredzamas piegādes ķēdes;

⁽⁶⁾ EESK atzinums par tematu “Kopējās lauksaimniecības politikas perspektīvas pēc 2013. gada” (OV C 318, 23.12.2009., 66. lpp., 2.3. punkts).

⁽⁷⁾ EESK atzinums par tematu “Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā” (OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp., 5.2. punkts) un EESK atzinums par tematu “KLP “veselības pārbaude” un perspektīvas pēc 2013. gada” (OV C 44, 16.02.2008., 60. lpp., 7.4.2. punkts).

⁽⁸⁾ EESK atzinums par tematu “Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā” (OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp., 3.7. punkts).

⁽⁹⁾ EESK atzinums par tematu “Labāka pārtikas apgādes ķēdes darbība Eiropā” (OV C 48, 15.02.2011., 145. lpp., 3.6. punkts).

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums par tematu “Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā” (OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp., 4.7. punkts).

⁽¹¹⁾ EESK atzinums par tematu “Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā” (OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp., 5.5.15. punkts).

— saskaņā ar stratēģiju “Eiropa 2020” veicināt mācības un inovāciju (gudru izaugsmi), atjaunojamo enerģijas avotu attīstību (ilgtspējīgu izaugsmi), lauku apgabalu nodarbinātības iespēju palielināšanu (integrējošu izaugsmi), ievērojot paraugpraksi attiecībā uz nodarbinātību, līgumiem un Eiropas un trešo valstu sezonas darbu lauksaimniecībā.

3.3.2 Nodrošinātība ar pārtiku par samērīgām cenām joprojām ir ES lauksaimniecības prioritārs mērķis, ņemot vērā situāciju pasaulē, ko raksturo demogrāfiskais spiediens un patēriņa pieaugums; problēmai būs jārod politisks un stratēģisks risinājums, kas vērsts uz attīstību un nodrošinātību ar pārtiku pasaules mērogā.

3.3.3 EESK uzskata, ka Eiropas lauksaimnieki ir ieinteresēti “gūt taisnīgus ienākumus, tirgū pārdodot saražotās preces un saņemot atalgojumu par sabiedrībai sniegtajiem pakalpojumiem, kā to paredz Eiropas lauksaimniecības modelis” ⁽¹²⁾. Tātad KLP nevar aprobežoties tikai ar finansējuma sadali. Šajā sakarā EESK lūdz Komisiju precizēt, kā jaunajā KLP ir paredzēts risināt tirgu stabilizācijas problēmu, un piedāvāt risinājumus lauksaimniecības cenu un ienākumu problēmai.

3.3.4 Eiropas lauksaimniecības politikai un lauku attīstības politikai jābūt vērstai uz jauninājumiem un konkurētspēju. EESK uzskata, ka ir jāpastiprina ES lauku attīstības un mežsaimniecības politikas ieguldījums bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, oglekļa uztveršanā, enerģijas ražošanā un taupīšanā, kā arī pārtikas produktu ražošanā un veicināšanā un līdzsvarotā teritoriālajā attīstībā. Lauku attīstība var radīt iespējas izveidot jaunus uzņēmumus un palielināt nodarbinātību lauku apgabalos, ļaujot dažādot ienākumu gūšanas iespējas lauksaimniecībā. Visbeidzot ir jāatgādina, ka pārtikas produktu pārstrādes nozare ir viena no galvenajām saimnieciskajām darbībām lauku apgabalos. Tāpēc lauku attīstībā nevajadzētu atstāt novārtā atbalstu lauku apgabalu lauksaimniecības pārtikas uzņēmumiem, kas kopā ar lauksaimniekiem veic pētniecību un izstrādi, sniedz apmācību, ievieš jauninājumus, veicina eksportu un ir iesaistījušies uzņēmumu sadarbības iniciatīvās (piemēram, kopuzņēmumos) ar mērķi paaugstināt konkurētspēju tirgū.

3.3.5 EESK atgādina, ka lauksaimniecības tirgu cenu svārstības ir nozares endēmiska problēma, taču pēdējos gados tās saasināšanos sevišķi veicinājuši dažādi faktori, tostarp ārkārtēji meteoroloģiskie apstākļi, enerģijas cenas, spekulācijas, kā arī pieprasījuma pieaugums pasaules mērogā sakarā ar iedzīvotāju skaita palielināšanos. Tāpēc EESK norāda: pēc lauksaimniecības produktu cenu ievērojama kāpuma 2006.–2008. gadā un tam sekojoša nozīmīga krituma pēdējos mēnešos tās ir atsākušas augt. EESK uzskata, ka šīs milzīgās lauksaimniecības produktu

⁽¹²⁾ EESK atzinums par tematu “Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā” (OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp., 5.3. punkts).

cenu svārstības negatīvi ietekmē gan ražotājus, gan patērētājus. EESK pauž bažas arī par to, ka arī Eiropas Savienībā ar lauksaimniecību nesaistīti kapitāla ieguldītāji aktīvi mēģina iegādāties zemi kapitāla ieguldīšanas un spekulācijas nolūkos; tas noteikti neatbilst Eiropas lauksaimniecības modeļa interesēm.

3.3.6 Lai nodrošinātu Eiropas lauksaimniecības nākotni, jaunajā KLP jāveicina un jāatbalsta jauni uzņēmumi, it sevišķi, piesaistot nozarei jauniešus. Lauksaimniecībā ir vajadzīga paaudžu maiņa, jo tikai 7 % no ES lauksaimniekiem ir jaunāki par 35 gadiem, un dažās dalībvalstīs situācija ir vēl kritiskāka. Pašreiz visās 27 dalībvalstīs vidēji katram trešajam saimniekam ir vairāk nekā 65 gadi, un tuvākajos gados daudzi aizies pensijā. Tāpēc KLP jāsekmē ne vien vērienīga un sinerģiska nodarbinātības politika lauksaimniecības nozarē, bet arī Eiropas mēroga politikas īstenošana, lai piesaistītu jaunus lauksaimniekus.

3.4 Instrumenti

3.4.1 EESK uzsver KLP tiešo maksājumu nozīmi Eiropas lauksaimniecības modeļa saglabāšanā. Piešķirot tiešos maksājumus, tiek atbalstīti Eiropas lauksaimnieki, kas nodrošina patēriņa preces un pakalpojumus, kuriem ir liela sabiedriska vērtība, bet kuri tomēr netiek atbilstoši atalgoti to cenu dēļ, kas veidojas lauksaimniecības pārtikas tirgos.

3.4.2 Ir jāvienkāršo jaunās KLP instrumentu, jo sevišķi vienotā maksājuma, darbības kārtība. EESK piekrīt, ka jāvienkāršo vides savstarpējās atbilstības pienākumi, prasot racionalizēt kontroles sistēmu un ar to saistītās maksājumu samazināšanas procedūras. EESK norāda, ka pieeja tiešo maksājumu ekoloģiskajam komponentam veidojama tā, lai atvieglotu un veicinātu saimniecību piekļuvi KLP atbalstam. Šajā sakarā un arī ņemot vērā atbilstības nosacījumu iespējamo paplašināšanu (piemēram, Ūdens pamatdirektīvas prasības), EESK aicina Komisiju rūpīgi izvērtēt šā pasākuma ietekmi, izstrādājot tādas pieteikumu iesniegšanas procedūras, kas nerada papildu sarežģījumus lauksaimniekiem.

3.4.3 EESK piekrīt principam, ka pamata maksājumi, kas jādiferencē reģionālā līmenī, obligāti saistāmi ar noteiktu veikumu vides jomā. Notiekošās diskusijas liecina, ka var izrādīties sarežģīti atšķirt pirmā pilāra vides komponentu (tiešo maksājumu ekoloģisko komponentu) no otrā pilāra lauksaimniecības un vides pasākumiem.

3.4.4 EESK atbalsta jauna kritērija ieviešanu tiešā maksājuma apjoma noteikšanā. Šajā saistībā EESK ierosina sākt diskusijas, lai identificētu atsaucē teritoriju tiešā maksājuma (Eiropas, valsts

vai reģionālā) pamata komponenta noteikšanai. Turklāt EESK ierosina apsvērt iespēju vienu tiešā maksājuma komponentu saistīt ar darbietilpības līmeņiem un ar citas paraugprakses pieņemšanu konkurētspējas, darba un jauninājumu jomā.

3.4.5 EESK atzinīgi vērtē lēmumu ieviest vienkāršu un īpašu atbalsta shēmu mazajiem lauksaimniekiem. Šajā sakarā EESK aicina Komisiju precizēt kritērijus, kas tiks izmantoti, lai apzinātu mazos lauksaimniekus. It sevišķi EESK aicina ņemt vērā īpašās strukturālās atšķirības, kas raksturo dažādu dalībvalstu lauksaimniecību.

3.4.6 EESK pauž bažas par pašreizējo tirgus instrumentu (garantētas cenas, muitas nodevas, eksporta subsidēšana, krājumu glabāšana, kvotas, zemes atstāšana atmatā utt.) pielāgošanas procesa sekām. Šajā saistībā EESK uzsver, ka tikai drošības tīkli vien nevar nodrošināt lauksaimniecības produktu tirgu stabilizāciju, bet jo sevišķi atrisināt problēmas piena produktu nozarē⁽¹³⁾. Lai nostiprinātu lauksaimniecības produktu ražotāju pozīcijas vērtību radīšanas ķēdē un ierobežotu cenu svārstības un organizēto lielo mazumtirgotāju pārmērīgo ietekmi tirgū, EESK uzskata, ka KLP pēc 2013. gada ir lietderīgi pieņemt īpašus instrumentus, kurus tieši pārvaldītu lauksaimniecības produktu ražotāji vai viņu pārstāvji; minētie instrumenti būtu paredzēti, lai koncentrētu piedāvājumu un uzlabotu tirdzniecības sakarus, izmantojot pasākumus un instrumentus, kas jau ir pārbaudīti dažās kopīgās tirgus organizācijās.

3.4.7 EESK aicina izvērst KLP paredzētās darbības, kas vērstas uz vietējo un kvalitatīvo lauksaimniecības pārtikas produktu vērtības celšanu un veicināšanu ES un trešo valstu tirgū, arī, lai uzlabotu lauksaimniecības pārtikas nozares darbību, informētu par ES pārtikas produktu daudzveidību, apmierinātu patērētāju prasības, kā arī atvērtu jaunus tirgus ārvalstīs. Tāpēc EESK atbalsta pārbaudītas prakses ieviešanu lauksaimniecības produktu marķēšanas jomā, lai atbildētu uz sabiedrības pieaugošu pieprasījumu pēc informācijas un pārredzamības.

3.4.8 EESK atgādina, ka Eiropas Savienībā ir vairāk nekā 40 miljoni trūcīgu iedzīvotāju, kuriem trūkst pārtikas. Šajā saistībā EESK aicina Komisiju izvērst pārtikas izdalīšanu trūcīgajiem, kas tiek īstenota KLP ietvaros.

⁽¹³⁾ EESK atzinums par tematu "KLP "veselības pārbaude" un perspektīvas pēc 2013. gada" (OV C 44, 16.02.2008., 60. lpp., 7.4.13.–7.4.15. punkts) un EESK atzinums par tematu "Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā" (OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp., 5.5.9. punkts).

3.4.9 Lauku attīstība var sekmēt lauku nozaru un teritoriju vajadzību apmierināšanu. EESK uzskata, ka ir lietderīgi saglabāt pašreizējo KLP divu pīlāru struktūru, veicinot katra pīlāra pasākumu reorganizāciju, kā arī lielāku pasākumu papildināmību⁽¹⁴⁾.

3.4.10 Saskaņā ar "Eiropas lauksaimniecības modeli" KLP būtisks uzdevums ir saglabāt lauksaimniecības produktu ražošanu visos ES reģionos. Tādēļ EESK uzsver, ka lauku attīstības ietvaros ļoti svarīgi ir īstenot mazāk labvēlīgajiem apgabaliem paredzētus pasākumus. Lai nodrošinātu nepārtrauktību, noteikti jāturpina īstenot jau pārbaudītus pasākumus, jo sevišķi kompensāciju piešķiršanu par nelabvēlīgiem dabas un klimatiskajiem apstākļiem.

3.5 ES budžets un finanšu resursi KLP vajadzībām

3.5.1 EESK uzskata, ka mērķi, ko mūsdienu sabiedrība izvirza ES lauksaimniecībai, ir ļoti vērienīgi un grūti sasniedzami. Tāpēc nākotnē KLP jābūt gan nodrošinātai ar efektīviem instrumentiem, lai sasniegtu izvirzītos mērķus, gan iedarbīgai ieviešanas sistēmās, gan finansiāli atbilstoši pielāgotai⁽¹⁵⁾. Turklāt ir pilnīgi nepieciešams integrēt KLP visās citās ES politikas jomās (uzņēmumi, klimata jautājumu risināšana, starpnozaru politika, ekonomika, finanses un nodokļi, nodarbinātība un sociālās tiesības, enerģētika un dabas resursi, vide, patērētāji un veselība, ārējās attiecības un ārlietas, reģioni un vietējā attīstība, zinātne un tehnoloģija).

3.5.2 EESK uzskata, ka diskusijās par KLP pēc 2020. gada jāņem vērā fakts, ka, ņemot vērā finanšu plānu un nepielāgotu budžetu, būs grūti īstenot mērķus, kas gaidāmajai KLP ir izvirzīti paziņojumā, kā arī aizstāvēt Eiropas lauksaimniecības modeli.

3.5.3 EESK uzskata, ka KLP reforma pēc 2013. gada ir iespēja sākt diskusiju gan par pirmā, gan otrā pīlāra finanšu resursu pārdali. It īpaši ir jārisina problēma saistībā ar KLP resursu nevienlīdzīgu sadali valsts līmenī, kas ir sevišķi neizdevīga jaunajām dalībvalstīm. Tāpēc saistībā ar atteikšanos no vēsturiskās atsaucēs ir jādefinē jauns kritērijs, lai noteiktu tiešo maksājumu maksimāli pieļaujamo summu, kas tiek piešķirta dalībvalstij. Tādēļ praktisku apsvērumu dēļ un ņemot vērā atšķirīgās situācijas dažādās dalībvalstīs, EESK aicina ņemt vērā ne

vien attiecīgās valsts lauksaimniecības platību, bet arī citus kritērijus. Jo sevišķi, pieņemot kritērijus, kas attiecas uz dzīves dārdzību, nodarbinātību, pievienoto vērtību, kā arī agroklimatisko apstākļu un ražošanas izmaksu atšķirībām, varētu palielināt lauksaimniecības ieguldījumu teritoriālajā attīstībā⁽¹⁶⁾.

3.5.4 EESK piekrīt Komisijas lēmumam neievieš valsts līdzfinansējuma veidus pirmā pīlārā pasākumiem. Attiecībā uz otro pīlāru EESK uzskata, ka ir lietderīgi apstiprināt valsts līdzfinansējumu, lai īstenotu lauku attīstības pasākumus. EESK arī uzskata, ka ir jārosina diskusijas par līdz šim pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz valsts līdzfinansējuma apjomu lauku attīstībai, lai ņemtu vērā daudzu dalībvalstu budžeta grūtības un uzlabotu rezultātus valstu izdevumiem ieguldījumu jomā⁽¹⁷⁾.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Attiecībā uz konkurenci lauksaimniecības pārtikas produktu nozarē EESK aicina apsvērt, vai ES tiesību akti nebūtu jāpārskata, lai uzlabotu lauksaimniecības pārtikas nozares darbības mehānismus un no jauna līdzsvarotu pārtikas ķēdes dalībnieku, it īpaši lielo mazumtirgotāju, tirgus spējas.

4.2 EESK piekrīt, ka ir jāstiprina risku pārvaldības instrumenti, kas tiek īstenoti KLP ietvaros. EESK uzskata, ka ar šiem instrumentiem jāspēj mazināt ienākumu svārstības un tirgu nestabilitāti. Apdrošināšanas instrumentu stiprināšana un kopfondu veidošana varētu būt veids, kā atbalstīt lauksaimniekus un palīdzēt viņiem tikt galā ar veselības un klimata riskiem, kas tuvākajā nākotnē, paredzams, pieaugs. Atgādinot par nopietno krīzi, kas skāra pasaules finanšu iestādes, EESK lūdz Komisijai iespējami ātrāk precizēt darbības kārtību, kura tiks pieņemta minēto instrumentu īstenošanai. EESK pauž šaubas, vai ir lietderīgi iekļaut otrajā pīlārā riska pārvaldības pasākumus, uzsverot, ka valsts pienākums nodrošināt līdzfinansējumu var atturēt dalībvalstis no jauno instrumentu piemērošanas.

4.3 EESK rūpīgi seko Komisijas priekšlikumam veicināt alternatīvus izplatīšanas kanālus, lai celtu vietējo resursu vērtību, izmantojot tiešās pārdošanas un vietējo tirgu prakses izplatīšanas un konsolidācijas pasākumus otrā pīlāra ietvaros. EESK uzskata, ka šī alternatīvā tirdzniecības prakse jāatbalsta, piemēram, nosakot ES *ad hoc* tiesisko regulējumu.

⁽¹⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Kopējās lauksaimniecības politikas perspektīvas pēc 2013. gada" (OV C 318, 23.12.2009., 66. lpp., 4.3. punkts).

⁽¹⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Kopējās lauksaimniecības politikas perspektīvas pēc 2013. gada" (OV C 318, 23.12.2009., 66. lpp., 2.5. punkts).

⁽¹⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā" (OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp., 5.7.4., 5.8.4. un 5.8.5. punkts).

⁽¹⁷⁾ EESK atzinums par tematu "KLP "veselības pārbaude" un perspektīvas pēc 2013. gada" (OV C 44, 16.02.2008., 60. lpp., 7.6.11. punkts).

4.4 EESK cer, ka tiks atsāktas un sekmīgi noslēgsies PTO sarunas, kā arī atgādina: tirdzniecības nolīgumi, it īpaši ar *Mercosur*, var ietekmēt ne vien lauksaimniecības tirgu tālāku atvēršanu, bet arī KLP efektīvu darbību⁽¹⁸⁾. Šajā sakarā EESK vēlas uzsvērt, ka tas sekmēs konkurences pastiprināšanos un palielinās lauksaimniecības pārtikas cenu svārstības starptautiskajos tirgos. Minētais ir jāņem vērā KLP reformas procesā, gan mainot tirgu stabilizācijas instrumentus, gan pārorientējot tiešo maksājumu instrumentu. Turklāt starptautiskā tirdzniecība var ievērojami sekmēt pārtikas pieejamību, palielinot pārtikas produktu daudzumu un paplašinot to daudzveidību tirgū⁽¹⁹⁾. EESK atgādina, ka obligāto ES ražošanas standartu dēļ Eiropas lauksaimnieki atrodas neizdevīgā situācijā salīdzinājumā ar trešo valstu lauksaimniekiem. EESK lūdz pastiprināt kontroles

sistēmas izejvielu importam, kurā jāievēro Eiropas produktiem piemērojamās prasības, lai izvairītos ne vien no negodīgas konkurences un sociālā dempinga, bet arī, lai novērstu lauksaimniecības produkcijas un pārtikas pārstrādes kvalitātes pazemināšanos.

4.5 EESK aicina Komisiju veikt pasākumus, kas ļautu atrisināt Eiropas lauksaimniecībai raksturīgo problēmu saistībā ar lopbarības proteīnaugu audzēšanas trūkumu, kurš ierobežo dažu Kopienas ražošanas nozaru attīstību. Šajā saistībā EESK ar interesi seko līdzi lauksaimniecības un enerģētikas programmu sinerģijas pasākumu īstenošanai, kā arī pasākumiem, kuru mērķis ir veicināt augu proteīnu ražošanu Eiropā.

Briselē, 2011. gada 16. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ EESK atzinums par tematu "KLP "veselības pārbaude" un perspektīvas pēc 2013. gada" (OV C 44, 16.02.2008., 60. lpp., 7.4.9. punkts).

⁽¹⁹⁾ COM(2010) 127 galīgā redakcija, "ES politikas programma jaunatīstības valstu atbalstīšanai, risinot ar pārtikas nodrošinājumu saistītās problēmas".

PIELIKUMS

Turpmāk minētie grozījumi ieguva vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu, taču tika noraidīti debatēs:

1.5. punkts Svītrot pēdējo teikumu:

“EESK atzinīgi vērtē KLP atbalsta piešķiršanu tikai aktīviem lauksaimniekiem un Eiropas lauksaimniecības modeļa veicināšanu gan ar pirmā, gan otrā pīlāra pasākumu starpniecību. Visiem pirmā un otrā pīlāra maksājumiem jābūt vērstiem uz sociālo, vides un ekonomikas problēmu risināšanu. Tāpēc EESK aicina Komisiju izstrādāt “aktīva lauksaimnieka” definīciju, ko var piemērot visā Eiropas Savienībā. EESK ierosina, lai aktīva lauksaimnieka definīcijā būtu iekļauti kritēriji, kas skar lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību, arī tieši pārdodot tos vietējos tirgos, un sabiedriski lietderīgu patēriņa preču un pakalpojumu radīšanu.”

Balsošanas rezultāti

Par:	74
Pret:	125
Atturas:	29

1.7. punkts Grozīt šādi:

“EESK piekrist, ka tiešo maksājumu maksimālais apjoms būtu nosakāms, ņemot vērā attiecīgās valsts vai reģiona lauksaimniecības struktūru. EESK ierosina noteikt maksimālo summu atkarībā no darbietilpīguma (gan saimniecībā nodarbinātā atalgotā, gan neatalgotā darbaspēka), ņemot vērā arī lauksaimnieka darbu; tādējādi vienlaikus tiktu nodrošināts arī sociāls pamatojums ekonomikas resursu izmantošanai KLP vajadzībām. Turklāt EESK uzskata, ka ir jāņem vērā to saimniecību īpatnības, ko veido lauksaimnieku kooperatīvi un apvienības, un ka atbalsts jānosaka pēc biedru skaita. EESK nevar piekrist tam, ka atbalsta maksājumiem tiktu noteikts maksimālais apjoms. Pret visiem lauksaimniekiem jāizturas vienlīdzīgi neatkarīgi no viņu saimniecības lieluma vai juridiskās formas. Tāpēc EESK uzskata, ka maksimālā apjoma noteikšana atbalsta maksājumiem ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam, jo šādai rīcībai nav iespējams rast kopīgu objektīvu pamatojumu.”

Balsošanas rezultāti

Par:	62
Pret:	155
Atturas:	20

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../..., ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 648/2004 attiecībā uz fosfātu un citu fosfora savienojumu izmantošanu mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos"

COM(2010) 597 galīgā redakcija – 2010/0298 (COD)

(2011/C 132/12)

Vienīgais ziņotājs: **Nikos LIOLIOS kgs**

Eiropas Parlaments 2010. gada 10. novembrī un Padome 2010. gada 24. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../..., ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 648/2004 attiecībā uz fosfātu un citu fosfora savienojumu izmantošanu mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos"

COM(2010) 597 galīgā redakcija – 2010/0298 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 174 balsīm par, 1 balsi pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Komiteja piekrīt, ka Regula (EK) Nr. 648/2004 attiecībā uz fosfātu un citu fosfora savienojumu izmantošanu mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos ir jāpārskata šādu iemeslu dēļ:

— Kaut arī mazgāšanas līdzekļu sastāvā esošajiem fosfātiem salīdzinājumā ar citām vielām ir mazāka ietekme uz eutrofikāciju, to izmantošanas ierobežošana šķiet efektīvākais veids, kā mazināt eutrofikācijas risku Eiropas Savienības ūdeņos.

— Noteikti ir jāpanāk saskaņota mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļu iekšējā tirgus izveide, lai ražotājiem un iestādēm nerastos papildu izdevumi tirgus sadrumstalotības dēļ un lai atbrīvotu tos no savstarpējas atzišanas pienākuma, kā rezultātā fosfātus saturošus mazgāšanas līdzekļus, ja tos likumīgi tirgo vienā no ES dalībvalstīm, var ievest un apstiprināt patērētājam jebkurā citā ES dalībvalstī, pat ja tajā spēkā esošajos noteikumos paredzēts fosfātu satura ierobežojums.

— Pārvaldes iestādēm dalībvalstīs, kuras eutrofikācijas samazināšanas nolūkā pieņēmušas tiesību aktus par fosfātu saturu mazgāšanas līdzekļos, iespējams, būs grūtāk tos īstenot, ņemot vērā Regulā 764/2008/EK paredzēto savstarpējas atzišanas pienākumu.

— Vienota rīcība ES līmenī būtu efektīvāka nekā dažādi pasākumi dalībvalstīs.

1.2 Komiteja atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas vispārējo pieeju, kurā ne tikai izvirzīts mērķis samazināt ūdens vides eutrofikācijas risku, bet arī pētītas tehniskās un sociāli ekonomiskās iespējas,

kā aizstāt mazgāšanas līdzekļos izmantotos fosfātus ar citām vielām, kā arī šādas aizstāšanas sekas efektivitātes un rentabilitātes aspektā.

1.2.1 Šajā sakarā Komiteja atbalsta 4. risinājumu, kurā norādīts, ka nebūtu lietderīgi attiecināt mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļiem noteikto fosfātu satura ierobežojumu uz mazgāšanas līdzekļiem, kas paredzēti mājsaimniecības automātiskajām trauku mazgājamām mašīnām un rūpniecībā un iestādēs izmantojamiem mazgāšanas līdzekļiem.

1.3 Priekšlikumā nav daudz jaunu elementu, tajā galvenokārt noteiktas tiesiskas prasības ES līmenī un nostiprināta esošā tendence samazināt fosfātu un citu fosfora savienojumu izmantošanu mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos. Komiteja norāda, ka Komisija apņemas līdž minimumam samazināt šīs plaša patēriņa preču kategorijas ietekmi uz vidi. Komisijas priekšlikumam būs lielāka ietekme, ja tajā tiks ņemti vērā šajā atzinumā iekļautie ieteikumi. Komiteja atzīst, ka mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļu ražotāji ir būtiski ierobežojuši attiecīgās produkcijas ietekmi uz vidi, izmantojot (galvenokārt pēc brīvprātības principa) alternatīvus risinājumus, lai aizstātu fosfātus.

1.4 Komiteja uzskata, ka pēc Regulas (EK) Nr. 648/2004 pārskatīšanas saistībā ar fosfātu un citu fosfora savienojumu izmantošanu mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos ir jānosaka pietiekams pielāgošanās un sagatavošanās termiņš pirms attiecīgo noteikumu ieviešanas. Komiteja prognozē, ka vajadzīgs viens līdz divi gadi, lai pielāgotu produktu sastāvu un veiktu nepieciešamās izmaiņas iekārtās un ražošanas procesos, jo īpaši mazajos un vidējos uzņēmumos.

2. Ievads

2.1 Fosfātus, jo īpaši nātrija tripolifosfātu, veļas mazgāšanas līdzekļos izmanto, lai mīkstinātu ūdeni un tādējādi paaugstinātu mazgāšanas līdzekļa efektivitāti. Taču tie var kaitēt ūdens videi un apdraudēt tās ekoloģisko līdzsvaru, jo eitrofikācija sekmē aļģu veidošanos. Lai gan mazgāšanas līdzekļos izmantotie fosfāti ir tikai trešais nozīmīgākais faktors, kas palielina fosfātu daudzumu ūdens vidē, no tehniskā un saimnieciskā viedokļa fosfātu daudzuma ierobežošana mājāsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos būtu visefektīvākais veids, kā mazināt t.s. eitrofikācijas risku.

2.2 Ar Regulu (EK) Nr. 648/2004 par mazgāšanas līdzekļiem ir saskaņota mazgāšanas līdzekļu laišanu tirgū, bet tikai attiecībā uz mazgāšanas līdzekļu marķēšanu un uz to sastāvā esošo virsmaktīvo vielu bionoārdišanu. Tomēr, ņemot vērā eitrofikācijas problēmu, Regulas 16. pantā noteikts, ka Komisija līdz 2007. gada 8. aprīlim "sagatavo vērtējumu, sniedz ziņojumu un, ja tas ir pamatoti, nāk klajā ar likumdošanas iniciatīvu attiecībā uz fosfātu izmantošanu, lai tos pakāpeniski aizliegtu vai atļautu to izmantošanu tikai īpašos gadījumos". Komisijas 2007. gadā iesniegtajā ziņojumā⁽¹⁾ secināts, ka zināšanas par mazgāšanas līdzekļos izmantoto fosfātu ietekmi eitrofikācijas procesā pagaidām vēl ir nepilnīgas, bet tās strauji uzlabojas. Pēc ziņojuma veiktā zinātniskā izpēte un informācija par iespējamo ierobežojumu ekonomisko un sociālo ietekmi bija par pamatu ietekmes novērtējuma ziņojuma galīgajai redakcijai⁽²⁾, kurā analizēti vairāki politiski risinājumi attiecībā uz fosfātu izmantošanu mazgāšanas līdzekļos.

2.3 Komisija pasūtīja vairākus pētījumus, lai noskaidrotu, vai fosfātu daudzuma ierobežošana mazgāšanas līdzekļos sekmētu eitrofikācijas samazināšanos ES. Uz šiem pētījumiem balstītas turpmākās konsultācijas ar dalībvalstīm, nozares pārstāvjiem un NVO, kuras notika par mazgāšanas līdzekļu direktīvas īstenošanu atbildīgo kompetento iestāžu darba grupas ("mazgāšanas līdzekļu darba grupa") sanāksmēs 2006. gada novembrī, 2007. gada jūlijā un decembrī, 2008. gada jūlijā, 2009. gada februārī un novembrī.

2.3.1 Eiropas uzņēmumu tīklā 2009. gadā notika īpašas apspriedes ar mazajiem un vidējiem mazgāšanas līdzekļu ražošanas uzņēmumiem, lai labāk izprastu fosfātu un alternatīvu risinājumu pašreizējo lietojumu mazgāšanas līdzekļu ražošanā un fosfātu izmantošanas ierobežošanas iespējamo ietekmi uz šiem MVU.

2.3.2 No ietekmes novērtējuma ziņojuma, iepriekšminētajiem pētījumiem un konsultācijām iegūtā informācija izmantota, lai izstrādātu Komisijas priekšlikumu COM(2010) 597, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 648/2004 un par kuru pieprasīts Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums.

⁽¹⁾ COM(2007) 234.

⁽²⁾ SEC(2010) 1278.

3. Komisijas dokumenta pamatnostādnes

3.1 Ņemot vērā Komisijas veikto pētījumu un ietekmes novērtējumu (atbilstoši Regulas (EK) Nr. 648/2004 16. pantam) secinājumus, priekšlikuma mērķis ir grozīt Regulu (EK) Nr. 648/2004 par mazgāšanas līdzekļiem, ieviešot fosfātu un citu fosfora savienojumu satura ierobežojumu mājāsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos, lai tādējādi mazinātu mazgāšanas līdzekļu ietekmi kopējā ES virszemes ūdeņu eitrofikācijā.

3.1.1 Vispārējais mērķis ir nodrošināt vides efektīvu aizsardzību pret mazgāšanas līdzekļos izmantoto fosfātu un citu fosfora savienojumu iespējamo nelabvēlīgo ietekmi un nodrošināt mazgāšanas līdzekļu iekšējā tirgus netraucētu darbību.

3.2 Attiecībā uz minēto mazgāšanas līdzekļu ietekmi izvērtēti šādi pieci politikas risinājumi:

- 1. risinājums: nav paredzēta rīcība ES līmenī, tādējādi rīcība ir dalībvalstu ziņā vai reģionālās sadarbības līmenī (sākotnējais risinājums);
- 2. risinājums: nozares līmenī brīvprātīgi veikti pasākumi;
- 3. risinājums: pilnīgs fosfātu aizliegums visos mazgāšanas līdzekļos;
- 4. risinājums: fosfātu satura samazinājums vai ierobežojums veļas mazgāšanas līdzekļos;
- 5. risinājums: fosfātu satura robežvērtību noteikšana mazgāšanas līdzekļiem.

Dažādo politikas risinājumu ietekme ir izvērtēta, ņemot vērā zinātnisko pētījumu rezultātus par mazgāšanas līdzekļos esošu fosfātu ietekmi uz eitrofikācijas risku ES, kā arī efektivitātes un iedarbīguma kritērijus (tostarp, praktiskumu, sociāli ekonomisko ietekmi un kontroles iespējas). Informācija galvenokārt iegūta no iepriekšminētajiem pētījumiem, kā arī no tiešām konsultācijām, kas vēlāk notikušas ar ieinteresētajiem dalībniekiem.

Risinājumu ietekmes izpēte un novērtējums liecina, ka Eiropas līmenī noteikts fosfātu un citu fosfora savienojumu izmantošanas ierobežojums mājāsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos mazinās mazgāšanas līdzekļos esošu fosfātu ietekmi uz eitrofikācijas risku ES ūdeņos, kā arī fosfora attīrīšanas izmaksas noteikto attīrīšanas iekārtās. Šie izmaksu ietaupījumi lielā mērā atsvēr izmaksas, ko radītu mājāsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļu pārveidošana, izmantojot fosfātu aizstājējus. Savukārt ES mērogā šobrīd nav pamata noteikt ierobežojumus trauku mazgājamām mašīnām paredzētajiem vai rūpniecībā un iestādēs izmantotajiem mazgāšanas līdzekļiem, jo pieejamās alternatīvas kopumā neatbilst šo piemērošanas jomu augstākām tehniskajām prasībām.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu un, ņemot vērā, ka nevienā mazgāšanas līdzekļu kategorijā, izņemot mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļus, pašlaik nav citas tehniskā un saimnieciskā ziņā pieņemamas alternatīvas, piekrist fosfātu un citu fosfora savienojumu satura ierobežošanai pagaidām vienīgi mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos. Taču saskaņā ar 16. pantā ierosinātajām izmaiņām jāizskata arī iespēja noteikt ierobežojumus fosfātu izmantošanai trauku mazgājamām mašīnām paredzētajos mazgāšanas līdzekļos. Ražotājiem ir dots pietiekami ilgs laiks, lai izvērtētu alternatīvas iespējas, rastu jaunus risinājumus un nodrošinātu to tehnisko piemērotību un saimniecisko atbilstīgumu. Lai rosinātu uzņēmumus virzīties uz šo mērķi, Komisijai varbūt vajadzētu uzņemties iniciatīvu apspriesties ar ieinteresētajiem dalībniekiem.

4.2 Izvērtējot dažādos risinājumus, EESK secina:

— Ja pašreizējā tendence turpināsies, pirmais un otrais risinājums neapšaubāmi pakāpeniski samazinās fosfātu izmantošanu, taču nesekmēs mazgāšanas līdzekļu iekšējā tirgus netraucētu darbību. Aizstājot fosfātus ar citām vielām, šī tendence, protams, var mainīties un radīt negatīvas sekas apkārtnē.

— Trešais risinājums, šķiet, ir vispiemērotākais eitrofikācijas riska mazināšanai, bet to nav ieteicams piemērot divu iemeslu dēļ: pirmkārt, krasi samazināsies trauku mazgājamo mašīnu efektivitāte, jo tām šobrīd nav tehniskā un saimnieciskā ziņā pieņemamu alternatīvu mazgāšanas līdzekļu; otrkārt, lai aizstātu fosfātus mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos, bieži vien izmanto citus ķīmiskus savienojumus, kuru sastāvā ir fosfors, konkrēti, fosfonāti, kas pat nelielās devās ir ļoti efektīvi, lai mīkstinātu ūdeni un stabilizētu balinātājus. Tāpēc nav iespējams pilnībā novērst fosfora izmantošanu mazgāšanas līdzekļos.

— Ceturtais risinājums ir vispiemērotākais, jo tas attiecas tikai uz mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļiem, kuriem jau izstrādāti un plaši pielietoti alternatīvi risinājumi, vienlaikus nosakot fosfātu maksimālo atļauto robežvērtību, kas ļauj izmantot fosfonātus, kuru nozīme izskaidrota iepriekšējā apakšpunktā. Salīdzinājumā ar trešo risinājumu fosfātu izmantošanas ierobežojuma noteikšana vienīgi mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļiem būs mazāk efektīvs, lai samazinātu eitrofikāciju, jo šajos mazgāšanas līdzekļos izmanto tikai 60 % no fosfātu kopējā lietojuma. Tādējādi ražotājiem, kas ražo mazgāšanas līdzekļus trauku mazgājamām mašīnām, būs pietiekams laiks, lai izstrādātu tehniski un saimnieciski pieņemamus alternatīvus risinājumus šīs kategorijas mazgāšanas līdzekļiem. Turklāt tas ļaus saskaņot specifikācijas ES līmenī un nodrošināt pašreiz sadrumstalotā mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļu iekšējā tirgus normālu darbību.

— piektais risinājums, šķiet, lielā mērā atbilst izvirzītajiem mērķiem – samazināt eitrofikāciju, panākt visu kategoriju mazgāšanas līdzekļu iekšējā tirgus netraucētu darbību, nosakot precīzas fosfātu satura robežvērtības mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļiem, trauku mazgājamām mašīnām paredzētajiem un rūpniecībā un iestādēs izmantojamiem mazgāšanas līdzekļiem; bet daudzveidīgo prasību dēļ nebūs viegli panākt vienošanos par otro un īpaši par pēdējo no minētajām kategorijām, jo ražotāji izstrādā iestādēs un rūpniecībā izmantojamus mazgāšanas līdzekļus katram konkrētajam klientam, pielāgojot tos klienta ražošanas iekārtām. Nosakot jebkādu konkrētu robežvērtību, gaidāms, ka tiks iesniegti neskaitāmi atbrīvojuma pieprasījumi saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu, radot tādējādi pārvaldības problēmas gan valstu iestādēm, gan Komisijai.

4.3 Komiteja atzīst, ka eitrofikācijas riska līmenis dalībvalstīs ir atšķirīgs, un tāpēc atzinīgi vērtē Komisijas ierosinājumu saglabāt jau spēkā esošos noteikumus, tos attiecīgi grozot, lai ES dalībvalstīs, kad tas nepieciešams ūdens vides aizsardzībai un ja pieejami tehniski un saimnieciski piemēroti risinājumi, varētu piemērot valsts līmenī pieņemtos noteikumus vai izstrādāt jaunus, lai samazinātu fosfātu un citu fosfora savienojumu saturu arī citos (ne tikai mājsaimniecības veļas) mazgāšanas līdzekļos.

5. Īpašas piezīmes

5.1 Komiteja atbalsta priekšlikumu noteikt fosfora satura maksimālo robežvērtību mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos, t.i., P (elementārais fosfors) nedrīkst pārsniegt 0,5 % no svara, attiecinot to uz visu veidu fosfātiem un fosforu saturošiem ķīmiskajiem savienojumiem. Šāda robežvērtības formula nodrošinās, ka paredzamo fosfātu satura ierobežojumu nebūs viegli pārkāpt.

5.2 Komiteja ar gandarījumu atzīmē, ka Komisija pēc apskatāmā priekšlikuma pieņemšanas ir iecerējusi izvērtēt, kāda ir mājsaimniecības automātiskajās trauku mazgājamās mašīnās izmantojamo mazgāšanas līdzekļu ietekme uz eitrofikāciju, un ziņot par to Eiropas Parlamentam un Padomei; un, ja tas būtu lietderīgi, ierosināt fosfātu satura ierobežojumus arī šai kategorijai. Komiteja uzskata, ka paredzamais piecu gadu termiņš ir salīdzinoši ilgs laiks, un tāpēc iesaka:

— pēc trim gadiem un, ja iespējams, vēl ātrāk pabeigt pētījumu par mājsaimniecības trauku mazgājamās mašīnās izmantojamo fosfātus saturošo mazgāšanas līdzekļu radīto eitrofikācijas risku;

— informēt un mudināt mājsaimniecības automātiskajām trauku mazgājamām mašīnām paredzēto mazgāšanas līdzekļu ražotājus izstrādāt un uzlabot fosfātus aizstājošas alternatīvas, kas šobrīd jau pastāv, bet vēl ir nepilnīgas, un nodrošināt to tehnisku un ekonomisku dzīvotspēju.

— Ja izrādīsies, ka fosfātus saturoši mazgāšanas līdzekļi, ko izmanto mājsaimniecības automātiskajās trauku mazgājamās mašīnās, būtiski nepalielina eitrofikācijas risku un ka nav atrasts alternatīvs risinājums, kurš patērētājiem nodrošinātu efektīvu mazgāšanas līdzekli, tiek ierosināts piemērot fosfora satura robežvērtību – procentos no kopējā svara vai gramos vienam mazgāšanas ciklam –, kas būtu pietiekami zema, lai būtiski nekaitētu videi, un vienlaikus pietiekami augsta, lai garantētu mazgāšanas efektivitāti.

5.3 Attiecībā uz Komisijas priekšlikuma saskaņotību ar citu iesaistīto dalībnieku politiku un Savienības mērķiem Komiteja ņēmusi vērā Komisijas veikto novērtējumu un atzīst, ka saskaņotības līmenis ir pietiekams.

5.3.1 Izskatāmais priekšlikums pilnībā atbilst Ūdens pamatdirektīvas mērķiem (Direktīva Nr. 2000/60/EK), kurā noteikts, ka dalībvalstīm līdz 2015. gadam jānodrošina virszemes ūdeņu labi ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes rādītāji. Dažos ES reģionos, kur vērojamas problēmas, īsteno dalībvalstu līmenī koordinētus pasākumus un reģionālā līmeņa sadarbības stratēģijas, taču to īstenošana ir pārāk lēna. Tāpēc priekšlikums ir papildu pasākums, kas ir būtiski svarīgs, lai sekmīgi īstenotu reģionu sadarbības iniciatīvas pārrobežu eitrofikācijas problēmas novēršanai.

5.3.2 Priekšlikums papildina arī Direktīvu Nr. 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu, kuras mērķis ir ierobežot barības vielu, piemēram, fosfora un slāpekļa koncentrāciju virszemes ūdeņos, lai novērstu eitrofikāciju.

5.4 Komisija norāda, ka priekšlikuma juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 114. pants, kurā paredzēts izveidot iekšējo tirgu, vienlaikus nodrošinot augstu veselības un vides aizsardzības līmeni.

5.4.1 Priekšlikums atbilst arī Līguma par Eiropas Savienību 5. panta 3. punktā paredzētajam subsidiaritātes principam, jo priekšlikums neattiecas uz Savienības ekskluzīvu kompetenci.

5.4.2 Komisija norāda, ka priekšlikums nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu izvirzītos mērķus saskaņā ar proporcionalitātes principu, kurš noteikts Līguma par Eiropas Savienību 5. panta 4. punktā.

5.4.3 Visbeidzot Komisija secina, ka vajadzīgais juridiskais instruments ir regula, jo tās mērķis ir harmonizēt fosfātu un citu fosfora savienojumu saturu mājsaimniecības veļas mazgāšanas līdzekļos. Ar šo priekšlikumu regulai groza pašreiz spēkā esošo regulu par mazgāšanas līdzekļiem.

5.4.4 Komiteja atbalsta Komisijas izvēlēto pieeju. Lai piemērotu proporcionalitātes principu arī paredzētajām sankcijām, Komiteja iesaka:

— ja pārbaudē noskaidrots, ka tirgū pieejams veļas mazgāšanas līdzeklis, kura fosfora saturs pārsniedz 0,5 %, bet nepārsniedz 2 %, un ka kompetentajai iestādei iesniegtajā deklarācijā norādīts, ka fosfora saturs tajā nepārsniedz 0,5 %, tas nebūtu obligāti jāizņem no apgrozības, bet gan jāuzliek administratīva sods, jo minētais mazgāšanas līdzeklis neapdraud veselību. Sodanaudas apmēru varētu diferencēt atkarībā no tā, cik lielā mērā pārsniegta atļautā robežvērtība. Noteiktā 0,5 % robežvērtība var tikt pārsniegta arī nejauši, ja ražotājs, piemēram, tai pašā uzņēmumā likumīgi ražo fosfātus saturošus mazgāšanas līdzekļus, kas paredzēti tirgum ārpus ES, un, neraugoties uz pasākumiem, lai nodalītu dažādas produkcijas partijas, pastāv iespēja, ka tās tomēr nedaudz sajauc. Komisijai jālemj, vai par šādu pārkāpumu ražotājam jāsniedz plašāks paskaidrojums, lai šādi gadījumi nebūtu par attaisnojumu 0,5 % robežvērtības pārsniegšanai. Jāatzīmē, ka minētā mazgāšanas līdzekļa izņemšana no apgrozības bez pienācīga pamatojuma (veselības, drošas izmantošanas apsvērumi) galarezultātā var radīt vēl lielāku kaitējumu videi, jo būs jāizmanto transports, jāiznīcina iepakojums un jāizmet produkcija, kas nav izmantota paredzētajam mērķim, lai gan tā ir izmantošanai droša un derīga.

— ja fosfora saturs pārsniedz 2 % no svara, būs jāpiemēro paredzētais sods un jāveic paredzētie pasākumi.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "LIFE+ regulas vidusposma pārskats""

COM(2010) 516 galīgā redakcija

(2011/C 132/13)

Ziņotājs: **Lutz RIBBE** kgs

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 30. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "LIFE+ regulas vidusposma pārskats""

COM(2010) 516 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 185 balsīm par, 2 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1 Tā kā īstenošanas problēmu dēļ pirmie LIFE+ projekti tika uzsākti tikai 2009. gada janvārī, pašreizējais vidusposma pārskats par LIFE+ programmu (darbības laiks no 2007. gada līdz 2013. gadam) nesniedz pietiekamu informāciju, kas jau tagad ļautu atbilstīgi izvērtēt tos projektus, kuri pašlaik tiek īstenoti.

1.2 EESK tomēr vienmēr ir uzsvērusi, ka ES vides aizsardzības politikas izstrādē un veidošanā liela nozīme ir LIFE programmai, kas darbojas gandrīz 20 gadus. Tā uzskata, ka arī jaunajā finansējuma periodā (2013–2020) programmas turpināšana un pilnveidošana ir vajadzīga un lietderīga.

1.3 LIFE programmai jābūt pēc iespējas elastīgākam instrumentam, kas Komisijai ļautu konstruktīvi darboties. LIFE programma, kurai ir piešķirti aptuveni 0,2 % ES budžeta līdzekļu, var sniegt vērtīgu ieguldījumu un ierosinājumus problēmu risināšanā. Tomēr tā nevar novērst trūkumus, ko izraisījušas citas ES politikas jomas, un nevar finansēt visas ES stratēģijas, kurām ir saikne ar vides aizsardzību.

1.4 Turpmāk izvēloties LIFE projektus, galvenā uzmanība jāpievērš vajadzībām, kas rodas ES vides aizsardzības politikas īstenošanas problēmu dēļ. Šajā sakarā nākotnē būtu jāatsakās no līdzekļu proporcionālas sadalīšanas pa dalībvalstīm.

1.5 Vides aizsardzības politika Eiropā ir progresīvāka nekā citās planētas daļās, jo to pieprasa aktīva pilsoniskā sabiedrība. Šajā sakarā Komisija pamatoti uzsver dabas un vides aizsardzības organizāciju lomu, ko atzinīgi vērtē arī EESK. Tomēr arī pārējām pilsoniskās sabiedrības grupām turpmāk būtu vairāk jāiesaistās LIFE projektos. LIFE+ finansēšanas mehānismiem jābūt tā veidotiem, lai labi projekti neciestu neveiksmes stingru līdzfinansējuma noteikumu dēļ.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1 Līdz šim ES vides aizsardzības finansēšanas instruments LIFE viennozīmīgi bija ļoti svarīga ES programma, kas deva izšķirošus impulsus Kopienas vides aizsardzības politikas un tiesību aktu piemērošanā, izstrādē un pilnveidošanā. Minētā programma tika uzsākta ar 1992. gada maija Regulu (EEK) Nr. 1973/92 "Finanšu instruments videi (LIFE)".

2.2 LIFE I ilga no 1992. gada līdz 1995. gadam, un tās budžets bija 400 miljoni euro (100 miljoni euro gadā). Ņemot vērā programmas panākumus, ar Regulas (EK) Nr. 1404/96 pieņemšanu tika sākts šīs programmas otrais posms (LIFE II), kurš ilga no 1996. gada līdz 1999. gadam un kura kopējais budžets bija 450 miljoni euro (112,5 miljoni euro gadā). LIFE III ieviesa ar Regulu (EK) Nr. 1655/2000, kuras darbības laiks bija no 2000. gada līdz 2004. gadam (128 miljoni euro gadā), ar Regulu (EK) Nr. 1682/2004 pagarināja programmas darbības laiku līdz iepriekšējā finanšu perioda beigām (tātad līdz 2006. gada beigām).

2.3 Pieņemot Regulu (EK) Nr. 614/2007, finanšu periodā no 2007. gada līdz 2013. gadam tika sākts LIFE programmas jaunais posms, t.i., LIFE+, un tā kopējais budžets ir 2,17 miljardi euro (aptuveni 340 miljoni euro gadā).

2.4 Līdz ar LIFE+ ieviešanu pilnībā tika pārveidota līdzšinējā finansēšanas kārtība vides jomā: tajā tika apvienota daļa līdzšinējo ES atbalsta programmu no budžeta 7. sadaļas (Forest Focus, atbalsts NVO, URBAN, jaunu politikas iniciatīvu izstrādāšana, daži no vides aizsardzības politikas īstenošanas pasākumiem, daži no "LIFE videi" un "LIFE dabai" pasākumiem), turklāt tika nolemts no LIFE līdzekļiem vairs neatbalsīt tradicionālos un konkrētos vides investīciju projektus, bet gan turpmāk tiem izmantot Eiropas Savienības budžeta 1a. pozīciju (vides projekti), 1b. pozīciju, kā arī daļēji 2. pozīciju (vides aizsardzības projekti). Līdzšinējais starptautisko pasākumu finansējums pārcelts no budžeta 4. pozīcijas (pasākumi jūras vides aizsardzībai) uz budžeta 3. pozīciju.

2.5 No *LIFE+* līdzekļiem finansē galvenokārt tādas pasākumus vides aizsardzības politikas atbalstam (tikai ar Eiropas dimensiju) kā apmaiņa ar paraugprakses piemēriem, vietējo un reģionālo iestāžu veiktspējas uzlabošana un atbalsts tām NVO, kas darbojas Eiropas mērogā.

2.6 Komisija paredzējusi, ka investīciju projektus šajā finanšu periodā turpmāk finansēs nevis no *LIFE*, bet gan no (jaunajām) budžeta pozīcijām 1a, 1b, 2 un 4.

2.7 Tā kā attiecīgā *LIFE+* regula stājas spēkā tikai 2007. gada jūnijā, projektu konkursu varēja izsludināt vien 2007. gada oktobrī. Tādēļ *LIFE+* jaunā posma pirmos projektus varēja uzsākt tikai 2009. gada janvārī. Tas nozīmē, ka Komisijas izstrādātajā un šajā atzinumā izskatāmajā vidusposma pārskatā var atspoguļot tikai samērā nelielu daļu projektu, kas tikai nesen uzsākti. Komisija pareizi apgalvo, ka "informācija par rezultātiem nav pilnīga".

3. Īpašas piezīmes

3.1 Vidusposma pārskatā vairākkārt uzsvērts tas, cik nozīmīga ir *LIFE+* programma. Tas tiek saukts par "efektīvu instrumentu", kas "nodrošina pievienoto vērtību", un papildus tiek norādīts: " (...) gan atbalsta saņēmēji, gan dalībvalstis uzskata, ka šī programma jāturpina, ņemot vērā tās lielo nozīmi ES vides politikas īstenošanā."

3.2 EESK šaubās, vai minētos apgalvojumus var paust, pamatojoties uz šajā atzinumā izskatāmo vidusposma pārskatu, kurā izvērtēti projekti, kas uzsākti tikai 2009. gada janvārī. Komiteja nekad nav apšaubījusi to, ka *LIFE* programma ir ļoti nozīmīga, taču nepilnīgie dati, kas izmantoti vidusposma pārskata izstrādē, īsti neļauj izdarīt secinājumus par *LIFE+* jauno posmu.

3.3 Tā kā tomēr jau tagad tiek sāktas debates par iespējamo jauno plānošanas periodu pēc 2013. gada, Komiteja vēlas izmantot izdevību, lai iztīrītu dažus svarīgus jautājumus un izteiktu priekšlikumus.

3.4 Komiteja tādēļ vēlas piebilst, ka šobrīd nav iespējams veikt patiesu vidusposma pārskatu par *LIFE+* programmas jauno posmu.

3.5 Savā 2005. gada 7. aprīļa atzinumā⁽¹⁾ par projektu *LIFE+* regulai, ko pieņēma vēlāk, EESK izteica dažus brīdinājumus, kas šobrīd, šķiet, izrādījušies pamatoti.

3.6 Komiteja ir paudusi viedokli, ka par līdzšinējām *LIFE* programmām var viennozīmīgi teikt, ka tās ir ļoti sekmīgi un politiku virzoši Komisijas instrumenti. Tas, ka ar nelieliem līdzekļiem tika sasniegti patiešām labi rezultāti, izskaidrojams ar faktu, ka ES Komisija varēja izvirzīt nosacījumus un ka gan potenciālie projektu dalībnieki, gan dalībvalstis zināmā mērā sacentās par *LIFE* līdzekļiem, proti, dalībvalstīm (pareizāk, valsts un privātajiem projektu iniciatoriem dalībvalstīs) sākotnējos *LIFE* posmos bija jāizdomā un jāīsteno inovatīvi projekti, kas atbilstu *LIFE* programmas mērķiem. Pēc tam šie projekti tika kritiski izvērtēti iepriekš noteiktā atlases procedūrā, pirms tos apstiprināja vai arī noraidīja to sliktās kvalitātes vai nepietiekamo budžeta līdzekļu dēļ. Tāda pieeja nozīmēja, ka līdzekļu piešķiršanā bija nodrošināta gan pārredzamība ES līmenī, gan arī skaidra vadība no Komisijas puses.

3.7 EESK vēl joprojām uzskata, ka Komisijas rīcībā jābūt instrumentam, ko varētu izmantot tikai tā pati, lai atbalstītu **savu** vides aizsardzības politiku, kura, kā zināms, atsevišķās jomās tiek īstenota vien ar lielām grūtībām, un Komisijai nav jānodarbojas, piemēram, ar līdzekļu reģionālās sadales jautājumu.

3.8 Vidusposma pārskatā Komisija secina, ka, lai arī jaunajā projektu periodā veiktais provizorisks līdzekļu piešķirums pa dalībvalstīm ir ļāvis uzlabot "projektu ģeogrāfisko izvietojumu", novērtējums tomēr liecina, ka tāds piešķirums "var izraisīt zemākas kvalitātes projektu izvēli".

3.9 Tieši no tā EESK bija baidījies. Tādēļ EESK aicina Komisiju un Padomi vēlreiz rūpīgi pārdomāt *LIFE* programmas koncepciju. Tās pamatā nedrīkst būt pieeja, ka ES līdzekļus nodod dalībvalstu rīcībā, lai finansētu vides aizsardzības projektus, kam ir Eiropas dimensija. Programma būtu jāizmanto tur, kur, pēc Komisijas dienestu domām, tā visvairāk nepieciešama, lai īstenotu ES vides aizsardzības politiku.

3.10 Vides aizsardzības politiku Eiropā pašlaik lielā mērā nosaka ES tiesību akti, un to var pamatot vienīgi ar funkcionējošu iekšējo tirgu. Tomēr nav jēgas tiesību aktus pieņemt ES līmenī, bet attiecīgos politikas veidošanas instrumentus zināmā mērā nodot dalībvalstu pārziņā.

3.11 EESK uzskata, ka, pamatojoties uz *LIFE* finansētiem projektiem un procesiem, vēl mērķtiecīgāk nekā līdz šim būtu jāīsteno ES pieņemtās stratēģijas (šeit it sevišķi jāmin ES ilgtspējīgas attīstības stratēģija, par kuru runā pārsteidzoši maz, kā arī bioloģiskās daudzveidības stratēģija, klimata aizsardzības stratēģija un stratēģijas "Eiropa 2020" vides aspekti). Īpaša vērība būtu jāpievērš iespējai projektus izmantot kā paraugus, tomēr tas nenozīmē, ka visiem projektiem obligāti jābūt inovatīviem, kā pašlaik prasīts, piemēram, bioloģiskās daudzveidības jomā. Nepietiekama bieži ir nevis jaunrade, bet gan vienkārši jau eksistējošo risinājumu izplatīšana un īstenošana.

⁽¹⁾ CESE 382/2005, OV C 255, 14.10.2005., 52. lpp.

3.12 Turpmāk izvēloties projektus, Komisijai vajadzēs būt elastīgākai gan programmu satura, gan finansējuma, tostarp līdzfinansējuma likmju, ziņā. EESK uzskata, ka jābūt arī iespējai piešķirt pilnīgu (100 %) ES finansējumu.

3.13 Komisijas dokumentā pareizi teikts, ka pilsoniskās sabiedrības ieguldījums vides aizsardzības politikas attīstībā ir ļoti nozīmīgs. ES vides aizsardzības politiku salīdzinājumā ar citu pasaules daļu politiku šajā jomā bieži uzskata par progresīvu, jo publiskajās debatēs tiek pieprasīta lielāka vides un dabas aizsardzība. ES interesēs ir veicināt šādas debates, kas nedrīkst ciest neveiksmi tikai tādēļ, ka ir noteiktas līdzfinansējuma likmes.

3.14 EESK atbalsta to, ka *LIFE+* programmu īsteno konstruktīvā sadarbībā ar visām nevalstiskajām organizācijām, proti, ar tām, kas darbojas ne tikai dalībvalstīs (uzņēmumu apvienības, arodbiedrības u.c.), bet arī ES līmenī. Minēto organizāciju locekļi bieži darbojas jomās, kurās ES vēlas nodrošināt labāku vides aizsardzību un ES vides aizsardzības politikas īstenošanu. Atbilde par attiecīgas izpratnes veidošanu un attiecīgu iesaistīšanos jāuzņemas ne tikai vides aizsardzības organizācijām, bet arī uzņēmumiem.

3.15 Tādēļ EESK vēlas īpaši uzsvērt, ka līdztekus tradicionālajām dabas un vides aizsardzības apvienībām būtu jāaicina arī uzņēmumu apvienības un arodbiedrības aktīvi piedalīties *LIFE* projektos.

3.16 EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka “ (...) precīzāk jānosaka katra temata prioritātes un virzieni (...) [un] katra gada prioritārās jomas”. Šajā sakarā uzmanība jāpievērš arī koncepcijām, kas aptver vairākas nozares. Tāpat nebūtu kategoriski jāizslēdz pārrobežu projekti ar trešām valstīm.

3.17 Lai gan EESK augstu vērtē *LIFE* programmu, tā brīdina, ka nedrīkst pārvērtēt minētās programmas iespējas. Pateicoties aptuveni 340 miljoniem *euro*, kas ir pieejami katru gadu, var atbalstīt daudzus projektus, kuri var sniegt vērtīgas idejas pozitīviem risinājumiem vides aizsardzības politikā. Ar minēto summu, kas ir apmēram 0,2 % ES budžeta, tomēr nevar, piemēram, novērst problēmas, ko izraisījusi citu ES politikas jomu nepareiza vadība.

3.18 EESK pauž zināmas šaubas par vidusposma pārskatā apgalvoto, ka bioloģiskās daudzveidības daļai *LIFE* programmā ir potenciāls kļūt par “galveno instrumentu, kas finansē konkrēti Bioloģiskās daudzveidības rīcības plāna īstenošanu”. *LIFE* programma neapšaubāmi palīdzēs un tai būtu jāpalīdz demonstrēt to, kā konkrēti var panākt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu līdztekus ekonomiskai dabas resursu izmantošanai. Taču, lai to panāktu, ir jāizmanto pavisam citi finanšu instrumenti.

3.19 Komisija savā paziņojumā⁽²⁾ raksta, ka “kopējā lauksaimniecības politika (KLP) ir politikas instruments, kam ir ļoti nozīmīga ietekme uz bioloģisko daudzveidību lauku apgabalos,” un ka “Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (jo īpaši saskaņā ar 2. asi) vēl aizvien ir svarīgākais Kopienas finansējuma avots *Natura 2000* tīklam un bioloģiskajai daudzveidībai ES”. Tātad tā nav *LIFE* programma.

3.20 Pašlaik tiek segti tikai 20 % no kopējā finansējuma, kas Eiropā vajadzīgs aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanai, tostarp *Natura 2000* tīklam. Minēto problēmu nevar atrisināt ar *LIFE* programmu, bet gan ar daudzkārt minēto dabas un vides aizsardzības iekļaušanu citās politikas jomās. Tas nozīmē, ka vēlreiz skaidri jāizklāsta *LIFE* programmas īstais uzdevums un nozīme.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Komisijas ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam “2010. gada novērtējums par ES bioloģiskās daudzveidības rīcības plāna īstenošanu” (COM (2010) 548 galīgā redakcija).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Kopienas stratēģijas pārskatīšana attiecībā uz dzīvsudrabu”

COM(2010) 723 galīgā redakcija

(2011/C 132/14)

Ziņotāja: **LE NOUAIL-MARLIÈRE kdze**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 7. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Kopienas stratēģijas pārskatīšana attiecībā uz dzīvsudrabu”

COM(2010) 723 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 173 balsīm par, 6 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

Stratēģijas, kas 2005. gadā pieņemta attiecībā uz dzīvsudrabu, īstenošana ir beigu posmā, un gandrīz visi pasākumi ir realizēti; stratēģija neapšaubāmi tiks turpināta un pastiprināta.

1.1 Atbalstot Padomes Secinājumus par minēto jautājumu ⁽¹⁾, EESK tomēr Komisijai, dalībvalstīm un sociālajiem partneriem iesaka:

- a) atzīt, ka ir nepieciešami un svarīgi, lai ES saglabātu vadošo pozīciju globālā līmenī, aktīvi uzņemoties jaunas saistības samazināt dzīvsudraba izmantošanu, piegādi un emisijas;
- b) ņemt vērā to, ka vispārējais mērķis jāpapildina ar visaptverošu samazināšanu, piemērojot atbrīvojumus situācijās, kur tas ir vajadzīgs (īpašas tehniskas vai finansiālas grūtības), nevis nosakot ierobežojumus katram produktam un lietojumam, kā arī katram dzīvsudraba aprites cikla posmam;
- c) turpināt un pastiprināt atbalstu projektu īstenošanai attīstības valstīs un pārejas ekonomikas valstīs, kas paralēli Starpvaldību sarunu komitejas darbam tiek realizēti starptautiskā darba ietvaros jomās, kuras minētas ANO Vides programmas (UNEP) Padomes 25/5 lēmuma 34. pantā;
- d) nolemt, ka ir jāpārtrauc dzīvsudraba izmantošana hlora-sārnu rūpniecības nozarē, un aicināt Komisiju līdz 2012. gada 1. janvārim iesniegt priekšlikumu par juridiski saisto-

šiem pasākumiem, tostarp nosakot “rieta datumu” (datums, no kura ir aizliegts vielu laist tirgū un lietot, ja vien nav piešķirta licence) dzīvsudraba izmantošanai nozarē, kas būtu pēc iespējas ātrāk un vēlams pirms 2020. gada;

- e) pievērst uzmanību tam, ka jāīsteno īpaši pasākumi attiecībā uz dzīvsudraba emisijām no rūpnieciskiem avotiem, un aicināt Komisiju steigšus pieņemt labāko pieejamo tehnisko paņēmieni (BAT) secinājumus, kā arī ar BAT saistīto emisiju robežvērtības visiem rūpnieciskajiem procesiem, kas attiecas uz dzīvsudrabu, lai sekmētu neseno pieņemtās rūpniecisko emisiju direktīvas īstenošanu;
- f) novērtēt, kādas ir iespējas ierobežot dzīvsudraba izmantošanu podziņelementu baterijās, un ierosināt ierobežojumus minēto bateriju laišana tirgū, sākot no 2012. gada 1. jūlija;
- g) turpināt izvērtēt iespēju līdz 2012. gada 1. jūlijam pakāpeniski pārtraukt dzīvsudraba izmantošanu zobārstniecībā, ņemot vērā visus pieejamos pētījumus un jaunākos sasniegumus nozarē, kā arī alternatīvu pieejamību;
- h) veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka visas zobārstniecības klīnikas Eiropas Savienībā tiktu aprīkotas ar efektīviem amalgamas separatoriem;
- i) veikt izpēti par dzīvsudraba izmantošanu vakcīnās, esošajām alternatīvām un iespējām līdz 2012. gada 31. decembrim pilnībā izslēgt dzīvsudraba lietošanu vakcīnās, lai labāk aizsargātu sabiedrības veselību;
- j) rīkoties, lai līdz 2012. gada 31. decembrim īstenotu pirmo testēšanas programmu par metildzīvsudrabu zivīs un attiecīgi atjauninātu ES mēroga informēšanu par risku;

⁽¹⁾ Padomes secinājumi par Kopienas stratēģijas attiecībā uz dzīvsudrabu pārskatīšanu pieņemti 2011. gada 14. martā (7774/11).

- k) īstenot pasākumus, lai turpinātu uzlabot informētību un paaugstinātu zināšanas par to, ka energoefektīvas lampas satur dzīvsudrabu un tās būtu jāsavāc pa vienai un drošā veidā, lai novērstu to sadalīšanu;
- l) veicināt pasākumus, lai garantētu dzīvsudraba atlieku likvidēšanu atkritumos;
- m) nodrošināt, lai Kopienas tiesību aktos būtu paredzēts regulējums attiecībā uz kremāciju un mazu sadedzināšanas iekārtu radītajām emisijām;
- n) pastiprināt attiecīgos pasākumus, lai nodrošinātu visu to darba ņēmēju veselības aizsardzību, kuriem iespējama saskare ar dzīvsudrabu;
- o) īstenot pasākumus saistībā ar iespējamo ietekmi uz darba vietām, kas attiektos uz visiem darba ņēmējiem neatkarīgi no viņu kvalifikācijas, tādā veidā, lai būtu iespējams mazināt rūpniecības pārmaiņu ietekmi;
- p) veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka produkti, kas satur dzīvsudrabu, tiktu savākti atsevišķi un drošā veidā (tiesību aktos tas šobrīd nav paredzēts), un īstenot plaša mēroga informācijas kampaņas, lai vērstu lietotāju un patērētāju uzmanību uz dzīvsudraba elementa gaistošo un indīgo dabu.

2. Ievads

2.1 Dzīvsudrabs un lielākā daļa tā savienojumu ir ļoti toksiskas un bioloģiskajai daudzveidībai, ekosistēmām un cilvēka veselībai bīstamas vielas. Turklāt tā ir bioakumulatīva viela, t.i., tā var uzkrāties organismos un saglabāties dažādos pārtikas ķēdes posmos. Visbeidzot, dzīvsudrabam piemīt īpašība iztvaikot istabas temperatūrā, un tas var pārvērsties par metil-dzīvsudrabu, kas ir dzīvsudraba visizplatītākais, bet arī vistoksiskākais veids. Tātad dzīvsudrabs ir noturīga viela, kas spējīga izplatīties lielos attālumos, ūdenī, augsnē, gaisā vai organismos⁽²⁾.

2.2 Dzīvsudraba antropogēnā izplatīšanās ir saistīta ar tā dažādo izmantojumu, proti, piejaukšana dažādiem produktiem, izmantošana konkrētos ražošanas procesos, emisija atmosfērā vai nejauša noplūde; galvenie dzīvsudraba izmantotāji (86 % no kopējā daudzuma gadā) ir hlora-sārmu rūpniecība, polimēru ķīmijas rūpniecība un zobārstniecības amalgamas ražotāji.

2.3 Termoelektrostacijas un citas sadedzināšanas iekārtas, galvenokārt akmeņogļu dedzināšanas stacijas, rada vairāk nekā 50 % no visām dzīvsudraba emisijām⁽³⁾, kas no rūpnieciskiem avotiem nonāk gaisā.

⁽²⁾ UNEP — Ķīmiskās vielas, Pasaules mēroga novērtējums par dzīvsudrabu, 2002.-2010. gada decembris.

⁽³⁾ <http://prtr.ec.europa.eu/PollutantReleases.aspx>.

Dzīvsudraba antropogēnās noplūdes iespējamie avoti

a) Dzīvsudrabu saturoši produkti:

- mērinstrumenti,
- zobārstniecības amalgamas,
- luminiscences spuldzes, energoefektīvas spuldzes,
- baterijas,
- slēdži,
- vakcīnas (*Thimerosal* jeb tiomersāls).

b) Izmantošana ražošanas procesā:

- kā katalizators polimēriem un poliuretānam,
- hlora-sārmu ražošana,
- zelta ieguve.

c) Emisija atmosfērā:

- termoelektrostacijas (ar akmeņogļu kurināmo),
- kremācija (uzņemtais dzīvsudrabs un zobārstniecības amalgamas),
- nepārstrādāti un sadedzināti (dzīvsudrabu saturoši) atkritumi.

d) Nejauša noplūde:

- rūpnieciskās noplūdes (apstrādes procesos, glabāšanas laikā u.c.).

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Starptautiskā līmenī pēc ANO Vides programmas pasūtījuma 2001. gadā tika veikts pētījums par dzīvsudraba klātbūtni un ietekmi, kura rezultātā tika secināts, ka pierādījumi par dzīvsudraba ievērojami negatīvo ietekmi ir pietiekami, lai sāktu rīkoties starptautiskā mērogā⁽⁴⁾. Pasaules valstu valdības UNEP Padomes 2009. gada februāra sanāksmē nolēma līdz 2013. gadam izstrādāt juridiski saistošu nolīgumu par dzīvsudrabu.

3.2 Komisija 2002. gada decembrī iesniedza Padomei ziņojumu par dzīvsudrabu hlora-sārmu rūpniecībā. Pēc šā ziņojuma Padome aicināja Komisiju minēto jautājumu aplūkot plašāk un izstrādāt "saskaņotu stratēģiju [...] par pasākumiem, kā aizsargāt cilvēku veselību un vidi no dzīvsudraba emisijām, balstoties uz dzīvības cikla pieeju un ņemot vērā ražošanu, izmantošanu, atkritumu apstrādi un emisijas".

⁽⁴⁾ UNEP — Ķīmiskās vielas, Pasaules mēroga novērtējums par dzīvsudrabu, 2002. gada decembris.

3.3 Pamatojoties uz minētajām pieejām, Komisija 2005. gada 28. janvārī pieņēma Kopienas stratēģiju attiecībā uz dzīvudrabu. Šīs stratēģijas "galvenais mērķis ir samazināt dzīvudraba līmeni apkārtējā vidē un draudus cilvēku veselībai, īpaši saistībā ar metildzīvudraba zivīs" ⁽⁵⁾.

3.4 Stratēģijai ir seši virzieni (un 20 prioritāri pasākumi), lai panāktu šādu mērķu īstenošanu:

- dzīvudraba emisiju samazināšana;
- dzīvudraba lietošanas samazināšana sabiedrībā, samazinot piedāvājumu un pieprasījumu;
- ilglaicīgu dzīvudraba pārpalikumu un rezervju (produktiem, kurus uzglabā vai kurus vēl lieto) problēmas risināšana;
- aizsardzība pret dzīvudraba iedarbību;
- izpratnes uzlabošana par dzīvudraba problēmu un tās risinājumiem;
- starptautiskās rīcības attiecībā uz dzīvudraba atbalstīšanu un veicināšanu.

3.5 Stratēģijā bija iekļauta klauzula par novērtējumu un pārskatīšanu 2010. gadā. Komisija 2010. gada 7. decembrī Padomei un Parlamentam nosūtīja attiecīgi pārskatīto Kopienas stratēģiju attiecībā uz dzīvudrabu.

3.6 Vienlaikus Eiropas Ķīmikāliju aģentūra (ECHA) iesniedza priekšlikumus paplašināt ierobežojumus, kas attiecas uz dzīvudraba saturošiem mēraparātiem profesionālos vai rūpnieciskos lietojumos ⁽⁶⁾, pamatojoties uz REACH regulā iekļauto pārskatīšanas klauzulu. Sabiedriskā apspriešana notika 2010. gada 24. septembrī; paredzams, ka attiecīgo komiteju atzinumi atbilstoši REACH regulai Komisijai tiks iesniegti 2011. gada septembrī.

3.7 Divos atzinumos, kas publicēti saistībā ar iepriekšminētajām norisēm, EESK paudusi atbalstu Komisijas aktīvajam darbam, lai ierobežotu dzīvudraba ražošanu un izmantošanu Eiropas Savienībā un citviet pasaulē un nodrošinātu tā drošu glabāšanu, kā arī virzību uz mērķi pilnībā pārtraukt dzīvudraba izmantošanu dažās mērierīcēs ⁽⁷⁾.

3.8 Atzinumos EESK tomēr mudināja Komisiju "pēc iespējas ātrāk īstenot arī citus tās dzīvudraba stratēģijas elementus un izstrādāt pasākumus, lai Eiropā vēl vairāk samazinātu dzīvudraba izmantošanu procesos un ražojumos, kā arī nodrošinātu atkritumu plūsmās sastopamā dzīvudraba drošu apglabāšanu",

⁽⁵⁾ COM(2005) 20 galīgā redakcija.

⁽⁶⁾ Eiropas Ķīmikāliju aģentūra — *Annex XV Restriction Report*, 2010. gada jūnijs.

⁽⁷⁾ OV C 168, 20.7.2007., 44. lpp., – OV C 318, 23.12.2006., 115. lpp.

vienlaikus aicinot Komisiju nodrošināt, lai dzīvudraba saturošo mērierīču profesionālajiem un rūpnieciskajiem lietotājiem tiktu noteikts par pienākumu ievērot mērķi par dzīvudraba neizplatašanu vidē.

3.9 Vispusīgajā novērtējumā, ko veica 2010. gadā ⁽⁸⁾, un papildu dokumentos, kurus bija iesniegušas dažādās iesaistītās puses ⁽⁹⁾, uzsvērts ievērojams progress Kopienas stratēģijas attiecībā uz dzīvudraba īstenošanā un ES būtiskais ieguldījums, sniedzot atbalstu starptautiskām iniciatīvām un sarunām par juridiski saistoša nolīguma izstrādi UNEP ietvaros.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Kopienas stratēģijas attiecībā uz dzīvudraba pamatā ir daži vispārēji juridiski instrumenti (piemēram, RoHS ⁽¹⁰⁾, REACH, ūdens pamatdirektīva un jo īpaši direktīva par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (IPPC)), kas dažkārt pielāgoti mērķim samazināt dzīvudraba visā ES teritorijā:

- ar labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsaucēs dokumentiem (BAT — "BREF") un jaunās rūpniecisko emisiju direktīvas (IED) pieņemšanu tika atjauninātas un pārstrādātas septiņas direktīvas (arī IPPC), pastiprinot BAT nozīmi (jaunām iekārtām atbilstības prasība ir noteikta no 2012. gada, bet esošajām iekārtām — no 2016. gada);

- ar Direktīvu 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem un bateriju un akumulatoru atkritumiem tika samazināts maksimāli pieļaujamais dzīvudraba saturs salīdzinājumā ar iepriekšējo, 1991. gada direktīvu.

4.2 Īstenojot šo stratēģiju, tika izstrādāti arī citi instrumenti un noteikumi, kas izvirzīja Eiropas Savienību līderpozīcijā dzīvudraba samazināšanas jomā pasaulē, proti,

- metāliskā dzīvudraba un dažu tā savienojumu un maisījumu eksporta aizliegums un drošas glabāšanas pienākums (2008. gada 22. oktobra Regula (EK) Nr. 1102/2008), kas stāsies spēkā 2011. gada martā;

- Direktīva, ar ko ierobežo dzīvudraba saturošu plaša patēriņa mērierīču laišanu ES tirgū (aizliegums laist tirgū, izņemot gadījumus, kad uz mērierīcēm, galvenokārt porozimetriem, attiecas atbrīvojums); šī 2007. gada 25. septembrī pieņemtā direktīva pašreiz iekļauta REACH regulas XVII pielikuma 18.a ierakstā. Šobrīd notiek aizlieguma paplašināšana, lai tas attiektos arī uz profesionālajiem lietojumiem (rūpniecībā, medicīnā).

⁽⁸⁾ <http://mercury.biois.com> (74. lpp.).

⁽⁹⁾ ZMWG (Zero Mercury Working Group) www.zeromercury.org/ + EEB (Eiropas Vides birojs) www.eeb.org/.

⁽¹⁰⁾ Direktīva 2002/95/EK par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās.

Visbeidzot, *Euro-Chlor* ir paredzējis līdz 2020. gadam pakāpeniski izbeigt dzīvsudraba izmantošanu hlora un sārmu rūpniecībā, noslēdzot brīvprātīgu vienošanos.

4.3 EESK uzsver būtisko nozīmi, kāda pārskatīšanas laikā ir Regulai (EK) Nr. 1102/2008, ar ko eksporta aizliegumu attiecina arī uz citiem dzīvsudraba savienojumiem un produktiem, kuri satur dzīvsudrabu, kā arī metāliskā un/vai cietinātā dzīvsudraba drošai glabāšanai.

4.4 EESK uzsver šādus punktus:

— Vides ĢD ekspertu pētījumā *BIO-IS 2010* ⁽¹⁾ ierosināts par stratēģijas galveno mērķi izvirzīt vispārēju mērķi, proti, "aizsargāt cilvēka veselību un vidi no dzīvsudraba un tā sastāvdaļu emisijām, samazinot un, ja tas ir lietderīgi, visbeidzot likvidējot globālas antropogēnas dzīvsudraba emisijas gaisā, ūdenī un augsnē";

— turklāt pašlaik ir iespēja intensīvāk strādāt pie vispārējā mērķa, proti, dzīvsudraba izmantojuma samazināšanas, jo, pirmkārt, lielākajai daļai produktu un iekārtu ir dzīvsudrabu nesaturoši aizvietotāji (ar saimnieciski pieņemamām īstenošanas iespējām) un, otrkārt, lielākā daļa uzņēmumu, kuri ražo dzīvsudrabu saturošus produktus, ražo arī alternatīvus produktus, kas tādējādi ļauj:

— mazināt to saimniecisko un sociālo ietekmi (attiecībā uz darba vietām), ko radītu dzīvsudraba izmantošanas ievierojams samazinājums,

— uzlabot ES stāvokli novatoriskā un ekonomiskā ziņā (tehnoloģiskais progress),

— stiprināt ES stāvokli starptautiskajās un pasaules līmeņa diskusijās, tostarp *RIO+20* konferencē un ES Komisijas iniciatīvā Eiropas vides politikas ārējai dimensijai.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ <http://mercury.biois.com> (74. lpp.)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../..., ar ko nosaka īpašus pasākumus lauksaimniecībā par labu Egejas jūras nelielajām salām"

COM(2010) 767 galīgā redakcija – 2010/0370 (COD)

(2011/C 132/15)

Vienīgais ziņotājs: **Christos POLYZOGOPOULOS** kgs

Eiropas Savienības Padome 2011. gada 18. janvārī un Eiropas Parlaments 2011. gada 20. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../..., ar ko nosaka īpašus pasākumus lauksaimniecībā par labu Egejas jūras nelielajām salām"

COM(2010) 767 galīgā redakcija – 2010/0370 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 174 balsīm par, 6 balsīm pret un 17 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Secinājumi un ieteikumi

1. Secinājumi

EESK atzinīgi vērtē šo priekšlikuma projektu regulai, lai pārstrādātu spēkā esošo Regulu (EK) Nr. 1405/2006 šādu iemeslu dēļ.

1.1 Iepriekšējā regula vairākkārt tika grozīta — pirmkārt, lai atspoguļotu izmaiņas, kas notikušas Kopienas tiesību aktos, un, otrkārt, lai to pielāgotu Lisabonas līgumam. Tāpēc jāpārstrādā tiesību akta struktūra, lai jaunajā regulas versijā labāk uzsvērtu atbalsta programmas galveno nozīmi, īpašu uzmanību pievēršot

a) īpašajam piegādes režīmam,

b) īpašajiem pasākumiem vietējās ražošanas veicināšanai.

1.2 Pārstrādātajā regulā tekstā skaidrāk noteikti svarīgākie elementi īpašajā režīmā, kas attiecas uz Egejas jūras nelielo salu vietējas nozīmes lauksaimniecības produktiem, lai efektīvi risinātu grūtības, ko rada minēto reģionu izolētība, nošķirtība, novietojums uz salām, mazā teritorija, kalnainais reljefs, klimats un to ekonomiskā atkarība no dažiem produktiem.

1.3 Jaunās regulas 2. pantā uzsvērti pasākumi, kas, no vienas puses palīdz sasniegt mērķi nodrošināt nelielās salas ar produktiem, kuri ir svarīgi iedzīvotāju patēriņam vai pārstrādei, vai arī kā lauksaimniecības izejvielas, mazinot papildu izmaksas, ko rada salu nošķirtība, novietojums un mazā teritorija, un, no

otras puses, palīdz saglabāt un attīstīt nelielo salu lauksaimniecisko darbību, tostarp vietējo produktu ražošanu, pārstrādi un realizāciju.

1.4 Regulas mērķis ir nodrošināt, ka Grieķija vienoti piemēro minēto režīmu Egejas jūras nelielajām salām attiecībā pret citiem šāda veida pasākumiem, lai novērstu konkurences izkropļojumus vai ekonomikas jomas dalībnieku diskriminēšanu.

1.5 Ar regulu ir nodrošināta budžeta pareiza pārvaldība, nosakot, ka Grieķijai savā programmā jāuzskaita visi pabalsti, kas ietver tiešos maksājumus vietējiem ražojumiem, īpaši norādot, kā tiek aprēķināts attiecīgo pabalstu apmērs.

1.6 Regulā paredzēts īpašā piegādes režīma finansēšanas griestus paaugstināt par 20 %.

1.7 Komisijai tiek piešķirtas īstenošanas pilnvaras šādās jomās: vienoti nosacījumi sertifikātu sistēmas piemērošanai; ekonomikas jomas dalībnieku pienākumi saistībā ar īpašo piegādes režīmu; vispārēja sistēma attiecībā uz pārbaudēm, kas jāveic Grieķijai.

1.8 Atbilstīgi 11. panta 2. punktam Komisijai turpmāk būs tiesības ar deleģētu aktu noteikt, ar kādiem nosacījumiem ekonomikas jomas dalībnieki iegrāmatojami sertifikātu reģistrā, noteikt prasību iemaksāt nodrošinājumu par sertifikātu izdošanu un noteikt kārtību programmas grozījumu apstiprināšanai.

Pamatojums

2. Ievads

2.1 Saskaņā ar Regulu (EK) 1782/2003, kā arī ņemot vērā pasākumu mērķus un programmu plānošanas, savstarpējas atbildības un saskaņotības ar citām Savienības politikām principus, ir izstrādāti vienoti noteikumi tiešajiem maksājumiem kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros.

2.2 Tāpēc atbilstīgi Līguma 291. panta 2. punktam Komisija, izmantojot īstenošanas pilnvaras un nolūkā novērst konkurences izkropojumus vai tirgus dalībnieku diskriminēšanu, pieņem nepieciešamās reglamentējošās normas, lai nodrošinātu, ka Grieķija vienoti piemēro īpašo piegādes režīmu attiecībā uz Egejas jūras nelielajām salām attiecībā pret citiem šāda veida pasākumiem.

2.3 Regulā ir paredzēti vienoti noteikumi sertifikātu režīma ieviešanai un tirgus dalībnieku pienākumi saistībā ar īpašo piegādes režīmu (11. panta 3. punkts).

2.4 Regulā paredzēti noteikumi programmas vienotai īstenošanai (6. panta 2. punkts, 15. panta 3. punkts un 18. panta 3. punkts), kā arī vispārējs regulējums attiecībā uz pārbaudēm, kuras Grieķijai jāveic (7. pants, 12. panta 2. punkts un 14. panta 1. punkts).

2.5 EESK uzskata: lai saturiski bagātinātu šo priekšlikumu regulai un izstrādātu integrētu politiku daudzajām nelielajām Egejas jūras salām, sīkāk jāapsver šā atzinuma 4., 5., 6. un 7. daļā izklāstītie apsvērumi, nostājas un ierosinājumi.

3. Priekšlikuma regulai saturs

3.1 Ņemot vērā daudzus grozījumus un nolūkā panākt atbilstību Lisabonas līgumam, jaunā regula anulē un aizstāj līdzšinējo Regulu (EK) Nr. 1405/2006.

3.2 Saskaņā ar subsidiaritātes principu regulā ir precizēts saturs atbalsta programmai, kas attiecas uz Egejas jūras nelielajām salām (II nodaļas 5. pants); šo programmu izstrādā Grieķija un apstiprina Komisija. Vienlaikus Grieķija ir tiesīga veikt grozījumus programmā (II nodaļas 3. un 6. pants) atbilstoši vajadzīgajām prasībām.

3.3 Regulā noteikts īpašs piegādes režīms ES lauksaimniecības produktiem, kuri nelielajās Egejas jūras salās ir svarīgi iedzīvotāju patēriņam vai citu produktu ražošanai, vai arī kā lauksaimniecības izejvielas (3. pants). Grieķijai noteikts par pienākumu izstrādāt piegādes bilanci, lai nodrošinātu visas salu vajadzības.

3.4 Pabalsts tiek piešķirts katram nelielajās salās ražotajam lauksaimniecības produktam. To nosaka, balstoties uz tirdzniecības izmaksām, ko aprēķina, sākot ar Grieķijas kontinentālajām ostām, kuras nodrošina salu apgādi, un pievienojot papildu izmaksas atkarībā no salas ģeogrāfiskā novietojuma un nelielās teritorijas.

3.5 Īpašais ģeogrāfiskais izvietojums, produktu piegādes papildu izmaksas un papildu slogs, kura cēlonis ir salu izolētība, rada nelabvēlīgus apstākļus, kuru pārvarēšanai jāpazemina minēto produktu cena un attiecīgi jānosaka īpašs piegādes režīms. Produktiem, uz kuriem tiek attiecināts īpašais piegādes režīms, jābūt augstvērtīgiem un piemērotiem tirdzniecībai, lai izvairītos no jebkādam spekulācijām.

3.6 Lai saglabātu ES produktu konkurētspēju, jāpiešķir atbalsts ES produktu piegādei nelielajās Egejas jūras salās, ņemot vērā ar transportu saistītās papildu izmaksas.

3.7 Gadījumā, ja no īpašā piegādes režīma rastos ekonomiskas priekšrocības, minētos produktus ir aizliegts pārsūtīt vai izvest. Taču tos drīkst eksportēt uz trešām valstīm ar nosacījumu, ka minētās priekšrocības tiek atlīdzinātas. Turklāt izvedot produktus, kuriem piemēro īpašo piegādes režīmu, tiek veiktas administratīvas pārbaudes (14. pants).

3.8 Lai ekonomikas jomas dalībnieks saņemtu pabalstu, viņam ir jāuzrāda sertifikāts, kas pierāda minētā dalībnieka atrašanos attiecīgajā reģistrā.

3.9 Pabalsts tiek piešķirts gan Egejas jūras nelielo salu savstarpējai tirdzniecībai ar pārstrādātiem produktiem, gan arī šo produktu eksportam uz pārējo ES teritoriju vai trešām valstīm.

3.10 Ar atbalsta programmas, kas pirmo reizi tika paredzēta Regulā (EK) 1405/2006, starpniecību tiek veicināta vietējā ražošana. Ar minēto regulu tika veicināta visdažādāko produktu ražošana, realizēšana un pārstrāde, un tajā paredzētie pasākumi ir efektīvi sekmējuši lauksaimniecisko darbību.

3.11 Pārstrādātajā regulā paredzēti pasākumi pētījumu finansēšanai, demonstrācijas projektiem, kā arī apmācībai un tehnikajai palīdzībai (15. pants).

3.12 Tiek veicināta arī lauksaimnieciskā ražošana un augstvērtīgu produktu realizācija.

3.13 Priekšlikumā regulai ir noteiktas Komisijas pilnvaras pieņemt deleģētus tiesību aktus, par ko jāziņo Eiropas Parlamentam un Padomei.

4. Ieteikumi

EESK uzskata, ka īpaša uzmanība jāpievērš turpmāk minētajiem pasākumiem un ka tie ir jāpieņem.

4.1 Jautājums par lauksaimniecības produktiem jārisina saistībā ar piemērotas sistēmas izveidi salu tūrisma attīstībai. Sevišķa uzmanība jāpievērš tam, lai padarītu šos produktus pievilcīgus tiem patērētājiem Eiropas un starptautiskā līmenī, kuri ir ieinteresēti Vidusjūras virtuves un vietējās bioloģiskās produkcijas īpašajā uzturvērtībā.

4.2 Vienlaikus jāveic nepieciešamie pasākumi, lai efektīvāk izmantotu tradicionālos lauksaimniecības produktus, jo tie arvien vairāk tiek pieprasīti arī citās tautsaimniecības nozarēs, it sevišķi farmācijas un kosmētikas ražošanā, kā arī homeopātijas nozarē, ņemot vērā, ka tiem daļēji piemīt arī ārstnieciskas īpašības (mastikas koka sveķi no Hijas salas, olīveļļa, medus, dažādi ārstniecības augi).

4.3 Salu vietējie iedzīvotāji ir jāinformē par viņu saražoto produktu saimniecisko vērtību un uzturvērtību. EESK ierosina stratēģiski izdevīgi novietotā salā izveidot starpreģionālu skolu, kas būtu balstīta uz *Erasmus* programmu modeļi un izglītotu lauksaimniecības tūrisma nozarē un lauksaimniecības produktu ražošanas nozarē nodarbinātos un tos, kas šajās nozarēs iegūst apmācību.

4.4 Jāparedz pasākumi tādu izglītības programmu izstrādei, kuru mērķis būtu iesaistīt valsts un starptautiskas augstskolas mācību programmās, lai nodrošinātu apmācību un veiktu zinātniskus pētījumus par salās saražoto produktu nozīmīgo saimniecisko vērtību potenciālu un tās izmantošanu.

4.5 Neaizsargātie salu iedzīvotāji, it sevišķi grūti pieejamos reģionos, jāuzrunā ļoti piesardzīgā veidā, lai nodrošinātu viņu skaita saglabāšanu uz salām un radītu jauniešiem (jo īpaši ekonomiskus) stimulus. Būtu jāizstrādā subsīdiju programmas saimnieciskās darbības attīstīšanai attālos reģionos, uzsverot salu ekonomiskās izmantošanas iespējas, ņemot vērā to unikālās un īpašās iezīmes, kā arī saskaņā ar to ģeogrāfiskajām un bioloģiskajām īpatnībām.

4.6 Jāuzsver, ka svarīgi ir uzlabot lauksaimniecības produktu kvalitāti un vienlaikus pazemināt to ražošanas izmaksas.

4.7 Jānosaka dažādi specifiski kritēriji, kuros ņemtas vērā augsnes morfoloģiskās īpatnības un tās ģeoloģiskais sastāvs.

5. Vispārīgas piezīmes

EESK atzīst īpašos faktorus, kas nosaka Egejas jūras salu lauksaimniecības attīstību un uzskata, ka pārstrādātajā regulā būtu jāņem vērā šādi elementi.

5.1 Tā kā pamata resursi, proti, ūdens, enerģija un izejvielas Egejas jūras salās ir ierobežotā daudzumā, tos jāapsaimnieko atbildīgi. Tas jo īpaši attiecas uz vasaras mēnešiem, kad pastiprinātā tūristu un atvaļinājumā esošo apmeklētāju skaita pieauguma dēļ salās rodas problēmas ar ūdens, enerģijas un citu resursu apgādi. Minētais jāņem vērā, lai šīs problēmas risinātu tādā veidā, kas nodrošina resursu labāku apsaimniekošanu un vides līdzsvara saglabāšanu. Tādēļ pārstrādātajā regulā varētu paredzēt atbalsta pasākumus, lai rastu risinājumu šīm nozīmīgajām specifiskajām problēmām.

5.2 **Pārmaiņas zemes izmantošanā salās:** salās pastāvīgi samazinās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība, jo tā tiek pārvērsta izmantošanai citos nolūkos, piemēram, celtniecībai, vai arī tiek atstāta atmatā, ir neauglīga, vai arī netiek apstrādāta (to dēvē par pastāvīgu "atstāšanu atmatā"). Tāpēc jāveicina labāka zemes izmantošana, īstenojot programmas lauksaimniecības produktu ražošanas atbalstam. Pārstrādātajā regulā varētu noteikt attiecīgu atbalsta sistēmu.

5.3 Lauku saimniecību skaita samazināšanās un šādu saimniecību pamešana, kā arī nedzīvas biomasas (nedzīvi zari un augi) uzkrāšanās savvaļā augošos mežos un olīvu audzēs sekmē meža ugunsgrēku izcelšanos, kas izdegušās zemes uz ilgu laiku padara neizmantojamas.

5.4 Jāatjauno līdzsvars starp tūrisma attīstīšanai paredzētajām un lauksaimniecībai atvēlētajām teritorijām. Abām minētajām darbības jomām jābūt savstarpēji papildinošām.

5.5 Īpaša uzmanība jāpievērš primārajam sektoram, kurā ir ļoti augsts bezdarba līmenis, nodarbinātībai vienlaikus pieaugot pakalpojumu nozarē.

6. Īpašas piezīmes

6.1 Pārstrādātās regulas darbības jomā būtu jāiekļauj arī Krēta un Evija.

6.2 Jāīsteno viena gada iniciatīvas, lai uzlabotu lauksaimniecības produktu ražošanu, realizāciju un reklāmu. Par šo pasākumu mērķi jāizvirza it sevišķi ražošanas palielināšana, taču vienlaikus arī produktu kvalitātes uzlabošana.

6.3 Jāparedz platībatkarīgi maksājumi (par hektāru) lauksaimniecības zemju atjaunošanai un pārdalīšanai, lai nelielajās Egejas jūras salās saglabātu tradicionālās olīvu audzes un citrusu stādījumus.

6.4 Papildu finansiāls atbalsts jāparedz šādiem produktiem: patēriņa un sēklas kartupeļi, artišoki no Tinas, plūmes no Skopelas, ķiršveida tomāti no Santorines, citrusaugļi, vīķi (*fava*) no sugas *Lathyrus species*, pupas, mieži no Limnas, tradicionālie siera veidi (piem., *graviera* no Naksas, *kalathaki* no Limnas (aizsargāti cilmes vietas nosaukumi)), citronu likieris, medus raki dzēriens no Amorgas, mandeļu cepumi no Sifnas un Lesbas, kā arī sardīnes no *Kalloni* utt.

Medus un eļļa ir divi galvenie produkti, kas veido nelielu salu lauksaimniecības produkcijas identitāti un kvalitāti.

6.5 Jāuzsver mastikas koka tradicionālā audzēšanas kultūra Hijas salā, kā arī vīnogulāju audzēšana, lai ražotu vīnus ar aizsargātām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm tradicionālajos vīnu reģionos Egejas jūras nelielajās salās.

6.5.1 Finansiāls atbalsts jāparedz iznomātai zemei.

6.5.2 Jāpastiprina atbalsts pasākumiem, kuru mērķis ir aizsargāt lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un cilmes vietas nosaukumus.

6.5.3 Jāparedz finanšu atbalsts pasākumiem, kuru mērķis ir salās uzlabot vīna ražošanu, vīna un olīvu produktu uzglabāšanu, standartizāciju un izplatīšanu.

Prasības

6.5.4 Kultivēšana, izmantošana un ražošana uz vienu hektāru nedrīkst pārsniegt noteikto maksimālo peļņas līmeni.

6.5.5. Jāievieš valstu tiesību aktos noteiktie kultivēšanas pasākumi.

6.5.6 Uz produktiem vajadzētu būt norādei par izcelsmes vietu vai augstāko kvalitāti.

6.5.7 Jāievēro valstu un Eiropas tiesību aktos noteiktās prasības.

7. Ieteikumi

7.1 EESK uzskata, ka regula atvieglos mijiedarbību ar citām vietējās ekonomikas nozarēm (tūrismu, amatniecību, tirdzniecību), vienlaikus uzsverot pārmaiņas tūrisma ievirzē.

7.2 EESK uzskata, ka jāiepazīstas ar kultivēšanas un ražas ievākšanas metodēm, jāatklāj apgabali, kas ir interesanti no ģeoloģiskā aspekta, jāiepazīstas ar to dzīvnieku sugām, kuri dzīvo lauksaimniecības ekosistēmās, kā arī ar Vidusjūras reģiona uztura tradīcijām, veselīgu uzturu un bioloģiskiem produktiem.

7.3 Komiteja uzskata, ka sajūtas, ko sniedz mierīgā atmosfēra olīvkoku un apelsīnkoku ēnā, kontakts ar zemi, miers un

trokšņu neesamība, ceļojums uz autentiskiem lauku apvidiem, kur vēl ir sastopamas visas šīs priekšrocības, vai visi minētie faktori kopumā ir raksturīgi īpašiem un oriģināliem tūrisma veidiem (kultūras un ekoloģiskais tūrisms, lauksaimniecības tūrisms, veselības tūrisms, pārgājienu tūrisms, gastronomijas tūrisms u.c.).

Šādi var izveidot atšķirīgu tūrisma veidu, kas ir tieši saistīts ar lauksaimniecības produktiem, kuri savukārt paši par sevi ir tieši saistīti ar kvalitātes tūrismu, t.i., gastronomijas tūrismu (Vidusjūras reģiona uztura tradīcijas), bioloģiskajiem produktiem un lauksaimniecības tūrismu. Tādējādi varētu izvairīties no tradicionālā masu tūrisma, kam raksturīga atpūta pludmalē pie jūras. **Regula sniegs ieguldījumu minēto tūrisma veidu attīstībā.**

7.4 EESK uzskata, ka, īstenojot ES politikas, piemēram, bioloģisko, kosmētikas un parafarmācijas produktu jomā, un lai veicinātu Vidusjūras reģiona produktu noietu, uz vienas no Egejas jūras salām varētu izveidot dienestu vai administrācijas iestādi, kuras kompetencē būtu pastāvīgas izglītošanas programmas par veselīgu uzturu vai kulinārijas tradīcijām Vidusjūras reģionā.

7.5 Komiteja iesaka izstrādāt izmēģinājuma projektu, par paraugu ņemot kooperatīvās sabiedrības "Hijas mastikas koka sveķu ražotāji" pieredzi; šīs sabiedrības mērķis ir Grieķijā un visā Eiropā attīstīt veikalu ķēdi ("*Mastishop*"), lai, pārdodot mastikas produktus, kas ražoti Hijā, Grieķijā un Eiropas Savienībā, popularizētu mastiku, tās dažādos izmantošanas veidus un produktus.

7.6 EESK jau iepriekšējos atzinumos, piemēram, *ECO/213* (pieņemts 2008. gada 10. jūlijā) un *ECO/262* (pieņemts 2010. gada 15. jūlijā) ir ierosinājusi lauksaimniecības tūrismu noteikt par prioritāti, vienlaikus sniedzot atbalstu nodarbinātībai.

7.6.1 Tāpēc Komiteja uzskata, ka regulai jāsekmē salu iedzīvotāju daļēja laika nodarbinātība lauksaimniecībā, sniedzot praktisku atbalstu, t.i., atzīstot viņu tiesības ieguldīt lauksaimniecības tūrismā un no tā gūt ienākumus. Lai nodrošinātu šo divu pasākumu mijiedarbību, būtiski ir saglabāt zemes divējādo statusu, proti, tās izmantošana lauksaimniecībai (vai mežsaimniecībai) vienlaikus arī lauksaimniecības tūrismam. Tomēr, paredzot šādas tiesības, kā kritērijs jāizmanto nevis zemes platības, bet gan lauksaimnieciskā ražošana.

7.6.2 Svarīgi ir garantēt labvēlīgus apstākļus lauksaimniecības tūrismam, piemēram, tiesības lauksaimniecības uzņēmumos izveidot mazas lauku tūrisma struktūras un veikt šādu uzņēmējdarbību; šīs tiesības jāpiešķir un jāatjauno ar nosacījumu, ka tiek uzturēta un turpināta lauksaimnieciskā ražošana (olīvu, vīnogu, apelsīnu, mandarīnu, mastikas, medus, vīģu u.c. ražošana).

7.6.3 Nelielo salu rajonos, kur ir nelabvēlīgi apstākļi un kuros samazinās iedzīvotāju skaits vai lauksaimniecības zemes tiek atstātas, vispiemērotākais un stabilākais risinājums ir daļēja laika lauksaimniecības attīstība, lai saglabātu populāciju un salu vidi.

Tāpēc regula varētu sniegt ieguldījumu, veicinot populācijas, dabas bagātību un vides saglabāšanu, lai sniegtu labumu salu apmeklētājiem un, protams, to iedzīvotājiem.

7.7 Visbeidzot EESK uzskata, ka salu attīstības sekmēšanā vissvarīgākās nozares ir lauksaimniecība un tūrisms. Salās ir arī citas nozares, piemēram, lopkopība, zveja, kuģošana un

kultūras nozare. Tās var līdztekus izmantot, lai tirgū sekmētu un popularizētu vietējos lauksaimniecības produktus. Lai šos mērķus sasniegtu, jāatbalsta pētniecība, piemēram, izveidojot lauksaimniecības skolas, izstrādājot izaugsmes stratēģiju, kuras pamatā būtu pētniecība, zināšanas un inovācija un kuras mērķis būtu atrast jaunu un dinamisku konkurētspējīgu potenciālu, vai izmantojot Egejas jūras salu potenciālu izglītībā vai pētniecībā. Tādējādi veidotos integrēta stratēģiska sistēma, kas aptvertu visas ekonomikas nozares un būtu vērienīgāka nekā tradicionālais salas-valsts modelis (piemēram, Malta, Kipra) vai salu ar spēcīgu reģionālo identitāti modelis (piemēram, Sardīnija vai Korsika), izveidojot jaunu mūsdienīgu modeli salu izaugsmes sekmēšanai, ko Egejas jūras nelielajās salās piemērotu gan lauksaimniecības nozarē, gan plašāk.

Briselē, 2010. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 378/2007 attiecībā uz noteikumu par brīvprātīgas modulācijas tiešajiem maksājumiem īstenošanu saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku”

COM(2010) 772 galīgā redakcija – 2010/0372 (COD)

(2011/C 132/16)

Vienīgais ziņotājs: **MIRA kgs**

Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu 2011. gada 18. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 378/2007 attiecībā uz noteikumu par brīvprātīgas modulācijas tiešajiem maksājumiem īstenošanu saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku”

COM(2010) 772 galīgā redakcija – 2010/0372 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 176 balsīm par, 2 balsīm pret un 14 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Saskaņojot Regulu Nr. 378/2007 (KLP tiešo maksājumu brīvprātīga modulācija) ar Lisabonas līgumu, noteikta atšķirība starp Komisijai deleģētajām pilnvarām pieņemt vispārēji piemērojamus nelegislatīvus aktus, lai papildinātu vai grozītu dažus nebūtiskus leģislatīvu aktu elementus (deleģētie akti), un Komisijai uzticētajām pilnvarām pieņemt vienotus nosacījumus, kas vajadzīgi, lai īstenotu juridiski saistošos Eiropas Savienības aktus (īstenošanas akti). EESK ir pārliecināta, ka Kopienas tiesību aktu izstrādes gaitā noteikti ir jāapspriežas ar ieinteresētajām personām un dalībvalstīm, un uzver, ka tā ir jārikojas arī turpmāk.

1.2 EESK piekrīt, ka Komisijai ar īstenošanas aktiem un bez īpašas komitejas līdzdalības būtu jānosaka neto summas, piemērojot brīvprātīgo modulāciju, un tas ļautu nodrošināt, ka procedūras ir ātras un efektīvas.

1.3 EESK piekrīt, ka Komisijai jāpiešķir pilnvaras sadarbībā ar Lauku attīstības komiteju pieņemt īstenošanas aktus brīvprātīgās modulācijas iekļaušanai lauku attīstības programmās.

1.4 EESK arī piekrīt, ka Komisijai jāpiešķir pilnvaras sadarbībā ar Lauksaimniecības fondu komiteju pieņemt īstenošanas aktus, lai tādējādi nodrošinātu brīvprātīgās modulācijas finanšu pārvaldību.

2. Piezīmes.

2.1 Brīvprātīgā modulācija ir fakultatīvs instruments, ko var lietot, lai līdz 20 % no pirmajā pilārā paredzētā tiešā atbalsta līdzekļiem tieši un bez jebkādas pārdales novirzītu lauku attīstībai. Tas nozīmē, ka modulētā (no pirmā pilāra iegūtā) finansējuma apjoms ir tieši tikpat liels kā finansējums, ko katra dalībvalsts iegūst no otrā pilāra; turklāt nav noteikts, ka jāpiešķir līdzfinansējums. Vienīgās dalībvalstis, kuras pieprasījušas tiesības izmantot šo noteikumu, ir Portugāle un Apvienotā Karaliste, taču Portugāle patiesībā to nekad nav piemērojusi, jo tā abus KLP pilārus jau pašlaik izmanto līdzsvaroti.

2.2 Apvienotā Karaliste ir vienīgā dalībvalsts, kura izmanto brīvprātīgo modulāciju, lai noteiktu procentuālu daļu no pirmā pilāra tiešajiem maksājumiem piešķirtu lauku attīstības mērķiem. Tas ļauj Apvienotajā Karalistē palielināt lauku attīstībai pieejamo finansējumu.

2.3 Komisijas priekšlikumi grozīt Regulu Nr. 378/2007 (tiešo maksājumu brīvprātīga modulācija saskaņā ar KLP) ietver šādas izmaiņas:

— grozījumi, kas saistīti ar pielāgošanu Lisabonas līgumam;

- Komisijai piešķirtas pilnvaras pieņemt īstenošanas aktus, lai nodrošinātu brīvprātīgās modulācijas vienveidīgu piemērošanu visās dalībvalstīs;
- Komisijai piešķirtas pilnvaras, izmantojot īstenošanas aktus, bez īpašas komitejas palīdzības noteikt neto summas, ko iegūst no brīvprātīgās modulācijas piemērošanas.

2.4 Ar Lisabonas līgumu ieviestas divas jaunas tiesību aktu kategorijas: deleģētie akti un īstenošanas akti.

2.5 Deleģēto aktu gadījumā likumdevējs deleģē Komisijai pilnvaras pieņemt aktus, ar kuriem groza lēģislatīvu aktu nebūtiskus elementus. Ar deleģētiem aktiem var precizēt noteiktas tehniskas detaļas vai arī pēc laika grozīt atsevišķus lēģislatīvo aktu elementus. Likumdevējs tādējādi var visu uzmanību veltīt politikas virzībai un neieslīgt pārlieku tehniskās debatēs. Šāda deleģēšana tomēr ir stingri ierobežota, jo pilnvaras pieņemt deleģētos aktus var piešķirt tikai Komisijai. Turklāt likumdevējs nosaka deleģēšanas nosacījumus. Piemēram, Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 290. pantā noteikts, ka Padome vai Eiropas Parlaments var atsaukt deleģēšanu vai ierobežot tās ilgumu.

2.6 Runājot par īstenošanas aktiem, jāatzīmē, ka Lisabonas līgums arī nostiprina Komisijas īstenošanas pilnvaras. ES tiesību aktu piemērošana dalībvalstīs būtībā ir pašu dalībvalstu atbildības joma. Tomēr atsevišķi ES pasākumi jāīsteno vienoti visā ES, un šādos gadījumos Eiropas Komisijai ir tiesības pieņemt konkrēto pasākumu īstenošanas aktus.

Pirms Lisabonas līguma stāšanās spēkā īstenošanas pilnvaras bija Padomei, kura īstenošanas aktu pieņemšanu deleģēja Komisijai. Šobrīd LESD 291. pantā atzītas Komisijai piešķirtās pilnvaras. Tādējādi, ja ES pasākumi jāīsteno vienoti visās dalībvalstīs, Komisija ir tieši pilnvarota pieņemt īstenošanas aktus.

3. Nobeiguma piezīmes.

3.1 EESK uzsver konsultatīvo struktūru pārstāvēto forumu nozīmīgumu apspriedēs ar ieinteresētajām personām no pilsoniskās sabiedrības, lai arī šis jautājums nav tieši saistīts ar pielīdzināšanu Lisabonas līgumam. Šo dialoga forumu būtisko nozīmi nedrīkst apšaubīt, jo tiem ir svarīga nozīme īpašo zināšanu un viedokļu nodošanā Komisijai, kā arī ieinteresēto pušu savlaicīgā iepazīstināšanā ar izstrādātajiem tiesību aktiem.

3.2 EESK atzīmē, ka Padome un Komisija robežu starp deleģētajiem aktiem un īstenošanas aktiem interpretē atšķirīgi. Tādēļ Komiteja uzskata, ka, izvēloties procedūru noteiktam tiesību aktam, jāpamatojas uz skaidriem kritērijiem.

3.3 Pieņemot citus lēmumus, iespējams, nepieciešama iepriekšēja apspriešanās ar dalībvalstīm, lai tādējādi nodrošinātu labu savstarpējo sapratni. Komisijai tā arī ir iespēja gūt labumu no dalībvalstīs uzkrātajām īpašajām zināšanām.

3.4 EESK piekrīt, ka Komisijai ar īstenošanas aktiem un bez īpašas komitejas līdzdalības būtu jānosaka neto summas, piemērojot brīvprātīgo modulāciju, un tas ļautu nodrošināt, ka procedūras ir ātras un efektīvas.

3.5 EESK piekrīt, ka Komisijai jāpiešķir pilnvaras sadarbībā ar Lauku attīstības komiteju pieņemt īstenošanas aktus brīvprātīgās modulācijas iekļaušanai lauku attīstības programmās.

3.6 EESK piekrīt arī, ka Komisijai jāpiešķir pilnvaras sadarbībā ar Lauksaimniecības fondu komiteju pieņemt īstenošanas aktus, lai tādējādi nodrošinātu brīvprātīgās modulācijas finanšu pārvaldību.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai Nr. .../..., ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (“Regula par vienotu TKO”)

COM(2010) 799 galīgā redakcija – 2010/0385 galīgā redakcija

(2011/C 132/17)

Ziņotājs: **Pedro NARRO**

Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 290. un 291. pantu 2011. gada 18. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai Nr. .../..., ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (“Regula par vienotu TKO”)

COM(2010) 799 galīgā redakcija – 2010/0385 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 174 balsīm par, 5 balsīm pret un 15 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē centienus, kas virzīti uz to, lai ar vienoto TKO saistītos sarežģītos tiesību aktus līdz ar to pielāgošanu Lisabonas līgumam vienkāršotu un padarītu pārredzamākus. Plašas sabiedrības interesēs tiesību akti tomēr jāpadara vēl vienkāršāki un skaidrāki.

1.2 EESK pauž gandarījumu par to, ka, izstrādājot ES tiesību aktus, notiek konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm un dalībvalstīm, un vēlas, lai tās turpinātos. Piemērojot deleģēto aktu un īstenošanas aktu jauno sistēmu, ir pilnīgi nepieciešams sekmēt pārredzamību un dialogu ar nozares pārstāvjiem.

1.3 Komisijai steidzami būtu jāprecizē kārtība, kādā norit konsultācijas ar ekspertiem, un kāda saistībā ar īstenošanas aktiem attiecas uz jauno vadības komitejas darbību.

1.4 EESK iesaka noteikt deleģēto aktu skaidru definīciju un aicina definēt tos raksturojošo jēdzienu “nebūtisks”, kā arī noteikt laika periodu, kurā deleģētās pilnvaras ir spēkā, un uzmanīgi izvērtēt katru gadījumu. Saistībā ar deleģētajiem

aktiem ir svarīgi, lai Parlamenta un Padomes rīcībā pēc iespējas ātrāk būtu sīka informācija par aktiem, kas jāpieņem, lai tādējādi deleģēšanu būtu vieglāk atcelt, ja tas nepieciešams.

2. Vispārīga informācija

2.1 Priekšlikuma mērķis ir Padomes Regulu (EK) Nr. 1234/2007 par vienotā tirgus kopīgo organizāciju pielāgot Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 290. un 291. pantā noteiktajai atšķirībai starp Komisijas deleģētajām pilnvarām un īstenošanas pilnvarām. Tādējādi priekšlikums aprobežojas ar vienotās TKO pielāgošanu Lisabonas līguma jaunajām prasībām, neietekmējot Savienības pašreizējo pieeju.

2.2 Ar Lisabonas līguma 290. un 291. pantu paredzēts grozīt Eiropas Komisijas, Padomes un Parlamenta savstarpējo lēmumu pieņemšanas procedūru attiecībā uz Kopienas tiesību aktu īstenošanas noteikumiem.

2.3 Atbilstīgi LESD 290. pantam likumdevējs dod Komisijai pilnvaras papildināt vai grozīt dažus nebūtiskus režīma elementus. Tādējādi ar deleģētu Komisijas aktu var noteikt papildu un “nebūtiskus” elementus, kas vajadzīgi tirgus kopīgās organizācijas pareizai darbībai. Komisija var pieņemt deleģētus aktus, lai paredzētu nosacījumus, ar kādiem tirgus dalībnieki var piedalīties kādā režīmā, saistības, kas izriet no kādas licences izsniegšanas, kritērijus, lai atļautu intervences produktu ienākšanu tirgū, definīcijas u.c.

2.4 Saskaņā ar LESD 291. pantu par likumdevēja izveidotā režīma īstenošanu atbild dalībvalstis. Tomēr minētajā pantā uzsvērts, ka dalībvalstīs jānodrošina noteiktā režīma vienāda piemērošana. Tādēļ likumdevējs Komisijai piešķir īstenošanas pilnvaras attiecībā uz vienādiem nosacījumiem tirgus kopīgās organizācijas īstenošanai un attiecībā uz dalībvalstīs piemērojāmās kontroles pamatsistēmu.

2.5 LESD 43. panta 3. punkts izņēmuma kārtā ir autonomas pamats Padomes tiesību aktu pieņemšanai. Tajā noteikts, ka "Padome pēc Komisijas priekšlikuma paredz pasākumus par cenu, nodevu, atbalsta un kvantitatīvo ierobežojumu noteikšanu (.)". Minētais noteikums ir atkāpe no LESD 43. panta 2. punkta, kurā lauksaimniecības tirgu kopīgās organizācijas izveidošanai paredzēta parastā likumdošanas procedūra.

2.6 Komisijas priekšlikumā ir iekļauts četru priekšlikumu saturs:

- a) normatīvā rezolūcija attiecībā uz atbalstu, kas piešķirts Vācijas Alkohola monopola ietvaros (COM (2010) 336 galīgā redakcija),
- b) priekšlikums Regulai attiecībā uz pārtikas izdalīšanu vistrūcīgākajām personām Eiropas Savienībā (COM (2010) 486 galīgā redakcija),
- c) priekšlikums par Regulas (EK) 1234/2007 grozīšanu attiecībā uz tirdzniecības noteikumiem,
- d) priekšlikums par Padomes Regulas (EK) Nr. 1234/2007 grozīšanu attiecībā uz līgumattiecībām piena un piena produktu nozarē.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Izmaiņas īstenošanas aktu pieņemšanas struktūrā nav radikālas, tomēr tās liecina par būtisku soli pārejā uz jaunu modeli, mainot Kopienas tiesību aktu īstenošanas pilnvaras. Dalībvalstīs īstenošanas lēmumos iesaistīsies tikai gadījumos, kad tiesību akta transponēšanai būs vajadzīga saskaņošana starp dalībvalstīm.

3.2 Lai nodrošinātu jaunās sistēmas pareizu darbību, Komisijai ir jāizstrādā jauni noteikumi par to struktūru pilnvarām un darbību, kas aizstāj komitejas atceltās komitoloģijas procedūras ietvaros.

3.3 Turpmāk ir jāsekmē dalībvalstu un nozares pārstāvju iesaistīšanās tiesību aktu pieņemšanā. Līdz šim pastāvošās komitoloģijas procedūras atcelšana nedrīkst nozīmēt to, ka nozares pārstāvju loma samazinās.

3.4 Konsultatīvajām grupām kā pilsoniskās sabiedrības ieinteresēto pušu konsultatīvajām struktūrām ir būtiska nozīme Kopienas lēmumu pieņemšanas procesā. Šo struktūru lomu nekādā gadījumā nedrīkst apšaubīt, jo tās ir starpnieces, kas Komisijai nodod uzkrātās zināšanas un dara tai zināmu faktisko stāvokli nozarē.

3.5 Deleģētie akti, kuri paredzēti tiesību aktu nebūtiskiem elementiem, Padomes, Parlamenta un Komisijas diskusijās ir pretrūnīgs jautājums. Deleģētajiem aktiem ir prioritāra nozīme, tādēļ tiesību akta "nebūtiskā" rakstura definīcija būtu jāprecizē, jānosaka laika periods, kurā deleģētās pilnvaras ir spēkā, un katrs gadījums jāizvērtē uzmanīgi.

3.6 EESK pauž bažas par izņēmumu attiecībā uz vispārējā noteikuma par parastās likumdošanas procedūras piemērošanu, lai izveidotu lauksaimniecības tirgu kopīgo organizāciju. LESD 43. panta 3. punktā noteikts, ka "Padome pēc Komisijas priekšlikuma paredz pasākumus par cenu, nodevu, atbalsta un kvantitatīvo ierobežojumu noteikšanu". Eiropas Parlamenta loma ar lauksaimniecību saistīto jautājumu risināšanā ir jānodrošina, tādēļ EESK aicina minēto pantu interpretēt šaurāk un konsekventāk.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Komisija ir veikusi apjomīgu un sarežģītu darbu, lai vienotās TKO daudzos noteikumus pielāgotu Lisabonas līguma jaunajām prasībām. Īstenojot šo jauno vienkāršošanas pasākumu, ir ļoti svarīgi panākt, lai ieguvējas būtu ne tikai pārvaldes iestādes, bet arī pārvaldāmie pārliecinātos par to, ka administratīvais slogs un sarežģītība ir mazinājušies.

4.2 Priekšlikumā regulai par vienotās TKO pielāgošanu iekļauti 300 deleģētie akti un 294 īstenošanas akti. Atšķirībā no citu noteikumu pielāgošanas Lisabonas līgumam, piemēram, saistībā ar atbalstu lauku attīstībai, izmantojot ELFLA, vai kopīgiem noteikumiem par tiešā atbalsta shēmu piemērošanu lauksaimniekiem, šajā gadījumā Komisija veikusi vienīgi "formālu" pielāgošanu, neiekļaujot jaunus noteikumus.

4.3 EESK atzinīgi vērtē to, ka pārrēķināmas labad Eiropas Komisija vairākos pantos ir skaidri noteikusi konkrētus lēmumus, kurus var pieņemt bez vadības komitejas atbalsta. Agrāk bija iespējams izmantot līdzīgu procedūru, bet tā nebija paredzēta nevienā tiesību aktā. Kā piemēru saistībā ar īstenošanas aktiem var minēt priekšlikuma 255. un 270. pantu par importa tarifu kvotu pārvaldību un eksporta licencēm.

4.4 Dažās nozarēs konkrētu lēmumu iekļaušana deleģēto aktu kategorijā varētu radīt problēmas. Vīna nozarē lēmumi saistībā ar vīndarības praksi vairs nebūs dalībvalstu pārziņā, un, tā kā tos uzskata par deleģētiem aktiem, šādi lēmumi būs vienīgi Komisijas kompetencē. Tāpēc Komisijai būtu skaidri jānorāda gadījumi, kuros ir notikusi ne tikai juridiska rakstura pielāgošana, bet praksē ir būtiski mainījusies atbildības sadale.

Briselē, 2011. gada 15. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2000/75/EK attiecībā uz infekciozo katarālo drudzi"

COM(2010) 666 galīgā redakcija – 2010/0326 (COD)

(2011/C 132/18)

Vienīgais ziņotājs: **Ludvík JÍROVEC kgs**

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punktu 2011. gada 26. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2000/75/EK attiecībā uz infekciozo katarālo drudzi"

COM(2010) 666 galīgā redakcija – 2010/0326 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 185 balsīm par, 2 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Komiteja iesaka šādā pašā nolūkā grozīt arī Komisijas 2007. gada 26. oktobra Regulu (EK) Nr. 1266/2007 par Padomes Direktīvas 2000/75/EK īstenošanas noteikumiem dažu uzņēmīgu sugu dzīvnieku kontrolei, monitoringam, uzraudzībai un pārvietošanās ierobežojumiem saistībā ar infekciozo katarālo drudzi.

1.2 Komiteja atgādina, ka viens no galvenajiem argumentiem, kāpēc tika pārtraukta vakcinācija pret mutes un nagu sērgu un cūku mēri, bija tas, ka vakcinācija izmaksā dārgāk nekā pasākumi iespējamo slimības uzliesmojumu apkarošanai.

1.3 Komiteja uzskata, ka šajā jautājumā katrai ES dalībvalstij jānodrošina iespēja izvēlēties, jo epidemioloģiskā situācija mērenā klimata joslas un dienvidu valstīs ir atšķirīga, un arī mutes un nagu sērgas veidi ir atšķirīgi. Valstis, kuras neizvēlas vakcināciju, slimību var atklāt efektīvāk. Tomēr risks ir iespējams, jo jauni Āzijas celmi ir grūtāk atpazīstami.

1.4 Komiteja uzskata, ka priekšlikumā grozīt direktīvu pienācīgi ņemti vērā jaunākie tehnoloģiskie sasniegumi vakcīnu ražošanas jomā; Vakcīnas var izmantot arī ārpus apgabaliem, uz kuriem attiecas dzīvnieku pārvietošanās ierobežojumi. Šis priekšlikums grozīt direktīvu nodrošina, ka dalībvalstīm neradīsies papildu administratīvās izmaksas, vienīgi tās, kas saistītas ar informēšanu par iespējamās vakcinācijas programmas ieviešanu.

Izskatāmais priekšlikums neradīs nopietnas sociālās sekas. Komiteja pilnībā atbalsta minēto mērķi un, ņemot vērā iepriekšminētās garantijas, šo priekšlikumu vērtē atzinīgi.

2. Ievads un paziņojuma kopsavilkums

2.1 Ar šo priekšlikumu paredzēti grozījumi Direktīvas 2000/75/EK noteikumos par vakcināciju, lai panāktu šo noteikumu lielāku elastīgumu, jo pašlaik ir pieejamas inaktivētas vakcīnas, ko iespējams veiksmīgi izmantot arī ārpus apgabaliem, uz kuriem attiecas dzīvnieku pārvietošanās ierobežojumi.

2.2 Komisija uzskata, ka tiesību akts ir jāgroza, ņemot vērā tehnoloģiju attīstību vakcīnas izstrādes jomā. Ierosinātais grozījums sekmēs lēmumu pieņemšanu par infekciozā katarālo drudža apkarošanas stratēģijām, ņemot vērā konkrēto situāciju dalībvalstīs un bez Savienības nepamatotas iejaukšanās.

2.3 Šobrīd vakcinācija ar inaktivētām vakcīnām Savienībā ir plaši atzīta par vislabāko infekciozā katarālo drudža kontroles un klīniskās saslimšanas profilakses līdzekli. Šādas vakcīnas nerada šķēršļus, kādi raksturīgi profilaktiskajai vakcinācijai ārpus apgabaliem, uz kuriem attiecas dzīvnieku pārvietošanās ierobežojumi.

3. Piezīmes

3.1 Pēdējos trijos gados ir izstrādātas jaunas inaktivētas vakcīnas pret infekciozo katarālo drudzi, kuras varētu droši izmantot ārpus ierobežotajām zonām. Tāpēc dalībvalstīs var izstrādāt slimības profilakses un apkarošanas stratēģiju valsts līmenī un Savienības iejaukšanās nav vajadzīga.

3.2 Paplašinot slimības apkarošanai pieejamo līdzekļu klāstu, izskatāmais priekšlikums varētu mazināt minētās slimības radītās saimnieciskās un sociālās sekas. Tomēr ir grūti precīzi noteikt šā priekšlikuma priekšrocības, jo tās būs atkarīgas no slimības attīstības gaitas, kas nav prognozējama un Eiropā vairs nav "eksotiska".

3.3 Izskatāmais priekšlikums neietekmē pašreizējos slimības apkarošanas pasākumus. Tāpēc tam nav tiešas ietekmes uz Savienības ikgadējām un daudzgadu programmām, kas paredzētas noteiktu dzīvnieku slimību izskaušanai, kontrolei un monitoringam.

3.4 Atļaujot vakcināciju visā Savienības teritorijā, ar šo priekšlikumu, iespējams, tiks mazināti infekciozā katarālā drudža radītie tiešie un netiešie zaudējumi un līdz ar to arī negatīvās saimnieciskās sekas.

3.5 Šis priekšlikums dos iespēju plašāk izmantot vakcināciju, un farmācijas uzņēmumiem, kuri izgatavo inaktivētas vakcīnas pret infekciozo katarālo drudzi, būs plašāks tirgus.

Briselē, 2011. gada 15. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu padomei un Reģionu komitejai – Virzoties uz Eiropas ceļu satiksmes drošības telpu: satiksmes drošības politikas ievirzes 2011.–2020. gadam”

COM(2010) 389 galīgā redakcija

(2011/C 132/19)

Ziņotājs: **SIMONS kgs**

Komisija 2010. gada 20. jūlijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu:

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu padomei un Reģionu komitejai — Virzoties uz Eiropas ceļu satiksmes drošības telpu: satiksmes drošības politikas ievirzes 2011.–2020. gadam”

COM(2010) 389 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētās nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 1. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (16. marta sēdē), ar 158 balsīm par, 2 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja uzskata, ka sabiedrībai ir ļoti svarīgi, lai satiksmes negadījumos cietušo skaits samazinātos, un atbalsta Komisijas vērienīgo mērķi laika posmā no 2011. līdz 2020. gadam attiecīgo skaitli samazināt uz pusi salīdzinājumā ar 2010. gadu.

1.2 Komiteja uzskata par vēlamu dažādām valstīm noteikt diferencētus satiksmes negadījumos cietušo skaits samazināšanas mērķus, jo riski katrā dalībvalstī atšķiras.

1.3 Komiteja uzskata, ka programmas īstenošana ir jāuzrauga īpaši šim nolūkam izveidotai Eiropas satiksmes drošības aģentūrai vai kopīgam uzraudzības un novērošanas centram, kur strādā arī dalībvalstu iecelti satiksmes drošības eksperti.

1.4 Šādas aģentūras vai kopējā uzraudzības un novērošanas centra pienākums būtu raudzīties, lai ik gadu tiek veikta kontrole ar nolūku nodrošināt programmā noteikto mērķu sasniegšanu.

1.5 Komiteja uzsver, ka nosacījumi, kas ir jāievēro, lai 2020. gadā varētu sasniegt Komisijas mērķi samazināt satiksmes negadījumu upuru skaitu uz pusi, ir šādi:

— nodrošināt spēcīgu politisko vadību;

— apkopot saskaņotus un detalizētus statistikas datus;

— izvirzīt mērķus attiecībā uz smagas traumas guvušiem satiksmes dalībniekiem un definēt jēdzienu “smaga trauma”;

— izstrādāt stingrāku Eiropas politiku satiksmes drošības pasākumu saskaņošanas un reglamentēšanas jomā;

— vairāk uzmanības pievērst īpaši apmācībai, kas paredzēta, piemēram, tādiem neaizsargātiem satiksmes dalībniekiem kā gados jauni un gados vecāki satiksmes dalībnieki vai personas ar invaliditāti, kā arī divriteņu transportlīdzekļu ar dzinēju vadītāji, velobraucēji un gājēji;

— visus darba devējus, kuriem ir savi transportlīdzekļu parki, iesaistīt labākās prakses ieviešanā;

— pieņemt vēl trūkstošos Eiropas tiesību aktus par neaizsargātajām satiksmes dalībnieku grupām;

— paaugstināt Eiropas mēroga ceļu tīkla drošību un panākt, ka tāds pats līmenis ir vismaz 25 % tajā neietilpstošo autoceļu tīklā;

- nodrošināt policijas, ugunsdzēsēju, ātrās medicīniskās palīdzības, civilās aizsardzības un autoceļu satiksmes apkalpes dienestu darbinieku, proti, visu to personu, kuras sniedz palīdzību, ja ir noticis satiksmes negadījums vai avārija, apmācību un īpašus kvalifikācijas celšanas kursus, lai viņu profesionālās prasmes vienmēr būtu visaugstākajā līmenī, lai viņi attiecīgos transportlīdzekļus izmantotu profesionāli un lai varētu uzlabot arī administratīvo apstrādi;
- raudzīties, lai bez kavēšanās tiktu paplašināts profesionālajiem transportlīdzekļu vadītājiem paredzētu drošu un apspārgātu stāvvietu tīkls;
- Komiteja arī atbalsta to, lai līgumus slēgtu, pamatojoties uz transportlīdzekļa vadītāja profesionālajām prasmēm, nevis pakalpojumu.

1.6 Ņemot vērā cilvēka faktoru ceļu satiksmē, Komiteja piekrīt Komisijai, ka izvirzīto mērķu īstenošanā liela nozīme ir nepārtrauktai izglītošanai un apmācībai un noteikumu ieviešanas nodrošināšanai, tādēļ Komiteja īpašu uzmanību pievērš neaizsargātajām satiksmes dalībnieku grupām.

1.7 Komiteja atkārtoti uzsver, ka saistībā ar noteikumu ieviešanas nodrošināšanu ir jāņem vērā pārrobežu dimensija.

1.8 Komiteja atbalsta šādu pasākumu pieņemšanu:

- tiesību aktu par autovadītāja veiktās transportlīdzekļa vadīšanas ilgumu un darba laiku darbības jomas paplašināšana, ietverot profesionālos transportlīdzekļus, kuru svars nepārsniedz 3,5 tonnas;
- ātruma ierobežotāju uzstādīšana vieglajos kravas automobiļos;
- ierīču dzinēja bloķēšanai, ja vadītājs ir lietojis alkoholu, uzstādīšana kravas automobiļos, vieglajos kravas automobiļos un vieglajos automobiļos tad, ja transportlīdzekļa vadītājs ir bijis sodīts par tā vadīšanu alkohola reibumā. Tāpat jāparedz līdzekļi, kas ļauj noteikt narkotisku vielu lietošanu;
- aktīvās un pasīvās drošības pasākumu pieņemšana attiecībā uz divriteņu transportlīdzekļiem ar dzinēju;
- “melno punktu” karšu izstrāde un ikgadēja aktualizēšana katrā dalībvalstī;
- eCall sistēmas izvēršana un izmantošana citiem transportlīdzekļiem, piemēram, divriteņu transportlīdzekļiem ar dzinēju;
- stratēģisku politikas ieviržu pārvēršana detalizētā rīcības plānā.

2. Ievads

2.1 Komisija publicētajā paziņojumā ieskicē savu skatījumu uz ceļu satiksmes drošības attīstību laikposmā no 2011. gada līdz 2020. gadam.

2.2 Komisija vēlas ar paziņojumā minēto politikas ieviržu starpniecību izstrādāt vispārēju pārvaldības sistēmu un izvirzīt svarīgus mērķus, pēc kuriem jāvadās valsts un vietējām stratēģijām, tā, lai izklāstītos pasākumus pēc iespējas efektīvi īstenotu vispiemērotākajā līmenī un ar vispiemērotākajiem līdzekļiem.

2.3 Komisija uzskata, ka absolūta prioritāte ir jāpiešķir šādiem pasākumiem:

- tādas strukturētas un saskaņotas sadarbības sistēmas izstrādāšana, kurā ietverta dalībvalstu labākā prakse, kas ir nepieciešams nosacījums, lai efektīvi īstenotu 2011.–2020. gada ceļu satiksmes drošības politikas ievirzes;
- traumū un pirmās palīdzības stratēģijas izstrādāšana, lai risinātu steidzamo un arvien pieaugošo vajadzību samazināt traumū skaitu uz ceļiem;
- neaizsargāto satiksmes dalībnieku, jo īpaši motociklistu, drošības uzlabošana, jo attiecībā uz minētajiem ceļu satiksmes dalībniekiem negadījumu statistika ir īpaši satraucoša.

2.4 Komisija norāda, ka ierosinātajās politikas ievirzēs ir ņemti vērā rezultāti, kas gūti, īstenojot Trešo Eiropas ceļu satiksmes drošības rīcības programmu 2001.–2010. gadam, un kuri liecina, ka tālejošais mērķis uz pusi samazināt uz ceļiem bojāgājušo skaitu, diemžēl, netiks sasniegts. Tomēr var secināt, ka īpaši pēdējo gadu laikā ir novērots pastāvīgs uzlabojums.

2.5 Lai izdotos sasniegt mērķi — izveidot Eiropas ceļu satiksmes drošības telpu — Komisija ierosina turpināt centienus līdz 2020. gadam salīdzinājumā ar 2010. gadu uz pusi samazināt kopējo uz ceļiem bojāgājušo skaitu Eiropas Savienībā.

2.6 Ņemot vērā pozitīvo virzību, kas panākta Trešās rīcības programmas īstenošanas laikā (nāves gadījumu skaita samazinājums svārstās 35–40 % robežās), Komisija uzskata, ka bojāgājušo skaita samazināšana uz pusi nākamo desmit gadu laikā ir daudz vērienīgāks mērķis salīdzinājumā ar Trešās rīcības programmas nesasniegto mērķi.

2.7 Komisija vēlas minēto mērķi sasniegt 2020. gadā, īpašu uzmanību pievēršot šādiem septiņiem mērķiem:

- uzlabot satiksmes dalībnieku izglītošanu un apmācību;
- uzlabot ceļu satiksmes noteikumu ieviešanas nodrošināšanu;

- uzlabot ceļu infrastruktūras drošību;
- nodrošināt, lai transportlīdzekļi uz ceļiem ir drošāki;
- veicināt jaunāko tehnoloģiju izmantošanu, lai palielinātu ceļu satiksmes drošību;
- uzlabot neatliekamo palīdzību un pēctraumu aprūpi;
- aizsargāt neaizsargātākos satiksmes dalībniekus.

2.8 Attiecībā uz katru no iepriekš minētajiem mērķiem Komisija ir paredzējusi konkrētus pasākumus, lai panāktu vēlamo bojāgājušo skaita samazinājumu. Tie ir aplūkoti šā atzinuma vispārīgajās un īpašajās piezīmēs.

2.9 Attiecībā uz mērķu sasniegšanas veidu Komisija ir iecerējusi ne tik daudz pieņemt jaunus tiesību aktus, bet gan pastiprināt ceļu satiksmes drošības jomā spēkā esošo Eiropas tiesību aktu piemērošanas kontroli, izveidot dalībvalstu un Komisijas sadarbības sistēmu un izstrādāt kopējus rīkus attiecīgo politikas jomu efektivitātes uzraudzībai un novērtēšanai.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Komiteja uzskata, ka sabiedrībai ir ļoti svarīgi, lai satiksmes negadījumu upuru skaits samazinātos, un tas ir skaidri apliecināts atzinumos par šo tematu, kurus Komiteja ir pieņēmusi gadu gaitā⁽¹⁾. Turklāt iepriekšējās rīcības programmas darbības laikā upuru skaits ievērojami samazinājās. Tāpēc Komisijas jaunais tālejošais mērķis, proti, laika posmā no 2011.gada līdz 2020. gadam uz ceļiem bojāgājušo skaitu salīdzinājumā ar 2010. gadu samazināt uz pusi, ir atbalstāms.

3.2 “Stratēģiskas ievirzes” aizstājot ar “politikas ievirzēm” Komisija vēlas uzsvērt izmaiņas filozofijā. Tā vietā, lai liktu uzsvaru uz jaunu tiesību aktu priekšlikumiem, Komisija nākamo desmit gadu laikā vēlas panākt šādu trīs galveno principu izstrādi un piemērošanu: kopīga atbildība, satiksmes drošības integrācija citās politikas jomās un satiksmes drošības līmeņa izlīdzināšana visās ES dalībvalstīs.

⁽¹⁾ EESK atzinumi: “Satiksmes drošība 2003-2010”, OV C 80, 30.3.2004., 77. lpp.; “Ceļu infrastruktūras drošības pārvaldība”, OV C 168, 20.7.2007., 71. lpp.; “Ceļu satiksmes drošības noteikumu pārrobežu izpildes veicināšana”, OV C 77, 31.3.2009., 70. lpp.; “Ceļu satiksmes drošības stratēģiskās pamatnostādnes līdz 2020. gadam”, OV C 48, 15.2.2011., 27. lpp.

3.3 Komiteja saprot, ka Komisija ir paredzējusi izmaiņas filozofijā, jo tiesiskais pamats lielā mērā ir jau izveidots, tomēr nevar piekrist tam, ka Komisijas ierosinātie pasākumi, t. i., izveidot vispārēju pārvaldības sistēmu un izvirzīt svarīgus mērķus, pēc kuriem jāvadās valsts vai vietējām stratēģijām, ir pietiekoši. Komitejas skatījumā ir ne tikai jāizstrādā trūkstošie tiesību akti⁽²⁾, bet arī jānodrošina efektīva un regulāra (katru gadu) panāktā progresā kontrole.

3.3.1 Komiteja arī uzskata, ka politikas ievirzes būtu jāizmanto, lai izstrādātu detalizētu rīcības plānu, kurā ietverts kalendārais plāns, paredzēti uzraudzības līdzekļi un vidusposma novērtējums.

3.4 Komiteja uzskata, ka labākais veids minētā mērķa sasniegšanai ir, konsultējoties ar dalībvalstu ieceltiem pārstāvjiem, apkopot datus un uzraudzīt Ceturtās Eiropas rīcības programmas⁽³⁾ īstenošanu, ņemot vērā aspektus, kurus Komiteja skatījusi Eiropas Parlamentam sagatavotajā atzinumā, ko tā izstrādājusi pirms tika publicēts skatāmais Komisijas paziņojums. EESK uzskata, ka to var veikt vai nu ar Eiropas ceļu drošības aģentūras, vai Eiropas novērošanas un uzraudzības centra starpniecību — tāds centrs sākotnējā veidā Komisijā jau darbojas. Lai garantētu laikposmam no 2011. gada līdz 2020. gadam paredzētās programmas sekmīgumu, tiek formulēti šādi ieteikumi:

3.4.1 tā kā ES un dalībvalstīm minētajā jomā ir kopīga atbildība, nodrošināt spēcīgu politisko vadību;

3.4.2 apkopot vēl saskaņotākus un sīkākus statistikas datus par autoceļu satiksmes drošību 27 ES valstīs;

3.4.3 izvirzīt mērķus, lai samazinātu smagas traumas guvušo satiksmes dalībnieku skaitu, vienojoties par “smagu traumu” kopīgu definīciju;

3.4.4 nodrošināt stingrāku Eiropas politiku ceļu satiksmes drošības pasākumu saskaņošanai un reglamentēšanai, lai dalībvalstis tos varētu īstenot veiksmīgāk un straujāk;

3.4.5 vairāk uzmanības pievērst diferencētai izglītībai un apmācībai, kas paredzēta visiem satiksmes dalībniekiem, īpaši gados jauniem un gados vecākiem satiksmes dalībniekiem, kā arī citām neaizsargātām satiksmes dalībnieku grupām, piemēram, divriteņu transportlīdzekļu ar dzinēju vadītājiem, velobraucējiem un gājējiem;

⁽²⁾ To pilnu sarakstu sk. EESK atzinuma “Ceļu satiksmes drošības stratēģiskās pamatnostādnes līdz 2020. gadam” 4.8. punktā, OV C 48, 15.2.2011., 27. lpp.

⁽³⁾ OV C 48, 15.2.2011., 27. lpp, 1.5. un turpmākie punkti

3.4.6 visus darba devējus, kam ir savi transportlīdzekļu parki, aicināt iesaistīties projektos, kuru mērķis ir mazināt sadursmes ceļā no dzīvesvietas uz darbavietu un atpakaļ, un izstrādāt savu transportlīdzekļu parku drošības politiku, kā arī mudināt darbiniekus lietot sabiedrisko transportu;

3.4.7 izstrādāt ES tiesību aktus, kas attiecas uz satiksmes dalībnieku neaizsargātajām grupām, piemēram, jaunas prasības attiecībā uz divriteņu transportlīdzekļu ar dzinēju apstiprināšanu, bremžu pretbloķēšanas sistēmas ierīkošanu divriteņu transportlīdzekļiem ar cilindra tilpumu, kas pārsniedz 150 cm³, obligātu automātisko priekšējā apgaismojuma ieslēgšanas sistēmu un, pārskatot direktīvu par vadītāju apliecībām, noteikumiem par tālākizglītību un tehnisko apskati;

3.4.8 Komiteja uzskata, ka jaunajā programmā ir jāiekļauj mērķis paaugstināt Eiropas ceļu tīkla (TEN-T) drošību un panākt, ka tāds pats līmenis ir vismaz 25 % pārējo autoceļu tīklā;

3.4.9 attiecībā uz vispārējo mērķi samazināt uz ceļiem bojāgājušo skaitu uz pusi Komiteja uzsver, ka riski ES dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Tāpēc tā iesaka noteikt atšķirīgus bojāgājušo skaita samazināšanas mērķus.

3.5 Komiteja atzīst, ka pasākumi dalībvalstīs var atšķirties, jo tajās pastāv dažāda līmeņa drošības riski. Dalībvalstīm, kurās satiksmes negadījumos cietušo skaits ir būtiski samazinājies, būtu jāpievēršas "cilvēka" faktoram, t. i., īpaša vērība jāvelta izglītošanai, ietverot tālākizglītību, un noteikumu ievērošanas nodrošināšanu. Savukārt pārējām dalībvalstīm, kurās autoceļu satiksmes negadījumos cietušo skaits vēl nav ievērojami samazinājies, papildus izglītošanai, apmācībai un noteikumu ievērošanas nodrošināšanai lielāka uzmanība jāpievērš arī satiksmes drošības politikas "grūtajiem jautājumiem", piemēram, infrastruktūras uzlabošanai un transportlīdzekļu drošības standartiem.

3.6 Komiteja piekrīt Komisijas uzskatam, ka autoceļu satiksmes drošības politikas efektivitāte būtībā ir atkarīga no satiksmes dalībnieku uzvedības, un šā iemesla dēļ ir būtiski nodrošināt izglītošanu, apmācību un noteikumu ievērošanu.

3.7 Īpaša uzmanība būs jāpievērš "neaizsargātajiem" satiksmes dalībniekiem, jauniem un nepieredzējušiem un gados vecākiem transportlīdzekļu vadītājiem, kuri, nesaņemot papildu apmācību, nezina par izmaiņām, kas notikušas ceļu satiksmes noteikumos.

3.8 Turklāt Komiteja uzskata, ka dalībvalstīs ir regulāri jāriko informatīvas kampaņas, lai cīnītos ar transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā. Tādēļ ir jāiegulda vairāk pūļu, lai nodrošinātu noteikumu ievērošanu, arī pārrobežu mērogā.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Komiteja iesaka pēc iespējas ātrāk vienoties par kopēju jēdzienu "smaga trauma" un "viegla trauma" definīciju un, pamatojoties uz to, noteikt vienotu satiksmes negadījumos cietušo skaita samazināšanas mērķi, lai šos elementus varētu iekļaut programmā laikposmam līdz 2020. gadam.

4.2 Komiteja apliecina, ka tā atbalsta Komisijas priekšlikumu uzlabot satiksmes dalībnieku izglītošanu un apmācību, īstenojot kopēju ceļu satiksmes drošības stratēģiju.

4.3 Vadītāja apmācībā vairāk būtu jāiekļauj aspekts "palīdzības sniegšana un uzvedība, notiekot satiksmes negadījumam".

4.4 Komiteja vēlas īpaši uzsvērt pastāvīgas izglītošanas nozīmi, ņemot vērā to, ka laika gaitā satiksmes noteikumos var notikt izmaiņas.

4.5 Tas attiecas gan uz vienkāršiem satiksmes dalībniekiem, gan arī, un jo īpaši, uz policistiem un ugunsdzēsējiem, civilās aizsardzības un autoceļu satiksmes apkalpes un neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu darbiniekiem, proti, visām tām personām, kuras sniedz palīdzību, ja ir noticis satiksmes negadījums vai avārija, un kuru īpašās prasmes ir nepieciešamas minētajos gadījumos. Komiteja uzskata, ka ir ļoti svarīgi nodrošināt īpašu un pastāvīgu apmācību iepriekš minētajām personām gan profesionālajā, gan administratīvajā jomā, lai tādējādi vēl vairāk uzlabotu viņu sniegto pakalpojumu kvalitāti.

4.6 Komiteja atbalsta arī centienus pastiprināti pievērsties satiksmes noteikumu ievērošanai, arī pārrobežu mērogā. Komiteja atzinumā par tematu "Veicināt ceļu satiksmes drošības noteikumu pārrobežu izpildi" (*) jau nepārprotami apstiprināja, ka, nepiemērojot satiksmes noteikumus pārrobežu mērogā, Trešajā ceļu satiksmes rīcības programmā noteiktais mērķis netiks sasniegts. Komiteja pilnībā apstiprina minētajā atzinumā izklāstītos secinājumus.

4.7 Papildus jau obligātajai ātruma ierobežotāju uzstādīšanai kravas automobiļos Komiteja atbalsta Komisijas priekšlikumu aprīkot ar tiem arī vieglos kravas automobiļus. Satiksmē piedalās aizvien lielāks skaits šādu transportlīdzekļu, īpaši kurjerpiegādes nozarē, kur ir svarīgi nodrošināt "piegādi tieši laikā". Tieši tāpēc tie bieži vien pārvietojas ar lielāku ātrumu. Turklāt arī pie stūres pavadītais laiks un darba laiks jāpielāgo noteikumiem par preču pārvadāšanu ar kravas automobiļiem, kuru pilna maksimālā masa ir lielāka par 3,5 tonnām.

(*) EESK atzinums "Ceļu satiksmes drošības noteikumu pārrobežu izpildes veicināšana", OV C 77, 31.3.2009., 70. lpp.

4.8 Tā kā daudzu satiksmes negadījumu cēlonis aizvien ir transportlīdzekļa vadīšana alkohola reibumā, Komiteja atbalsta priekšlikumu gadījumos, kad vadītājs ir bijis sodīts par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā, gan kravas automobiļos un nelielos furgonos, gan vieglajos automobiļos uzstādīt ierīces dzinēja bloķēšanai, ja vadītājs ir lietojis alkoholu.

4.9 Īpaša uzmanība ir jāpievērš divriteņu transportlīdzekļiem ar dzinēju. To vadītājus apdraud 18 līdz 20 reizes lielāks smagu traumu gūšanas apdraudējums nekā automobiļu vadītājus. Komiteja pieprasa Komisijai pēc iespējas ātrāk izstrādāt priekšlikumus divriteņu transportlīdzekļu ar dzinēju aktīvās un pasīvās drošības nodrošināšanai.

4.10 Tā kā vairums negadījumu ar letālām sekām notiek pilsētā vai uz otrās šķiras un lauku ceļiem, Komisija ierosina piešķirt Eiropas līdzekļus infrastruktūrām, kas atbilst ceļu satiksmes drošības un tuneļu drošības direktīvu prasībām. Komiteja atbalsta šo priekšlikumu un uzskata, ka Eiropas ceļu satiksmes drošības aģentūrai, kas būtu jāizveido, būs liela nozīme, veicot novērtējumu par to, kuriem otrās šķiras un lauku ceļiem būtu piešķirams Eiropas līdzfinansējums.

4.11 Iepriekšējos atzinumos Komiteja īpaši ir aicinājusi, lai:

- programmā tiktu paredzēts, ka visas dalībvalstis izstrādā "melno punktu" kartes un katru gadu nosūta to aktualizētu versiju kompetentajai Eiropas iestādei;
- drošības jautājumā un turpmākajā autoceļu transporta politikā 2020. gadam "[tiek panākts] progress attiecībā uz [...] kontroles pasākumu un soda sankciju saskaņošanu, iekšējā tirgus reālu integrāciju, efektivitātes paaugstināšanu, attiecīgā gadījumā izmantojot modalitātes koncepcijas [...], un pētījumus par vidējo braukšanas ātrumu, kā arī nodrošinot apriepojuma uzlabošanu".

Komiteja vēlas vēlreiz uzsvērt minēto jautājumu svarīgumu.

4.12 Komiteja īpaši atbalsta pēc iespējas ātru jaunāko tehnoloģiju izmantošanu transportlīdzekļos un uzsver, ka visās dalībvalstīs *eCall* sistēma būtu jāattiecina uz pārējiem transportlīdzekļiem, piemēram divriteņu transportlīdzekļiem ar dzinēju.

4.13 Komiteja atbalsta Komisijas centienus, sadarbojoties ar dalībvalstīm un citiem ceļu drošības jomā iesaistītiem valsts un privātā sektora partneriem, izstrādāt rīcības stratēģiju attiecībā uz satiksmes negadījumā gūtām traumām.

4.14 Komiteja jau iepriekš atzinumos par attiecīgo jomu ⁽⁵⁾ ir norādījusi, ka programmā ir jāpiešķir prioritāte neaizsargāto satiksmes dalībnieku aizsardzībai. Komitejas skatījumā minētā grupa ietver divriteņu transportlīdzekļu ar dzinēju vadītājus, gājējus un velobraucējus, kā arī jauniešus, aizvien pieaugošo skaitu vecāka gadagājuma cilvēku un personas ar invaliditāti.

4.14.1 Tāpat kā kādā iepriekšējā atzinumā ⁽⁶⁾ Komiteja aicina, lai satiksmes drošībai, noziedzības novēršanai autokravu pārvaldījumu jomā un kravas automobiļu vadītāju veselības un drošības labad visā ES bez kavēšanās tiktu paplašināts profesionāļiem autovadītājiem paredzētu drošu un apsargātu stāvvietu tīkls. Komiteja atbalsta arī to, lai līgumus slēgtu, pamatojoties uz transportlīdzekļa vadītāja profesionālajām prasmēm, nevis pakalpojumu.

4.15 Komiteja īpaši uzsver bīstamos apstākļus, kuriem ir pakļauti lielaudas transportlīdzekļu vadītāji atsevišķās robežu šķērsošanas vietās. Vairākos gadījumos, īpaši šķērsojot Eiropas Savienības ārējās robežas, vadītājiem bieži vien ir jāpaliek savā transportlīdzeklī vai tā tiešā tuvumā, kamēr tiek veikta tā pārbaude ar rentgenstariem. Nav šaubu, ka transportlīdzekļu vadītāju veselība, viņiem pildot šo pienākumu, tiek nopietni apdraudēta. Minēto problēmu varētu atrisināt, atļaujot vadītājiem šādas pārbaudes laikā atstāt transportlīdzekli un atrasties drošā attālumā no tā. Komiteja īpaši aicina dalībvalstis minēto jautājumu apspriest un rast tā risinājumu Ženēvā notiekošajā nākamajā ANO I darba grupas (ANO darba grupa, kas izskata autoceļu satiksmes drošības jautājumus) sanāksmē.

Briselē, 2011. gada 16. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ EESK atzinums "Ceļu satiksmes drošības stratēģiskās pamatnostādnes līdz 2020. gadam" OV C 48, 15.2.2011, 27. lpp; EESK atzinums "Ceļu satiksmes drošības noteikumu pārrobežu izpildes veicināšana", OV C 77, 31.3.2009., 70. lpp.

⁽⁶⁾ EESK atzinums "Satiksmes drošība – profesionāli transportlīdzekļu vadītāji", OV C 175, 27.7.2007., 88. lpp., 1.1. punkts.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu”

COM(2010) 475 galīgā redakcija – 2010/0253 (COD)

un “Komisijas paziņojums par vienotas Eiropas dzelzceļa telpas izveidi”

COM(2010) 474 galīgā redakcija

(2011/C 132/20)

Ziņotājs: **HENCKS kgs**

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 91. un 304. pantu 2010. gada 4. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu”

COM(2010) 475 galīgā redakcija — 2010/0253 (COD) un par tematu

“Komisijas paziņojums par vienotas Eiropas dzelzceļa telpas izveidi”

COM(2010) 474 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 1. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (16. marta sēdē), ar 168 balsīm par, 21 balsi pret un 13 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē pirmajā dzelzceļa nozares tiesību aktu kopumā ietvertā pārstrādātā direktīvas projekta mērķi — novērst atšķirības dzelzceļa nozares tiesību aktu interpretācijā un izskaust trūkumus atsevišķos noteikumos. Tomēr pārstrādātajā direktīvā ne tikai grozītas spēkā esošās normas, bet arī ietverti daudzi jauni noteikumi.

1.2 EESK norāda, ka dzelzceļa telpas regulējuma mērķis ir izveidot tādu Eiropas dzelzceļa telpu, kas spētu konkurēt (ilgtspējīgā veidā) ar citiem transporta veidiem. Tāpēc EESK atbalsta jebkādu jaunus noteikumus, kas izstrādāti ar minēto mērķi, tomēr nevar pilnībā piekrist tādiem noteikumiem, kuri ir plašāki vai ievērojami šaurāki par šo mērķi.

1.3 EESK pauž nožēlu, ka direktīvas projektā nav pievērsta uzmanība ne savstarpējai izmantojamībai (kaut gan vienotas Eiropas dzelzceļa telpas izveide lielā mērā ir atkarīga no progresīva savstarpējas izmantojamības tehniskā nodrošinājuma), ne arī nevienmērībai dzelzceļa satiksmes vadīšanā, kad pasažieru vilcieniem bieži tiek piešķirta prioritāte pār kravas pārvadājumiem.

1.4 Stingro budžeta ierobežojumu laikā nāksies meklēt jaunus dzelzceļa infrastruktūras finansējuma avotus. Tā kā lielākā daļa Eiropas struktūrfondu un sociālās kohēzijas fonda finansējuma paredzēta ceļu infrastruktūrai, savukārt TEN-T līdzekļi domāti galvenokārt dzelzceļam, EESK var piekrist vienota transporta nozares fonda izveidei tikai tad, ja tiek ievērota neitralitāte un līdzsvarotība attiecībā uz visiem transporta veidiem. EESK vēlas, lai, pārskatot kohēzijas politiku laikposmam pēc 2014. gada, šāds finansējums tiktu skaidri paredzēts.

1.5 Saistībā ar citiem finansējuma avotiem EESK vērs uzmanību uz paziņojumā “Ceļā uz aktu par vienoto tirgu” ietverto 15. un 16. priekšlikumu un ierosina izskatīt iespēju veidot tādu pašu kompensācijas fondu, kāds jau izveidots dažādās tīklu nozarēs.

1.6 EESK pauž nožēlu, ka joprojām nav izstrādāti noteikumi, ar kuriem nodrošināt dzelzceļa un citu transporta veidu godīgu konkurenci, un ka acīmredzami nepietiekami ir pasākumi, kuru mērķis ir internalizēt transporta ārējās izmaksas un faktorus, pakalpojumu maksā iekļaujot ārējās izmaksas, kuras gulstas uz sabiedrību.

1.7 Attiecībā uz nosacījumiem, kas saistīti ar piekļuvi apkalpes iekārtām, EESK nepiekrīt prasībai pēc neatkarības juridiskā, organizatoriskā un lēmumu pieņemšanas ziņā, jo tādējādi varētu tikt apdraudētas neaizstājamas pašreizējās struktūras.

1.8 EESK nevar piekrist arī tam, ka pārskatītā direktīvas projekta pielikumos ietvertos noteikumus, kuri neapšaubāmi ir būtiski svarīgi, Komisija grozītu ar deleģēto aktu palīdzību.

1.9 Visbeidzot, EESK uzskata, ka par neapšaubāmu prioritāti jāizvirza Eiropas signalizācijas un satiksmes vadības sistēmas (ERTMS) vispārēja ieviešana kopā ar Eiropas vilcienu kontroles sistēmu (ETCS).

2. Eiropas dzelzceļa telpas tiesiskā regulējuma pilnveide

2.1 Izveidot tādu Kopienas dzelzceļa telpu, kas spētu konkurēt (ilgtspējīgā veidā) ar citiem transporta veidiem, — šādu mērķi Eiropas Savienība tiecas sasniegt kopš 1991. gada 29. jūlija, kad tika pieņemta pirmā direktīva par Kopienas dzelzceļa attīstību (91/440/EEK), kurai 1996. gadā sekoja Baltā grāmata "Stratēģija Kopienas dzelzceļa atjaunošanai".

2.2 Direktīvā 91/440/EEK (vēlāk grozītā un konsolidētā) aplūkota dzelzceļa infrastruktūras un visu starptautisko dzelzceļa transporta pakalpojumu — gan kravu, gan pasažieru pārvadājumu — pārvaldība, ko īsteno dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi, kuri veic vai veiks uzņēmējdarbību Savienībā, izņemot tos dzelzceļa uzņēmumus, kuri izmanto vienīgi pilsētas, piepilsētas vai reģionālos transporta tīklus.

2.3 Kopējo transporta politiku ES uzskata par vienu no Eiropas vienotā tirgus pamatelementiem un cenšas veicināt dzelzceļa transportu, uzsverot tā konkurences priekšrocības salīdzinājumā ar citiem sauszemes vai gaisa transporta veidiem tādos aspektos kā enerģijas patēriņš, piesārņojums, ietekme uz vidi un drošība. Lai to panāktu, ES balstās uz diviem šādiem principiem:

— tirgus atvēršana un brīva konkurence,

— Eiropas dzelzceļa sistēmu savstarpēja izmantojamība.

Pēc pirmā dzelzceļa nozares tiesību aktu kopuma, ko izstrādāja 2001. gadā, tika sagatavoti vēl divi tiesību aktu kopumi, kā arī vairākas direktīvas un ieteikumi.

3. Eiropas tiesību aktu transponēšana valstu tiesību aktos

3.1 Transponējot valsts tiesību aktos pirmā dzelzceļa nozares tiesību aktu kopuma direktīvas, vairākas dalībvalstis saskārās ar

nopietnām problēmām un kavēšanos; Komisija uzskatīja, ka īstenošana nav veikta vai arī ir veikta nepilnīgi un nepareizi, tāpēc 2008. gada jūnijā Komisija sāka pienākumu neizpildes procedūru pret 24 no 25 attiecīgajām dalībvalstīm (Maltā un Kiprā dzelzceļa tīkla nav).

3.2 Pēc tam kad 3 dalībvalstis bija grozījušas savus tiesību aktus, Komisija 2009. gada oktobrī 21 dalībvalstij nosūtīja argumentētu atzinumu par spēkā esošu pārkāpuma tiesvedību. Komisija 2010. gada 24. jūnijā nolēma vērsties Eiropas Savienības Tiesā, lai ierosinātu lietu pret 13 dalībvalstīm, savukārt par pārējām 8 dalībvalstīm, kurām bija nosūtīts argumentēts atzinums, tika saņemti paskaidrojumi.

3.3 Komisija galvenokārt iebilst pret nevienlīdzīgiem konkurences apstākļiem saistībā ar pārāk augstas piekļuves maksas noteikšanu, netaisnīgu tīkla jaudas sadali, dominējošo stāvokli, ko ieņem [vēsturiski] tīklu operatori, kuri paši izmanto dzelzceļa pakalpojumus, kā arī neatkarīgu regulatīvo iestāžu trūkumu.

3.4 Tomēr Komisija atzīst, ka brīvas konkurences attīstību dzelzceļa nozarē daļēji kavē arī skaidrības trūkums dzelzceļa nozares tiesiskajā regulējumā, kā arī nepilnības atsevišķos noteikumos, kuri būtu jāprecizē un jāpielāgo, lai novērstu interpretācijas atšķirības dažādās dalībvalstīs.

4. Pārstrādātās direktīvas saturs

4.1 Pirmā dzelzceļa nozares tiesību aktu kopuma pārstrādāšana ierosināta nolūkā vienkāršot un konsolidēt spēkā esošos tiesību aktus, likvidēt savstarpējās atsauces, saskaņot terminus un risināt problēmas, kas saistītas ar kravas un pasažieru starptautiskajiem pārvadājumiem, tostarp ar kabotāžu.

4.2 Pārstrādātajā projektā ietverti arī jauni noteikumi; svarīgākie no tiem ir šādi:

— prasības par neatkarību, t.i., juridisko un organizatorisko neatkarību un neatkarību lēmumu pieņemšanā, transporta pakalpojumu pārvaldībā un dzelzceļa papildpakalpojumu (piem., uzturēšanas, apkopes, galastaciju pievadceļu, pasažieru informēšanas sistēmu, biļešu iegādes sistēmu stacijās utt.) infrastruktūras pārvaldībā;

— aizliegums pakalpojumu sniedzējiem iekasēt maksu par infrastruktūras izmantošanu;

- principa “izmanto vai zaudē” ieviešana, lai neļautu mākslīgi noslogot infrastruktūru;
- pienākums dalībvalstīm izstrādāt infrastruktūras attīstības plānu kā daļu no valsts ilgtermiņa stratēģijas;
- izmantošanas maksas pielāgojumu ieviešana atbilstīgi ekoloģiskajiem un savstarpējas izmantojamības kritērijiem;
- regulatīvo iestāžu neatkarības stiprināšana un pilnvaru paplašināšana.

5. Vispārīgas piezīmes par pārstrādāto direktīvu

5.1 Kā pamatoti norādīts paziņojumā “Ceļā uz aktu par vienoto tirgu” (COM(2010) 608), transports ir mūsdienīgas ekonomikas “mugurkauls” un viens no tās svarīgākajiem balstiem, jo spēj visraitākajā veidā nogādāt preces un personas tur, kur tām attiecīgajā brīdī jānokļūst vai kur tās vēlas nokļūt.

5.2 Direktīvas priekšlikumā tomēr nav pievērsta uzmanība nevienmērībai dzelzceļa satiksmes vadīšanā, kad prioritāte bieži tiek piešķirta pasažieru vilcieniem. Šajā saistībā EESK atgādina savus ierosinājumus par lielāka elastīguma nodrošināšanu sliežu ceļu piešķiršanā kravas pārvadājumiem.⁽¹⁾

5.3 EESK savos atzinumos vienmēr ir atbalstījis Savienības centienus radīt pamatnosacījumus tādai Eiropas dzelzceļa pasažieru un kravas pārvadājumu nozarei, kas ceļotājiem, lietotājiem un operatoriem piedāvātu efektīvus, drošus, ilgtspējīgus un pieejamus pakalpojumus par pārredzamu, konkurētspējīgu un pieņemamu cenu.

5.4 EESK joprojām pauž pārliecību, ka dzelzceļa transportam ir izaugsmes iespējas tautsaimnieciskajā vidē, kuru raksturo tirdzniecības pieaugums, ceļu satiksmes sastrēgumi un arvien stingrākas prasības transporta nozarei saudzēt vidi un mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas.

5.5 Tomēr nav noliedzams, ka aplūkojamā direktīva, par spīti ievērojamajai juridiskajai bāzei, acīmredzami nesasniedz izvirzīto mērķi — izveidot tādu Eiropas dzelzceļa telpu, kas spētu nostiprināt savas pozīcijas iepretī pārējiem transporta veidiem.

5.6 Pēc ilgstošas lejuplīdes dzelzceļa pārvadājumu īpatsvars attiecībā pret citiem sauszemes transporta veidiem pēdējos desmit gados ir nedaudz stabilizējies, tomēr attīstības temps dalībvalstīs ir bijis un joprojām ir ļoti dažāds. Vienīgi ātrgaitas pārvadājumu tīkla pakalpojumi var lepoties ar būtisku attīstību, jo ir izveidotas vai tiek plānots izveidot papildu līnijas un nozarē ir palielinājies operatoru skaits.

5.7 Tā kā trūkst patiesi integrēta tīkla, kravas transporta jomā tīkla operatoriem jāpaļaujas uz jau izveidotajiem vai plānotajiem 15 “starptautiskajiem kravas pārvadājumu koridoriem”⁽²⁾, kuri savienos galvenos ES rūpnieciskos reģionus un būs reāls operatīvs risinājums, taču runa ir vienīgi par starptautiskajiem koridoriem.

6. Grūtības un šķēršļi saistībā ar dzelzceļa tīkla un pakalpojumu attīstību

6.1 Dzelzceļa tīklam nav izdevies attaisnot klientu cerības un izpildīt kvalitātes prasības tādā mērā, lai varētu efektīvi konkurēt ar citiem transporta veidiem, sevišķi cenu, elastības, brauciena laika un punktualitātes ziņā. Tomēr pašreizējo struktūru pārveidošana turpmāko prasību apmierināšanai nav vienkārša, un izrādās, ka tai vajadzīgs ilgāks laiks, nekā cerēts. Tādēļ vajadzīgi vēl citi pasākumi, lai sekmētu efektīvas ES dzelzceļa infrastruktūras attīstību, izveidotu dzelzceļa pārvadājumu tirgu, kas būtu pievilcīgs un patiešām atvērts, novērstu administratīvos un tehniskos šķēršļus un nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus visiem transporta veidiem.

6.2 Komiteja atzīmē, ka 24 no 25 dalībvalstīm ir saskārušās vai joprojām saskaras ar grūtībām savas valsts tiesību aktos transponēt ES tiesisko regulējumu dzelzceļa jomā, ko tās iepriekš apstiprināja. Attiecīgā gadījumā, protams, lemt par Komisijas sūdzības pamatotību ir Tiesas kompetencē. Attīstības grūtībās, ar kurām saskaras dzelzceļa tīkls un pakalpojumi, ir ļoti viegli vainot vienīgi dalībvalstu iespējamās protekcionisma problēmas. Komiteja uzskata, ka problēmas iemesls meklējams arī citur.

6.3 Daudzos gadījumos dzelzceļa infrastruktūrai raksturīgas dabiskā monopola īpatnības. Tāpēc ir svarīgi, lai šī infrastruktūra patiešām būtu valsts iestāžu kontrolē un tai būtu pārrobežu saskaņošanai vajadzīgā kapacitāte un finanšu līdzekļi, lai nekavētu transportu Eiropā un uz kaimiņvalstīm. Lai varētu sniegt dzelzceļa transporta pakalpojumus, jārod arī saskaņots līdzsvars starp ekonomikas, sociālajiem, darba, drošības un vides apstākļiem, no vienas puses, un ekonomikas un konkurences apstākļiem, no otras puses.

6.4 Turklāt dalībvalstis savu politiku veido, vairāk pievēršot uzmanību iedzīvotāju bažām un sūdzībām, sevišķi tāpēc, ka “šī skepse, ko daudzi izjūt attiecībā uz iekšējo tirgu, ir skaidrojama cita starpā arī ar izveidojušos priekšstatu, ka šie pakāpeniskie liberalizācijas procesi ir notikuši, tam “upurējot” daudzu ekonomikas operatoru iegūtās sociālās tiesības”, kā norādīts *Mario Monti* ziņojumā.

⁽¹⁾ OV C 27, 03.02.2009., 41. lpp.

⁽²⁾ OV L 276, 20.10.2010, 22. lpp.

6.5 Līgumu noteikumi (sk. LESD 14. pantu un 26. protokolu) un sekundārie tiesību akti par vispārējās nozīmes pakalpojumiem, kā arī LESD 93. pants attiecas uz transportu plašākā nozīmē, savukārt Regulā Nr. 1370/2007 konkrēti aplūkoti sabiedriskie pakalpojumi pasažieru pārvadājumos pa dzelzceļu un autoceļiem. EESK pauž nožēlu, ka Komisija skaidri neatšausas uz šiem noteikumiem un dzelzceļa pārvadājumu nozares problēmas neaplūko šādās vispārējās kopsakarībās.

7. Īpašas piezīmes

7.1 *Infrastrukturā finansējums*

7.1.1 Vienotas dzelzceļa telpas izveide nav atkarīga tikai no politiskās gribas un no dzelzceļa uzņēmumu komercdarbības dinamikas, bet arī no tīkla paplašināšanas un modernizēšanas, nolietoto iekārtu nomaiņas, vājo vietu likvidēšanas, savstarpējās izmantojamības tehniskā nodrošinājuma, drošības sistēmu vispārējās ieviešanas un saskaņošanas utt., tādēļ tīklos jāiegulda milzīgi līdzekļi, kuri atmaksāsies tikai pēc ļoti ilga laika.

7.1.2 Pašreizējās ekonomikas apstākļos, kad Eiropā jāsamazinā budžeta deficīts un jāpanāk līdzsvarots budžets, dalībvalstīm ir ļoti ierobežota rīcības brīvība attiecībā uz publiskajiem ieguldījumiem, un tas dara piesardzīgus arī privātos ieguldītājus.

7.1.3 Minēto iemeslu dēļ ieguldītājus galvenokārt interesē rentabla ātrgaitas tīklu un Eiropas kravu pārvadājumu tīklu infrastruktūra, toties tradicionālie dzelzceļa pārvadājumi raisa krietni mazāku interesi.

7.1.4 Direktīvas projektā paredzēts, ka dalībvalstīm būs pienākums publicēt dzelzceļa infrastruktūras attīstības stratēģiju, kura atbilstu nākotnes mobilitātes prasībām un kuras pamatā būtu vismaz 5 gadus ilgs stabils un noturīgs finansējums. Pamatojoties uz šo stratēģiju, infrastruktūras pārvaldītājam savukārt būs jāizstrādā uzņēmējdarbības plāns, kurā jāietver ieguldījumu un finansējumu programmas. Dzelzceļa nozares regulatīvajai iestādei par to jāsniedz nesaistošs atzinums.

7.1.5 Turklāt dalībvalstīm kopā ar valsts kontrolē vai īpašumā esošajiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem jāizveido attiecīgi mehānismi, lai samazinātu valsts kontrolē vai īpašumā esošu uzņēmumu parādsaistības līdz tādām līmenim, kas nekavē pareizu finanšu vadību, un lai uzlabotu to finanšu stāvokli.

7.1.6 EESK atzinīgi vērtē dalībvalstīm noteikto pienākumu ieviest daudzgadu programmu vidēja termiņa un ilgtermiņa ieguldījumiem dzelzceļa tīklos; tas nodrošinātu plānošanas drošību un elastīgumu, kas nepieciešams pārvaldītājiem un

operatoriem. Tomēr EESK uzskata, ka bez papildu finansējuma avotiem šis pienākums var nedot gaidīto rezultātu. EESK vēlas, lai, pārskatot kohēzijas politiku laikposmam pēc 2014. gada, šāds finansējums tiktu skaidri paredzēts. Tā kā lielākā daļa Eiropas struktūrfondu un sociālās kohēzijas fonda finansējuma paredzēta ceļu infrastruktūrai, savukārt TEN-T līdzekļi domāti galvenokārt dzelzceļam, EESK var piekrist vienota transporta nozares fonda izveidei tikai tad, ja tiek ievērota neitralitāte un līdzsvarotība attiecībā uz visiem transporta veidiem.

7.1.7 Direktīvas projektā paredzētās daudzgadu līgumiskās vienošanās (saikne starp finansējumu un rezultātiem, uzņēmējdarbības plāni), pēc EESK domām, principā ir atbalstāmas, taču to saturam būtu jāatbilst subsidiaritātes principam. Turklāt šajās vienošanās būtu jāietver nosacījumi, kas nodrošinātu, ka izmaksu ietaupījumi atspoguļojas pazeminātās cenās, tādējādi dodot labumu lietotājiem.

7.1.8 Jānorāda arī, ka ES nevar noteikt dalībvalstīm ne to, kurus partnerus izvēlēties, lai saņemtu atzinumu par savām ieguldījumu programmām, šajā gadījumā — dzelzceļa nozares regulatīvo iestādi, ne uzlikt par pienākumu minētajai iestādei pārbaudīt, vai paredzētie budžeta līdzekļi ir piemēroti, lai sasniegtu infrastruktūras produktivitātes mērķus, ne arī pieprasīt iesniegt apliecinājošus dokumentus gadījumā, ja dalībvalsts nepilda attiecīgās regulatīvās iestādes ieteikumus.

7.1.9 Lai piesaistītu vismaz dažus ilgtermiņa ieguldījumus, var izmantot publiskā un privātā sektora partnerību, ja vien esošā tiesiskā bāze veido tādu Eiropas satvaru, kas ir labvēlīgs šādām partnerībām, ja ir līdzsvars starp publisko un privāto ieguldītāju atšķirīgajām interesēm un ja sabiedrisko pakalpojumu un drošības interesēs dzelzceļa infrastruktūras aktīvi paliek sabiedrības īpašumā.

7.1.10 Lai atrastu piemērotus finansējuma avotus, EESK uzskata par lietderīgu apsvērt iespēju stimulēt ieguldījumus atbilstīgi paziņojuma "Ceļā uz aktu par vienoto tirgu" 15. priekšlikumam ("Eiropas projektu finansēšanai ... stimulēt privāto obligāciju ... ieviešanu") un 16. priekšlikumam ("[izpētīt] pasākumus, kas varētu sekmēt privātos ieguldījumus, jo īpaši ilgtermiņa ieguldījumus, kas aktīvi varētu sekmēt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanu").

Vēl vienu dzelzceļa infrastruktūras finansējuma avotu varētu rast, izveidojot kompensācijas fondu, kurš līdzinātos tam, kāds paredzēts Pasta direktīvā, un kura finansēšanā saskaņā ar īpaši izstrādājamiem nosacījumiem iesaistītos visi dzelzceļa tīkla lietotāji.

7.2. Ārējo izmaksu/faktoru internalizācija

7.2.1 Dzelzceļa transporta jomā vajadzīgas iniciatīvas, kas būtu koordinētas gan ES, gan dalībvalstu, gan vietējā līmenī un kas popularizētu šo transporta veidu visos gadījumos, kad vien iespējams īstenot tā salīdzinošās priekšrocības.

7.2.2 No šāda viedokļa raugoties, Komisija pamatoti uzsvēra vajadzību “nodrošināt līdzvērtīgus konkurences apstākļus ar citiem transporta veidiem”, it īpaši, veicot “pasākumus transporta ārējo izmaksu koordinētai un līdzsvarotai internalizēšanai starp transporta veidiem tā, lai maksa atspoguļotu ārējo izmaksu līmeni sabiedrībai kopumā”. Tomēr Komisijas priekšlikumi ir ievērojami pieticīgāki par tiem ierosinājumiem, ko šai saistībā pārdusi EESK ⁽³⁾.

7.2.3 Iekšējā tirgus un konkurences problēmas aplūkojamas ne tikai pašas dzelzceļa nozares kontekstā, bet gan vispirms un galvenokārt — kā jautājumi, kas attiecas uz konkurenci ar citiem transporta veidiem.

Kamēr transporta infrastruktūras izmantošanas maksā netiks atspoguļotas gan ārējās, gan sociālās, gan ar vidi saistītās izmaksas, dzelzceļa transporta nozare cietīs no konkurences izkropļojumiem.

7.2.4 Lai gan ar vides aizsardzību saistīto izmaksu internalizācija jau 2001. gadā tika paredzēta Baltajā grāmatā “Eiropas transporta politika līdz 2010. gadam — laiks izlemt”, EESK paūz nožēlu, ka lēmums joprojām nav pieņemts.

7.2.5 Lai mudinātu dzelzceļa nozares uzņēmumus ieguldīt līdzekļus ilgtspējīgākās dzelzceļa tehnoloģijās, direktīvas projektā paredzēts ieviest tīkla piekļuves maksas diferenciaciju atkarībā no ritošā sastāva trokšņa emisijas rādītājiem.

Saskaņā ar Komisijas teikto (lai gan direktīvas projektā tas nav skaidri atspoguļots) šādu maksas diferenciaciju īsteno, piedāvājot piekļuves maksas atlaidi tiem uzņēmumiem, kuri samazinās ritošā sastāva trokšņu emisiju. EESK uzskata, ka šādu visnotaļ atzīstamu metodi tomēr vajadzētu izmantot vienīgi tad, ja tā būtu obligāta (un nevis tikai fakultatīva) arī attiecībā uz citiem transporta veidiem.

7.2.6 Protams, EESK atzinīgi vērtē šo pirmo soli pareizajā virzienā, tomēr paūz arī bažas, ka minētais līdzeklis neļaus ievērojami mazināt konkurences izkropļojumus, kamēr dalībvalstīm, atbilstīgi “Eurovignette” direktīvas projektam, nebūs pienākuma piemērot ne tikai infrastruktūras maksu, bet arī maksu par visām ārējām izmaksām.

7.3. Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu vadība atbilstīgi komerciāliem principiem

7.3.1 Direktīvas projektā paredzēts: ja dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums ir tiešā vai netiešā dalībvalsts īpašumā vai kontrolē, tās kontroles tiesības nepārsniedz vispārīgo politiku un neskar konkrētus vadības lēmumus saistībā ar uzņēmējdarbību.

7.3.2 EESK uzskata, ka direktīvā nevajadzētu iepriekš noteikt, kādām jābūt valdes kontroles pilnvarām, jo dalībvalstij kā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma akcionāram vajadzīgas ne lielākas, ne mazākas kontroles tiesības kā jebkuram privātam akcionāram.

7.4. Nosacījumi par piekļuvi pakalpojumiem

7.4.1 Lai garantētu nediskriminējošu piekļuvi apkalpes iekārtām, proti, stacijām (pasažieru dzelzceļa stacijām, šķirotavām, vilcienu sastāvu komplektēšanas iekārtām, aklajiem atzariem, kravas termināļiem, tehniskās apkopes iekārtām, palīdzības un vilkšanas iekārtām utt.), kuru operators ir dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums, šā uzņēmuma darbība jāveido tā, ka tas juridiskā, organizatoriskā un lēmumu pieņemšanas ziņā ir neatkarīgs.

7.4.2 EESK uzskata, ka prasība pēc šādas juridiskās, organizatoriskās un lēmumu pieņemšanas neatkarības ir nesamērīga ar nediskriminācijas mērķi un apdraud neaizstājamās pašreizējās struktūras un darbības.

7.4.3 Pēc EESK domām, pietiktu ar prasību ievērot spēkā esošos noteikumus, kuri šādu apkalpes iekārtu operatoriem nosaka pienākumu garantēt nediskriminējošu un pārredzamu piekļuvi. Minētais noteikums ir jo vairāk pietiekams tāpēc, ka attiecīgo tiesību aktu neievērošanas gadījumā iesaistās regulatīvā iestāde.

7.4.4 EESK vēlas atgādināt, ka šādu apkalpes iekārtu publiskais finansējums tika iecerēts ar mērķi apmierināt sabiedrības vajadzības. Tāpēc gadījumos, kad šādas apkalpes iekārtas tiek finansētas no publiskajiem līdzekļiem, piekļuve tām nodrošināma tikai tad, ja tas atbilst vispārējām interesēm.

7.5. Tirgus uzraudzība

7.5.1 Pārstrādātās direktīvas 14. pantā ir paredzēts, ka par pārrobežu nolīgumiem starp dalībvalstīm ir jāziņo Komisijai, taču nav skaidri norādīts, uz kādiem nolīgumiem tas attiecas. EESK aicina precizēt, ka šajā gadījumā ir runa tikai par sabiedrisko pakalpojumu līgumiem.

7.5.2 Direktīvas priekšlikums uz nenoteiktu laiku piešķirs Komisijai arī pilnvaras pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem grozīt noteikumus, kas ietverti aplūkojamās direktīvas pielikumos.

⁽³⁾ OV C 317, 23.12.2009., 80. lpp.

7.5.3 Tā kā atsevišķos pielikumos ir vairāki būtiski elementi, bet Līgumā deleģētos aktus atļauts izmantot vienīgi, lai papildinātu vai grozītu nebūtiskus tiesību akta elementus, EESK uzskata, ka šajā gadījumā būtu jāizmanto parastā likumdošanas procedūra, kas paredzēta Eiropas Savienības tiesību aktos.

7.5.4 Direktīvas projekta VII pielikumā minēti starp kompetentajām iestādēm un infrastruktūras pārvaldītājiem noslēgto līgumisko vienošanos pamatprincipi, tostarp nosakot, ka minētā līgumiskā vienošanās paredz arī noteikumus par to, kā rīkoties ievērojamu darbības traucējumu gadījumā, ietverot minimālo pakalpojuma apjomu streiku gadījumā, ja tādi ir.

7.5.5 Lai novērstu jebkādu neatbilstīgu interpretāciju vai aizdomas par iejaukšanos dalībvalstu darba tiesībās (un attiecīgi — par subsidiaritātes principa pārkāpšanu), EESK iesaka precizēt, ka šajā gadījumā ir runa par minimālo pakalpojuma apjomu tajās dalībvalstīs, kur šādu pakalpojuma apjomu paredz valsts tiesību akti.

8. Komisijas paziņojuma par dzelzceļa nozares stratēģiju 2011.–2015. gadam saturs

8.1 Paziņojumā izklāstīta Komisijas stratēģija dzelzceļa nozarē, kā arī papildu iniciatīvas, kas varētu tikt izvērstas tuvākajos piecos gados, proti:

- līdzekļu mobilizēšana dzelzceļa infrastruktūras attīstībai;
- specializētāku tīklu izveidošana;
- administratīvo un tehnisko šķēršļu novēršana;
- līdzvērtīgu konkurences apstākļu nodrošināšana ar citiem transporta veidiem;
- ERTMS sistēmas vispārējās ieviešanas veicināšana līdztekus Eiropas vilcienu kontroles sistēmai ETCS.

9. Piezīmes par dzelzceļa nozares stratēģiju 2011.–2015. gadam

9.1 EESK uzskata, ka ERTMS sistēmas vispārēja ieviešana kopā ar Eiropas vilcienu kontroles sistēmu ETCS izvirzāma par neapšaubāmu prioritāti. Šāda ieviešana nav panākama bez būtiskiem ieguldījumiem, tāpēc būs vajadzīgs Eiropas fondu finansējums.

9.2 Paziņojumā norādīts: “Tā kā ļoti liela daļa iekšzemes pasažieru pārvadājumu notiek saskaņā ar pakalpojumu valsts līgumiem, Komisija izskatīs arī dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumu valsts līgumu piešķiršanas nosacījumus dalībvalstīs. Jau ir sākusies pašreizējās prakses novērtēšana saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1370/2007, kas stājās spēkā 2009. gada decembrī.”

9.3 EESK pauž neizpratni par Komisijas nodomu izvērtēt regulu, kura ir spēkā tikai kopš 2009. gada 3. decembra un kura tās daudzo pārejas noteikumu dēļ ir piemērojama tikai daļēji. Šāda Komisijas steiga patiešām var raisīt izbrīnu, ņemot vērā, ka atsevišķus Regulas Nr. 1370/2007 noteikumus Komisija pieņēma tikai pēc ilgām un smagām diskusijām ar Eiropas Parlamentu un Padomi.

9.4 Šajā saistībā EESK aicina ievērot Regulas Nr. 1370/2007/EK 8. panta 2. punktā paredzētos noteikumus un aicina Komisiju ziņojumu par iepriekš minētās regulas īstenošanu sagatavot sešu mēnešu laikā no 2014. gada 3. decembra. Iespējamie korekcijas pasākumi būtu veicami, pamatojoties uz minēto ziņojumu.

9.5 EESK vēlas atgādināt, ka konkurence nav vis pašmērķis, bet gan līdzeklis ES mērķu sasniegšanai. Līgumos uzsvērts, ka konkurences noteikumi jāsaista ar vispārējo interešu mērķiem. Tādēļ ir rūpīgi jāanalizē ne tikai dzelzceļa pārvadājumu tirgus, bet arī tam pakārtotie tirgi, kuriem ir atšķirīgas iezīmes un kuriem var būt vajadzīgi atšķirīgi noteikumi atkarībā no to specifikas (sk. 26. protokolu), jo šie tirgi var būt vietēji, reģionāli, starpreģionāli, visas Eiropas mēroga, pasažieru pārvadājumu, kravas pārvadājumu utt. Turklāt dzelzceļa transporta īpatnību dēļ var būt vajadzīgas tādas iniciatīvas, kuras vērstas nevis uz dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu konkurenci, bet gan uz šo uzņēmumu sadarbību.

Briselē, 2011. gada 16. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Par turpmāk minētajiem grozījumiem nobalsoja vismaz viena ceturtda daļa klātesošo, bet tos noraidīja debatēs.

7.1.9. punkts

Grozīt šādi:

“Lai piesaistītu vismaz dažus ilgtermiņa ieguldījumus, var izmantot publiskā un privātā sektora partnerību, ja vien esošā tiesiskā bāze veido tādu Eiropas satvaru, kas ir labvēlīgs šādām partnerībām, ja ir līdzsvars starp publisko un privāto ieguldītāju atšķirīgajām interesēm un ja sabiedrisko pakalpojumu un drošības interesēs var tikt nodrošināta valsts kontrole pār dzelzceļa infrastruktūras aktīviem ~~paliek sabiedrības īpašumā.~~”

Pamatojums

Tādi infrastruktūras aktīvi kā dzelzceļa sliežu aprīkojums utt. jānodod apspriešanai publiskā un privātā sektora partnerības ietvaros. Ir būtiski kontrolēt dzelzceļa apkalpes iekārtas, jo tās ir daļa no Eiropas un valstu līmeņa infrastruktūras.

Balsošanas rezultāti

Par: 67

Pret: 88

Atturas: 22

7.2.3. punkts

Grozījums 7.2.3. punktam ir saistīts ar grozījumu 1.6. punktam un par abiem grozījumiem balsots kopā.

Grozīt šādi:

“Iekšējā tirgus un konkurences problēmas aplūkojamas ne tikai pašas dzelzceļa nozares kontekstā, bet gan vispirms un galvenokārt kā jautājumi, kas attiecas uz konkurenci ar citiem transporta veidiem. Kopumā dzelzceļa transports ir drošs, videi draudzīgs un energoefektīvs transporta veids. Kamēr transporta infrastruktūras izmantošanas maksā netiks pilnībā atspoguļotas visu transporta veidu gan ārējās, gan sociālās, gan un ar vidi saistītās izmaksas, dzelzceļa transporta nozare cietīs no zināmiem konkurences izkropojumiem.”

Pamatojums

Pirmais teikums ir tiešā pretrunā ar ES transporta politiku, tāpēc tas ir jāsvīturo. Konkurence dzelzceļa nozarē ir dzelzceļa tiesību aktu kopuma neatņemama sastāvdaļa. Tā kā nevienā transporta veidā, tostarp dzelzceļa nozarē, vēl pilnībā nav internalizētas ārējās izmaksas, otrajā teikumā jāveic attiecīgas izmaiņas.

1.6. punkts

Grozīt šādi:

“EESK pauž nožēlu, ka joprojām nav izstrādāti noteikumi, ar kuriem nodrošināt dzelzceļa un citu visu transporta veidu godīgu konkurenci, un ka acīmredzami nepietiekami ir pasākumi, kuru mērķis ir internalizēt transporta ārējās izmaksas un faktorus, pakalpojumu maksā iekļaujot ārējās izmaksas, kuras gulstas uz sabiedrību.”

Pamatojums

Arī dzelzceļa nozarē pastāv ārējās izmaksas, kuras netiek internalizētas, it sevišķi trokšņa piesārņojums, kā arī dažādiem transporta veidiem tiek piemēroti atšķirīgi nodokļi.

Balsošanas rezultāti

Par: 55

Pret: 103

Atturas: 23

7.2.5. punkts

Grozīt šādi:

"Lai mudinātu dzelzceļa nozares uzņēmumus ieguldīt līdzekļus ilgtspējīgākās dzelzceļa tehnoloģijās, direktīvas projektā paredzēts ieviest tīkla piekļuves maksas diferenciāciju atkarībā no ritošā sastāva trokšņa emisijas rādītājiem.

Saskaņā ar Komisijas teikto (lai gan direktīvas projektā tas nav skaidri atspoguļots) šādu maksas diferenciāciju īsteno, piedāvājot piekļuves maksas atlaidi tiem uzņēmumiem, kuri samazinās ritošā sastāva trokšņu emisiju. Komiteja EESK uzskata, ka šāda metode ir vērtējama atzinīgi, tomēr piebilst, ka ir svarīgi to ieviest tā, lai nemazinātos dzelzceļa nozares uzņēmumu konkurēt-spēja. Šādu visnotaļ atzīstamu metodi tomēr vajadzētu izmantot vienīgi tad, ja tā būtu obligāta (un nevis tikai fakultatīva) arī attiecībā uz citiem transporta veidiem."

Pamatojums

Ņemot vērā iepriekšējos punktos teikto, nebūtu jāiebilst pret trokšņa radīto izmaksu internalizāciju, ja vien tā nemazina spēju konkurēt ar citiem transporta veidiem.

Balsošanas rezultāti

Par: 57
Pret: 110
Atturas: 16

7.4.2. punkts

Grozījums 7.4.2. punktam ir saistīts ar grozījumu 1.7. punktam un par abiem grozījumiem balsots kopā.

Apvienot 7.4.2. un 7.4.3. punktu un tos grozīt šādi:

"EESK uzskata, ka nav tik viegli nodalīt valsts infrastruktūru no privāto uzņēmumu resursiem; tas ir apspriežams jautājums. Tomēr pieredze liecina, ka piekļuve, piemēram, dzelzceļa termināļiem, stacijām un šķirotavām ir būtisks elements, lai varētu izveidot jaunus uzņēmumus un, tālāk, tirgus varētu attīstīties.

Pēc EESK domām, principā vajadzētu pietikt ar prasību ievērot spēkā esošos noteikumus, kuri šādu apkalpes iekārtu operatoriem nosaka pienākumu garantēt nediskriminējošu un pārredzamu piekļuvi. ~~Minētais noteikums ir jo vairāk pietiekams tāpēc, ka attiecīgo tiesību aktu neievērošanas gadījumā iesaistās regulatīvā iestāde. Ņemot vērā gūto pieredzi un to, cik svarīga ir brīva piekļuve svarīgākajiem infrastruktūras mezgliem, EESK uzskata, ka prasība pēc šādas juridiskās, organizatoriskās un lēmumu pieņemšanas neatkarības dažos gadījumos ir pamatota. Tomēr ir ļoti svarīgi, lai tā ir nesamērīga ar nediskriminācijas mērķi un neapdraud neaizstājamas pasāreizējās struktūras un darbības.~~

Pamatojums

Skatīt arī 1.7. punkta grozījumam sniegto pamatojumu. Lai varētu izveidot Eiropas dzelzceļa tirgu, konkurence nav pieļaujama tādā jomā kā piekļuve svarīgākajiem intermodālajiem termināļiem, šķirotavām utt. Tā ir viena no galvenajām prasībām, ko izvirza vairāki jaunizveidoti, neatkarīgi dzelzceļa operatori, kas arī norāda, ka jānodrošina vienlīdzīgas iespējas izmantot sliežu ceļus.

1.7. punkts

Grozīt šādi:

"Attiecībā uz nosacījumiem, kas saistīti ar piekļuvi apkalpes iekārtām, EESK ~~nepiekrīt~~ prasībai pēc neatkarības juridiskā, organizatoriskā un lēmumu pieņemšanas ziņā, jo jānodrošina vienlīdzīgi konkurences apstākļi dzelzceļa pārvadājumu tirgus dalībniekiem, tādejādi varētu tikt apdraudētas neaizstājamas pasāreizējās struktūras."

Pamatojums

Termināla resursi, šķirotavas utt. ir, protams, daļa no kopējās infrastruktūras brīvā tirgū. Pieredze liecina, ka termināla resursu utt. gadījumā vajadzīga acīmredzama neatkarība, lai pret jaunajiem dzelzceļa nozares uzņēmumiem būtu nodrošināta tāda pati attieksme kā pret bijušajiem valsts monopoluzņēmumiem. Nevar izslēgt dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas risku. Sal. arī ar to, kā pati Komisija vērtē dzelzceļa tiesību aktu kopumu (3.3. punkts).

Balsošanas rezultāti

Par: 54
Pret: 111
Atturas: 21

7.4.4. punkts

Svītrot punktu

~~“EESK vēlas atgādināt, ka šādu apkalpes iekārtu publiskais finansējums tika iecerēts ar mērķi apmierināt sabiedrības vajadzības. Tāpēc gadījumos, kad šādas apkalpes iekārtas tiek finansētas no publiskajiem līdzekļiem, piekļuve tām nodrošināma tikai tad, ja tas atbilst vispārējām interesēm.”~~

Pamatojums

Ja minētajām iekārtām piešķir publisko finansējumu, tās uzskatāmas par infrastruktūru un tādēļ tām jābūt pieejamām visiem dzelzceļa pārvadājumu tirgus dalībniekiem, kas izmanto šo infrastruktūru.

Balsošanas rezultāti

Par: 51
Pret: 119
Atturas: 20

Ar pilsapulces pieņemtajiem grozījumiem noraidīti turpmāk minētie specializētās nodaļas atzinuma punkti, par kuriem nobalsoja vismaz viena ceturtdaļa klātesošo.

6. punkts

Virsraksts:

“Grūtības un šķēršļi saistībā ar transporta veidu līdzsvarotu sadalījumu”

Pamatojums

Svītrot vārdkopu “transporta veidu līdzsvarotu sadalījumu”.

Balsošanas rezultāti

Par: 97
Pret: 42
Atturas: 18

6.2. punkts, pirmais teikums

“Dzelzceļa infrastruktūras dabiskā monopola specifisko īpatnību dēļ ir”

Svītrot teikuma sākumu un beigas.

6.2. punkts, pēdējie divi teikumi

“Tas nekādi nenozīmē, ka nav jāveic reāla sabiedrības kontrole un dzelzceļa pakalpojumu efektivitātes izvērtēšana; tie ir procesi, kuros vajadzīga visu ieinteresēto personu demokrātiska līdzdalība.”

Svītrot šos teikumus.

Balsošanas rezultāti

Par: 118
Pret: 36
Atturas: 18

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par enerģijas tirgus integritāti un pārredzamību"

COM(2010) 726 galīgā redakcija

(2011/C 132/21)

Ziņotājs: **IOZIA kgs**

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 194. panta 2. punktu 2010. gada 22. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par enerģijas tirgus integritāti un pārredzamību"

COM(2010) 726 galīgā redakcija.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs 2011. gada 18. janvārī uzdeva Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētajai nodaļai sagatavot atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā darba steidzamību (Reglamenta 59. pants), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (16. marta sēdē), iecēla IOZIA kgu par galveno ziņotāju un ar 150 balsīm par un 5 atturoties pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK)

1.1 atzinīgi vērtē un atbalsta Komisijas ierosināto regulu, kuras mērķis ir veicināt pasākumus pret enerģijas vairumtirgu manipulāciju un nodrošināt to pārredzamību. Šā pasākuma pamatā ir Eiropas vērtspapīru regulatoru komitejas (EVRK) un Eiropas Elektroenerģijas un gāzes regulatoru grupas (EEGRG) pēc pieprasījuma veikts kopīgs pētījums, kurā tika norādīts uz dažiem tiesību aktu trūkumiem gāzes un enerģijas vairumtirgu jomā;

1.2 uzskata, ka ir atbalstāma instrumenta, proti, regulas, izvēle saskaņā ar LESD 194. panta juridisko pamatu, ņemot vērā gan prasību par pilnīgi kopīgu tiesību aktu, gan Lisabonas līgumā noteiktā jaunā panta noteikumu nozīmīgumu attiecībā uz enerģiju vispārīgi un iekšējā tirgus attīstību it īpaši, kā tas ir noteikts 2. punktā;

1.3 atzinīgi vērtē lēmumu izmantot deleģētus aktus, ar kuriem izskaidro dažus svarīgus regulas punktus, piemēram, datu apkopošanas definīciju un termiņus, saskaņā ar LESD 290. pantu, kurā ir paredzēts šis jaunais administratīvais instruments, lai vienkāršotu ES iestāžu darbu. Šādi deleģēti akti būs jāpieņem, pilnībā ievērojot līguma noteikumus, un tiem būs jānodrošina nepieciešamā publicitāte. EESK ierosina noteikt termiņu deleģētu aktu pieņemšanai, kā paredzēts minētajā pantā, lai nodrošinātu ātru un saskaņotu regulas piemērošanu. Bez deleģētiem aktiem nākotnē būs sarežģīti novērst tirgus manipulāciju. Komiteja iesaka iesaistīt pilsoniskās sabiedrības ieinteresētās puses deleģēto aktu sagatavošanā un ierosina iekļaut dažus piemērus sākotnējos apsvērumos;

1.4 uzskata, ka pārrobežu tirgu efektivitāte pastiprina piegādes drošību, optimizē krīzes situāciju pārvaldību un samazina papildu izmaksu riskus, kas vienmēr gulstas uz galapatērētājiem. Enerģijas iekšējā tirgus pakāpeniska uzlabošana ļauj panākt ievērojamus ietaupījumus uzņēmumu un privāto lietotāju labā;

1.5 uzskata, ka pilnvaras, kas jāuztic valsts regulatīvajām iestādēm, ir plašas un visaptverošas, un lūdz samērīgi īsā laikā noteikt procedūru, ar kuru pārbauda, vai dalībvalstis ir faktiski izpildījušas pienākumu piešķirt valsts iestādēm efektīvas inspekcijas un izmeklēšanas pilnvaras, kuru pamatā jābūt kopīgiem un saskaņotiem elementiem. Tiesiskā regulējuma atšķirības bija un joprojām ir viens no iemesliem, kāpēc tiek kavēta enerģijas vienotā tirgus izveides pabeigšana;

1.6 pauž gandarījumu par valstu enerģijas tirgu regulatīvo iestāžu, valstu finanšu tirgu regulatīvo iestāžu, Eiropas Energo-regulatoru sadarbības aģentūras un Eiropas Finanšu tirgu uzraudzības aģentūras koordinācijas pastiprināšanu, kas ir ierosināta regulā. Tas ir pakāpenisks integrācijas un sadarbības process, par ko EESK iestājas jau labu laiku;

1.7 ir pārliecināta, ka jāpalielina dalībnieku uzticēšanās tirgum; viņiem jābūt drošiem, ka viņi darbojas tirgū, kurā tirgus ļaunprātīga izmantošana tiek sodīta ar efektīvām, atturošām un samērīgām sankcijām, un iesaka Komisijai uzraudzīt, kā dalībvalstis piemēro regulu; dalībvalstīm būs jāaskaņo darbība, lai izvairītos no finanšu tirgos līdzīgas situācijas atkārtotā enerģijas tirgū regulējumā pieļautās patvaļīgās prakses dēļ. Tās rezultātā darījumi notiek tur, kur regulējums par sankcijām ir elastīgāks vai iecietīgāks;

1.8 izvirza jautājumu par to, vai regulas īstenošanas izmaksas pilnībā jāsedz ar publisko finansējumu un vai arī tirgus dalībniekiem nebūtu jānodrošina savs ieguldījums, kā tas ir dažās valstīs, kur finanšu tirgus uzraudzības iestādes daļēji tiek finansētas no kontrolējamo subjektu iemaksām;

1.9 uzskata, ka ir jāpastiprina pārvades sistēmu operatoru sadarbība un koordinācija. Eiropas Gāzes pārvades sistēmu operatoru tīkla (ENTSO-G) izveidošana ievērojami palielinās iespēju izstrādāt tīklu kodeksus, ar kuriem varēs noteikt reālu un pārredzamu piekļuvi pārvades tīkliem. Minētajiem tīklu kodeksiem jābūt saskaņotiem ar pamatnostādņēm, kas nav saistošas un kas jāizstrādā Aģentūrai;

1.10 konstatē, ka ES enerģijas vairumtirgos joprojām pastāv atšķirīgi nosacījumi un diskriminācija. Tirgu integrācija ir pilnīgi nepietiekama tīkla strukturālo trūkumu un it īpaši pārrobežu starpsavienojumu trūkumu dēļ. Joprojām ir ievērojami šķēršļi, lai bez diskriminācijas piekļūtu tīklam un elektroenerģijas pārdošanai. Regulatoru veiktās kontroles vēl nav sasniegušas viendabīgu efektivitātes līmeni, un daži tirgi joprojām ir izolēti un slēgti citiem operatoriem;

1.11 tāpēc atbalsta Komisijas centienus atcelt šķēršļus efektīva un integrēta iekšējā tirgus izveidei, kura priekšrocības izmantos gan ražotāji, gan operatori un patērētāji;

1.12 uzskata, ka jāturpina veidot enerģētikas Eiropu, kurā tiek aizsargātas ES un patērētāju vispārējās intereses, nodrošināta energoapgāde un, izmantojot atbilstošu politiku, ar kuru sadala priekšrocības un kontrolē izmaksu piemērotību, tiek aizsargāta gan sociālā, vides un ekonomikas ilgtspēja, gan tirgus integritāte, kas ir tirgus sociālās ekonomikas attīstības neaizvietojoama vērtība;

1.13 apzinoties pakāpenisku enerģijas tirgu finansializēšanu ar finanšu tirgiem, uzskata, ka dažādu Eiropas aģentūru un iestāžu, kuru uzdevums ir vadīt un aizsargāt tirgus, cieša sadarbība ir ļoti svarīga; atzinīgi vērtē to, ka regulas par elektroenerģijas un gāzes tirgu manipulāciju un pārredzamību pamatā ir vispārēji noteikumi par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, kuri jau ir spēkā finanšu nozarē un tuvākajā laikā tiks atjaunināti; šajā sakarā uzskata, ka minēto regulu būtu lietderīgi saskaņot ar direktīvas par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (*Market Abuse Directive* — MAD) pārskatīšanu;

1.14 aicina galvenos principus, kas ir jaunās direktīvas (MAD) priekšlikuma pamatā, pārņemt izskatāmās regulas galīgajā redakcijā; it īpaši aicina ņemt vērā šādus aspektus: tirgus

integritātes palielināšanās; tiesību aktu reāla pastiprināta piemērošana pret tirgus ļaunprātīgu izmantošanu; valstu rīcības brīvības samazināšana attiecībā uz sankciju reālu piemērošanu, to piemērotību un preventīvajām spējām, ieviešot saskaņotus standartus un samazinot nevajadzīgu administratīvo slogu, sevišķi MVU; nepieciešamība palielināt uzraudzības iestāžu pārredzamību un efektivitāti;

1.15 uzsver, ka attiecības ar trešām valstīm ir svarīgas, un atzinīgi vērtē to, ka Aģentūra uztur kontaktus un var slēgt līgumus ar trešo valstu starptautiskajām organizācijām un administrācijām.

2. Ievads

2.1 Elektroenerģijas un gāzes iekšējā tirgū ir notikušas ievērojamas pārmaiņas; viena no visnozīmīgākajām pārmaiņām neapšaubāmi ir iespēja daudziem dalībniekiem piekļūt enerģētikas biržām, pārrobežu tirdzniecības izvēršana ES, tādējādi veicinot saražotās enerģijas labāku izmantošanu un paplašinot pieprasījumu.

2.2 Efektīva, funkcionāla, uz samērīgām cenām vērsta iekšējā tirgus īstenošanu vēl kavē daudz šķēršļu. Patērētāji nav guvuši nekādas īpašas priekšrocības no iekšējā tirgus attīstības, kuram ir grūtības aktivizēties sakarā ar dažu monopolu, kurus atbalsta to valstu valdības, pretestību. Raksturīga iezīme ir diskusija par ražošanas īpašumtiesību nodalīšanu no pārvades un sadales īpašumtiesībām, kas vēl joprojām nav atrisināta dažās lielākās ES valstīs; neraugoties uz to, risinājums ir jāatrod līdz 2013. gada 3. martam.

2.3 Pieci regulējošie pasākumi enerģijas un gāzes jomā jeb tā sauktā "trešā pakete", kas valstu tiesību aktos ir jātransponē līdz 2011. gada 3. martam, palīdzēs radīt labākus priekšnoteikumus iekšējā tirgus īstenošanai.

2.4 Arī elektroenerģijas un gāzes patēriņa samazināšanās dēļ ir konstatēta ievērojama aizkavēšanās dalībvalstu, ES un trešo valstu partneru starpsavienojumu attīstības programmā. Tas ir viens no galvenajiem iemesliem, kas kavē iekšējā tirgus īstenošanu un ko Aģentūrai vajadzētu pastāvīgi uzraudzīt.

2.5 Vilcināšanās tiesību aktu pieņemšanas jomā radījusi situāciju, ka elektroenerģijas un gāzes vairumtirgus ir neaizsargāts pret iespējamām manipulācijas un trūkst pārredzamības, kas ilgtermiņā grauj tā uzticamību un dalībnieku pašāvēību, radot objektīvus zaudējumus.

2.6 Pārrobežu tirgu efektivitāte pastiprina apgādes drošību, optimizējot krīžu pārvaldību un izmaksu palielināšanās risku, kas vienmēr tiek novirzītas uz galalietotāju. Pakāpeniski uzlabojumi enerģijas iekšējā tirgū ļauj panākt ievērojamus ietaupījumus gan uzņēmumiem, gan individuāliem lietotājiem — ierobežojot dispersijas ražošanas procesā, veicinot pieprasījuma un piedāvājuma saskaņošanu likvidā un efektīvā tirgū, kā arī nodrošinot piegādes atbilstoši konkrētajām vajadzībām.

2.7 Šajā sakarā pēc rūpīgas analīzes Komisija izstrādājusi priekšlikumu regulai par tirgu integritāti un pārredzamību, lai cīnītos pret to iespējamajām manipulācijām.

3. Komisijas priekšlikums

3.1 Eiropas Savienība noteikti gūs labumu, ja varēs rēķināties ar elastīgu, sakārtotu un efektīvu elektroenerģijas un gāzes vairumtirgu, kas jo īpaši būtu aizsargāts pret manipulācijām, kurām varētu būt ievērojama ietekme uz galalietotāju. Lai īstenotu mērķi līdz 2015. gadam izveidot efektīvu Eiropas enerģijas vairumtirdzniecības tirgu, ir jānosaka pasākumi, kas veicina sakārtota un regulāra tirgus attīstību.

3.2 Komisija 2007. gadā pilnvaroja Eiropas Vērtspapīru regulatoru komiteju (EVRK) un Eiropas Regulatoru grupu elektroenerģijas un gāzes jomā (ERGEG) apzināt nepilnības tirgus tiesiskajā regulējumā un iesniegt priekšlikumus, lai palielinātu pārredzamību un integritāti darījumos un līgumos par gāzes un elektrības piegādi, kā arī atvasinātajos instrumentos.

3.3 Šis pētījums bija ļoti noderīgs un veidoja pamatu Komisijas priekšlikumam.

3.4 Komisija ierosina pieņemt regulu, kas elektroenerģijas un gāzes vairumtirdzniecības tirgū skaidri aizliedz jebkāda veida ļaunprātīgu izmantošanu, jo īpaši iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, kas pilnībā atbilst Direktīvai par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu. Tomēr tas neattiecas uz tiem saistītajiem finanšu instrumentiem, kurus jau reglamentē minētā direktīva. Šis priekšlikums ir balstīts uz LESD 194. panta 1. punkta a) apakšpunktu, kurā noteikts Eiropas Savienības pienākums nodrošināt iekšējā enerģijas tirgus darbību.

3.5 Aizliegums ļaunprātīgi izmantot iekšējo informāciju ir apvienots ar tirgus dalībnieku pienākumu paziņot sabiedrībai privilēģētu informāciju, kas ir viņu rīcībā, ciktāl tā attiecas uz viņu darbību, elektroenerģijas vai dabasgāzes produktu ražošanas, uzglabāšanas, patēriņa vai pārvades iekārtu jaudu.

3.6 Piemērojot jaunā līguma noteikumus saskaņā ar LESD 290. pantu, Komisija ir paredzējusi pieņemt deleģētus aktus — jauna veida tiesisko instrumentu, kas ļauj ieviest izmaiņas direktīvu vai regulu tehniskajās specifikācijās, izmantojot vienkāršotu procedūru.

3.7 Specifikācijas attiecībā uz tirgus manipulācijas vai tirgus manipulācijas mēģinājuma definīciju tiks noteiktas, pamatojoties uz Komisijas deleģētajiem tiesību aktiem. Tajās būs ņemta vērā tirgu darbība, ietekme uz enerģijas vairumtirdzniecības tirgiem, ko var radīt ražošanas, patēriņa, pārvades vai esošo glabāšanas jaudu izmantošana, vai noteikumi, tīkla kodeksi un pamatnostādnes, kas pieņemtas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 714/2009 un Regulu (EK) Nr. 715/2009.

3.8 Izskatāmajā regulā paredzētas pilnvaras Energoregulatoru sadarbības aģentūrai uzraudzīt tirdzniecības darbību un apkopot informāciju, lai analizētu tirgus tendences.

3.9 Aģentūra apkopo informāciju, izmantojot arī pārskatus par darījumiem enerģijas vairumtirgū, ieskaitot tirdzniecības rīkojumus. Tiek īstenota minētās informācijas apmaiņa ar valstu regulatīvajām iestādēm, finanšu iestādēm, konkurences iestādēm un citām kompetentajām iestādēm.

3.10 Centrālie darījumu reģistri padara pieejamu to rīcībā esošo informāciju, savukārt finanšu iestādes nodod aģentūrai ziņojumus par darījumiem ar energoproduktiem.

3.11 Regula paredz ciešu savstarpējo sadarbību starp valstu iestādēm, Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi (EVTI), kā arī starp Aģentūru un EVTI, ja ir aizdomas, ka pastāv vai ir bijusi rīcība, kas kvalificējama kā tirgus ļaunprātīga izmantošana.

3.12 Par sankciju režīmu atbild dalībvalstis, kurām jāpieņem efektīvi, samērīgi un preventīvi pasākumi (definīcijas sk. regulas 2. pantā).

4. EESK piezīmes

4.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu, kas ļauj padarīt tirgus situāciju pārredzamāku un paredz netiešā veidā atbalstīt elektroenerģijas un gāzes iekšējā vairumtirgus attīstību.

4.2 Regulas juridiskais pamats ir pilnībā atbilstošs. Faktiski 194. pants netieši piešķir Komisijai pilnvaras pieņemt aktus, lai attīstītu un konsolidētu iekšējo enerģijas tirgu. Regula neapšaubāmi ir vispiemērotākais juridiskais instruments, lai nodrošinātu vienotu un tieši piemērojamu tiesisko regulējumu, kas atbilst saskaņošanas mērķiem un ir nepieciešams, lai nodrošinātu pienācīgu iekšējā tirgus darbību.

4.3 ES enerģijas vairumtirgos joprojām nav nodrošināti vienādi nosacījumi un nav novērsti diskriminējoši elementi. Tirgus integrācija ir pilnīgi nepietiekama, arī tīklu strukturālā deficīta dēļ, īpaši pārrobežu starpsavienojumu līmenī. Šajā ziņā joprojām pastāv ievērojami šķēršļi attiecībā uz nediskriminējošu piekļuvi elektroenerģijas izplatīšanas un pārdošanas tīkliem. Regulatoru veiktā kontrole vēl nav sasniegusi vienādi augstu efektivitātes līmeni, un daži tirgi joprojām ir izolēti un nepieļauj iespēju tajos iekļūt citiem operatoriem. EESK iesaka Komisijai uzraudzīt, kā dalībvalstis piemēro Eiropas tiesību aktus, atbalstot savienojumu projektus un novēršot šķēršļus, citastarp ar sankcijām, ja tiek kavēta efektīva, pārredzama un uz pamatotām izmaksām balstīta iekšējā tirgus īstenošana.

4.4 Saskaņā ar valstu regulatoru un Komisijas vērtējumu tirgus darbību iespaido spēkā esošo tiesību normu trūkumi attiecībā uz piekļuves infrastruktūrai pārredzamību, kas neļauj nodrošināt efektīvu, funkcionālu, atvērtu un rezultatīvu iekšējo tirgu.

4.5 Ierosinātie pasākumi paātrinātu tirgus attīstību. Cīņa pret manipulācijām un pret tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, visu tirgus dalībnieku piekļuve komerciāli jutīgai informācijai par sistēmas efektivitāti un fizisko stāvokli, piemēram, attiecībā uz elektroenerģijas ražošanu, piedāvājumu un pieprasījumu, tostarp plānošanu, tīklu un savstarpējo savienojumu jaudu, prognozēm par tīkla pārslodzēm, plūsmām un apkopi, līdzsvarošanu un rezerves jaudu.

4.6 Visas noderīgās informācijas vienlaicīga pieejamība ļaus visiem tirgus dalībniekiem, izmantojot vienus un tos pašus instrumentus, novērtēt kopējo pieprasījumu un piedāvājumu un labāk apzināt elektroenerģijas un gāzes vairumtirdzniecības cenu svārstību dinamiku.

4.7 Aģentūrai vajadzētu izveidot datu vākšanas dienestu, kā arī kontroles dienestu ar specializētiem darbiniekiem. Regula paredzēts pieņemt darbā papildu personālu, lai veiktu Aģentūrai uzticētās jaunās funkcijas.

4.7.1 EESK aicina, lai katru gadu Aģentūra publicētu paziņojumu par īstenotajām iniciatīvām, rezultātiem, kas tiks sasniegti ar izskatāmo regulu, un par enerģijas vairumtirgus attīstību.

4.8 EESK izvirza jautājumu par to, vai regulas īstenošanas izmaksas pilnībā jānodrošina ar publisko finansējumu, vai arī tirgus dalībnieki nodrošina savu ieguldījumu, kā tas ir dažās valstīs, kur finanšu tirgus uzraudzības iestādes daļēji tiek finansētas no kontrolējamo subjektu iemaksām. Nozares operatoru interese ir acīmredzama, un tirgus datu vākšanas un izplatīšanas dienests ir pārredzamības instruments, ko pilsoņu kopumam

garantē publiskā iestāde un kas nozares dalībniekiem sniedz tiešu labumu. Turklāt paredzamās izmaksas ir samērīgas konsolidētam un attīstītam tirgum.

4.9 Turklāt kompetentajām iestādēm būtu regulāri jāpārbauda, vai pārvades sistēmu operatori ievēro noteikto regulējumu. EESK uzskata, ka ir svarīgi stiprināt pārvades sistēmu operatoru sadarbību un koordināciju. Pārvades sistēmas operatoru Eiropas tīkla (PSOET), kura statūtu projekts tiks iesniegts 2011. gada pavasarī, izveide dos izšķirošu impulsu iespējai pieņemt tīkla kodeksus, kuros noteikta efektīva un pārredzama piekļuve pārvades tīkliem saskaņā ar Regulu (EK) 714/2009. Šādiem tīkla kodeksiem jābūt saskaņotiem ar nesaistošām pamatnostādņēm, kuras jāizstrādā Aģentūrai

4.10 PSOET jādarbojas pilnīgā saskaņā ar konkurences noteikumiem un jānodrošina pārrobežu tīklu kodeksu pakāpeniskas saskaņošanas un integrācijas process, neaizstājot valstu tīklu kodeksus. Reģionālā līmeņa sadarbība var nodrošināt vislabākos panākumus vienotā enerģijas tirgus integrācijā. Vispārējās sadarbības labad EESK atbalsta iespēju izveidot reģionālas PSOET struktūras.

4.11 Reģionālā sadarbība jau šobrīd ir sākusies daudzsoļi. Reģionālās iniciatīvas gāzes un elektroenerģijas jomā dod ļoti labus rezultātus. EESK atbalsta un atzinīgi vērtē regulatoru un operatoru apņēmību risināt sarežģītās problēmas, kas saistītas ar starpsavienojumu nodrošinājumu un pārredzama un efektīva tirgus izveidi.

4.12 Noliģuma noslēgšana šajā sakarā, piemēram, starp iestādi un Itālijas un Slovēnijas pārvades sistēmu operatoriem, ir radījusi nepieciešamos priekšnoteikumus ar pārslodzēm un līdzsvarošanu saistīto problēmu risināšanai, ieviešot agrīnās brīdināšanas sistēmas paredzamajās skartajās zonās, kā arī līdzsvarotus un pārredzamas risinājumus un piemērojot tirgu saskaites metodi, kas paredz, ka centrālais operators novērtē paredzamo pieprasījumu un piedāvājumu, lai tādējādi uzlabotu tirgus efektivitāti nākamās dienas tirgū.

5. Īpašas piezīmes

5.1 EESK atbalsta deleģēto aktu izmantošanu, lai noteiktu precizējumus attiecībā uz definīcijām un datu vākšanu; šie akti ir jāpieņem, stingri ievērojot LESD noteikumus. EESK uzskata, ka definīcijas attiecībā uz 2. pantu regulai ir pārāk vispārīgas. Procedūrai attiecībā uz deleģēto aktu pieņemšanu, kas satur iekšējās informācijas un tirgus manipulāciju definīciju precizējumus, kā norādīts regulas 5. pantā, jānosaka termiņi deleģēto aktu pieņemšanai saskaņā ar LESD 290. pantu un šo aktu atbilstošas publicēšanas sistēmu.

5.2 EESK norāda uz risku, ka, trūkstot vienotiem interpretācijas noteikumiem, šīs regulas piemērošana varētu radīt tirgus traucējumus, ja valsts iestādēm nepalīdzēs izveidot kopīgas novērtējuma metodes un tās neizstrādās visaptverošas un vispārēji atzītas nostādnes par ļaunprātīgām darbībām. EESK ierosina noteikt termiņu Komisijai deleģēto tiesību aktu pieņemšanai, lai ieviestu noteiktību tirgū. Vajadzības gadījumā Komisija tos vienmēr varēs aktualizēt.

5.3 Arī 7. pantā vērojamas jau minētās problēmas. Pēc EESK domām, būtu jānosaka datums, līdz kuram Komisija apņemas pieņemt deleģētos aktus par datu apkopošanu, grafiku un nododamās informācijas formu un saturu. Jo ātrāk ES lēmējstādes pieņems izskatāmo regulu, jo tā būs efektīvāka.

5.4 EESK uzskata, ka pilnvaras, kas jāuztic valstu regulējošajām iestādēm, ir plašas un visaptverošas, taču uzskata, ka ir vajadzīga lielāka noteiktība attiecībā uz regulas piemērošanu, un pastāv jautājums, vai samērīgi īsā laika periodā nebūtu jānosaka, ka dalībvalstīm jāizpilda pienākums "garantēt" iestādēm šādas

izmeklēšanas pilnvaras. Tiesiskā regulējuma atšķirības ir bijušas un joprojām ir viens no iemesliem, kāpēc kavējas enerģijas vienotā tirgus izveides pabeigšana.

5.5 EESK vēlas, lai sankcijas būtu pamatā vienādas visās dalībvalstīs un lai neveidotos no regulējuma izrietoša patvaļīga prakse, kas ļautu izvēlēties līguma noslēgšanas valsti ar zemāku sankciju risku. Tiesību aktos saistībā ar tirgus ļaunprātīga izmantošanu (MAD) jau ir noteikti sankciju režīmu kopīgi standarti, un Komisija jau pauž ieteikumus šajā sakarā izskatāmās regulas 23. apsvērumā. Enerģijas vairumtirgus ir tirgus, kurā realizē enerģijas daudzumus, kas paredzēti, lai apmierinātu importa un eksporta vajadzības, un tādēļ nav nozīmes ģeogrāfiskajai atrašanās vietai, kurā notiek darījumi ar gāzi un elektroenerģiju.

5.6 EESK uzsver, cik svarīga nozīme ir attiecībām ar trešām valstīm, un atzinīgi vērtē to, ka Aģentūra var veidot kontaktus un slēgt nolīgumus ar starptautiskām organizācijām un trešo valstu administrācijām. EESK iesaka grozīt 14. panta formulējumu tā, lai piešķirtu Aģentūrai vispārējas pārstāvības pilnvaras, kas īpaši saistītas ar izskatāmās regulas mērķiem.

Briselē, 2011. gada 16. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstīs prasa no sabiedrībām Līguma par Eiropas Savienības darbību 54. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses” (pārstrādāta redakcija)

COM(2011) 29 galīgā redakcija – 2011/0011 (COD)

(2011/C 132/22)

Padome 2011. gada 15. februārī un Eiropas Parlaments 2011. gada 14. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstīs prasa no sabiedrībām Līguma par Eiropas Savienības darbību 54. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses” (pārstrādāta redakcija)

COM(2011) 29 galīgā redakcija – 2011/0011 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 180 balsīm par, 2 balsīm pret un 21 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

<u>Paziņojums Nr.</u>	Saturs (<i>turpinājums</i>)	Lappuse
2011/C 132/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “LIFE+ regulas vidusposma pārskats”” COM(2010) 516 <i>galīgā redakcija</i>	75
2011/C 132/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Kopienas stratēģijas pārskatīšana attiecībā uz dzīvudrabu” COM(2010) 723 <i>galīgā redakcija</i>	78
2011/C 132/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../..., ar ko nosaka īpašus pasākumus lauksaimniecībā par labu Egejas jūras nelielajām salām” COM(2010) 767 <i>galīgā redakcija</i> – 2010/0370 (COD)	82
2011/C 132/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 378/2007 attiecībā uz noteikumu par brīvprātīgas modulācijas tiešajiem maksājumiem īstenošanu saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku” COM(2010) 772 <i>galīgā redakcija</i> – 2010/0372 (COD)	87
2011/C 132/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai Nr. .../..., ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (“Regula par vienotu TKO”)” COM(2010) 799 <i>galīgā redakcija</i> – 2010/0385 <i>galīgā redakcija</i>	89
2011/C 132/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2000/75/EK attiecībā uz infekciozo katarālo drudzi” COM(2010) 666 <i>galīgā redakcija</i> – 2010/0326 (COD)	92
2011/C 132/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu padomei un Reģionu komitejai – Virzoties uz Eiropas ceļu satiksmes drošības telpu: satiksmes drošības politikas ievirzes 2011.–2020. gadam” COM(2010) 389 <i>galīgā redakcija</i>	94
2011/C 132/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu” COM(2010) 475 <i>galīgā redakcija</i> – 2010/0253 (COD) un “Komisijas paziņojums par vienotas Eiropas dzelzceļa telpas izveidi” COM(2010) 474 <i>galīgā redakcija</i>	99
2011/C 132/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par enerģijas tirgus integritāti un pārredzamību” COM(2010) 726 <i>galīgā redakcija</i>	108
2011/C 132/22	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma par Eiropas Savienības darbību 54. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses” (pārstrādāta redakcija) COM(2011) 29 <i>galīgā redakcija</i> – 2011/0011 (COD)	113

Abonementa cenas 2011. gadā (bez PVN, ieskaitot sūtīšanas izdevumus)

ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 100 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, papīra formātā + DVD, ikgadējs	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 200 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 770 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, L un C sērija, DVD, ikmēneša (apkopojošs)	22 oficiālajās ES valodās	EUR 400 gadā
ES Oficiālā Vēstneša pielikums (S sērija) – Publiskā iepirkuma līgumu konkursi, DVD, viens izdevums nedēļā	daudzvalodu: 23 oficiālajās ES valodās	EUR 300 gadā
ES Oficiālais Vēstnesis, C sērija – Konkursi	valodā(-ās) saskaņā ar konkursu(-iem)	EUR 50 gadā

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša, kas iznāk oficiālajās Eiropas Savienības valodās, abonements ir pieejams 22 valodās. Tajā ir L sērija ("Tiesību akti") un C sērija ("Paziņojumi un informācija").

Katrai valodas versijai nepieciešams atsevišķs abonements.

Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 920/2005, kas publicēta 2005. gada 18. jūnijā *Oficiālajā Vēstnesī* L 156, Eiropas Savienības iestādes uz zināmu laiku nesaista pienākums visus tiesību aktus sagatavot īru valodā un tos publicēt šajā valodā. Tādēļ *Oficiālā Vēstneša* izdevumus īru valodā var iegādāties atsevišķi.

Oficiālā Vēstneša pielikumu (S sērija – "Publiskā iepirkuma līgumu konkursi") var abonēt 23 oficiālo valodu versijās vienā daudzvalodu DVD formātā.

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša abonentiem ir tiesības saņemt dažādus *Oficiālā Vēstneša* pielikumus bez papildu samaksas. Abonentus informē par pielikumiem ar *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* iekļautiem paziņojumiem lasītājiem.

Pārdošana un abonementi

Dažādus maksas periodiskos izdevumus, tādus kā *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, var abonēt pie mūsu komerciālajiem izplatītājiem. To saraksts ir pieejams šādā tīmekļa vietnē:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) piedāvā tiešu bezmaksas piekļuvi Eiropas Savienības tiesību aktiem. Šajā vietnē iespējams iepazīties ar *Eiropas Savienības Oficiālo Vēstnesi*, un tajā ir iekļauti arī līgumi, tiesību akti, tiesu prakse un sagatavošanā esošie tiesību akti.

Lai uzzinātu vairāk par Eiropas Savienību, skatīt: <http://europa.eu>

